

**TRAKŲ ISTORINIO NACIONALINIO PARKO
PLANAVIMO SCHEMA
ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ**

Gamtos paveldo fondas

Vilnius, 2024

PLANUOJAMA TERITORIJA	Trakų istorinis nacionalinis parkas ir su juo besiribojančios teritorijos
PLANAVIMO ORGANIZATORIUS	Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos
PLANAVIMO PAGRINDAS	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. spalio 28 d. nutarimas Nr. 1204 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) dokumentų rengimo pradžios ir planavimo tikslų“
PLANAVIMO LYGMUO IR RŪŠIS	Valstybės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės
PLANAVIMO DOKUMENTAS	Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schema

 TRAKŲ ISTORINIO NACIONALINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMA. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ			
UŽSAKOVAS		VYKDYTOJAS	
 KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS		 GAMTOS PAVELDO FONDAS A. Vivulskio g. 41-113, 03114 Vilnius Tel. +370 5 263 6269, el. p. info@gpf.lt	
2023 m. gegužės 31 d. sutartis Nr. VŠ-64 „Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemos parengimas“	Pareigos	Pavardė	Data
	Direktorius	G. Raščius	2024-05-06
	Projekto vadovas	Z. Gulbinas (TPV 0044)	
	Vykdytojai:	D. Baronas, Z. Baubonis, G. Filipavičienė, Z. Gudžinskas, V. Janušauskaitė, G. Motiejūnas, M. Pileckas, G. Raščius, J. Satkūnas, R. Skorupskas, A. Stoškus V. Valskys, A. Vengris	

Planavimo vadovas

Dr. Zenonas Gulbinas, atestato Nr. TPV 0044

Ekspertai:

Dainius Baronas – miškai

Zenonas Baubonis – nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, archeologija

Giedrė Filipavičienė – nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, urbanistika

Dr. Zigmantas Gudžinskas – biologinė įvairovė

Dr. Zenonas Gulbinas – kraštotvarkiniai konfliktai

Dr. Viltė Janušauskaitė – nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga, urbanistika

Giedrius Motiejūnas – žemėtvarka, GIS

Marijus Pileckas – rekreacija ir GIS

Gediminas Raščius – kraštovaizdis

Dr. Jonas Satkūnas – geologija ir geomorfologija

Dr. Ričardas Skorupskas – rekreacija

Argaudas Stoškus – ekologija, hidrologija

Dr. Vaidotas Valskys – aplinkotyra ir GIS

Aurimas Vengris – kraštovaizdžio architektūra, rekreacinė infrastruktūra

TURINYS

SANTRUMPOS	6
ĮVADAS	7
1. Gamtosauginis statusas.....	9
2. Geografinė padėtis ir ribos	15
3. Reljefas	18
4. Klimatas.....	22
5. Hidrografinis tinklas	24
6. Botaninė apžvalga.....	33
6.1. Floros ir augalijos apžvalga.....	33
6.2. Saugomos augalų rūšys	34
6.3. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės	39
6.4. Kertinės miško buveinės.....	47
6.5. Svetimžemiai ir invaziniai augalai	48
7. Mikologinė apžvalga	50
7.1. Grybų įvairovė.....	50
7.2. Saugomos grybų rūšys.....	50
8. Zoologinė apžvalga.....	53
8.1. Gyvūnų įvairovė	53
8.2. Saugomos gyvūnų rūšys	53
9. Kraštovaizdis	62
10. Gamtos paveldo objektai	69
11. Kultūros paveldas	71
11.1. Nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių tinklas	71
11.2. Kultūros paveldo apskaita	72
11.3. Reikšmingiausių nekilnojamųjų kultūros vertybių apžvalga	74
12. Socialinė ir ekonominė apžvalga.....	79
13. Ekogeologinės sąlygos	84
14. Žemėnauda ir žemėvalda	88
15. Miškų naudojimas	91
16. Rekreacinis potencialas ir naudojimas	96
17. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai	112
18. Probleminės situacijos ir arealai	134
LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI	154

PRIEDAI	159
1 priedas. Planuojamoje teritorijoje esantys kultūros paveldo objektai	159
2 priedas. Vertingųjų savybių požymių turintys objektai vietovėse ir kompleksiniuose objektuose.....	168
3 priedas. Trakų senamiesčio vertingosios savybės	170
4 priedas. Trakų senamiesčio teritorijos ribų planas	179
5 priedas. Senųjų Trakų kaimo istorinės dalies vertingosios savybės.....	180
6 priedas. Senųjų Trakų kaimo istorinės dalies teritorijos ribų planas.....	181
7 priedas. Užutrakio dvaro sodybos vertingosios savybės	182
8 priedas. Užutrakio dvaro sodybos teritorijos ribų planas	185
9 priedas. Lentvario dvaro sodybos vertingosios savybės.....	186
10 priedas. Lentvario dvaro sodybos teritorijos ribų planas.....	189
11 priedas. Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno vertingosios savybės.....	190
12 priedas. Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno teritorijos ribų planas.....	191
13 priedas. Archeologinių objektų esamos būklės analizė.	192
14 priedas. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių planuojamoje teritorijoje sąrašas	203
15 priedas. Valstybinės reikšmės miškai	209
16 priedas. Miškų grupės.....	210
17 priedas. Miškų augavietės.....	211
18 priedas. Medynai pagal vyraujančias medžių rūšis	212
19 priedas. Medynų brandumo klasės	213
20 priedas. Miško ūkinės priemonės	214
21 priedas. Kertinės ir potencialios miškų buveinės, reprezentatyvūs miško plotai	215
22 priedas. Rekreatiniai miškai.....	216
ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS BRĖŽINYS M 1:20 000.....	217

SANTRUMPOS

BAST	– buveinių apsaugai svarbi teritorija
BĮDB	– Biologinės įvairovės duomenų bazė
BĮST	– Biologinės įvairovės apsaugai skirta saugoma teritorija
EB	– Europos Bendrija
ES	– Europos Sąjunga
FSC	– Darnaus miškų valdymo standartas (<i>angl. Forest Stewardship Council</i>)
GEOLIS	– Valstybinė geologijos informacinė sistema
GRPK	– Georeferencinio pagrindo kadastras
HE	– hidroelektrinė
INP	– istorinis nacionalinis parkas
KMB	– kartinė miško buveinė
KPD	– Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos
KPO	– kultūros paveldo objektas
KVAD	– Kultūros vertybių apsaugos departamentas
KVR	– Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras
LGT	– Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos
LIFE	– ES aplinkos ir klimato politikos finansavimo priemonė (<i>pranc. L'instrument financier pour l'environnement</i>)
NKPVT	– Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryba
NTR	– Nekilnojamojo turto registras
NŽT	– Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PKMB	– potenciali kartinė miško buveinė
PTŽ	– potencialus geologinės aplinkos taršos židiny
SRIS	– Saugomų rūšių informacinė sistema
STĮ	– Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas
TCI	– klimatinis turizmo indeksas (<i>angl. Tourism climate index</i>)
TINP	– Trakų istorinis nacionalinis parkas
TPD	– teritorijų planavimo dokumentas
TRP	– teritorijos ribų planas
UAB	– uždaroji akcinė bendrovė
UETK	– Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras
u. k.	– unikalus objekto kodas Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registre
VĮ	– valstybės įmonė
VMS	– vandens matavimo stotis
VMU	– Valstybinių miškų urėdija
VSTT	– Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

IVADAS

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos užsakymu rengiama Trakų istorinio nacionalinio parko (tolia – Trakų INP) planavimo schema. Planuojama teritorija – Trakų INP ir jo buferinės apsaugos zona su aplinkine teritorija.

Planavimo dokumento rengimo pagrindas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. spalio 28 d. nutarimas Nr. 1204 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) dokumentų rengimo pradžios ir planavimo tikslų“.

Planavimo uždaviniai nustatyti Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. Į-196 (2022 m. rugpjūčio 29 d. įsakymo Nr. Į-206 redakcija) patvirtintoje planavimo darbų programoje.

Planavimo uždaviniai:

- įvertinus Trakų INP kraštovaizdžio struktūrą, gamtos ir nekilnojamąsias kultūros vertybes, prireikus patikslinti Trakų INP ribas ir funkcinių zonų ribas;
- nustatyti Trakų INP kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir apsaugos bei tvarkymo reikalavimus, priemones jose;
- nustatyti buferinės apsaugos zonos ribas; numatyti priemones, mažinančias neigiamą ūkinės veiklos poveikį Trakų INP aplinkai, jo kultūros ir gamtos vertybėms bei priemones, reikalingas atkurti ir (ar) palaikyti gerą rūšių ir buveinių būklę;
- įvertinti žemėvaldų bei rekreacinių ir gyvenamųjų teritorijų pokyčius, tikslinės žemės paskirties ir žemės naudmenų pokyčius bei pasiūlyti sprendinius ir priemones kraštovaizdžio struktūros optimizavimui, urbanizuojamų teritorijų plėtros reguliavimui; prireikus, numatyti žemės paėmimą visuomenės poreikiams ir kompensacinius mechanizmus ir (ar) priemones, skirtus atlyginti nuostoliams dėl žemėnaudos ar kitų teisinių suvaržymų, atsiradusių dėl nustatomų apribojimų;
- numatyti tvarkymo kryptis ir konkrečius sprendinius Trakų ežero kraštovaizdžiui saugoti, bendram miškingumui didinti, želdinių formavimui; įvertinti miško ekosistemų, genetinių išteklių apsaugos bei miškų naudojimo reikalavimus ir miškotvarkos projektuose suprojektuotas veiklas; pasiūlyti aplinkos apsaugos, miškų ir žemės ūkio plėtros kryptis bei tvarkymo priemones;
- nustatyti apsaugos kryptis ir tvarkymo priemones subalansuotai gamtos vertybių, biologinės įvairovės ir buveinių apsaugai, Europos bendrijos svarbos rūšių ir natūralių buveinių būklės gerinimui bei apsaugai (integruojant priemones iš gamtotvarkos planų, tikslinių programų, tvarkymo programų, rūšių veiksmų planų bei siūlant naujus sprendimus), pažeistų gamtos kompleksų atkūrimui bei gamtos išteklių naudojimui;
- nustatyti kultūros paveldo apsaugos kryptis bei tvarkymo priemones ir paveldosaugos reikalavimus kultūros paveldo objektų ar kompleksų teritorijoms bei kultūros paveldo vietovėms saugoti, atkurti ir racionaliai naudoti, daugiau dėmesio skiriant Trakų miesto ir apylinkių kultūriniam kraštovaizdžiui saugoti, prireikus, pateikti siūlymus tikslinti jų teritorijų ribas bei pasiūlyti naujus objektus, kurie galėtų ar turėtų būti įrašyti į Kultūros vertybių registrą;

- nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimus ir konkrečias teritorinės apsaugos priemones nacionalinio reikšmingumo lygmens valstybės saugomos kultūros paveldo vietovės Trakų senamiesčio (u. k. 17114) vertingosioms savybėms apsaugoti ir tvarkyti. Šiuos sprendinius pateikti atskirame Trakų senamiesčio teritorijos tvarkymui skirtame brėžinyje (-iuose) M 1:2 500 bei tekstinėje Trakų INP planavimo schemos dalyje;
- įvertinus kultūros paveldo ir gamtos vertybių išsidėstymą, lankytojų srautus ir aktualius visuomenės poreikius, nustatyti prioritetus ir tvarkymo priemones rekreacijai, ypač pažintiniam turizmui vystyti. Detalizuoti reikalavimus poilsio paskirties pastatų statybai, siekiant geresnio jau esamų poilsio pastatų pritaikymo rekreaciniais poreikiams ir minimizuojant galimą įtaką Trakų ežero kraštovaizdžiui; numatyti galimas trumpalaikių stovyklaviečių ir poilsio vietų vietas; pasiūlyti pažintinio turizmo regyklų, apžvalgos aikštelių, turistinių takų, pažintinio turizmo trasų, dviračių takų informacinių ženklų ir kitų priemonių sistemą; nurodyti vertingiausių kraštovaizdžio panoramų ir vizualiai raiškių gamtos ir (ar) nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apžvalgos taškus ir priemones jų tvarkymui;
- nustatyti tvarkymo kryptis bei priemones vandens sporto infrastruktūros formavimui, vidaus vandens transporto vystymui ir reglamentavimui;
- parengti Trakų INP planavimo schemos sprendinių įgyvendinimo programos bei sprendinių įgyvendinimo priemonių plano projektus, kurie bus patvirtinti Planavimo organizatoriaus sprendimu.

Planavimo metu tai pat įvertinamos nacionaliniame parke esančios „Natura 2000“ teritorijos, joms nustatyti reikalavimai, integruojamos kultūros paveldo vietovių planavimo nuostatos ir reglamentai bei paveldosauginiai reikalavimai.

Su planavimo schemos rengimo darbų programa galima susipažinti Planavimo organizatoriaus svetainėje (<https://kpd.lrv.lt/>) ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje (www.tpdri.lt), TPD Nr. S-NC-79-22-745.

1. Gamtosauginis statusas

Trakų INP įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 „Dėl Dzūkijos, Kuršių nerijos, Žemaitijos nacionalinių parkų, Trakų istorinio nacionalinio parko ir Viešvilės valstybinio rezervato įsteigimo“, siekiant išsaugoti vertingiausius Trakų miesto ir jo apylinkių gamtinius ir kultūrinius kompleksus bei objektus, juos tvarkyti ir racionaliai naudoti.

Nacionalinio parko paskirtis, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 4 d. nutarimu Nr. 388 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko nuostatų patvirtinimo“, yra išsaugoti Lietuvos istorinio valstybingumo centro kultūrinius kompleksus ir jų gamtinę aplinką, formuojančius asociatyvinį kultūrinį kraštovaizdį, reprezentuojantį svarbius Lietuvos ir Rytų Europos istorijos įvykius, Trakų ežero ir kitas vertingas (tipiškas ir unikalias) ekosistemas, juos tvarkyti ir racionaliai naudoti bei sudaryti prielaidas darniam teritorijos vystymui.

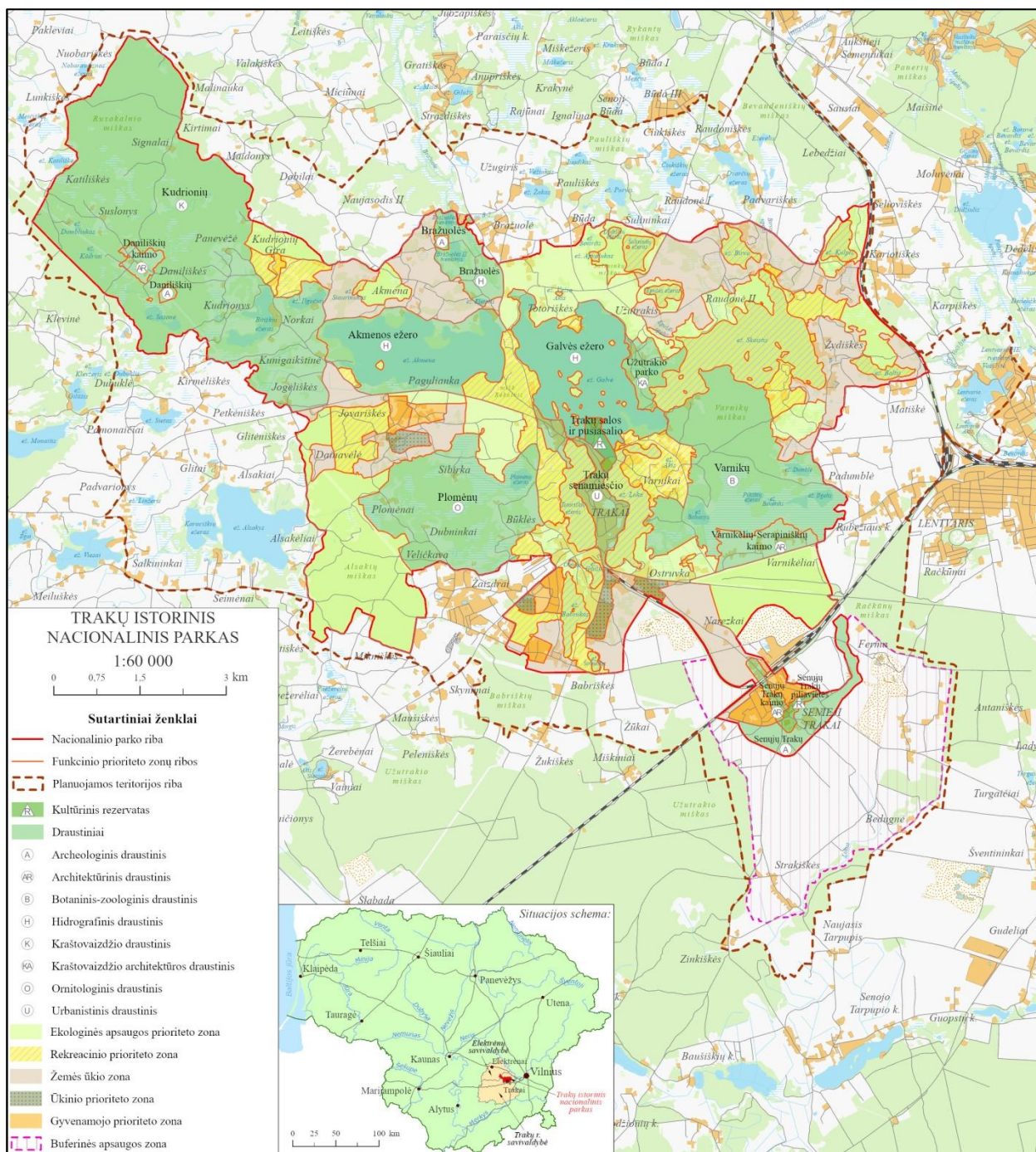
Trakų INP – mažiausias iš Lietuvos nacionalinių parkų. Jo kraštovaizdis atspindi žmogaus ir gamtos darnaus sambūvio istoriją bei Lietuvos gyventojų gebėjimą išmintingai naudoti gamtinę aplinką valstybės kūrimui, savigynai ir saviraiškai, nesumenkinant gamtos vertybių ir grožio. Branduolys – tarp ežerų įsiterpęs Trakų senamiestis su Salos bei Pusiasalio pilimis, Vytauto Didžiojo funduota bažnyčia su mediniu miestu. Tikslingai suformuoto kultūrinio kraštovaizdžio perlas – Užutrakio dvaro sodybos ansamblis su Eduardo Fransua Andrè suprojektuotu parku [1].

Valstybingumo pėdsakus kraštovaizdyje paliko Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė su iškilių istorinių asmenybių gyvenimu bei veikla. Čia vyko svarbūs Europos istorijos įvykiai, išliko vertingiausias lietuvių tautos bei tautinių mažumų (karaimų, totorių, lenkų, rusų) dvasinis ir medžiaginis paveldas, kultūrinės tradicijos. Galvės ežero pakrantėje – viena gražiausių regyklų Lietuvoje, Kęstučio kalnas, atveriantis įspūdingą vaizdą į Kęstutaičių tėvoniją, leidžiantis visais pojūčiais aprėpti didžiąją dalį nacionalinio parko erdvių, vertybių [1].

Nepaisant intensyvaus teritorijos apgyvendinimo ir naudojimo, išliko didelė natūralių ekosistemų įvairovė su Europos Bendrijos svarbos buveinėmis bei retų augalų ir gyvūnų rūšimis [1].

Trakų INP užima 8 146,7 ha. Trakų INP buferinės apsaugos zoną, kurios tikslas yra apsaugoti Senųjų Trakų kultūros paveldo vietovę nuo neigiamo vizualinio poveikio, sudaro 1 106,6 ha.

Dabartinės nacionalinio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribos (1 pav.) nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 912 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemas patvirtinimo“. Nacionalinis parkas pagal gamtos ir kultūros paveldo apsaugos formas ir panaudojimo galimybę suskirstytas į šešias funkcinio prioriteto zonas (1 lentelė). Konservacinės apsaugos prioriteto zona užima didžiausią Trakų INP dalį. Joje gamtos ir kultūros vertybių apsaugai išskirti du kultūriniai rezervatai, po tris archeologinius, kaimo architektūros ir hidrografinius, po vieną kraštovaizdžio, kraštovaizdžio architektūros, botaninių-zoologinių, ornitologinių ir urbanistinių draustinį (2 lentelė). Trakų INP planavimo schemas įgyvendinimą organizuoja Trakų INP direkcija.

1 pav. Trakų INP ribos ir zonos.

1 lentelė. Trakų INP funkcinio prioriteto zonos.

Funkcinio prioriteto zona	Kiekis	Plotas, ha	Dalis, %
Konservacinė	16	3 976,0	48,8
Rekreacinė	34	1 211,9	14,9
Ekologinės apsaugos	40	1 614,3	19,8
Ūkinė (gamybinė-komunalinė)	4	73,6	0,9
Žemės ūkio (agroparkinio ūkio)	10	1 124,0	13,8
Gyvenamoji	7	146,8	1,8
Iš viso	111	8 146,6	100,0

2 lentelė. Trakų INP rezervatai ir draustiniai.

Pavadinimas	Plotas, ha
Trakų salos ir pusiasalio kultūrinis rezervatas	26,0
Senujų Trakų piliavietės kultūrinis rezervatas	16,3
Kudrionių kraštovaizdžio draustinis	1 525,3
Užutrakio parko kraštovaizdžio architektūros draustinis	71,6
Akmenos ežero hidrografinis draustinis	374,9
Bražuolės hidrografinis draustinis	110,7
Galvės ežero hidrografinis draustinis	374,5
Varnikų botaninis-zoologinis draustinis	611,3
Plomėnų ornitologinis draustinis	500,8
Bražuolės archeologinis draustinis	5,5
Daniliškių archeologinis draustinis	6,8
Senujų Trakų archeologinis draustinis	109,2
Daniliškių kaimo architektūros draustinis	29,8
Senujų Trakų kaimo architektūros draustinis	21,7
Varnikėlių-Serapiniškių kaimo architektūros draustinis	83,6
Trakų senamiesčio urbanistinis draustinis	108,0
Iš viso	3 976,0

Veiklą Trakų INP reglamentuoja Saugomų teritorijų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Aplinkos apsaugos, Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių, Laukinės gyvūnijos, Laukinių augalų ir grybų, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Miškų, Teritorijų planavimo, Statybos bei kiti įstatymai, taip pat Trakų INP planavimo schema, Trakų INP nuostatai, saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai. Trakų INP tvarkymo apsaugos režimą užtikrina ir nacionalinio parko steigimo tikslų įgyvendinimą koordinuoja Trakų INP direkcija.

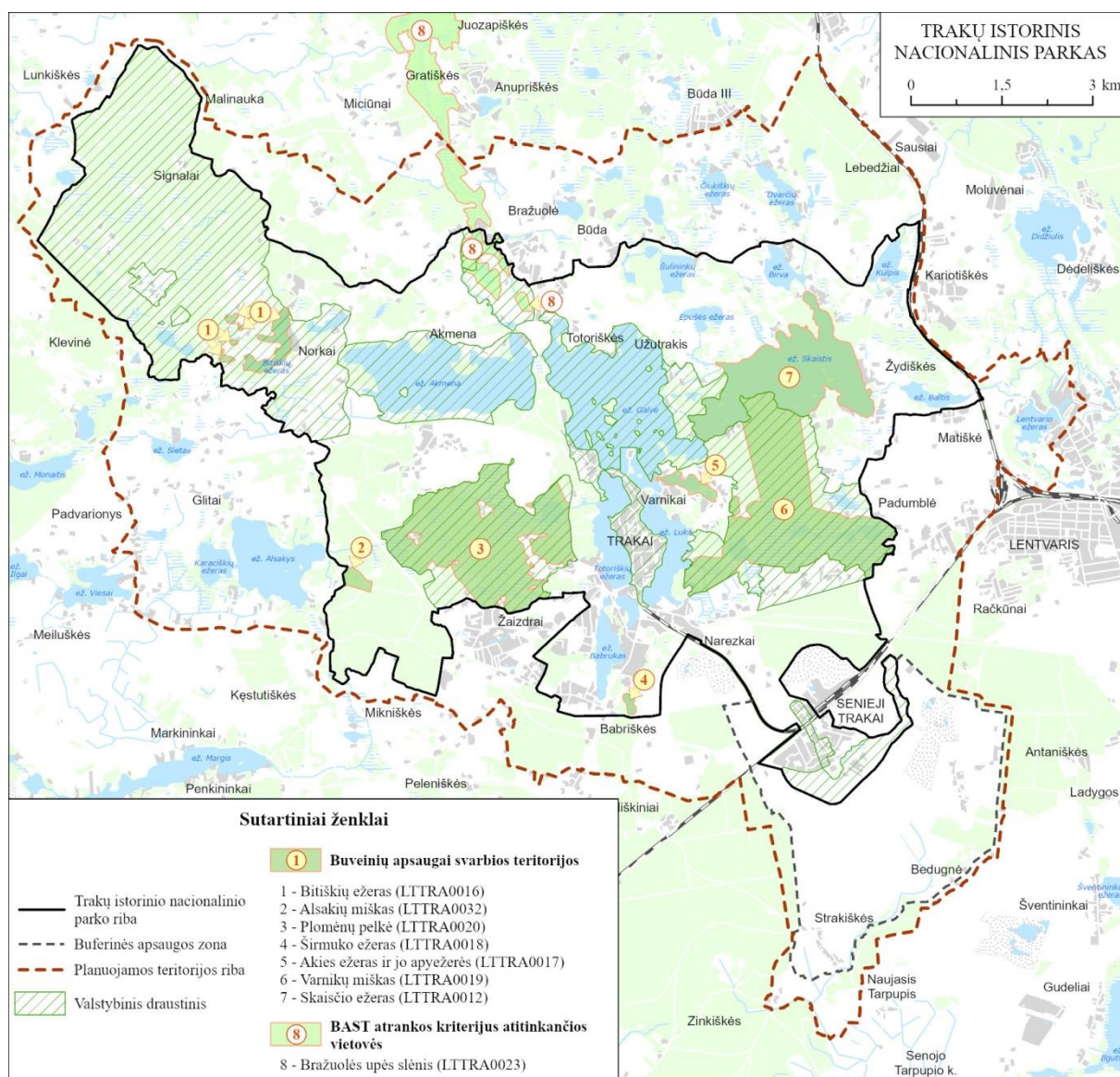
Saugomų teritorijų tipiniai apsaugos reglamentai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“, nustato saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo schemose) išskiriamų kraštovaizdžio tvarkymo zonų sistemą ir kiekvienos kraštovaizdžio tvarkymo zonos tipinius kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimus.

Trakų INP apsaugos reglamentas patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2003 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. ĮV-436 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko apsaugos reglamento patvirtinimo“, tačiau 2022 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-816 pripažintas netekusiu galios. Reglamento nuostatos iš dalies perkeltos į naujos redakcijos Trakų INP nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. 991 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko nuostatų patvirtinimo“.

Trakų INP yra septynios buveinių apsaugai svarbios teritorijos (2 pav., 3 lentelė). Buveinių apsaugai svarbių teritorijų sąrašas, ribos ir apsaugos tikslai patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1-317 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2021 m. rugsėjo 7 d. įsakymo Nr. D1-518 redakcija) „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“. Visos BAST nacionaliniame parke užima 1 221,6 ha plotą. Taip pat nacionaliniame parke yra viena BAST atrankos kriterijus atitinkanti vietovė „Bražuolės upės slėnis“ (LTTRA0023), įtraukta į Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, patvirtintą Lietuvos

Respublikos aplinkos ministro 2009 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. D1-210 „Dėl Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“. BAST „Bražuolės upės slėnis“ bendras plotas 240,1 ha, dalis (51,0 ha arba 21,3 %) patenka į parką, apima Bražuolės archeologinį draustinį ir dalį Bražuolės hidrografinio draustinio. Paukščių apsaugai svarbių teritorijų Trakų INP nėra.

2023 m. kovo mėn. keitėsi BAST vietovių ribos Trakų rajone, Bražuolės slėnyje. Anksčiau čia buvo kelios atskiros BAST vietovės („Bražuolės upės ištakos“ Trakų INP ir „Bražuolės upės slėniai ties Gratiškėmis“ kiek žemiau, už kelio į Vievį). Dabar jos apjungtos į vieną vietovę, kurios ribos išplėstos apimant pelkėto Bražuolės slėnio atkarpą nuo Trakų INP ribos iki kelio į Vievį. Verta pamąstyti kaip šį Bražuolės slėnio ruožą įjungti į istorinį nacionalinį parką (galbūt – Bražuolės hidrografinį draustinį, kuriame jau dabar yra nemaža dalis BAST vietovės).

2 pav. Buveinių apsaugai svarbios teritorijos.

3 lentelė. Buveinių apsaugai svarbios teritorijos Trakų INP.

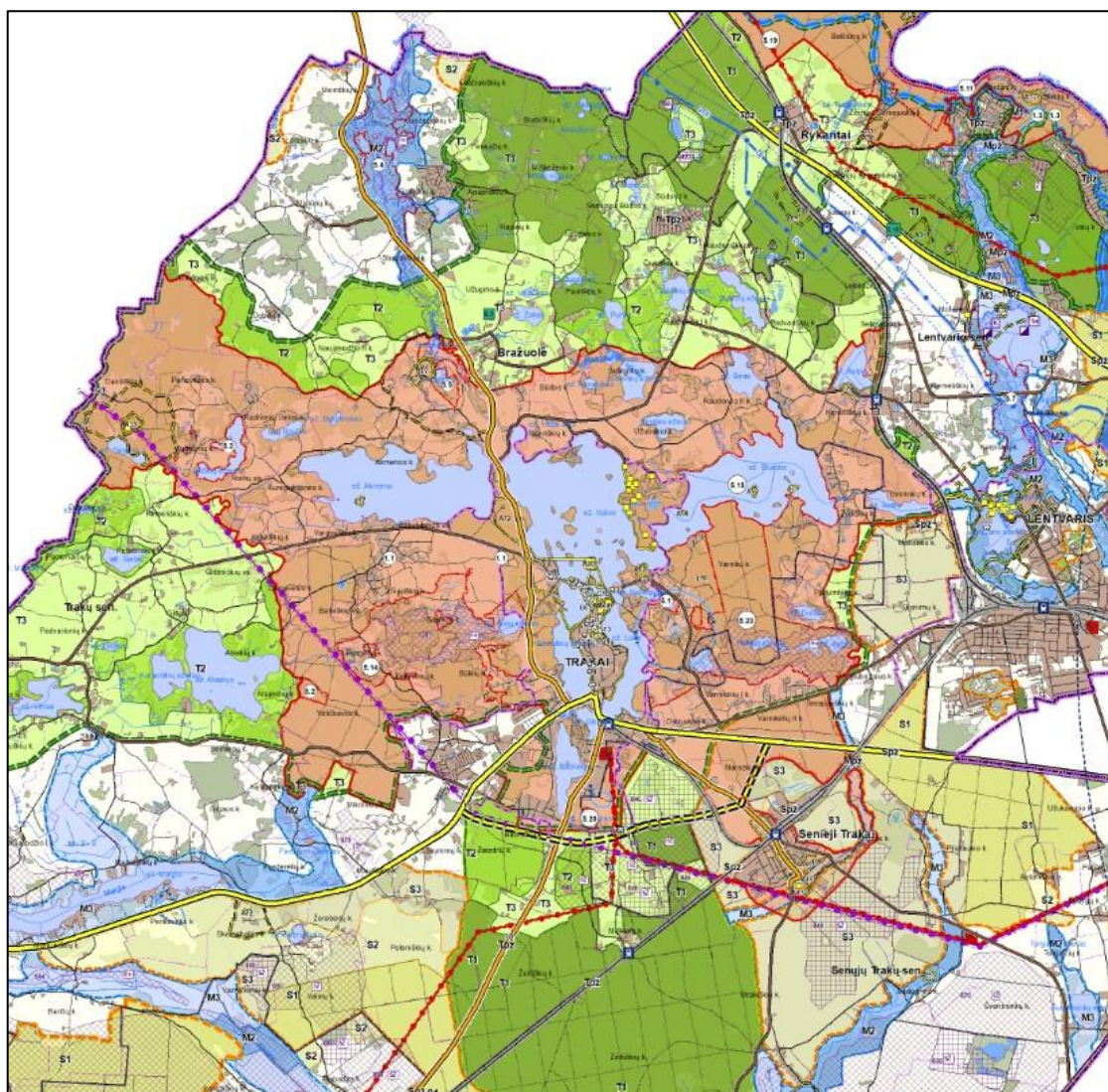
ES kodas	Pavadinimas	Visas plotas, ha	Plotas INP, ha	Dalis INP, %
LTTRA0016	Bitiškių ežeras	37,8	117,8	100
LTTRA0032	Alsakių miškas	11,6	53,4	100
LTTRA0020	Plomėnų pelkė	425,8	283,3	34
LTTRA0018	Širmuko ežeras	4,9	72,0	100
LTTRA0017	Akies ežeras ir jo apyežerės	18,3	69,4	100
LTTRA0019	Varnikų miškas	435,1	1 667,9	100
LTTRA0012	Skaisčio ežeras	288,1	1 630,7	100
Iš viso		6 353,0	4 628,2	

Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 25 d. nutarimo Nr. 614 redakcija), patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, reglamentuoja buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ir būtinų jų apsaugos priemonių nustatymą, taip pat EB svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių, kurių apsaugai nustatytos buveinių ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos, blogėjimo ir rūšių reikšmingo trikdymo prevenciją. Šių nuostatų 1 priede pateikiamas Bendrųjų buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos ir tvarkymo reikalavimų aprašas, kuriame nustatyti reikalavimai atskirų buveinių apsaugai ir tvarkymui.

Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255. Šis tvarkos aprašas taikomas nustatant, kokį poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms gali daryti būsimų planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas.

Saugomų kultūros paveldo objektų [2] planuojamoje teritorijoje sąrašai pateikiami toliau (1 priedas). Gamtos paveldo objektas yra tik vienas – Krakovskio akmuo [3]. Taip pat yra teritorijų, nurodytų Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, kurioms taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos: paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos, pelkės ir šaltiniai, požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonos, kelių apsaugos zonos, žemės gelmių išteklių telkiniai, miško žemė ir kt.

Trakų r. sav. bendrajame plane gamtinis karkasas Trakų INP nedetalizuotas, nors didžioji parko dalis (išskyrus Senuosius Trakus ir jų apylinkes) priskirta tarptautinės svarbos geoekologinei takoskyrai. Planuojamos teritorijos dalys, esančios į šiaurę, taip pat į vakarus (Alsakio ež. apylinkės) nuo Trakų INP ribos, gamtinio karkaso požiūriu priskiriamos tarptautinės svarbos geoekologinei takoskyrai. Žaizdrių k. apylinkės, esančios į pietus nuo Trakų INP ribos, gamtinio karkaso požiūriu priskiriamos regioninės svarbos geoekologinei takoskyrai. Senujų Trakų apylinkės priskirtos regioninės svarbos vidinio stabilizavimo arealams, kuriuose grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (S3). Taip pat nedidelėse teritorijose šalia Senujų Trakų išskirtos pažeisto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos (Spž) (3 pav.).

GAMTINIO KARKASO TERITORIJŲ TVARKYMO KRYPTYS

Geoeekologinės takoskyros

- T1 - Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis
- T2 - Palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas
- T3 - Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai
- Tpž - Pažeisto geoeekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos (stipriai urbanizuoti arba technogenizuoti ekologinės kompensacijos funkcijų pilnai negalintys atlikti sklypai gamtinio karkaso teritorijoje)

Migracijos koridoriai

- M1 - Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis
- M2 - Palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas
- M3 - Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai
- Mpž - Pažeisto geoeekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos (stipriai urbanizuoti arba technogenizuoti ekologinės kompensacijos funkcijų pilnai negalintys atlikti sklypai gamtinio karkaso teritorijoje)

Vidinio stabilizavimo arealai

- S1 - Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis
- S2 - Palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas
- S3 - Gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai
- Spž - Pažeisto geoeekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijos (stipriai urbanizuoti arba technogenizuoti ekologinės kompensacijos funkcijų pilnai negalintys atlikti sklypai gamtinio karkaso teritorijoje)

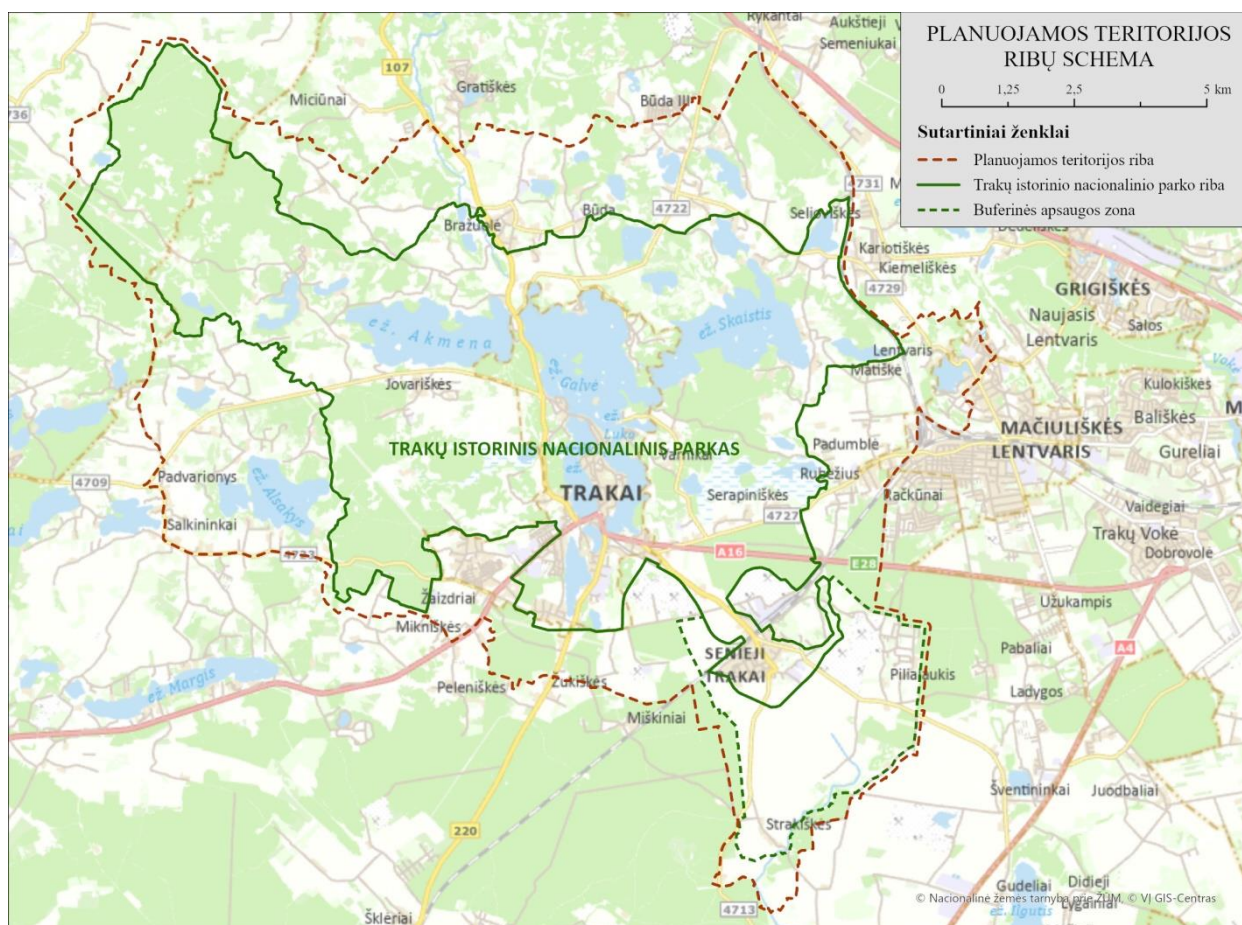
3 pav. Gamtinis karkasas, iškarpa iš Trakų rajono bendrojo plano žemėlapiu.

Planuojamos teritorijos gamtiniame karkase turėtų būti išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (T1), palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas (T2), gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (T3).

Elektrėnų sav. bendrojo plano brėžinyje „Gamtos ir kultūros paveldas“ į savivaldybės teritoriją patenkanti Trakų INP dalis gamtinio karkaso eksplikacijoje priskirta regioninei geoeologinei takoskyrai. Joje esančiuose miškuose, išskyrus ūkinius miškus, rekomenduojamas tausojantis miškų ūkis, tvarkomas vykdant sanitarinius kirtimus ir netaikant plynų kirtimų. Taip pat geoeologinių takoskyrų teritorijose skatintina veikla, susijusi su racionaliu šalutinių miško išteklių panaudojimu, pažintinis turizmas bei kitų pasyvesnių rekreacijos krypčių vystymas, derinant naudojimą su konkrečios teritorijos naudojimo reglamentu (jei toks yra). Mišku neapaugusiose teritorijos dalyse rekomenduojama skatinti ekologinio ir tausojančio žemės dirbimo sistemas, plėtoti smulkiasklypę daržininkystę, sodininkystę bei kitus alternatyvius verslus, būdingus atskiriems etnografiniams regionams.

2. Geografinė padėtis ir ribos

Trakų INP turi kompaktišką centrinę dalį (4 pav.), apimančią Trakų miestą ir ežeryną, nuo kurios nutįsta didesni ar mažesni kyšuliai: Kudrionių miško, Alsakių miško, Babruko ež., Kulpio ež. Gana kompaktišką parko formą truputi iškreipia Senujų Trakų „apendiksas“. Bendras planuojamos teritorijos plotas 15 395 ha, iš jų nacionalinis parkas užima 8 146,7 ha, o jo buferinės apsaugos zona ties Senaisiais Trakais – 1 106,6 ha.

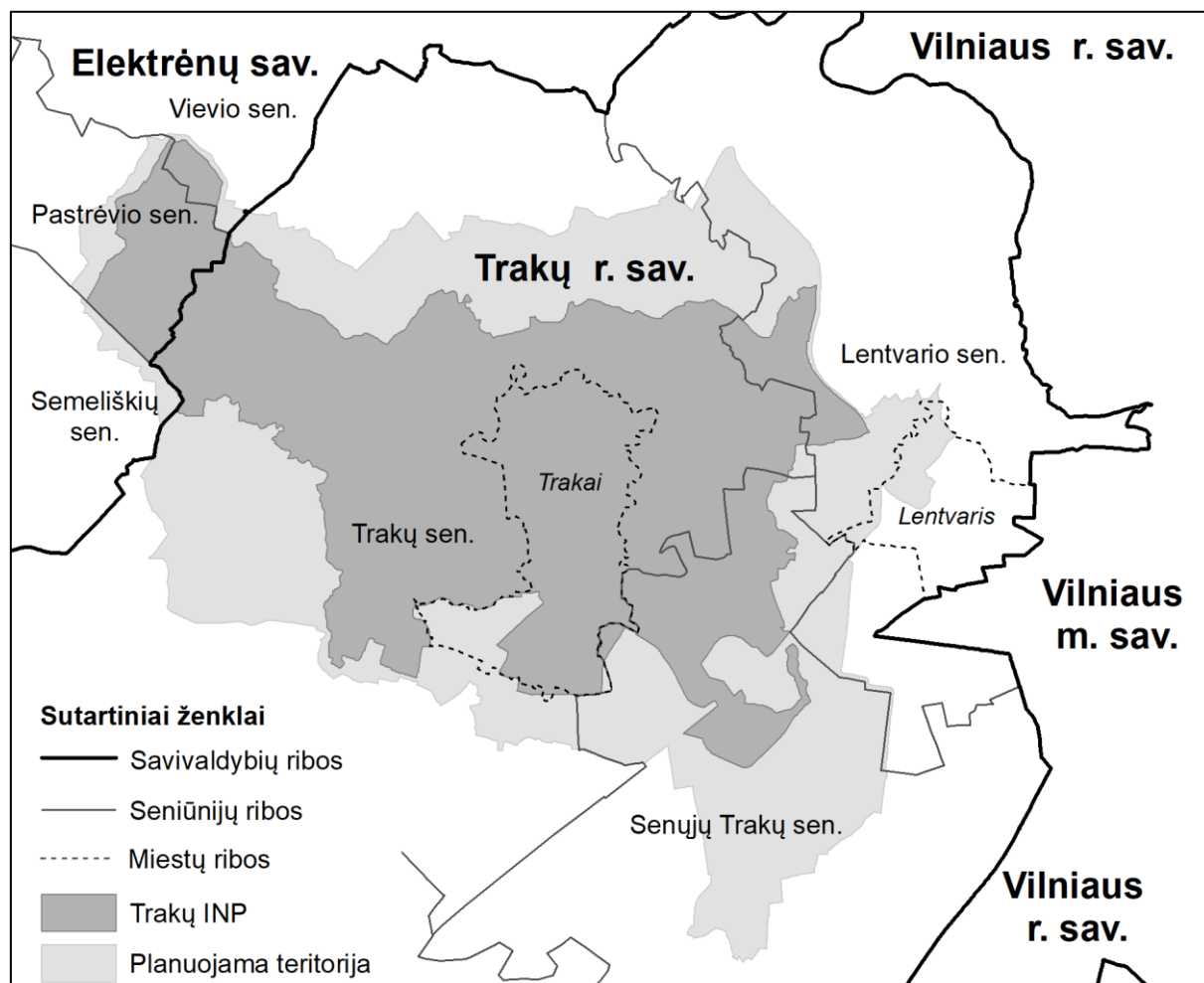

4 pav. Planuojama teritorija.

Planuojama teritorija (riba patikslinta 2024 m. vasario mėn.) apima Trakų INP ir jo buferinės apsaugos zoną, Alsakio, Dvarčių, Čiukiškių, Purvo, Sieto ir Žako ežerų apylinkes, Babriškių, Bevandeniškių miškus, Račiūnų miško dalį, Lentvario parką (4 pav.). Šiaurės rytinė planuojamos teritorijos riba sutapdinta su Vilniaus–Kauno geležinkeliu, o ties Lentvariu ir Senaisiais Trakais planuojama teritorija vietomis prisišlieja prie Vilniaus–Marcinkonių geležinkelio. Nuo Senujų Trakų stoties atsiskiria geležinkelio atšaka į Trakus, naudojama tik keleivinių elektrinių traukinių eismui.

Trakus kerta magistralinis kelias Nr. A16 Vilnius–Prienai–Marijampolė. Į Trakus taip pat veda krašto keliai: Nr. 107 Trakai–Vievis, Nr. 214 Trakai–Senieji Trakai ir Nr. 220 Trakai–Rūdiškės–Pivašiūnai–Alytus. Planuojamoje teritorijoje tankus rajoninių kelių tinklas (24 pav.): Nr. 4709 Trakai–Padvarionys–Semeliškės, Nr. 4712 Senieji Trakai–Šventininkai, Nr. 4713 Senieji Trakai–Senasis Tarpupis–Guopstos, Nr. 4722 Trakai–Rykantai, Nr. 4723 Žaizdriai–Salkininkai, Nr. 4727 Trakai–Lentvaris–Mūrinė Vokė, Nr. 4729 Lentvaris–Kariotiškės–Raudonė I, Nr. 4750 Totoriškės–Užutrakis, Nr. 4751 Ostruvka–Varnikai, Nr. 4753 Bražuolė–Būda.

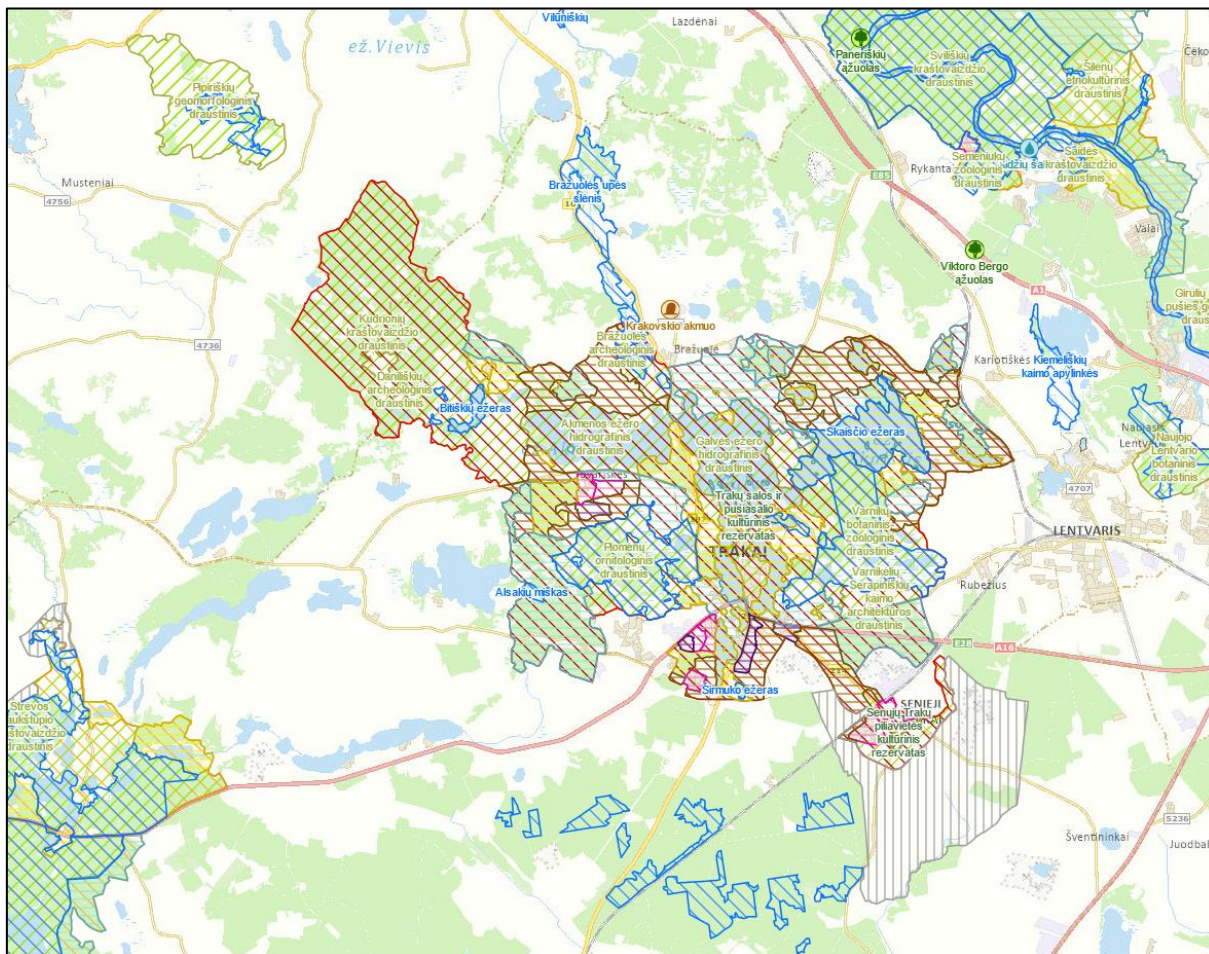
Administraciniu požiūriu planuojama teritorija yra Vilniaus apskrityje, Trakų rajono savivaldybėje. Nedidelė dalis šiaurės vakariniame kampe patenka į Elektrėnų savivaldybę. Į planuojamą teritoriją Trakų rajono savivaldybėje patenka Trakų miestas, Lentvario miesto dalis, Lentvario, Senujų Trakų ir Trakų seniūnijų dalys, Elektrėnų savivaldybėje – Pastrėvio ir Vievio seniūnijų dalys (5 pav.).

5 pav. Administracinės ribos.

Atstumas¹ iki Vilniaus – 28,3 km. Gretimų savivaldybių centrai: Elektrėnai (30 km), Alytus (73 km).

Trakų INP yra tarp dviejų regioninių parkų – Neries regioninio parko šiaurės rytuose (už 2,8 km) ir Aukštadvario regioninio parko pietvakariuose (už 6,7 km). Už 1,9 km į šiaurės vakarus prasideda Pipiriškių valstybinis geomorfologinis draustinis. Artimiausia saugoma teritorija yra BAST „Bražuolės upės slėniai ties Gratiškėmis“, kurios pietinė dalis net patenka į Trakų INP. Šios BAST pagrindu šiuo metu steigiamas (už planuojamos teritorijos ribų) Gratiškių valstybinis telmologinis draustinis. Kitos artimiausios BAST: Sklėrių apylinkės (sudaryta iš 17 atskirų segmentų) pietuose (0,9 km), Kiemeliškių kaimo apylinkės (1,1 km) ir Naujojo Lentvario apylinkės (2,8 km) rytuose (6 pav.).

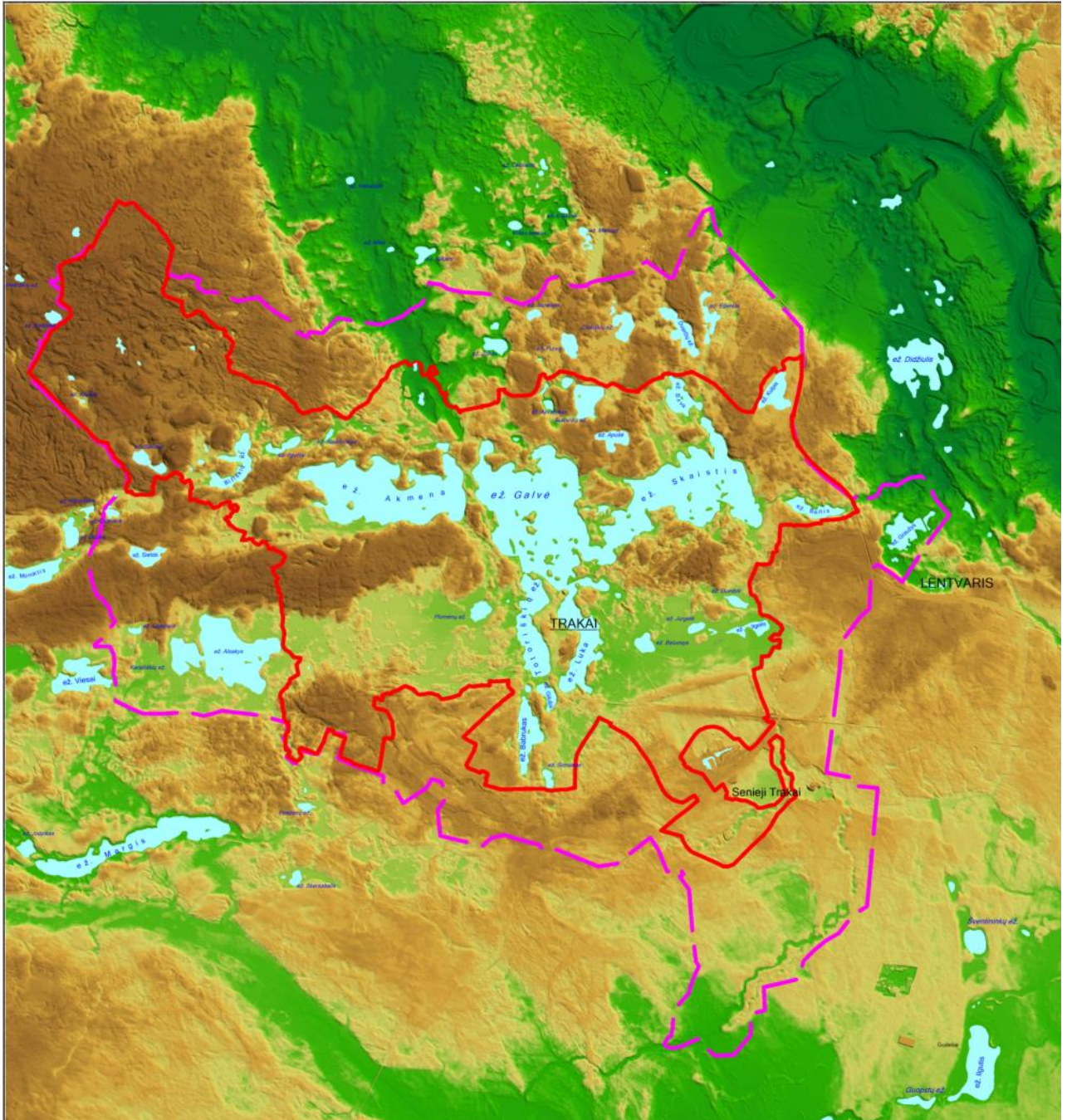
6 pav. Trakų INP ir aplinkinės saugomos teritorijos [3].

¹ Atstumai iki miestų paskaičiuoti nuo Trakų INP krypties naudojant www.maps.lt maršrutų apskaičiavimo įrankį.

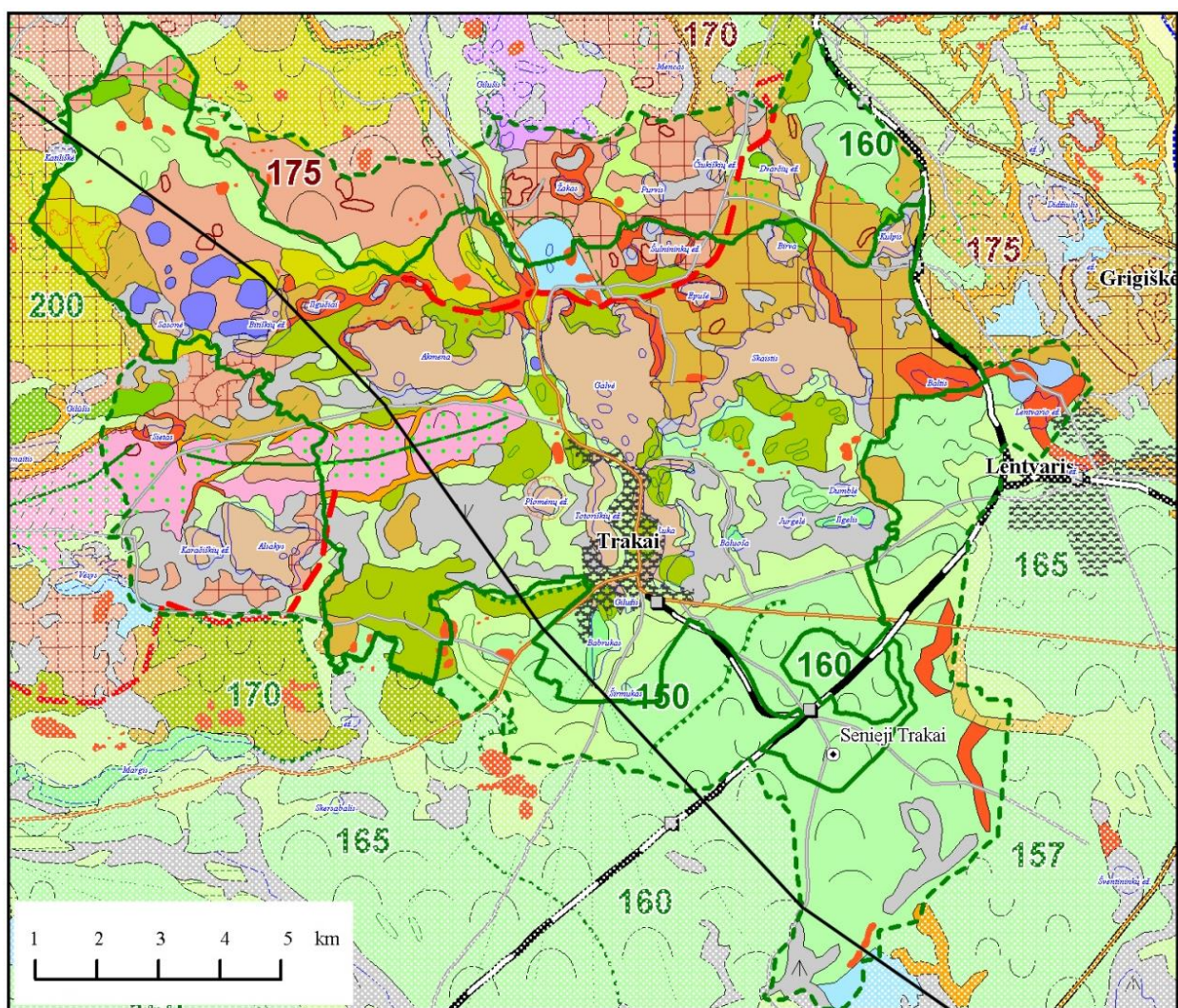
3. Reljefas

Maždaug pusė Trakų INP (šiaurinė dalis) plyti Pietų Lietuvos aukštumoje, o kita pusė (pietinė) driekiasi smėlėtąja Pietryčių Lietuvos lyguma, suklota iš fliuvioglacialinių darinių – smėlio ir žvyro (7 pav., 8 pav.). Būtent dėl šios savybės Trakų rajonas yra turtingiausias Lietuvoje smėlio ir žvyro ištekliais.

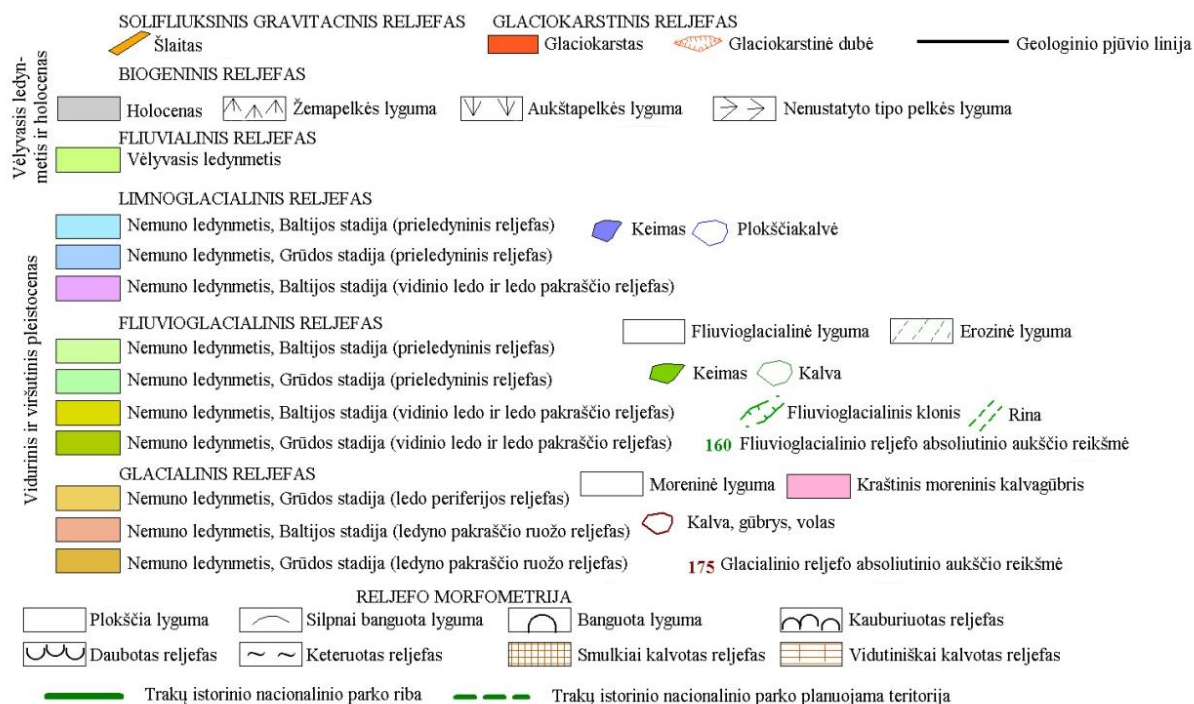
Trakų INP yra trijuose geomorfologiniuose rajonuose – šiaurinė dalis patenka į Dzūkų (Trakų) moreninį kalvyną (I XXV), pietvakarinė – į Dzūkų moreninę-fliuvioglacialinę pakilumą (I XXVI), pietrytinė – į Vokės fliuvioglacialinę lygumą (N XXXII) [4].

7 pav. *Trakų apylinkių reljefas. Planuojamos teritorijos ribą žymi violetinis kontūras, Trakų INP ribą – raudona linija.*

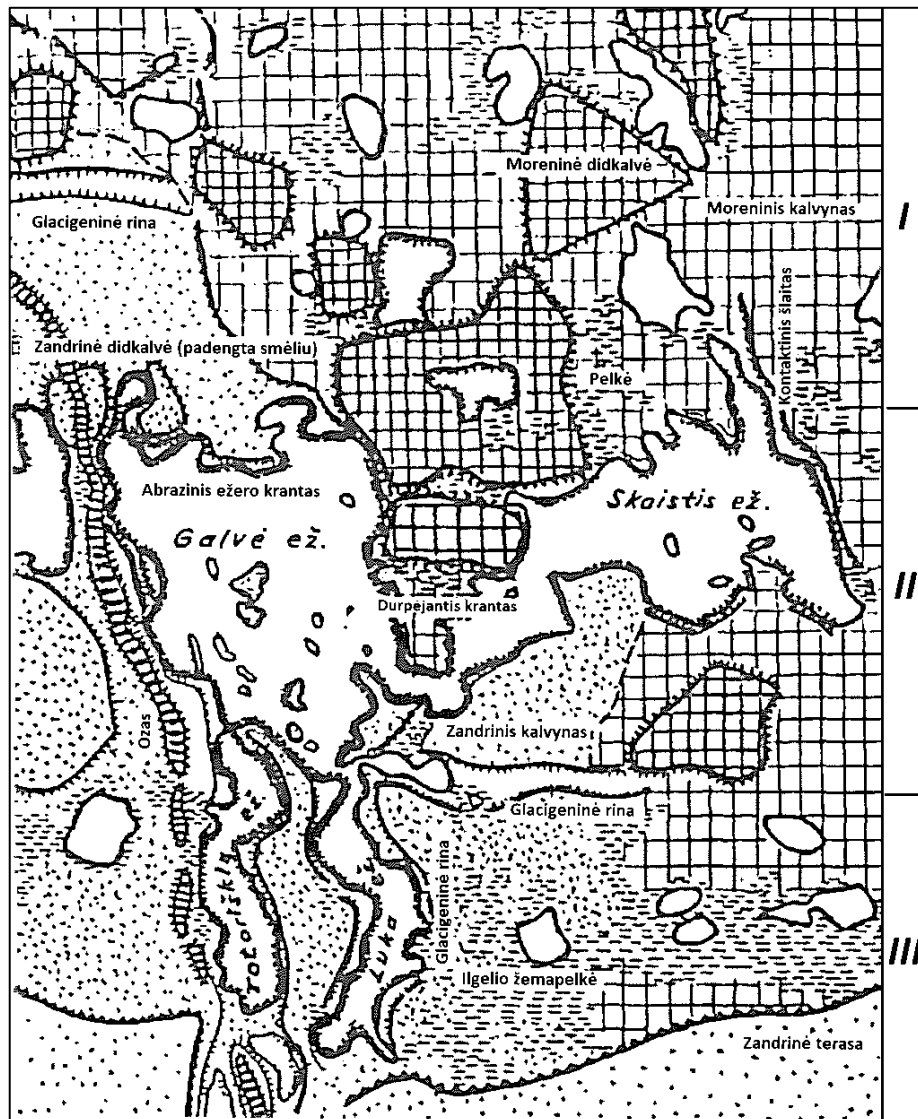
Sutartiniai ženklai

8 pav. Trakų apylinkių geomorfologinis žemėlapis. Lietuvos geomorfologinio žemėlapis M 1:200 000 iškarpą.

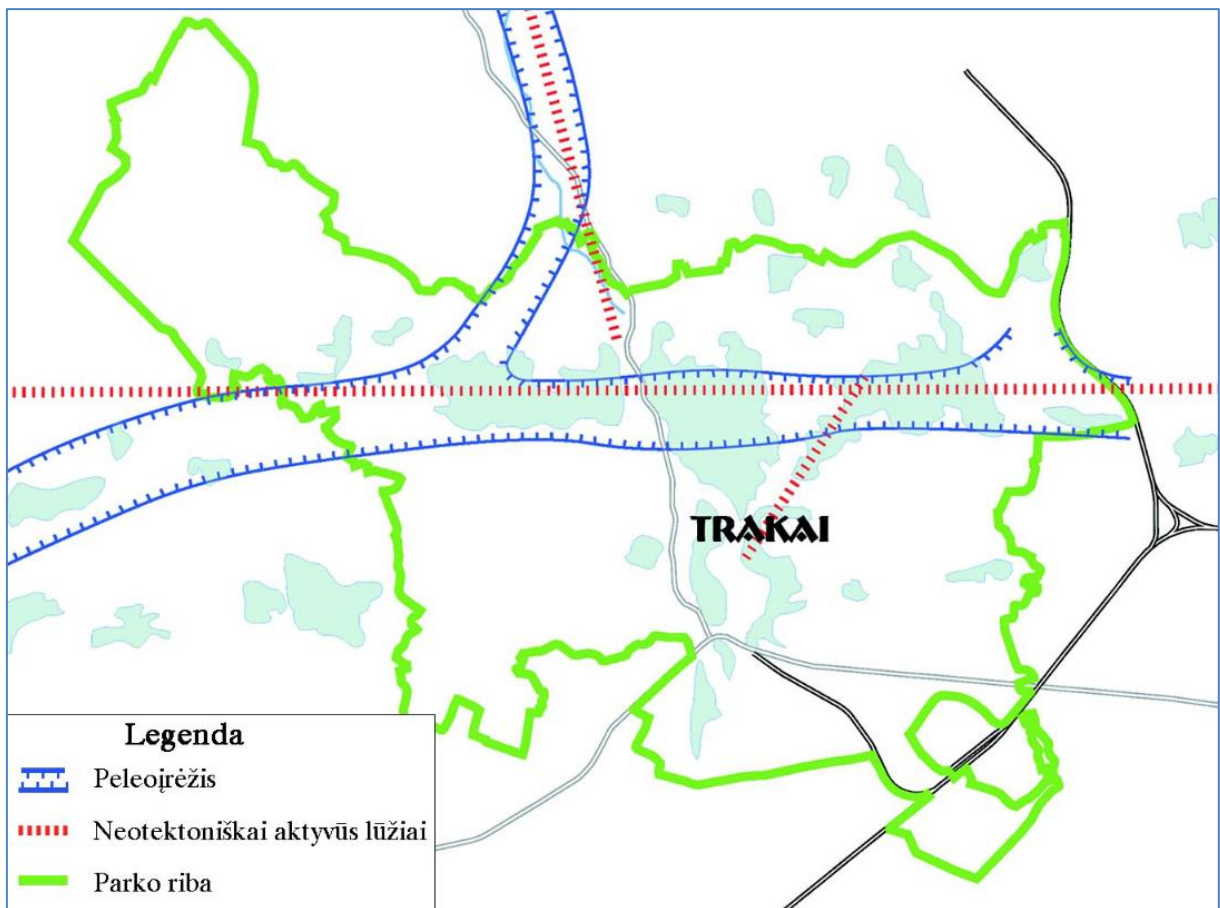
Trakų INP pagrindinius orografinius bruožus suformavo paskutinis ledynas prieš 16 tūkst. metų. Nuledėjimo metu vyko intensyvūs ledo tirpsmo procesai, plūdo gausūs fluvio-glacialiniai srautai, kurie teritorijos moreninį pamatą užklojo smėlingų-žvyringų nuosėdų danga, sukurdami didžiųjų ežerų dubaklonius bei Bražuolės erozinę protaką. Pietų kryptimi nuo ežeryno nusidriekė banguotos žvyringos lygumos, o šiaurvakariuose Rytų Lietuvos nuledėjimo fazės metu buvo sukrauti Laičių tarpliežuvinio masyvo fluvio-glacialiniai bei moreniniai kalvynai viršiję 200 m aukštį virš jūros lygio. Holoceno pradžioje svarbų vaidmenį suvaidino organinės akumuliacijos bei termokarstiniai procesai, suformavę pelkynus, pelkutes bei mažuosius ežerėlius [5].

Trakų INP reljefas yra sudėtingas, turi labai plačią reljefo kilmės, litologinės sudėties, morfologijos įvairovę (8 pav.). Taip pat jis turi aiškiai išreikštas juostas. Platumine (distaline ledyno pakraščiu) kryptimi išsiskiria morfogeneziškai trejopos vietovės (9 pav.): I – senosios ir naujosios ledyno moreninės akumuliacijos kalvynas (su pavienėmis kalvaromis), II – vėlyvųjų ledyno lustų ir senesniųjų glacigeninių rinų suskaidytas kalvotas moreninis ir zandrinis reljefas, III – senųjų glacigeninių rinų suskaidytas kalvoto zandro ir fluvio-glacialinis reljefas, holocene apipelkėjęs. Vietovių juostas kertantis ozas patvirtina savo ir glacigeninių rinų amžiaus skirtumą [6].

9 pav. Trakų ežeryno vietovių geomorfologijos schema [6].

Reljefo absoliutiniai aukščiai Trakų INP kinta nuo 120 iki 210 m (7 pav.). Didžiausias pažemėjimas, vadinamas Trakų ežeringuoju duburiu, yra centrinėje parko dalyje. Jame telkšo pagrindiniai Trakų ežeryno ežerai [7]. Trakų ežerynas, ypač jo šiaurinė dalis, yra retas ir fenomenalus morfostruktūros ir geomorfologinio paveldimumo pavyzdys. Pokvarterinio paviršiaus gilus palaidotas slėnis bei artimos krypties žemės plutos tektoninis lūžis iš esmės buvo esminiai veiksniai, lėmę ledyno tirpimo eigą ir ežeryno ryškių šiaurinių šlaitų atsiradimą, ežerų hidraulinių ryšių su netoliese prasidedančiom Bražuolės upelio ištakom (10 pav.) [8]. Iš šiaurės šį duburį supa stambių moreninių masių ruožai, kurių vakarinė dalis yra skiriama Semeliškių (kiti autoriai vadina Daugirdiškių [9], Laičių [5]), o rytinė – Rykantų aukštumoms. Tai kalvočiausia teritorijos dalis, turinti labai sudėtingą kalvotą-daubotą reljefą. Minėtas aukštumas vieną nuo kitos skiria Bražuolės upės slėnis. Tik nedidelė šių aukštumų dalis priklauso nacionaliniam parkui. Iš pietų ežeringąjį duburį supa kitas kalvyno ruožas – Senųjų Trakų-Rūdiškių plynaukštė, kurios taip pat tik nedidelė dalis priskiriama nacionaliniam parkui. Čia reljefas silpniau kalvotas – kalvos neryškios, banguotos; retos ir neryškios neigiamos formos [7].

10 pav. Trakų INP geologiniai struktūriniai elementai [8].

Į rytus ir į vakarus nuo Trakų miesto plyti aukštapelkės bei tarpinio tipo pelkėtos lygumos. Tai žemumos, esančios apie 150 m aukštyje virš jūros lygio. Toliau į pietus Trakų INP bei planuojamoje teritorijoje 150–160 m aukštyje virš jūros lygio plyti banguotos fluvio-glacialinės zandrinės smėlingos lygumos. Analogiškos kilmės bei morfometrijos reljefo segmentas plyti ir rytinėje planuojamos teritorijos dalyje link Lentvario.

Vakarinis planuojamos teritorijos segmentas, plytintis tarp Alsakio ir Bitiškių ežerų – tai vidutiniškai kalvotas glacialinio reljefo plotas su ežerais bei užpelkėjusiais pažemėjimais tarpukalvėse, vyraujantis reljefo aukštis – apie 180 m virš jūros lygio. Piečiau Akmenos ežero kraštovaizdyje išsiskiria raiškus reljefo elementas – kraštinis moreninis gūbrys, besidriekias tarp Petkėniškių vakaruose ir Jovariškių rytuose. Gūbrys žymi paskutiniojo ledyno maksimalaus pasistūmėjimo ribą, gali būti vadinamas „paskutiniojo ledyno galutine stotimi“.

Šiaurinės Trakų INP ir planuojamos teritorijos dalies, nuo Rusakalnio miško vakaruose iki Raudonės rytuose, reljefas turi plačiausią kilmės ir sąskaidos įvairovę. Vyrauja glacialinis reljefas – kalvoti ledyno pakraščio dariniai su fliuvioglacialinėmis kalvomis bei keimais. Kalvos iškilę 175–190 m virš jūros lygio. Kudrionių kraštovaizdžio draustinyje išsiskiria Kudrionių keimai. Tai limnoglacialinės kilmės keturių kupoliškos formos aukštų kalvų santalka. Keimų sluoksniuotos žvyrų, smėlių ir molių sąnašos tirpsmo vandenų buvo suneštos į ledyno tuštumas. Sutirpus ledynui, jos raiškėmis kalvomis nusėdo ant žemės paviršiaus. Keimų pietrytinėje bei pietvakarinėje papėdėse telkšo pasagos formos Bitiškių ir Sasonės ežerai.

Aukščiausiai reljefas pakyla 228,82 m virš jūros lygio Nuobariškių kavoje, Daugirdiškių masyve, o nusileidžia žemiau 120 m v. j. l. žymos Bražuolės slėnyje šiauriniame planuojamos teritorijos pakraštyje. Bendras reljefo peraukštėjimas planuojamoje teritorijoje siekia beveik 110 metrų.

4. Klimatas

Pagal Lietuvos klimatinį rajonavimą planuojama teritorija yra Pietryčių Lietuvos aukštumų klimatinio rajono Aukštaičių ir Dzūkų parajonių paribyje [4]. Artimiausia meteorologinė stotis, kurioje renkami ilgalaikiai meteorologiniai duomenys, yra Vilniuje. Pačiuose Trakuose yra vandens matavimo stotis (nuo 1949 m.), kuri atlieka ir meteorologinius stebėjimus.

Tarp visų Lietuvos kurortų Trakai pasižymi mažiausia saulės spindėjimo trukme. Saulė per metus Trakuose šviečia 1 691 val.: pavasarį – 551 val., vasarą – 743 val., rudenį – 284 val. žiemą – 113 val. [10]. Metinis planuojamos teritorijos radiacinis balansas nesiekia 1 700 MJ/m² [4].

Vidutinė metinė oro temperatūra Trakuose yra 6,7 °C. Žiema gana šalta, vidutinė oro temperatūra –3,4 °C. Pavasaris šiame kurorte vidutiniškai šiltas, jo vidutinė oro temperatūra 6,7 °C, vasaros vidutinė oro temperatūra 16,9 °C, o rudens 6,7 °C [10].

Per metus Trakuose būna sąlyginai nedaug dienų su krituliais (160 dienų), tačiau jie būna gana intensyvūs ir per metus vidutiniškai iškrenta 759 mm kritulių. Žiemą Trakuose iškrenta 164 mm kritulių, o dienų su sniego danga per šaltąjį laikotarpį būna apie 86. Pavasarį vidutiniškai būna 36 dienos su krituliais, jų metu iškrenta 156 mm – didžiausias kritulių kiekis tarp visų Lietuvos kurortinių vietovių. Vasarą iškrenta 252 mm kritulių, ir visiems trimis vasaros mėnesiams tenka labai panašus kiekis (80–88 mm). Ruduo Trakuose vidutiniškai šlapias, šio laikotarpio vidutinis daugiametis kritulių kiekis 187 mm, per sezoną būna apie 40 dienų su krituliais [10]. Kritulių kiekis dėl atmosferos cirkuliacijos ypatumų konkrečiais metais gali skirtis nuo vidutinių reikšmių daugiau kaip 1,5 karto [4].

Vidutinis maksimalus dirvos įšalo gylis siekia 55 cm, sniego dangos storis 20–25 cm. Dažnos žiemos, kai pastovioji sniego danga iš viso nesusidaro [4].

Sunku įsivaizduoti Trakų ežerus be jachtų ir kitų mažųjų laivelų. Nors vėjo greitis nėra toks stiprus kaip pajūryje, tačiau sąlygos buriavimui yra tinkamos dėl mikroklimatinių

ypatumų. Dėl ežerų gausos, vyrauja atviros vietos, vėjas nėra stabdomas ir gali pūsti pastoviu greičiu. Per metus Trakų kurortinėje vietovėje dažniausiai pučia pietryčių, pietų, vakarų vėjai, o jų vidutinis greitis svyruoja tarp 3,0 ir 3,5 m/s. Vasarą suaktyvėja vakarų, šiaurės vakarų vėjai, kurių greitis apie 2,5–3,0 m/s, rudenį ir žiemą sustiprėja pietų, pietvakarių vėjai, jų greitis svyruoja apie 3,4–3,8 m/s [10].

Svarbiausi veiksniai, lemiantys vietinius klimato ypatumus planuojamoje teritorijoje, yra reljefas ir ežerai. Šie veiksniai sudaro palankias sąlygas turbulentinei oro apykaitai ir terminei konvekcijai. Mikroklimatinio požiūriu reljefo ir žemės dangos įvairovė leidžia susidaryti gana nemažiams meteorologinių rodiklių skirtumams (4 lentelė).

4 lentelė. Trakų meteorologiniai rekordai [10].

Meteorologinis rodiklis	Reikšmė	Data
Aukščiausia oro temperatūra	+35,0 °C	2006-07-08
Žemiausia oro temperatūra	–35,5 °C	2003-01-07, 1978-12
Didžiausias paros kritulių kiekis	99,2 mm	1977-07
Didžiausias sniego dangos storis	62 cm	1996 m. vasaris

Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos duomenimis prognozuojama, kad vidutinė metinė, vidutinė minimali ir maksimali temperatūra Vilniuje² augs ir XXI a. pab. bus 3,0–3,2 °C aukštesnė nei 1981–2010 m. vidurkis [11]. Panašaus augimo galima tikėtis ir Trakuose.

Kritulių pokyčius prognozuoti sunkiau, tačiau, tikėtina, kad iki XXI a. pab. vidutinis metinis kritulių kiekis Trakuose, kaip ir Vilniaus mieste, išaugs 50 mm. Prognozuojama, kad dienų skaičius su krituliais nesikeis, tačiau didės kritulių intensyvumas. Maksimalus paros kritulių kiekis gali padidėti 15 %. Labiausiai kritulių kiekis išaugs žiemą (24 %) ir dėl kylančios vidutinės temperatūros vis didesnę dalį žiemos kritulių sudarys šlapdriba ir lietus [11].

² Temperatūros ir kritulių kiekio prognozės Vilniui sudarytos remiantis A1B šiltnamio dujų emisijos scenarijumi ir trijų klimato modelių (BCM-RCA, ECHAM5-REMO, HadCM3-HadRM) išvesties duomenų vidurkiu.

5. Hidrografinis tinklas

Planuojamai teritorijai būdingas metinis vandens išgaravimas siekia apie 450 mm. Toks mažas suminis garavimas, o Lietuvoje jis svyruoja nuo 420 iki 625 mm, nes lengvos mechaninės sudėties gruntai akumuliuoja daug kritulių ir pastarieji papildo giliau slūgsančius gruntinius vandenius. Garavimas iš vandens paviršiaus per balandžio–lapkričio mėnesius yra apie 700 mm. Didžioji likusio kritulių vandens dalis tenka nuotėkiui. Nuotėkio koeficientas (nuotėkio ir kritulių dydžio santykis) ~0,45. Metinio nuotėkio norma (hidromodulis) siekia 8,4 l/s km² [12].

Planuojama teritorija plyti vandenskyroje, kurią skirtingomis kryptimis drenuoja upės. Hidrografinio tinklo tankis – 0,57 km/km². Upių tinklas planuojamoje teritorijoje yra labai retas (0,19 km/km²), nes, be upių, teritoriją drenuoja ir ežerų bei pelkių nenuotakūs duburiai.

J. Jablonskis ir R. Janukėnienė (1978) Lietuvoje išskyrė 4 hidrologines sritis. Planuojamoji teritorija patenka į Pietryčių Lietuvos hidrologinę sritį, kuri išsiskiria nedidele nuotėkio kaita. Vandeningiausias yra pavasaris, jam tenka apie 40 % metų nuotėkio, o vasaros–rudens ir žiemos sezonams – atitinkamai 38 % ir 22 %. Upių minimalų nuotėkį baseine lemia požeminio vandens ištekliai, kurie neblogai koreliuojami su lengvos mechaninės sudėties gruntais. Ežerų poveikis nevienaprasmiškas: jie padidina šaltojo laikotarpio ir, priešingai, sumažina šiltojo laikotarpio minimalų vandens nuotėkį [12].

GRPK 2024 m. duomenimis (32 lentelė), paviršiniai vandens telkiniai (ežerai, kūdros, tvenkiniai) planuojamoje teritorijoje užima 1 751 ha arba 11,4 % viso ploto, vandentėkmės (upės grioviai) – 31,9 ha (0,2 %), pelkės – 646,5 ha (4,2 %).

Upės. Planuojamos teritorijos vandentakos priklauso Nemuno baseino Merkio, Neries mažųjų intakų ir Nemuno mažųjų intakų pabaseiniams. Iš UETK registruotų upių (5 lentelė) Lukna priklauso Merkio pabaseiniui, Margis ir M-2 – Nemuno mažųjų intakų pabaseiniui, likusios vandentakos – Neries mažųjų intakų pabaseiniui.

5 lentelė. Planuojamos teritorijos upės, įrašytos į UETK.

UETK Nr. [13]	Upės vardas [13]	Upės ilgis, km		Išteka iš	Įteka į
		planuojamoje teritorijoje	šalyje [13]		
10011372	Margis	0,22	13,95	–	Strėvos up.
10011373	M-2	1,41	4,93	–	Margio ež.
11010140	Lukna	4,82	29,44	–	Merkio up.
12010592	Vosyltė	1,08	1,57	Lentvario ež.	Fabriko upelis
12010593	Saidė**	1,97	1,97	ež. Baltis	Lentvario ež.
12010594	B-1*	1,78	1,78	ež. Skaistis	ež. Baltis
12010630	Bražuolė	3,86	26,89	–	Neries up.
12010631	B-2**	1,80	1,80	–	Bražuolės I tv.
12011259	Epušės upelis*	0,92	0,92	Epušės ež.	ež. Skaistis
12011260	Maišinė	0,59	3,94	ež. Kulpis	Moluvėnų up.
12011261	Dydiškių upelis*	0,26	0,26	ež. Bevardis	Dydiškių ež.
12011262	Šulininkų upelis*	0,12	0,12	Dydiškių ež.	Šulininkų ež.
12011263	Birvos upelis**	0,66	0,66	–	ež. Birva

* – visa upė Trakų INP

** – visa upė planuojamoje teritorijoje

Dalis upelių labai trumpi, siekia nuo 100 m iki 2 km ilgio. Birvos, Dydiškių, Epušies, Šulininkų upeliai jungia kelis ežerus arba į juos įteka. Kiek ilgesnės planuojamoje teritorijoje tėra Bražuolės ir Luknos upių atkarpos.

Ilgesnės kaip 10 km upės: Margis (14,0 km), Bražuolė (26,9 km) ir Lukna (29,4 km) [13]. Lukna taip pat užima didžiausią baseino plotą (184,9 km²) [14]. Tačiau į planuojamą teritoriją patenka tik šių upių ištakos. Bražuolė yra ilgiausia Trakų INP, o Lukna – planuojamos teritorijos upė.

Bražuolė formuoja svarbią Trakų rajono geoekologinę ašį. Jos ištakos netoli Galvės ir Akmenos ežerų, Bražuolės kaimo pietinėje dalyje. Bražuolės slėnis beveik visoje atkarpoje nuo Bražuolės iki Baltamiškio užpelkėjęs. Upė teka į šiaurę per Dekio, Bakos ežerus ir, pasukusi į rytus, įteka į Nerį. Vidutinis nuolydis 274 cm/km. Vidutinis debitas žiotyse 0,71 m³/s [15].

Bražuolės atkarpa planuojamoje teritorijoje nereguluota. Upės slėnio atkarpa Trakų INP turi hidrografinio draustinio statusą.

Pagal hidrogeologų duomenis (Eitmanavičius, 1992), Akmenos ežero filtracinis srautas yra orientuotas į šiaurę ir krypsta Bražuolės aukštupio dešinėsios šakos link, taigi gali būti jos drenuojamas (11 pav.). Hidrologiniai tyrimai (Kilkus, 1986) šią prielaidą patvirtina: net ir vasaros sausmetyje aukštupio debitas yra anomaliai didelis (60–70 l s⁻¹) ir susidaryti „nuosavame“ 9 km² baseine negali. Hidrologiniu požiūriu tikrosiomis Bražuolės upės versmėmis laikytina dešinioji aukštupio šaka, drenuojanti Akmenos ežero filtracinį srautą, gausiai išsiliejantį Bražuolės piliakalnio papėdėje ir suformuojantį čia unikalią šlaitinę žemapelkę. Šią išvadą galima papildomai argumentuoti formaliais hidrografiniais rodikliais: Bražuolės dešinėsios šakos ilgis yra 1,7 km, o baseino plotas 9 km²; kairiosios šakos šie rodikliai yra atitinkamai tik 1,3 km ir 0,5 km² (Grižienė, 1993) [16].

B-1, Saidės ir Vosylytės upeliai iš esmės yra viena vandentaka, kurios atkarpos, jungiančios Skaisčio, Balčio ir Lentvario ežerus, turi skirtingus pavadinimus. Saidė (Soidė, Vosylytė, Malevankos upelis) drenuoja 116 km² ploto baseiną, kuriame telkšo ir didieji Trakų ežerai. Vidutinis metų debitas, kurį plukdo visą ežeryną drenuojantis Skaisčio–Balčio „kanalas“, yra 0,048 m³/s [12].

Planuojamos teritorijos pietiniu pakraščiu puspenkto kilometro teka Lukna, Merkio dešinysis intakas. Ištakos Strakiškių kaimo apylinkėse, į pietus nuo Senujų Trakų. Aukštupyje vadinama Medryne. Vaga reguliuota.

Ežerai. UETK duomenimis, Trakų INP telkšo 30 ežerų, kurie iš viso užima 1 381 ha (6 lentelė). Pridėjus dar 12 bevardžių ežerų, kurių bendras plotas GRPK duomenimis yra 7,16 ha, Trakų INP ežerų bendras plotas siekia 1 387,7 ha. Nacionalinio parko ežeringumas viršija 17 % ir yra daug didesnis už šalies vidurkį (1,4 %), todėl Trakų INP galima drąsiai vadinti ežerų parku.

Planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų yra dar 15 ežerų (7 lentelė), įrašytų į UETK ir užimančių 293 ha. Taip pat turime dar 4 bevardžius ežerus, neįrašytus į UETK, kurių bendras plotas 4,37 ha.

Ekologiniu požiūriu svarbu skirti nuotakius ir nenuotakius vandens telkinius. Dauguma planuojamos teritorijos ežerų yra nuotakūs. Prie nenuotakių daugiausia priskiriami tarpukalvių lomose telkšantys ir (ar) pelkių apsupti ežerai. Didžiausias nenuotakus ežeras – Akmena. Lentvario ežeras yra patvenktas.

6 lentelė. Trakų istorinio nacionalinio parko ežerai įrašyti į UETK [13].

UETK Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha	Didžiausias gylis, m	Vidutinis gylis, m	Tūris, tūkst. m ³	Vandens lygis, m virš jūros lygio
12030200	ež. Luka*	89,37	20,0	10,1	8 026,7	148,659
12030201	ež. Galvė*	371,61	46,8	13,6	50 271,0	148,812
12030202	ež. Skaistis*	288,7	32,0	9,8	28 014,1	148,825
12030203	ež. Baltis*	21,67	nd	nd	nd	148,312
12030213	ež. Dumbėlė*	5,71	4,0	2,0	114,2	150,079
12030214	ež. Ilgelis*	12,28	5,0	1,9	233,4	149,357
12030216	Piliškių ežeras*	4,84	5,0	2,8	135,4	150,173
12030217	ež. Baluosys*	10,08	3,1	1,8	181,5	149,359
12030218	ež. Akis*	0,86	2,3	1,1	9,5	148,887
12030219	Totoriškių ežeras*	76,24	20,0	10,1	7 630,1	148,509
12030220	ež. Akmena*	274,52	30,2	11,2	30 689,5	149,766
12030221	ež. Apvalukas*	2,82	10,5	3,8	96,7	142,698
12030222	ež. Vėžio Akis*	0,66	8,0	4,4	29,0	143,635
12030223	ež. Gilušis*	11,16	11,0	5,4	597,5	149,341
12030224	ež. Širmukas*	5,07	4,0	1,9	92,8	150,688
12030225	ež. Olauka*	1,53	4,1	1,6	24,6	149,807
12030226	ež. Babrukas*	38,16	17,2	6,6	2 512,4	149,801
12030227	Plomėnų ežeras*	10,25	4,4	2,4	246,0	149,863
12030228	Šulininkų ežeras*	26,2	35,5	12,4	3 237,4	152,001
12030229	Dydiškių ežeras*	3,52	22,5	7,6	254,1	150,042
12030230	ež. Dumbliukas	0,78	1,0	0,5	4,5	166,934
12030231	ež. Kūdriai	0,58	7,5	1,6	8,2	153,384
12030232	ež. Sasonė*	10,54	21,0	6,2	676,6	163,317
12030233	Bitiškių ežeras	30,71	10,5	4,1	1 258,2	150,151
12030234	ež. Ilgučiai	9,74	10,5	4,0	370,3	149,013
12030235	ež. Siaurinukas	1,83	8,5	5,7	104,1	149,212
12030236	Epušės ežeras*	17,16	14,1	3,9	666,9	163,204
12030237	ež. Birva*	26,69	8,0	3,4	896,8	149,061
12030241	ež. Kulpis*	25,67	11,0	3,7	917,4	158,132
12030270	ež. Ešerinis*	1,59	3,4	1,7	27,2	148,126
Iš viso		1 380,54				

* – valstybinės reikšmės ežerai

Geologijos ir geografijos institute 2002 m. parengta Lietuvos ežerų klasifikacija pagal gamtines savybes, kurioje batimetriškai tirti ežerai suskirstyti į gilius (vidutinis gylis >15 m), vidutinio gylis (3–15 m) ir seklius (<3 m). Batimetriškai netirti ežerai suskirstyti atsižvelgiant į plotą: mažesni kaip 5 ha ežerai priskirti sekliems ežerams, o didesni – vidutinio gylis [17]. Taikant šią klasifikaciją Trakų INP iš viso nustatyta 19 vidutinio gylis ežerų, kurie užima net 1 327 ha, ir 23 seklūs ežerai, kurie užima vos 61 ha. Planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų nustatyti dar 8 vidutinio gylis (149 ha) ir 11 seklių ežerų (148 ha). Apskritai planuojamoje teritorijoje seklių ežerų yra daugiau (34 vnt.), bet jų užimamas plotas (209 ha) santykinai nedidelis. Tokia disproporcija yra dėsninga, nes dauguma seklių ežerų yra palyginti maži, išimtis čia tik ežeras Alsakys. Seklūs ežerai geriausiai sulaiko biogenines ir organines medžiagas.

7 lentelė. Planuojamos teritorijos ežerai už Trakų INP ribų (UETK duomenimis) [13].

UETK Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha	Didžiausias gylis, m	Vidutinis gylis, m	Tūris, tūkst. m ³	Vandens lygis, m virš jūros lygio
10030928	Katiliškė	5,75	nd	nd	nd	199,8
10030974	ež. Dubuklis	3,03	nd	nd	nd	153,0
10030975	ež. Sietas	18,14	nd	nd	nd	162,1
10031018	ež. Alsakys*	128,43	4,0	2,4	3 131,7	150,6
10031019	Karaciškių ežeras*	29,09	nd	nd	nd	150,8
10031020	ež. Linžeris	2,87	nd	nd	nd	151,7
12030212	ež. Lentvario Akis	0,83	3,2	2,1	16,9	137,5
12030238	Dvarčių ežeras*	25,87	26,2	10,6	2 709,5	155,2
12030239	Ežerėlis	2,52	nd	nd	nd	152,8
12030286	ež. Vėžiukas	1,96	nd	nd	nd	140,7
12030287	ež. Žakas	10,48	nd	nd	nd	139,7
12030288	ež. Juodikas	4,45	nd	nd	nd	158,5
12030289	ež. Purvis	11,46	12,7	5,5	621,8	159,2
12030290	Čiukiškių ežeras	17,69	13,0	5,0	850,4	158,5
12040204	Lentvario ežeras*	30,42	34,5	7,7	2 288,3	137,8
Iš viso		293,00				

* – valstybinės reikšmės ežerai

Gamtosaugine verte ir vaizdingumu išsiskiria Trakų INP centre telkšantys 4 hidrologiškai susiję ežerai: Galvė, Skaistis, Luka ir Totoriškių ež. bei prie jų prisišliėjusi Akmena. Visų penkių ežerų bendras plotas siekia net 11,1 km², o sukauptas vandens tūris – 127 mln. m³ [12]. Galvė didžiausias ežeras Trakų INP. Jo plotas 371,2 ha, ilgis 3,2 km, didžiausias plotis 2,0 km [18]. Galvės 11,8 km kranto linija išsiskiria savo vingiuotumu su gausybe įlankų ir salų. Pastarųjų ežere priskaičiuojama net 21. Vienoje iš didesnių salų dabar stovi Salos pilis, kuri iš dalies yra pastatyta ant žmogaus suformuoto žemės ploto, t. y. pilies statybai buvo panaudotos trys salos, tarpus tarp jų užpylus 1,6–1,7 m grunto [19].

Didžiausi ežerai plyti giliuose tarpugūbriuose. Pietinėje Akmenos ežero pakrantėje geomorfologai atseka moreninių kalvų lanką, kuris leidžiasi į ežeringus duburius ir vėl išnyra šiauriniame Skaisčio krante, pakildamas aukščiau vandens paviršiaus 30–40 m. Priešingoje pusėje, kur juoduoja Varnikų miškas, kūpso senesnės kalvos, toliau pietuose panyrančios į storus žvyrynus. Visi ežerai yra nuotakūs, tačiau juos maitinantis baseinas yra palyginti mažas (85 km²), todėl vandens lygis per metus nedaug svyruoja. Pagal Trakų VMS, veikusios prie Totoriškių ežero nuo 1954 m., duomenis, sudėtingoje Galvės-Totoriškių-Lukos-Skaisčio ežerų sistemoje vanduo pavasarį pakyla vidutiniškai 13 cm, o per metus jo svyravimo amplitudė siekia apie 30 cm. Vandens lygio svyravimams yra būdingas ir daugiameis periodiškumas (Kilkus, 1988). Įvairūs autoriai savaip vertina Trakų ežerų vandens lygio kitimą praeityje. Antai archeologai aptiko, kad Salos pilies pamatai guli ant kelių durpėtų salelių paviršiaus, kuris dabar slūgso žemiau ežerų vandens lygio, todėl spėja, kad pilies statytojai bus kiek nuleidę vandenį perkasa, o vėliau vėl jį patvenkę. Kai kurie mano, kad praeityje ežerai buvę daug vandeningesni ir nusekė tik XIX a. pabaigoje, kai grafo Tiškevičiaus iniciatyva buvo iškastas kanalas tarp Skaisčio ir žemiau telkšančio Balčio (0,20 km²). Išties, archeologai, kasinėję rytinę pilies gynybos sieną 1947 m., rado vandens nuskalautų plytų beveik 1,5 m aukščiau tuomet buvusio vandens lygio Galvės ežere; galima spėti, kad XIX a.

pabaigoje vanduo buvo apsėmęs pilies pamatus ir priartėjęs prie yrančių sienų. Tikriausiai praeityje Trakų ežerai buvo periodiškai nuotakūs, t. y. labai vandeningais metais jų vandens perteklius nutekėdavo natūralia loma (upeliu) į Balčio ežerą. Vėliau (į tai galėtų atsakyti istorikai) ši hidrografinė jungtis buvo išties pagilinta (kanalizuota), ir apie tai byloja jos debitų kreivės parametrai (Kilkus, 1988). Pagal juos, kai vandens lygis Trakų ežeruose būtų 1,5 m aukščiau už šiuolaikinį, vidutinis metinis debitas ištakte turėtų siekti 1–1,5 m³/s, o tokio nuotėkio susidarymo neįmanoma paaiškinti remiantis net ir labai palankiu jo formavimosi atžvilgiu ežerų vandens balanso pajamų–nuostolių santykiu [12]. Literatūroje galima rasti nuomonių apie dar aukštesnį Galvės ežero vandens lygį. Pilies bokštai ir sienos stačiai kilo iš vandens, kurio paviršius prieš 500 metų buvo apie 1,8 metro aukštesnis negu dabar [20].

Šiuo metu ir Galvės sistemos, ir Akmenos ežerų vandens balansuose itin reikšmingos yra požeminio nuotėkio sudedamosios (8 lentelė), todėl ežerų priskyrimas vienam ar kitam upės baseinui pagal išorinius hidrografinius rodiklius yra fiktyvus ir nepriimtinas [16].

8 lentelė. Didžiųjų Trakų ežerų vidutinis metinis vandens balansas (visos sudedamosios yra išreikštos ežeryno paviršiaus vandens sluoksniu) [16].

Balanso sudedamoji	Vandens sluoksnis, mm		% nuo balanso pajamų ir išlaidų	
	G	A	G	A
Krituliai	710	710	50,5	27,3
Suminė prietaka	696	1890	49,5	72,7
Garavimas	700	700	49,8	26,9
Paviršinis nuotėkis	184	–	13,1	–
Požeminis nuotėkis	522	1900	37,1	73,1

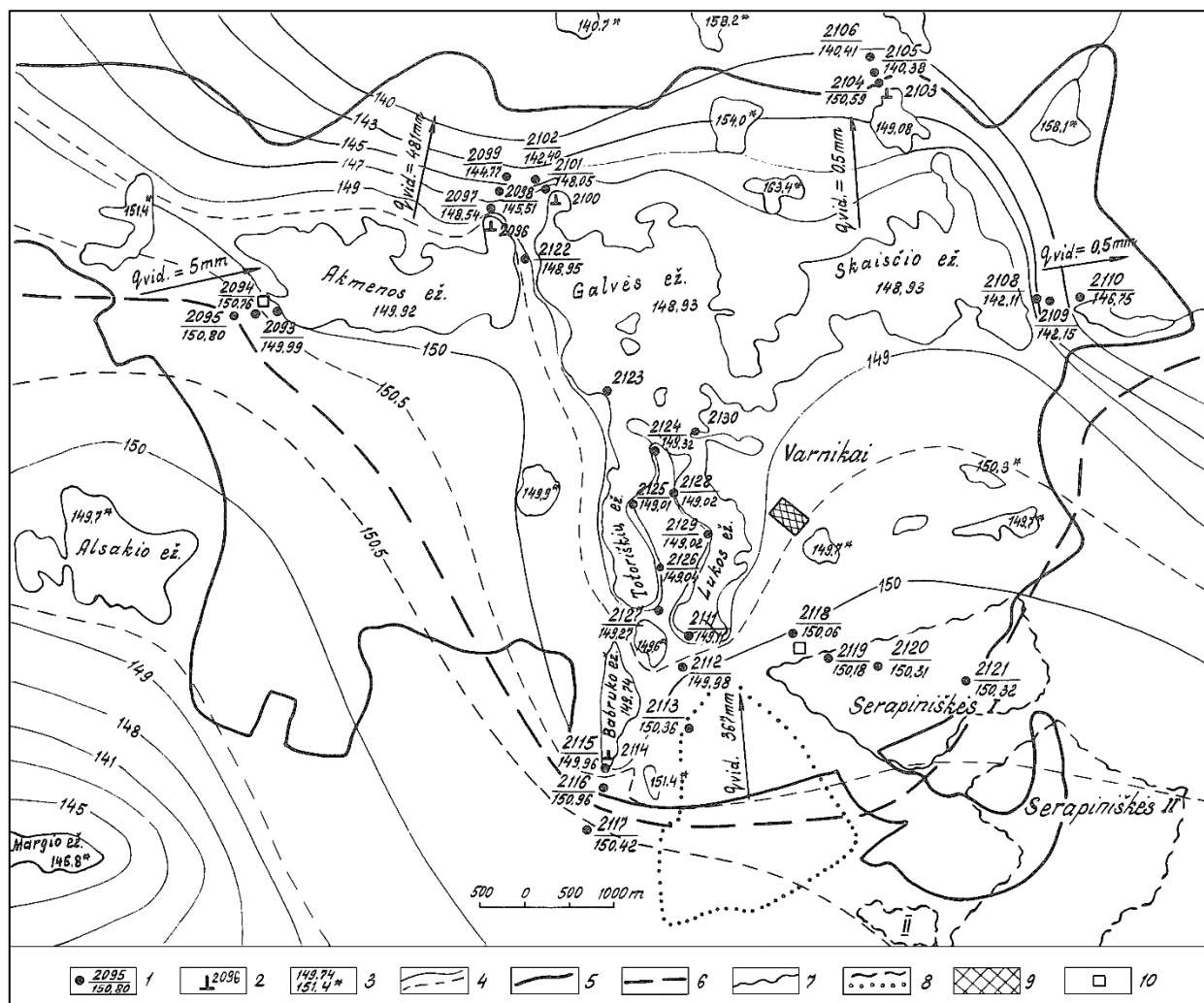
G – Galvės, Skaisčio, Totoriškių ir Lukos ežerų sistema

A – Akmenos ežeras

Pagrindinė gruntinio vandens tekėjimo kryptis yra iš pietų ir pietvakarių šiaurės ir šiaurės rytų link (11 pav.). Tekėjimo greitis labai įvairus ir priklauso nuo vandeningųjų nuogulų granulometrinės sudėties. Filtracijos koeficientas kinta nuo 0,2 iki 60 m/d. Didesnės jos reikšmės nustatytos pietinėje dalyje (vid. 0,29–14,54 m/d) ir daug mažesnis šiaurinėje (0,1–3,54 m/d) [7].

Gruntinio vandens formavimosi sąlygos Trakų ežerų baseinuose nėra palankios, ir tai iš dalies atsispindi ežerų vandens balanso struktūroje bei sistemos paviršiniame nuotėkyje. Būna laikotarpių, kada požeminio vandens filtravimasis iš ežerų yra netgi didesnis už požeminę prietaką į ežerus. Ypač intensyvus vandens filtravimasis iš Akmenos ežero, dėl ko susidaro vandeningi šaltiniai Bražuolės piliakalnio papėdėje 15 m žemiau Akmenos ežero vandens lygio. Tad šis ežeras yra priskirtinas Bražuolės upelio baseinui, nes paviršinis vandens nuotėkis protaka, jungiančia Akmenos ežerą su kita Trakų ežeryno dalimi, būna labai retai – tik itin vandeningais pavasariais [12]. Aukšto pavasarinio potvynio ir stipraus vakarų vėjo metu Akmenos vandenys persilieja į žemiau telkšantį Ešerinio ežerėlį.

Dėl filtracijos Galvės ežerų sistema per parą praranda apie 16 000 m³ vandens, t. y. filtracinis debitas siekia 188 l s⁻¹. Šių duomenų šviesoje kitaip vertintinas ir sistemos ežerų vandens tūrio atsinaujinimo laikas – vidutiniškai 16 metų (vertinant tik pagal paviršinį nuotėkį – net 62 metai). Požeminis filtracinis srautas turi ir į šiaurę, ir į rytus orientuotas komponentes (Baltrūnas, Valiūnas, Zuzevičius, 2003), taigi galima teigti, kad antropogeninė hidrografinio tinklo rekonstrukcija tik šiek tiek pakoregavo Galvės sistemos ežerų – nuotėkio perskirstytųjų – hidrologinį vaidmenį [16].

11 pav. Trakų ežeryno gruntinio vandens srauto žemėlapis pagal S. Eitmanavičių [7].

1 – stebimo gręžinio Nr. ir vandens lygio abs. aukštis, 2 – vandens matavimo punktas ir Nr., 3 – ežero lygis, 4 – hidroizohipsės, 5 – Trakų INP riba, 6 – siūloma pietinė parko riba, 7 – rekultivuotas žvyro karjeras, 8 – veikiantis ir projektuojamas žvyro karjeras, 9 – projektuojama Varnikų vandenvietė, 10 – buvusios gyvulininkystės fermos.

Ežerų terminį režimą apibūdina Trakų VMS duomenys. Totoriškių ežeras užšąla maždaug gruodžio 14 d., o nuledėja – balandžio 12 d., taigi žiema trunka 120 dienų. Šilčiausias vanduo dažniausiai būna liepos mėnesį (68 % atvejų), ypač jo paskutinį dešimtadienį (vidutinė vandens paviršiaus temperatūra 20,4 °C). Per vasarą sukauptą šilumą ežeras išlaiko ilgai: vidutinė vandens paviršiaus temperatūra rugsėjo mėnesį yra 14,8 °C, spalio – 9,3 °C, lapkričio – 4,1 °C [12].

Protakomis sujungti Akmenos, Skaisčio, Totoriškių ir Lukos (Bernardinų) ežerai naudojami buriavimui, irklavimui, mėgėjų žvejybai ir pažintiniam turizmui. Ežerų rekreacinis patrauklumas ypač padidėtų atkūrus tinkamas vandens transportui (jachtoms, elektriniams vandens autobusams) jungtis tarp Galvės–Totoriškių ir Galvės–Lukos ežerų.

Savo gyliu išskirtinis yra termokarstinės kilmės Šulininkų ež. Giliausia ežero vieta siekia 35,5 m. Būdamas vos 26 ha dydžio Šulininkų ežeras didžiausiu ir vidutiniu (12,4 m) gyliais Trakų INP nusileidžia tik Galvės ežerui. Ežeras nenuotakus, vakarinėje dalyje yra 0,2 ha ploto sala.

Planuojamoje teritorijoje išsiskiria ežeras Alsakys, kuris užimdamas 128,4 ha tėra 2,4 m vidutinio gylio. Vandens telkinio plotas sąlyginai mažas, lyginant su jo baseino plotu, vandens telkinyje vyksta sąlyginai dažna ir greita vandens apykaita – pilnas vandens atsinaujinimas trunka 1–3 metus. Tai sekus vandens telkinys, todėl jo ekologinei būklei didelės įtakos gali turėti pastovi sąveika su dugno nuosėdomis ir jose esančiomis maistinėmis medžiagomis [21]. Alsakys vakaruose plačiu (~70 m) sąsiauriu jungiasi su Karaciškių ežeru.

Lukos ežero plotas sąlyginai labai mažas, lyginant su jo baseino plotu, vandens telkinyje vyksta sąlyginai labai dažna ir greita vandens apykaita – pilnas vandens atsinaujinimas trunka iki 1 metų. Todėl šiam vandens telkiniui potencialiai didžiausią poveikį galėtų daryti tarša iš baseino. Esant vidinės taršos problemoms, tokio tipo vandens telkiniuose galima tikėtis sąlyginai labai greito apsivalymo, ypač taikant pagalbines priemones [21].

Totoriškių ežero plotas sąlyginai mažas, lyginant su jo baseino plotu, vandens telkinyje vyksta sąlyginai dažna ir greita vandens apykaita – pilnas vandens atsinaujinimas trunka 1–3 metus. Todėl šiam vandens telkiniui potencialiai didesnę poveikį galėtų daryti tarša iš baseino (jeigu ji būtų reikšminga), nei vidinė tarša. Esant vidinės taršos problemoms, tokio tipo vandens telkiniuose galima tikėtis sąlyginai greito apsivalymo, ypač taikant pagalbines priemones [21]. Beje, Totoriškių ežeras dar 1987 m. tarp tirtų Lietuvos ežerų išsiskyrė padidėjusia bendro fosforo koncentracija [22].

Lukos ir Totoriškių ežerai taip pat santykinai gilūs vandens telkiniai, todėl jų ekologinei būklei tam tikrais periodais įtakos gali turėti gilesniuose duburiuose susiformuojančios bedeguoninės sąlygos ir dėl to iš nuosėdų išsiskiriantis fosforas, jeigu tokios sąlygos čia formuojasi ir yra pakankamai daug susikaupusio perteklinio fosforo [21].

Dirbtiniai vandens telkiniai. Jiems priskiriami tvenkiniai ir kūdros. GRPK duomenimis, planuojamoje teritorijoje yra 8 tvenkiniai, kurie užima 11,6 ha. Didžiausi Trakų INP tvenkiniai įrengti užtvenkus Bražuolės upę: Bražuolės I tvenkinys – 4,11 ha ir Bražuolės II tvenkinys – 6,19 ha. Lentvario HE tvenkinys ant Vosylytės upelio užima 0,55 ha. Likę 5 smulkūs, neregistruoti UETK, tvenkinėliai užima vos 0,75 ha.

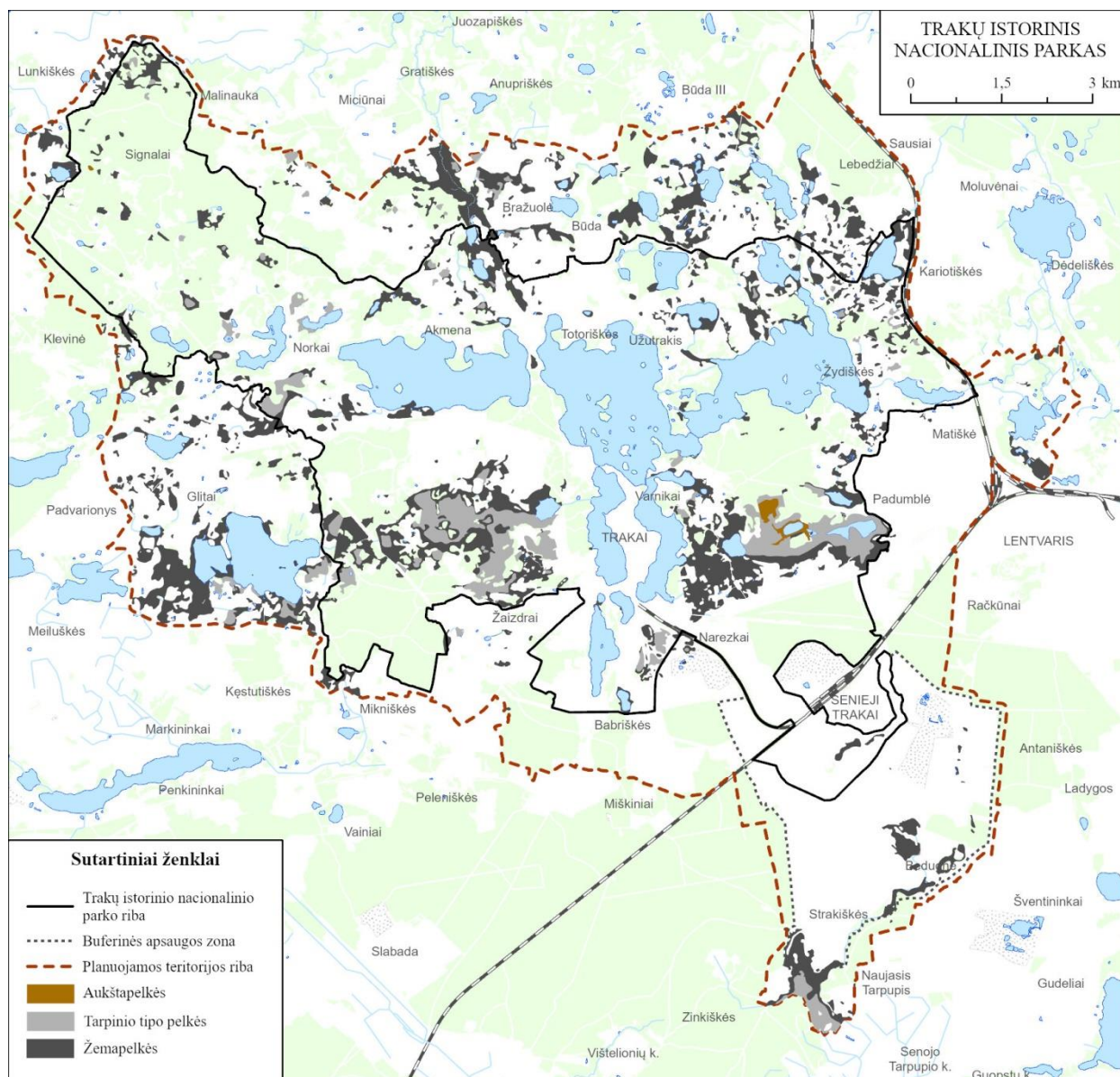
9 lentelė. Planuojamos teritorijos tvenkiniai, įrašyti į UETK.

UETK Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha
12050251	Bražuolės I tvenkinys	4,11
12050250	Bražuolės II tvenkinys	6,19
12050452	Lentvario HE tvenkinys	0,55
Iš viso		10,85

Saidės hidrografinio aukštupio (žemiau Balčio ežero) nuolydis siekia net 0,92 %, todėl 1951 m. čia buvo pastatyta 130 kW galios derivacinė Lentvario HE (tvenkinio plotas 0,32 km², tūris 2,25 mln. m³) [12]. Į planuojamą teritoriją patenka tik elektrinės tvenkinys, pati HE jau yra už planuojamos teritorijos ribų.

Planuojamoje teritorijoje iškastos 683 kūdros, kurių bendras užimamas plotas sudaro 50,8 ha. Reikia pabrėžti, kad kūdrų planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų yra daugiau negu pačiame parke. 244 kūdros (14,25 ha) yra Trakų INP ir net 439 kūdros (36,55 ha) likusioje planuojamos teritorijos dalyje.

Pelkės. Pagal Lietuvos pelkių ir durpynų erdvinių duomenų rinkinį [23], plotai su durpžemiais bei pelkinėmis miškų augavietėmis planuojamoje teritorijoje užima 1 818,6 ha (11,8 %), tačiau didelė šių plotų dalis (41,2 %) yra apsausinti (12 pav., 11 lentelė). Ypač daug nusausta žemapelkių, kurių dauguma anksčiau buvo naudojama žemės ūkyje. Nenusausinti durpynai (t. y. pelkės) planuojamoje teritorijoje užima 1 069,3 ha (6,9 %). Tai daugiau nei šalies vidurkis. Beveik ⅓ visų identifikuotų durpynų ir pelkių apaugę mišku.

12 pav. Planuojamos teritorijos pelkės pagal Lietuvos pelkių ir durpynų erdvinių duomenų rinkinį [23].

10 lentelė. Durpynai ir pelkės planuojamoje teritorijoje.

Durpių klando tipas	Plotas, ha	Dalis, %	Sausinta, %	Nesausinta, %	Apaugę mišku, %
Aukštapelkės durpės	16,2	0,9	0,0	100,0	55,3
Tarpinio tipo pelkės durpės	405,6	22,3	21,8	88,4	72,4
Žemapelkės durpės	1 396,8	76,8	46,9	53,1	39,1
Iš viso	1 818,6	100,0	41,2	58,8	63,7

Planuojamoje teritorijoje yra 16 durpių telkinių, įrašytų į Lietuvos durpynų kadastrą (11 lentelė) [24]. Iš jų keturi parengtinai išžvalgyti durpių telkiniai: Bražuolės, Strakiškės, Plomėnų ir Ilgelio perkopia 100 hektarų ribą.

Plomėnų ir Ilgelio pelkės patenka į Trakų INP. Abi šios pelkės ežerinės kilmės, nes po durpėmis dar slūgso ir sapropelio sluoksnis, Plomėnuose net iki 8 m storio [24]. Pelkių forma netaisyklinga, apie pusę jų ploto sudaro aukštapelkės ir tarpinės pelkės.

Nustatytas Bražuolės durpių telkinio bendras plotas beveik 300 ha, tačiau į planuojamą teritoriją patenka tik pietinė durpių telkinio dalis. Didžioji telkinio dalis yra už planuojamos teritorijos ribų, kur Bražuolės slėniu durpių telkinys nutįsta žemyn net iki Dekio ež. Pelkės forma netaisyklinga su vidaus sausmėmis. Žemapelkes riboja Bražuolės slėnio šlaitai, į šalis pagal intakus nutįsta pelkėtos įlomos.

Strakiškės durpių telkinys yra planuojamos teritorijos pietiniame kampe. Pelkė pailgos formos, žemiau Strakiškių kaimo ištįsusi Luknos slėnyje. Jos pietinė dalis už planuojamos teritorijos ribų.

Detaliai išžvalgytų ir eksploatuojamų durpynų Trakų INP nėra. Vertingiausios pelkės saugomos Plomėnų ornitologiniame ir Varnikų botaniniame-zoologiniame draustiniuose.

11 lentelė. Planuojamos teritorijos pelkės, įrašytos į Lietuvos durpynų kadastrą [24].

Durpių telkinio Nr.	Pavadinimas	Plotas, ha		Durpių kłodo storis, m		Geologiniai durpių ištekliai, tūkst. m ³	Durpyno tipas, % (A – aukštapelkinis, Ž – žemapelkinis)	Sapropelio sluoksnio storis, m
		bendras	pramoninis	vidutinis	didžiausias			
3/621	Bražuolės	290	198	2,57	7,8	5097	Ž – 100	–
4/622	Plomėnų*	127	108	2,80	8,5	3024	A – 59, Ž – 41	iki 8
5/623	Ilgelio*	149	126	3,60	10,0	4536	A – 42, Ž – 58	iki 1
8/626	Strakiškės	126	89	2,77	4,6	1581	Ž – 100	iki 2,4
49	Būklių	15	12	2,50	5,5	290	A – 100	–
50	Veličkavos*	7	4	0,80	1,5	31	Ž – 100	–
55	Lukos* (Bernardinų)	59	47	2,40	7,0	1121	A – 100	iki 1,1
84	Alsakių*	6	4	1,52	2,7	68	A – 100	iki 7,0
102	Karpiškių*	6	5	2,58	5,2	119	Ž – 100	2,0–6,5
109	Glitų	9	6	1,54	4,0	96	Ž – 100	iki 1,5
112	Užugirio	9	7	3,06	6,0	220	Ž – 100	1,2–2,0
119	Dainavėlės*	40	33	1,85	4,1	606	A – 62, Ž – 38	iki 5,5
120	Čiukiškių	8	7	2,90	9,0	197	Ž – 100	–
122	Jogėliškių	34	21	2,05	5,2	430	Ž – 100	2,0–5,3
155	Padumblės	17	10	1,89	6,4	181	Ž – 100	2,5–6,4
174	Padvariškių	10	7	2,97	6,5	208	Ž – 100	iki 1

* – pelkė patenka į Trakų INP

6. Botaninė apžvalga

6.1. Floros ir augalijos apžvalga

Trakų INP išsamūs, visą teritoriją ir visas augalų grupes apimantys įvairovės tyrimai nebuvo vykdyti. Dėl to nėra apibendrintų duomenų apie Trakų INP aptinkamų augalų rūšių skaičių ir floros sudėtį. Stingant aktualios informacijos apie induočių augalų ir samanų rūšių įvairovę, tiek Trakų INP, tiek ir daugelyje kitų Lietuvos saugomų teritorijų, negalima tinkamai vertinti biologinės įvairovės ir jos gamtosauginio potencialo, sunku vertinti ilgalaikius augalų rūšių, bendrijų ir, tam tikru mastu, buveinių pokyčius. Dėl to svarbu atlikti Trakų INP augalų įvairovės tyrimus, kurių duomenys leistų nustatyti moksliskai pagrįstus, ne vien retų rūšių vertinimu paremtus, apsaugos tikslus. *Atrask Lietuvos saugomas teritorijas* tinklapyje nurodoma, kad Trakų INP užregistruotos 1 324 augalų rūšys [25], tačiau išsamiau šis skaičius nepaaiškintas. Tikėtina, kad į šį sąrašą įtrauktos ne tik savaime teritorijoje augančios samanos, kerpsamanių ir induočių augalų rūšys, bet ir dekoratyviniuose želdynuose auginami kultūriniai augalai.

Retų ir saugomų augalų rūšių inventorizaciją ir populiacijų būklės vertinimą Trakų INP nuolat vykdo tiek parko specialistai, tiek ir kitų institucijų tyrėjai, todėl dauguma informacijos yra labai išsklaidyta. Dėl to daugelis retų ir saugomų rūšių būklės vertinimų yra pagrįsti vienkartiniais arba trumpalaikių stebėjimų rezultatais. Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (toliau – SRIS) pateikiama labai lakoniška informacija, iš kurios daryti pagrįstas išvadas apie vykstančius populiacijų pokyčius neįmanoma. Sistemingai ir metodiškai surinktos informacijos apie augalų įvairovę, jų populiacijas ir buveinės analizė suteiktų žinių apie augalų populiacijose vykstančius pokyčius ir jų priežastis. Tokios informacijos pagrindu būtų galima koreguoti taikomas apsaugos priemonės, jų įgyvendinimo apimtis, terminus ir intensyvumą.

Visa svetimžemių ir invazinių rūšių įvairovė bei invazinių rūšių paplitimas regioniniame parke nėra nuosekliai įvertinti. Nepaisant to, kad buvo atliekama svetimžemių ir invazinių rūšių inventorizacija Lietuvoje (2019–2023 m.), jos rezultatai suteikė žinių apie galimą invazinių rūšių įvairovę, bet ne apie jų paplitimą Trakų INP. Dėl to galima teigti, kad dabartinės žinios apie invazines ir svetimžemes rūšis parke yra nepakankamos, kad būtų galima užtikrinti reikiamą parko buveinių apsaugą nuo tolesnio invazinių rūšių augalų neigiamo poveikio rūšių įvairovei ir ekosistemų funkcionavimui. Invazinių rūšių inventorizacija ir paplitimo įvertinimas Trakų INP būtų labai svarbus, norint parinkti būtinas ir neatidėliotinas priemones jų populiacijoms kontroliuoti ir naikinti.

Duomenų apie teritorijos augalų bendrijų įvairovę labai mažai ir ji išsklaidyta įvairiais laikotarpiais paskelbtuose moksliniuose darbuose. Dabartinę Trakų INP augalijos būklę tam tikru mastu charakterizuoja inventorizuotos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, tačiau būtina pabrėžti, kad tiek rūšių įvairovės, tiek bendrijų įvairovės pažinimo nepakeičia žinios apie europinės svarbos buveines. Europos Bendrijos svarbos buveinės apima tik nedidelę dalį visos Trakų INP esančios buveinių įvairovės.

Apibendrinus esamą informaciją apie Trakų INP augalų rūšių įvairovę, galima teigti, kad būtina atlikti kompleksinius parko visų induočių augalų (savaiminių ir svetimžemių), samanų ir kerpsamanių įvairovės tyrimus, kuriuos atliktų atitinkamų sričių specialistai. Floros tyrimai turėtų būti vykdomi ne trumpiau kaip tris vegetacijos sezonus. Dėl sparčiai kintančios aplinkos, intensyvaus antropogeninio poveikio, ūkininkavimo intensyvumo ir tradicijų kaitos,

taip pat dėl natūralių priežasčių flora sparčiai kinta. Todėl išsamūs saugomų teritorijų augalų tyrimai, kaip ir kitų organizmų įvairovės tyrimai, turėtų būti kartojami ne rečiau kaip kas 20–25 metai, kad būtų galima įvertinti kaitos tendencijas, parinkti būtinas apsaugos ir tvarkymo priemonės bei užtikrinti vertybių apsaugą.

6.2. Saugomos augalų rūšys

Trakų INP, remiantis SRIS duomenimis, užregistruota 40 augalų rūšių, įrašytų į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 9 d. įsakymo Nr. D1-340 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“ (toliau – Lietuvos saugomų rūšių sąrašas). Iš jų 39 rūšys yra induočiai augalai, likusi viena rūšis – lapsamanė. Visas saugomų augalų rūšių, užregistruotų Trakų INP, sąrašas, kategorija [26], gausumas ir populiacijų būklės vertinimas pateiktas 12 lentelėje. Į Buveinių direktyvos 2 priedo sąrašą įrašytos rūšys lentelės kategorijos skiltyje papildomai pažymėtos BD. Rūšys, kurios Trakų INP minėtos literatūros ir kituose šaltiniuose, bet nenurodytos jų tikslios radavietės, o SRIS apie jų buvimą teritorijoje dabartinių duomenų nėra, į šį sąrašą neįtrauktos. Į sąrašą taip pat neįtrauktos rūšys, kurios SRIS duomenų bazėje nurodytos akivaizdžiai klaidingai kaip augančios Trakų INP.

12 lentelė. Saugomos augalų rūšys Trakų INP ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Samanos				
Žvilgančioji riestūnė	<i>Hamatocaulis vernicosus</i> (Mitt.) Hedenäs	VU	Reta, negausi	Patenkinama
Sporiniai induočiai				
Daugiaskiltis varpenis	<i>Botrychium multifidum</i> (S. G. Gmel.) Rupr.	EN	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Žiediniai augalai				
Dirvinis česnakas	<i>Allium vineale</i> L.	EN	Reta, negausi	Nežinoma
Mažasis anakamptis	<i>Anacamptis morio</i> (L.) R. M. Bateman et al.	CR	Labai reta, negausi	Bloga
Miškinė dirsuolė	<i>Bromopsis benekenii</i> (Lange) Holub	LC	Apyretė, gana gausi	Gera
Nariuotoji ilgalūpė	<i>Corallorhiza trifida</i> Châtel.	NT	Labai reta, negausi	Bloga
Dėmėtoji gegūnė	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	VU	Labai reta, negausi	Bloga
Plačialapė gegūnė	<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.) P. F. Hunt & Summerh.	EN	Labai reta, negausi	Patenkinama
Siauralapė gegūnė	<i>Dactylorhiza traunsteineri</i> (Saut. ex Rchb.) Soó	EN	Labai reta, negausi	Patenkinama
Lieknasis švylys	<i>Eriophorum gracile</i> Roth	VU	Apyretė, negausi	Patenkinama
Pievinis plauretis	<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br	VU	Labai reta, negausi	Bloga

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Dvilapis purvuolis	<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich.	VU, BD	Reta, negausi	Patenkinama
Paprastasis kardelis	<i>Gladiolus imbricatus</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Pelkinė laksana	<i>Hammarbya paludosa</i> (L.) Kuntze	EN	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Šalmuotoji gegužraibė	<i>Orchis militaris</i> L.	EN	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Retažiedė miglė	<i>Poa remota</i> Forselles	NT	Labai reta, negausi	Patenkinama
Dirvinė raugė	<i>Agrostemma githago</i> L.	CR	Reta, negausi	Patenkinama
Kalninė arnika	<i>Arnica montana</i> L.	VU	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Smiltyninis gvazdikas	<i>Dianthus arenarius</i> L.	LC	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Pievinė gencijonėlė	<i>Gentianella amarella</i> (L.) Börner	CR	Labai reta, negausi	Nežinoma
Plaukuotoji jonažolė	<i>Hypericum hirsutum</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Kalninė jonažolė	<i>Hypericum montanum</i> L.	DD	Labai reta, negausi	Nežinoma
Plačialapis begalis	<i>Laserpitium latifolium</i> L.	NT	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Prūsinis begalis	<i>Laserpitium prutenicum</i> L.	VU	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Liekninis beržas	<i>Betula humilis</i> Schrank	NT	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Melsvasis gencijonas	<i>Gentiana cruciata</i> L.	LC	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Siauralapė plautė	<i>Pulmonaria angustifolia</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Mažaziedė lūgnė	<i>Nuphar pumila</i> (Timm) DC.	DD	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Karališkoji glindė	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Bloga
Miškinė glindė	<i>Pedicularis sylvatica</i> L.	CR	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Paprastoji tuklė	<i>Pinguicula vulgaris</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Bloga
Vėjalandė šilagėlė	<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill.	VU	Labai reta, negausi	Bloga
Pavasarinis vikis	<i>Vicia lathyroides</i> L.	EN	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Pievinis auksveitis	<i>Seseli annuum</i> L.	EN	Gana dažna, gana gausi	Gera
Gauruotoji žilstė	<i>Tephroseris palustris</i> (L.) Rchb.	DD	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Ilgagalvis dobilas	<i>Trifolium rubens</i> L.	EN	Labai reta, nežinoma	Nežinoma

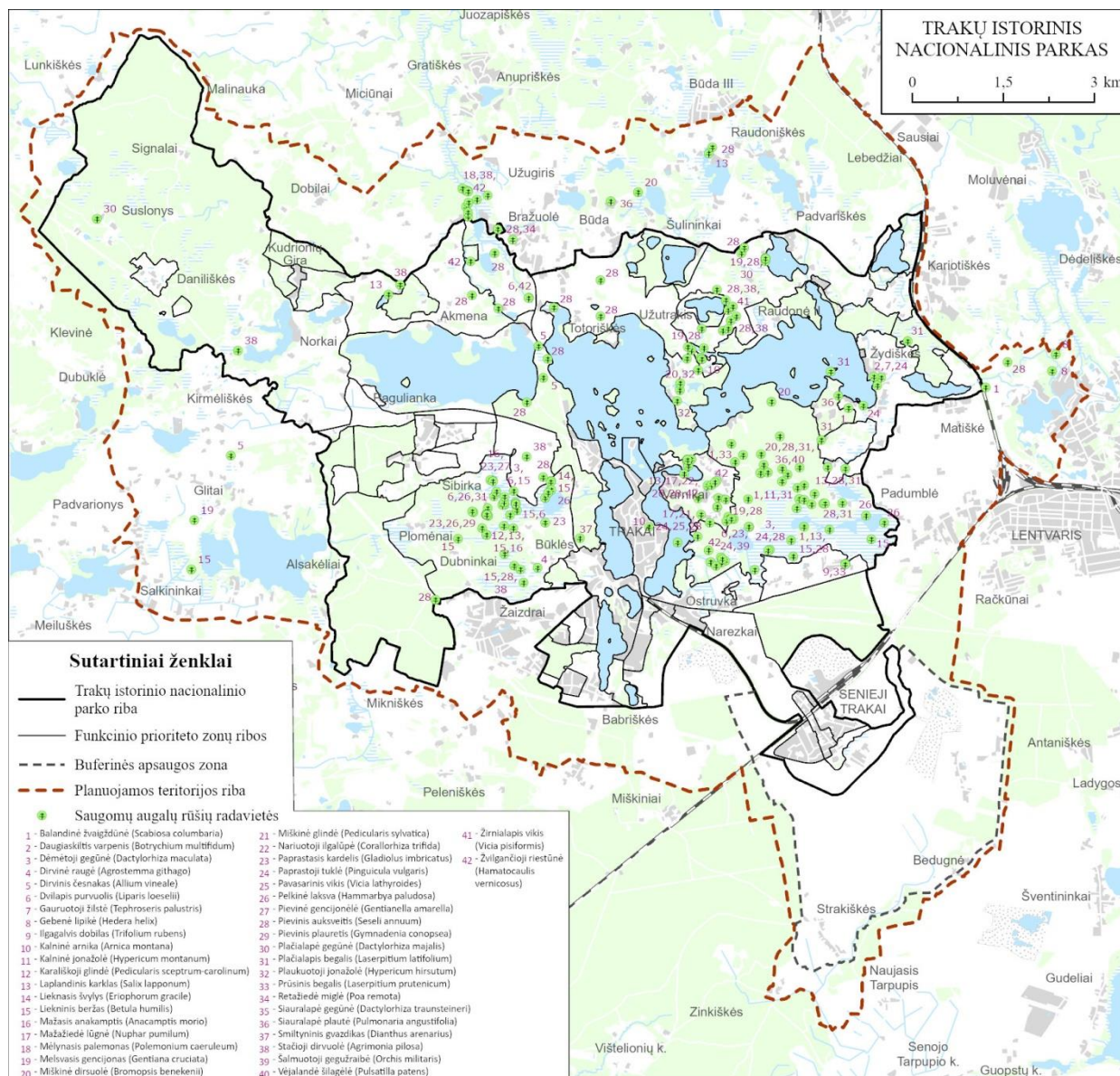
Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Žirnišlapis vikis	<i>Vicia pisiiformis</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Laplandinis karklas	<i>Salix lapponum</i> L.	NT	Reta, negausi	Patenkinama
Balandinė žvaigždūnė	<i>Scabiosa columbaria</i> L.	NT	Reta, negausi	Patenkinama
Stačioji dirvuolė	<i>Agrimonia pilosa</i> Ledeb.	BD	Apyretė, gana gausi	Patenkinama

Išnagrinėjus saugomų rūšių augalų paplitimą Trakų INP, galime matyti, kad saugomos rūšys pasiskirsčiusios labai netolygiai. Daugiausia jų telkiasi aplink Trakus, o kuo toliau nuo jų, tuo saugomų rūšių įvairovė ir dažnumas mažėja (13 pav.). Pietrytinėje, šiaurės vakarinėje ir pietvakarinėje teritorijos dalyse retų rūšių augaviečių nedaug arba jų visiškai nėra. Toks saugomų rūšių paplitimas aiškiai parodo biologinės įvairovės požiūriu vertingiausias teritorijas, kurios turi būti tinkamai saugomos ir tvarkomos.

Daugumos saugomų augalų rūšių Trakų INP yra labai retos arba retos, o jų populiacijos negausios. Tokių rūšių apsaugai turėtų būti skiriama daugiau dėmesio, prireikus vykdomi buveinių tvarkymo darbai, siekiant palaikyti palankią jų būklę ir išsaugoti arba pagausinti populiacijas.

Būtina pridurti, kad net 10 rūšių saugomi augalai Trakų INP, įtraukti į sąrašą (12 lentelė), buvo randami tik XX a. pirmojoje pusėje arba viduryje, o naujesnių duomenų apie šias rūšis nėra. Tai daugiaskiltis varpenis (*Botrychium multifidum* (S. G. Gmel.) Rupr., šalmuotoji gegužraibė (*Orchis militaris* L.), kalninė arnika (*Arnica montana* L.), smiltyninis gvazdikas (*Dianthus arenarius* L.), prūsinis begalis (*Laserpitium prutenicum* L.), mažažiedė lūgnė (*Nuphar pumila* (Timm) DC.), miškinė glindė (*Pedicularis sylvatica* L.), pavasarinis vikis (*Vicia lathyroides* L.), gauruotoji žilstė (*Tephrosia palustris* (L.) Rchb.) ir ilgagalvis dobilas (*Trifolium rubens* L.). Manoma, kad šios rūšys parke dabar jau išnykusios. Grėsmė kyla ir kitoms labai retoms ir negausias populiacijas Trakų INP sudarančioms augalų rūšims, tokioms kaip mažasis anakamptis (*Anacamptis morio* (L.) R. M. Bateman et al.), nariuotoji ilgalūpė (*Corallorhiza trifida* Châtel.), plačialapė gegūnė (*Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P. F. Hunt & Summerh.), pievinis plauretis (*Gymnadenia conopsea* (L.) R. Br.).

Trakų INP yra keletas dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*) radaviečių. Ši rūšis įrašyta ne tik į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, bet ir įtraukta į Buveinių direktyvos II priedą. Populiacijos būklė patenkinama. Rūšiai natūraliai yra būdingos gana reikšmingos individų fluktuacijos kas keleri metai. Kita rūšis, įrašyta į Buveinių direktyvos II priedą, bet nesaugoma pagal nacionalinius teisės aktus, yra stačioji dirvuolė (*Agrimonia pilosa* Ledeb.). Šios rūšies populiacija nacionaliniame parke palyginti gausi, sudaryta iš kelių grupių. Šios rūšies apsaugai reikia įgyvendinti gamtotvarkos priemonės buveinių apsaugai svarbiose teritorijose.

13 pav. Saugomų augalų rūšių paplitimas Trakų INP ir jo aplinkoje pagal SRIS duomenis [27].

Kadangi Trakų INP yra intensyvios antropogeninės įtakos zonoje, labai svarbu tinkamai organizuoti retų rūšių augalų apsaugą. Ypač svarbu atkreipti dėmesį į galimą neigiamą poveikį tokių saugomų augalų populiacijoms tais atvejais, kai jie eksponuojami prie pažintinių takų. Planuojant ir rengiant, o vėliau ir prižiūrint pažintinius takus būtina vengti juos tiesiai arti ypač retų augalų buveinių, kad lankytojai nedarytų joms ir patiems augalams tiesioginės žalos. Tais atvejais, kai pažintiniai takai jau nutiesti, būtina įvertinti augalų apsaugos priemones. Apie ypač retus ir nykstančius augalus informacija neturėtų būti viešinama, kad lankytojai jų neieškotų ir nedarytų žalos buveinei ir patiems augalams.

Planuojamoje teritorijoje, esančioje už Trakų INP ribų, užregistruota 10 saugomų augalų rūšių, iš kurių viena samanų rūšis ir 9 induočių augalų rūšys (13 lentelė). Dar viena rūšis saugoma pagal Buveinių direktyvą, tačiau į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą neįrašyta.

13 lentelė. Saugomos augalų rūšys planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Samanos				
Žvilgančioji riestūnė	<i>Hamatocaulis vernicosus</i> (Mitt.) Hedenäs	VU	Reta, gana gausi	Patenkinama
Žiediniai augalai				
Dirvinis česnakas	<i>Allium vineale</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Miškinė dirsuolė	<i>Bromopsis benekenii</i> (Lange) Holub	LC	Labai reta, negausi	Patenkinama
Liekninis beržas	<i>Betula humilis</i> Schrank	NT	Labai reta, negausi	Patenkinama
Melsvasis gencijonas	<i>Gentiana cruciata</i> L.	LC	Labai reta, negausi	Patenkinama
Gebenė lipikė	<i>Hedera helix</i> L.	NT	Reta, gana gausi	Patenkinama
Mėlynasis palemonas	<i>Polemonium caeruleum</i> L.	VU	Reta, gana gausi	Patenkinama
Siauralapė plautė	<i>Pulmonaria angustifolia</i> L.	EN	Labai reta, gana gausi	Patenkinama
Laplandinis karklas	<i>Salix lapponum</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Balandinė žvaigždūnė	<i>Scabiosa columbaria</i> L.	NT	Labai reta, nežinoma	Nežinoma
Stačioji dirvuolė	<i>Agrimonia pilosa</i> Ladeb.	BD	Gana reta, gana gausi	Patenkinama

Duomenų apie saugomas augalų rūšis, užregistruotas už Trakų INP ribų esančioje planuojamoje teritorijoje, labai mažai. Dauguma duomenų yra seni arba labai seni, surinkti prieš 20–30 metų. Tik apie mažą dalį saugomų rūšių esama aktualių, per paskutinius 5 metus surinktų duomenų. Nepaisant to, informacija apie populiacijų būklę SRIS labai lakoniška ir pagal ją neįmanoma objektyviai įvertinti populiacijų ir jų buveinių būklės, kylančių grėsmių. Didelė dalis informacijos yra surinkta atliekant vienkartinis arba nesistemingus, kartais atsitiktinius stebėjimus. Būtina pabrėžti, kad labai svarbu vykdyti išsamius ir nuoseklius augalų rūšių įvairovės tyrimus Trakų INP. Neturint visos informacijos apie biologinę įvairovę, neįmanoma tinkamai organizuoti jos apsaugos, ypač tokioje didelėje ir sudėtingoje saugomoje teritorijoje kaip Trakų INP.

6.3. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės

Trakų INP esančiose buveinių apsaugai svarbiose teritorijose iš viso inventorizuotos 17 tipų Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, kurios tiksliai įvertintos ir kurioms nustatyti apsaugos tikslai (14 lentelė, 14 pav.). Jos apima 224 atskirus masyvus ir užima 666,9 ha plotą. Didžiausią dalį įvertintų buveinių sudaro miškų ir vandens buveinės, kurios užima po 295,5 ha, toliau eina pelkių buveinės, kurios užima 73,1 ha. Pievų buveinių nacionaliniame parke mažai – jos užima tik 2,8 ha. BAST buveines inventorizavo, jų plotus tikslino, būklę vertino ir apsaugos tikslus nustatė VSTT Metodinio analitinio centro specialistai.

Trakų INP, už BAST ribų, remiantis turima informacija, iš viso inventorizuotos 9 tipų Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės (14 lentelė, 14 pav.). Jos apima 90 atskirų masyvų ir užima 192,1 ha plotą. Šios buveinės buvo inventorizuotos ir kartografuotos 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizavimas visoje šalyje“ [28]. Vėliau išsamiai šių plotų ribos nebuvo tikslintos ir jų būklė iš naujo išsamiai nevertinta.

14 lentelė. Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipų pasiskirstymas Trakų INP.

Buveinės tipas	Trakų INP		Iš jų BAST		Iš jų ne BAST	
	Skaičius (vnt.)	Plotas (ha)	Skaičius (vnt.)	Plotas (ha)	Skaičius (vnt.)	Plotas (ha)
3140 ³ Ežerai su menturdumblių bendrijomis	1	251,4	1	251,4	–	–
3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis	8	31,1	6	27,7	2	3,4
3160 Natūralūs distrofiniai ežerai	5	18,2	4	16,4	1	1,8
6210 Stepinės pievos	25	34,2	3	2,1	22	32,1
6270 *Rūšių turtingi smilgynai ⁴	1	0,1	1	0,1	–	–
6410 Melvenynai	4	0,4	4	0,4	–	–
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	7	6,8	1	0,2	6	6,6
7110 *Aktyvios aukštapelkės	27	17,5	27	17,5	–	–
7120 Degradavusios aukštapelkės	2	0,4	2	0,4	–	–
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	65	66,9	55	53,4	10	13,5
7230 Šarmingos žemapelkės	4	1,8	4	1,8	–	–
9010 *Vakarų taiga	4	6,6	4	6,6	–	–
9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai	10	64,3	6	32,4	4	31,9
9050 Žolių turtingi eglynai	23	153,3	10	111,0	13	42,3
9070 Medžiais apaugusios ganyklos	1	1,1	1	1,1	–	–
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	28	60,4	11	19,0	17	41,4
91D0 *Pelkiniai miškai	99	144,5	84	125,4	15	19,1
Iš viso	314	859,0	224	666,9	90	192,1

³ Keturių simbolių derinys (pavyzdžiui, 1110) nurodo buveinės tipo kodą, kuris atitinka Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ kodą Europos Sąjungos buveinių interpretavimo vadove (EUR 15/2, 1999).

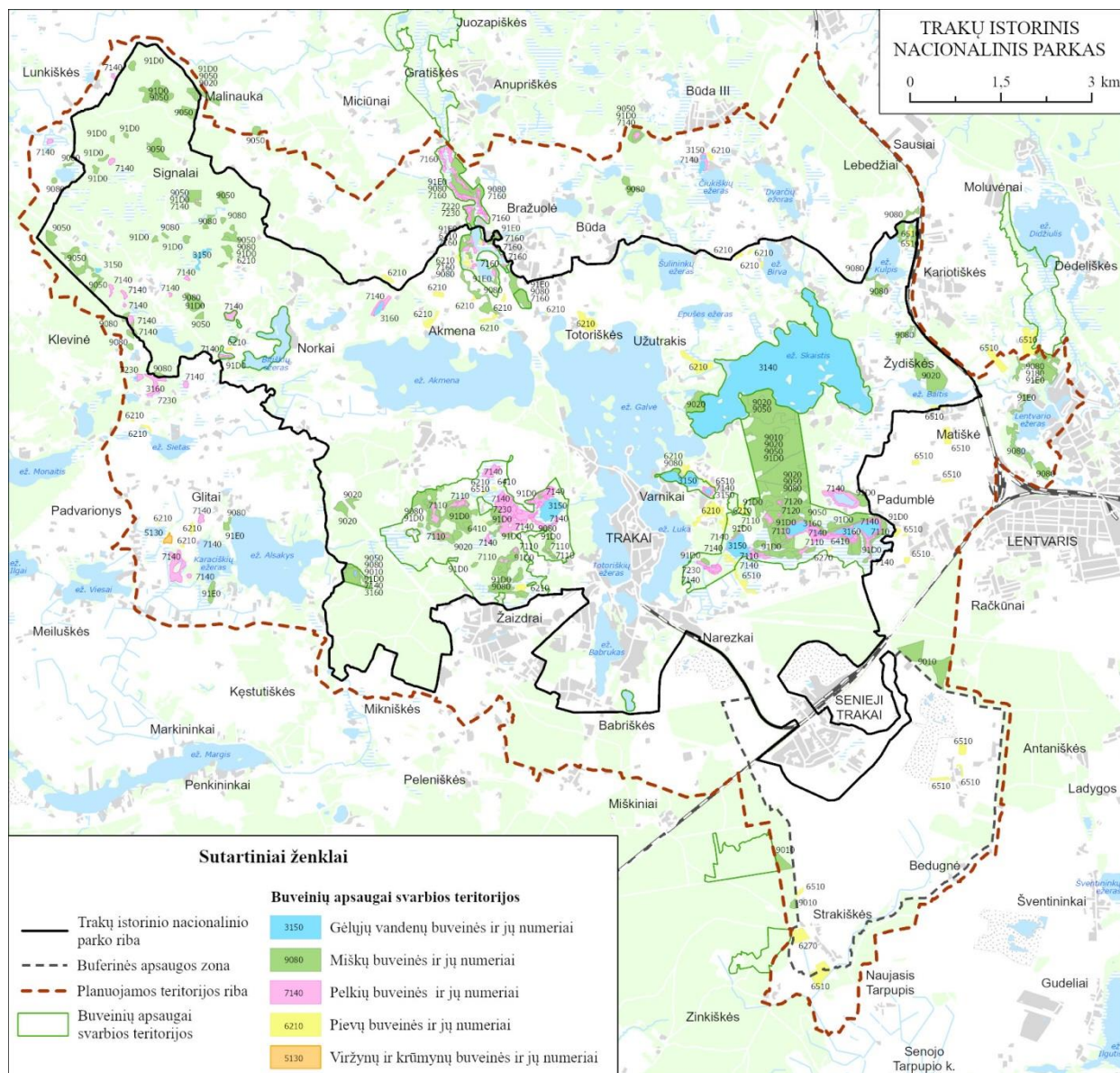
⁴ Žyma (*) nurodo Europos Bendrijos svarbos prioritetinius buveinių tipus, nustatytus 1992 m. gegužės 21 d. Europos Tarybos direktyvoje 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos.

Pagal buveinių būklės vertinimo rezultatus, kuriuos atliko VSTT Metodinio analitinio centro specialistai, daugiau kaip pusės (56,9 %) visų buveinių, esančių BAST, būklė yra bloga, o geros būklės buveinės sudaro tik 11,6 % (15 lentelė).

15 lentelė. Buveinių apsaugos būklės įvertinimas pagal nustatytus apsaugos tikslus Trakų INP išskirtose BAST pagal BĮDB.

BAST ir jose saugomos buveinės	Buveinės plotas, ha	Geros būklės, %	Patenkinamos ir blogos būklės, %	Potencialių buveinių plotas, ha
Akies ežeras ir jo apyežerės (LTTRA0017, 18,3 ha)				
3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis	9,1	91,1	8,9	–
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	1,3	59,5	40,5	0,1
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	1,3	100	–	–
Graphoderus bilineatus (dvijuostė nendriadusė)	0,8	–	100	–
Hamatocaulis vernicosus (žvilgančioji riestūnė)	0,1	–	100	–
Leucorrhinia pectoralis (šarvuotoji skėtė)	0,8	–	100	–
Alsakių miškas (LTTRA0032, 11,6 ha)				
3160 Natūralūs distrofiniai ežerai	0,2	100	–	–
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	0,4	–	100	–
9010 *Vakarų taiga	0,5	–	100	–
9050 Rūšių turtingi eglynai	1,1	–	100	–
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	1,5	100	–	–
91D0 *Pelkiniai miškai	5,6	94,9	5,1	–
Bitiškių ežeras (LTTRA0016, 37,8 ha)				
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	2,3	–	100	–
91D0 *Pelkiniai miškai	–	–	–	0,4
Graphoderus bilineatus (dvijuostė nendriadusė)	1,2	–	100	0,6
Lutra lutra (ūdra)	30,9	100	–	–
Plomėnų pelkė (LTTRA0020, 425,8 ha)				
3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis	9,3	–	100	–
6210 Stepinės pievos	1,5	–	100	0,3
6410 Melvenynai	0,3	–	100	–
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	0,2	–	100	–
7110 *Aktyvios aukštapelkės	7,7	–	100	–
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	31,3	0,3	99,7	2,1
7230 Šarmingos žemapelkės	1,5	–	100	–
9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai	–	–	–	1,9
9070 Medžiais apaugusios ganyklos	–	–	–	1,1
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	10,0	47,6	52,4	6,1
91D0 *Pelkiniai miškai	42,2	60,4	39,6	8,9
Liparis loeselii (dvilapis purvuolis)	1,3	–	100	–
Bombina bombina (raudonpilvė kūmutė)	91,2	–	100	–
Euphydrys aurinia (auksuotoji šaškytė)	1,6	100	–	–
Leucorrhinia pectoralis (šarvuotoji skėtė)	9,8	100	–	–
Lycaena dispar (Didysis auksinukas)	0,1	100	–	–

BAST ir jose saugomos buveinės	Buveinės plotas, ha	Geros būklės, %	Patenkinamos ir blogos būklės, %	Potencialių buveinių plotas, ha
Skaisčio (LTTRA0012, 288 ha)				
3140 Ežerai su menturdumblių bendrijomis	251,4	–	100	–
Širmuko ežeras (LTTRA0018, 4,9 ha)				
Dytiscus latissimus (Plačioji dusia)	4,9	–	100	–
Graphoderus bilineatus (Dvijuostė nendriadusė)	4,9	–	100	–
Varnikų miškas (LTTRA0019, 435,1 ha)				
3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis	9,4	–	100	–
3160 Natūralūs distrofiniai ežerai	16,2	–	100	–
6210 Stepinės pievos	–	–	–	0,3
6270 *Rūšių turtingi smilgynai	0,1	–	100	–
6410 Melvenynai	0,1	–	100	–
7110 *Aktyvios aukštapelkės	9,9	–	100	–
7120 Degradavusios aukštapelkės	0,4	–	100	–
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	14,5	0,2	98,8	1,2
7230 Šarmingos žemapelkės	0,2	–	100	0,1
9010 *Vakarų taiga	6,1	8,7	91,3	–
9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai	29,6	11,1	88,9	0,9
9050 Rūšių turtingi eglynai	109,9	3,1	96,9	–
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	–	–	–	0,2
91D0 *Pelkiniai miškai	58,5	32,7	67,3	9,8
Cucujus cinnaberinus (Purpurinis plokščiavabalis)	14,7	100	–	–
Leucorrhinia pectoralis (Šarvuotoji skėtė)	7,9	–	100	–
Lycena dispar (Didysis auksinukas)	0,2	100	–	–
Lutra lutra (Ūdra)	11,5	100	–	–

14 pav. EB svarbos natūralios buveinės Trakų INP ir jo apylinkėse.

Vandens buveinės

3140 Ežerai su menturdumblių bendrijos. Tai buveinės – skaidrūs, švarūs, vidutiniškai maisto medžiagų turintys (mezotrofiniai) ežerai. Visą ežerų dugną arba jo dalį dengia vešlūs maurabragių (*Chara*), menturdumblių (*Nitella*) sąžalynai. Neretai tokius vandens telkinius supa eutrofinės pelkės ir raistai. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 251,1 ha plotą. Nustatyta, kad buveinių būklė bloga. Reikia atkurti palankią buveinių būklę.

3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis. Natūraliai daug maisto medžiagų turintys, paprastai pilkšvos arba melsvai žalios spalvos vandens, drumsti ar apydrumsčiai ežerai. Vandenyje daug ištirpusių bazių ($\text{pH} > 7$). Šių ežerų seklumose susidaro plūduriuojančių augalų (plūdenų, aštrių, vandenplūkių), o gilesniuose atvirose plotuose – stambiųjų plūdžių bendrijos. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 27,7 ha plotą. Dalies buveinių būklė (0,8 ha) bloga, dalies (18,7 ha) patenkinama, o geros būklės buveinės užima 8,2 ha. Už BAST ribų buveinės inventorizuotos dviejuose vandens telkiniuose ir užima 3,4 ha plotą, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

3160 Natūralūs distrofiniai ežerai. Dažniausiai pelkėse esantys ežerai, kurių vanduo yra rudas ir rūgštus dėl juose esančių humusinių rūgščių. Dažnai šiuose ežeruose augalų visai nėra, nors kartais jie auga pavieniui arba sudaro nedidelius sąžalynus. Šio tipo buveinės užima 16,4 ha. Daugumos buveinių (16,2 ha) būklė bloga, o geros būklės buveinės užima tik 0,2 ha. Reikia atkurti palankią buveinių būklę. Už BAST ribų buveinė inventorizuota viename ežere ir užima 1,8 ha, dabartinė buveinės būklė nežinoma.

Pievų buveinės

6210 Stepinės pievos. Sausų, bazinių, labai karbonatingų dirvožemių, šlaitų ir atvirų augaviečių pievos, priklausančios *Festuco-Brometea* ir *Trifolio-Geranietea* klasėms. Buveinės susidaro sausų kalvų šlaituose, upių slėnių sausose terasose ir šlaituose, sausose pamiškėse. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 2,1 ha. Blogos būklės buveinės užima 1,5 ha. Dar 0,6 ha plote esančios šios buveinės dabar neatitinka kriterijų, bet laikomos potencialiomis buveinėmis. Už BAST ribų stepinės pievos buvo inventorizuotos 22 masyvuose, kurie užėmė 32,1 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma, bet tikėtina, kad dalis jų yra smarkiai pakitusios.

6270 *Rūšių turtingi smilgynai. Buveinės susidaro sausų, vidutinio drėgnumo, kartais drėgnų, menkai maisto medžiagų turinčių, paprastai rūgščių dirvožemių augavietėse. Žolyne aptinkama daug rūšių, kurių įvairovė priklauso nuo buveinės naudojimo ir drėkinimo ypatumų. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 0,1 ha. Visa buveinė yra blogos būklės. Reikia atkurti palankią buveinių būklę.

6410 Melvenynai. Melvenių pievos formuojasi drėgnuose ar apydrėgnuose, azoto ir fosforo nedaug turinčiuose (oligotrofiniuose), rūgščiuose arba karbonatų turinčiuose dirvožemiuose. Augavietėms paprastai būdingas įvairaus storio durpingas dirvožemio sluoksnis ir negilus gruntinis vanduo. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 0,4 ha. Visos buveinės yra blogos būklės. Reikia atkurti palankią buveinių būklę.

6510 Šienaujamos mezofitų pievos. Šio tipo buveinėms priklauso žemyninės vidutinio drėgnumo trąšios pievos. Pagal edafines ir drėgmės sąlygas susiformuoja skirtingi šio tipo pievų variantai – drėgnesniuose ir trąšiuose dirvožemiuose susidaro tankus, gana aukštas žolynas, o skurdesniuose sausuose dirvožemiuose – retesnis ir žemesnis žolynas. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 0,2 ha. Visa buveinė yra blogos būklės. Reikia atkurti palankią buveinių būklę. Už BAST ribų buveinės buvo inventorizuotos 6 masyvuose ir užima 6,6 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

Pelkių buveinės

7110 *Aktyvios aukštapelkės. Nepažeistos arba labai mažai pažeistos, labai rūgščios, neturtingos mineralinių medžiagų, ombrotrofinės aukštapelkės. Vandens lygis jose dažniausiai aukštesnis negu aplinkinėse teritorijose, gali būti ežerokšnių. Augalija daugiametė, vyrauja kiminai, acidofiliniai augalai, krūmokšniniai ir pušys. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 17,5 ha. Dauguma buveinių (15,4 ha) yra blogos būklės, o patenkinamos būklės buveinės sudaro nedidelę (2,9 ha) dalį.

7120 Degradavusios aukštapelkės. Aukštapelkės, kuriose dėl antropogeninio poveikio pažeistas natūralus hidrologinis režimas. Dėl to pelkės paviršius išdžiūsta, pakinta rūšių sudėtis arba jos išnyksta. Šių pelkių augalų bendrijas paprastai sudaro aktyvioms aukštapelkėms būdingų rūšių augalai, tačiau pakinta santykinis jų gausumas. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 0,4 ha. Visos buveinės yra blogos būklės. Reikia siekti, kad iš degradavusių aukštapelkių atsikurtų aktyvių aukštapelkių buveinės.

7140 Tarpinės pelkės ir liūnai. Šio tipo buveinės įsikuria neigiamose reljefo pakraščiuose, ežerų pakraščiuose. Maitinamos krituliais ir gruntiniais vandenimis. Vanduo paprastai telkšo žemiau samanų dangos, bet gali būti ir paviršiuje. Paviršius nelygus, su neaukštais kemsais. Geros būklės buveinėse krūmų projekcinis padengimas nedidelis. Žolių ardas priklausomai nuo buveinės sąlygų būna įvairus, buveinėse dažniausiai vyrauja stambiosios arba smulkiosios viksvos. Samanų danga paprastai ištisinė. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 53,4 ha. Daugiau kaip pusę visų buveinių (28,8 ha) sudaro blogos būklės buveinės, geros būklės buveinės užima labai mažą dalį (0,1 ha), patenkinamos būklės buveinės užima 12,2 ha. Dar 3,5 ha plotą užimančios buveinės dabar neatitinka kriterijų ir laikomos potencialiomis. Už BAST ribų buveinės buvo inventorizuotos 10 masyvų ir užėmė 13,5 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

7230 Šarmingos žemapelkės. Tai buveinės su smulkiųjų viksvų ir žaliųjų samanų bendrijomis, susiformavusiomis įmirkusiose dirvose, nuolatos maitinamose soligeninių (gruntinių) ir topogeninių (iš apypelkio atitekančių), bazių turtingų, dažniausiai kalkingų vandenų. Jose vandens lygis laikosi lygiai su substratu arba kiek aukščiau ar žemiau jo. Vyraujančios bendrijos, kurias sudaro žemaūgės viksvos, būdinga vešli žaliųjų samanų ir turtinga rūšių žolių danga. Nedideli jų plotai aptinkami prie kalkingų šaltinių. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 1,8 ha. Daugumą (1,5 ha) sudaro patenkinamos būklės buveinės, blogos būklės buveinės užima 0,2 ha, o 0,1 ha plote esanti šio tipo buveinė laikoma potencialia.

Miškų buveinės

9010 *Vakarų taiga. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria maisto medžiagų nedaug turinčiuose sausuose ir vidutinio drėgnumo jauriniuose smėlio dirvožemiuose. Sausesniuose ir mažiau trąšiuose dirvožemiuose vyrauja pušų medynai, o trąšesniuose ir drėgnesniuose – eglėnai. Buveinė išsiskiria negausia žoline augalija ir tankia, dažniausiai beveik ištisine samanų danga. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 6,6 ha. Daugumą buveinių (5,6 ha) sudaro patenkinamos būklės buveinės, o blogos ir geros būklės buveinės užima po 0,5 ha plotus.

9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai. Dažniausiai šio tipo miškai aptinkami vidutinio drėgnumo ar laikinai perteklinio drėkinimo, bet neužmirkusiose augavietėse. Dirvožemiai vidutiniškai derlingi, trąšūs. Medynų struktūra netolygi, paprastai išsiskiria du medžių ardai. Krūmų ardas dažniausiai nėra tankus. Žolių ardas tankus, o samanų paprastai labai negausu. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 32,4 ha. Dauguma (26,3 ha) buveinių yra patenkinamos būklės, geros būklės buveinės užima 3,3 ha. Dar 2,8 ha plote esančios buveinės neatitinka kriterijų ir laikomos potencialiomis buveinėmis. Už BAST ribų buveinės buvo inventorizuotos keturiuose masyvuose, kurie užėmė 31,9 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

9050 Rūšių turtingi eglėnai. Šio tipo miškai įsikuria lengvos mechaninės sudėties, pakankamai karbonatinguose, vidutinio drėgnumo ar gana šlapiuose, kartais šaltiniuose dirvožemiuose. Medynai įvairiaamžiai, dažniausiai išsiskiria du medžių ardai. Medyne vyrauja eglės, nors gausu lapuočių medžių. Krūmų ir žolių ardai paprastai vešlūs. Samanų danga dažniausiai mozaikiška. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 111,0 ha. Dauguma buveinių (107,6 ha) yra patenkinamos būklės ir tik 3,5 ha plote jų būklė yra gera. Už BAST ribų buveinės buvo inventorizuotos 13 masyvų, kurie užėmė 42,3 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

9070 Medžiais apaugusios ganyklos. Ši buveinė – tai augalijos kompleksas, kurio įvairaus medžių ardas – nuo pavienių medžių ir reto miško iki nedidelių medžių ir krūmų

guotų – išsidėsto tarp didesnių ar mažesnių atvirų ganyklų plotų. Medžių ardą dažniausiai sudaro lapuočiai. Šio tipo buveinė teritorijoje užima 1,1 ha. Buveinė dabar neatitinka kriterijų ir laikoma potencialia. Būtina siekti, kad susidarytų kriterijus atitinkanti medžiais apaugusių ganyklų buveinė.

9080 *Pelkėti lapuočių miškai. Šio tipo miškai auga perteklinio drėgnumo dirvožemiuose. Pavasarį buveinė užliejama kasmetinių polaidžio vandenų, o vasarą gruntinio vandens lygis yra sulig žemės paviršiumi ar virš jo. Pelkėti lapuočių miškai susiformuoja durpingose lokaliuose reljefo žemumose, palei ežerus, upes, apypelkius. Medynai vienaardžiai arba dviardžiai, medžiai dažniausiai auga ant įvairaus aukščio kupstų. Ant šių kupstų taip pat įsikuria buveinei būdingi žoliniai augalai bei samanos, o drėgnuose arba užlietuose tarpkupsčiuose dažnai auga aukštosios viksvos. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 19,0 ha. Nemaža dalis buveinių (7,5 ha) yra geros būklės, 5,2 ha užima patenkinamos būklės buveinės. Likusi dalis (6,3 ha) buveinių neatitinka kriterijų ir laikomos potencialiomis, iš kurių ateityje gali susidaryti visus kriterijus atitinkančios buveinės. Už BAST ribų buveinės buvo inventorizuotos 17 masyvų, kurie užėmė 41,4 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

91D0 *Pelkiniai miškai. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria maisto medžiagų neturtinguose, drėgnuose ir šlapiuose, rūgščiuose durpiniuose dirvožemiuose, kurių gruntinio vandens lygis nuolat aukštas. Buveinė apima aukštapelkinius raistus, apypelkio miškų kompleksus. Buveinės struktūra priklauso nuo augavietės sąlygų – oligotrofinėse augavietėse medžių ardą formuoja pušys ir beržai, o mezotrofinėse – eglės, pasitaiko beržų ir juodalksnių. Krūmų, krūmokšnių ir žolių ardai visų variantų pelkiniuose miškuose vidutinio tankumo arba tankūs. Samanų danga gerai išvystyta, dažniausiai ištisinė, joje paprastai dominuoja kiminai. Ryškus paviršiaus kupstuotumas. Šio tipo buveinės teritorijoje užima 125,4 ha. Beveik pusė šio tipo buveinių (50,0 ha) yra geros būklės, blogos būklės buveinės užima 35,9 ha, patenkinamos būklės buveinės sudaro 20,5 ha. Dar 19,0 ha plote esančios buveinės dabar neatitinka kriterijų ir laikomos potencialiomis. Už BAST ribų buveinės buvo užregistruotos 15 masyvų, kurie teritorijoje užėmė 19,1 ha, dabartinė buveinių būklė nežinoma.

Planuojamoje teritorijoje, už Trakų INP ribų, iš viso buvo inventorizuotos 17 tipų Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, esančios 102 masyvuose ir užimančios 169,7 ha (16 lentelė, 14 pav.). Buveinės buvo inventorizuotos ir kartografuotos 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizavimas visoje šalyje“. Vėliau šių plotų ribos nebuvo tikslintos ir jų būklė iš naujo išsamiai nevertinta. Išimtį sudaro BAST „Bražuolės upės slėnis“, kurioje buveinių ribos tikslintos 2023 m.

16 lentelė. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų.

Buveinės tipas	Skaičius, vnt.	Plotas, ha
3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis	2	1,8
3160 Natūralūs distrofiniai ežerai	1	0,2
5130 Kadagynai	1	1,5
6210 Stepinės pievos	8	3,8
6270 *Rūšių turtingi smilgynai	1	4,5
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	15	33,2
7140 Tarpinės pelkės ir liūnai	11	13,8
7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės	22	12,2
7220 *Šaltiniai su besiformuojančiais tufais	1	0,01
7230 Šarmingos žemapelkės	3	5,8
9010 *Vakarų taiga	3	25,9
9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai	1	2,7
9050 Rūšių turtingi eglynai	5	4,9
9080 *Pelkėti lapuočių miškai	16	29,2
9180 *Griovų ir šlaitų miškai	2	7,0
91D0 *Pelkiniai miškai	1	1,1
91E0 *Aliuviniai miškai	9	22,0
Iš viso	102	169,7

3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis planuojamoje teritorijoje, už Trakų INP ribų, užima 1,8 ha.

3160 Natūralūs distrofiniai ežerai. Buveinė aptikta viename ežere, ji užima 0,2 ha.

5130 Kadagynai. Bendrijos, kuriose vyrauja kadagiai, susidaro karbonatų turtingų dirvožemių plotuose, ežerų šlaituose ir paežerėse arba yra susijusios su buvusiu vandens telkinių kalkingais dariniais. Šio tipo buveinė nustatyta vienoje vietoje ir užima 1,5 ha.

6210 Stepinės pievos nustatytos aštuoniuose nedideliuose masyvuose, jų bendras plotas 3,8 ha.

6270 *Rūšių turtingi smilgynai aptikti vienoje vietoje. Buveinė užima 4,5 ha.

6510 Šienaujamos mezofitų pievos nustatytos penkiolikoje masyvų, kurie užima 33,2 ha.

7140 Tarpinės pelkės ir liūnai nustatyti vienuolikoje masyvų, kurie užima 13,8 ha.

7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės. Buveinės formuojasi nekalkingų arba mažai kalkingų, rūgščių arba neutralios reakcijos šaltinių vėsaus vandens įtakoje. Pelkėjimo procesui palankios neigiamos reljefo formos ir nelaidžių dirvožemių sluoksniai. Šaltinio versmė, vandens tėkmės vieta ir šaltinio vandens maitinama žemapelkė labai skiriasi fizionomiškai, tačiau sudaro vieną buveinę. Buveinėse aplink versmę ir vandens tėkmės vietoje gausiai auga lapsamanės ir kerpsamanės su žiediniais augalais. Šio tipo buveinės susitelkusios Bražuolės slėnyje, kur 22 masyvuose užima 12,2 ha.

7220 *Šaltiniai su besiformuojančiais tufais. Buveinės aptinkamos miškuose ar atvirose vietovėse, kur pasitaiko kieto vandens šaltinių su intensyviai besiformuojančiomis nuosėdomis arba tufais. Šios buveinės su vyraujančiomis samanų bendrijomis dažniausiai nedidelės, apima šaltinių išsiliejimo vietas ir šaltiniuotų upelių pakrantes. Buveinė aptikta vienoje vietoje ir užima vos 0,01 ha.

7230 Šarmingos žemapelkės aptiktos trijuose masyvuose, kurie užima 5,8 ha.

9010 *Vakaru taiga augo trijose vietose ir užėmė 25,9 ha.

9020 *Plačialapių ir mišrūs miškai augo viename 2,7 ha masyve.

9050 Rūšių turtingi eglėnai augo penkiose vietose ir užėmė 4,9 ha

9080 *Pelkėti lapuočių miškai augo šešiolikoje masyvų, kurie užėmė 29,2 ha.

9180 *Griovų ir šlaitų miškai. Buveinės įsikuria vidutinio drėgnumo trąšiose ir vidutiniškai derlingose augavietėse ant karbonatų turtingų, drėgmei laidžių priemolio ar molio, kartais žvyro dirvožemių. Dažniausiai užima nedidelius plotus giliuose upių ir upelių slėniuose, stačiuose ežerų šlaituose, griovose. Medynuose vyrauja lapuočiai medžiai. Krūmų ir žolių ardai paprastai vešlūs, o samanų danga dažniausiai neišsivysčiusi. Šio tipo buveinės buvo aptiktos dviejuose masyvuose ir užėmė 7 ha.

91D0 *Pelkiniai miškai augo vienoje vietoje ir užėmė 1,1 ha.

91E0 *Aliuviniai miškai augo devyniuose masyvuose ir užėmė 22 ha.

Visų planuojamoje teritorijoje, už Trakų INP ribų, inventorizuotų Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių dabartinė būklė nežinoma.

6.4. Kertinės miško buveinės

Remiantis 2002–2005 m. vykdytos kertinių miško buveinių inventorizacijos duomenimis ir miškotvarkos dokumentuose pateikta informacija (21 priedas), Trakų INP išskirta 11 kertinių miško buveinių plotų, priklausančių keturiems kertinių miško buveinių tipams. Šios buveinės užima 71,6 ha (17 lentelė). Be to, išskirti 9 plotai, kuriuose inventorizuotos 5 tipų potencialios miško kertinės buveinės, užimančios 41,4 ha

17 lentelė. Trakų INP inventorizuotos kertinės ir potencialios kertinės miško buveinės.

Kodas	Tipas	KMB		PKMB	
		vnt.	plotas, ha	vnt.	plotas, ha
A1	Eglėnai ir mišrūs miškai su eglėmis	2	4,8	2	22,0
A2	Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis	2	31,6	3	15,0
B1	Plačialapių miškai	6	33,1	2	3,6
J4	Tebeganoma medžiais apaugusi ganykla	–	–	1	0,7
K1	Pavienis medis milžinas	–	–	1	0,1
L	Senas parkas	1	2,1	–	–
Iš viso		11	71,6	9	41,4

A.1. Eglėnai ir mišrūs miškai su eglėmis. Seni medynai su gausiais biologiškai senais medžiais ir stambių matmenų stovinčia ir gulinčia negyva mediena. Dažniausiai aptinkami drėgnesnėse, nuo gaisro apsaugančiose augavietėse. Medynuose vyrauja spygliuočiai, o mišriuose miškuose su eglėmis aptinkami unksmę pakenčiantys lapuočiai. Parke išskirti du plotai, užimantys 4,8 ha. Taip pat išskirti 2 potencialūs šio tipo buveinių plotai, užimantys 22,0 ha.

A.2. Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis. Natūraliai atsinaujinantys miškai, daugiausia augantys sausesnėse augimvietėse. Tai seni medynai su gausiais biologiškai senais medžiais ir stambių matmenų stovinčia ir gulinčia negyva mediena. Spygliuočiai medynuose sudaro ne mažiau kaip 50 % tūrio, vyraujantys spygliuočiai medžiai – pušys. Pušynams būdinga daug stovinčių sausuočių, esančių sausose ir saulės apšviestose vietose. Išskirti du buveinės plotai, užimantys 31,6 ha. Taip pat išskirti trys potencialūs šios buveinės plotai, užimantys 15,0 ha.

B.1. Plačialapių miškai. Miškai, įsikuriantys sausose, vidutinio drėkinimo ir drėgnose augimvietėse. Lapuočiai medynuose sudaro ne mažiau kaip 50 % tūrio, vyraujantys medžiai – plačialapiai (ąžuolai, liepos, klevai, skroblai, uosiai, guobos, skirpstai, vinkšnos). Tai daugiausia vėlyvųjų sukcesijos stadijų, ilgai augantys toje pačioje vietoje miškai, juose gausu stambių medienos nuokritų, biologiškai senų pažeistų medžių, senų lazdynų. Išskirti šeši šio tipo buveinių plotų, kurie užima 33,1 ha. Taip pat išskirti du potencialūs šios buveinės plotai, užimantys 3,6 ha.

J4. Tebeganoma medžiais apaugusi ganykla. Buveinėse ganomi galvijai, arkliai, avys arba jose ganosi laukiniai kanopiniai gyvūnai. Medyno sudėtis gali būti įvairi, bet dažniausiai jose yra stambių lapuočių medžių. Trakų INP nustatyta viena potenciali šio tipo kartinė miško buveinė, užimanti 0,7 ha.

K1. Pavienis medis milžinas. Tai milžiniški stovintys ar išvirtę negyvi medžiai, taip pat milžiniški bežieviai stovintys sausuočiai. Šiam tipui gali būti priskirti medžiai, kurių diametras krūtinės aukštyje yra >1 m. Stambūs pavieniai augantys gerai apšviestose vietose plačialapiai medžiai – labai svarbios buveinės daugelio retųjų ir saugotinių rūšių epifitinėms kerpėms, medienoje gyvenantiems vabzdžiams ir grybams. Išskirtas vienas šio tipo buveinių plotas, kuris užima 0,1 ha.

L. Senas parkas. Didelių sodybų ir dvarų apleisti parkai, kuriuose tarp medžių yra išsidėsčiusių atvirų plotų. Tvarkomi parkai prie šio buveinės tipo nepriskiriami. Trakų INP išskirtas vienas šio tipo kartinės miško buveinės plotas, užimantis 2,1 ha.

Išskirtinių priemonių kertinių ir potencialių kertinių miško buveinių apsaugai Trakų INP taikyti nereikia. Svarbiausias jų vertingąsias savybes galima išsaugoti taikant tokias pačias priemones, kokios yra taikomos Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių apsaugai, nes Europos Bendrijos svarbos miško buveinių ir kertinių miško buveinių struktūra yra panaši. Jeigu kertinių miško buveinių tvarkymas ir naudojimas būtų vykdomas laikantis Bendrųjų buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų, būtų užtikrinamas tiek kertinių miško buveinių, įskaitant potencialias, tiek ir dalies Europos Bendrijos svarbos buveinių ilgalaikis stabilumas ir natūrali raida. PKMB per artimiausius kelis dešimtmečius taps KMB, jei per tą laiką bus saugomos ir (ar) tvarkomos pagal parengtas miško buveinių tvarkymo rekomendacijas [29] [30].

6.5. Svetimžemiai ir invaziniai augalai

Trakų INP svetimžemių ir invazinių rūšių augalų įvairovė išsamiai netyrinėta. Iki šiol užregistruota 11 invazinių augalų rūšių, įrašytų į Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-433 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 28 d. įsakymo Nr. D1-810 redakcija). Invazinių rūšių skaičius teritorijoje gali būti didesnis, tačiau būtini detalesni visos teritorijos tyrimai, ypač siekiant nustatyti potencialiai pavojingų ir grėsmę biologinei įvairovei keliančių svetimžemių rūšių įvairovę ir paplitimą. Dabar Trakų INP žinomų invazinių rūšių sąrašas ir potencialiai invazinių rūšių sąrašas, kurių populiacijų kontrolės turi būti imamasi nedelsiant, pateikiamas 18 lentelėje.

Preliminariais duomenimis, surinktais iš įvairių šaltinių, Trakų INP aptikta ne mažiau kaip 220 svetimžemių augalų rūšių. Kai kurios iš jų negausios ir realios grėsmės buveinių ir ekosistemų stabilumui šiuo metu nekelia. Nepaisant to, labai svarbu įvertinti visą svetimžemių rūšių įvairovę Trakų INP, nustatyti invazinių rūšių paplitimą ir sistemingai įgyvendinti jų

populiacijų kontrolės ir naikinimo priemonės. Svetimžemių ir invazinių rūšių augalų tyrimai turi būti vykdomi periodiškai, siekiant įvertinti potencialiai pavojingas rūšis ankstyvosiomis jų plitimo stadijomis. Ypač svarbu vykdyti nuolatinį šviečiamąjį darbą vietos gyventojams ir išaiškinti, kokios jų veiklos kelia invazijų pavojų. Daugiausia dėmesio reikia skirti visuomenės švietimui apie invazinių rūšių kontrolę ir naikinimą, dekoratyvinių želdynų priežiūrą ir augalinių atliekų utilizavimą. Iki šiol svarbiausiu svetimžemių rūšių plitimo vektoriumi Trakų INP išlieka neleistinas sodų ir gėlynų atliekų utilizavimas. Dalis biologiškai skaidžių atliekų išmetama į gamtines buveines (ypač vandens telkinių pakrantes ir pamiškes), kuriose svetimžemiai augalai įsitvirtina ir toliau plinta. Vykstant klimato kaitai, kai kurie anksčiau grėsmės nekėlę dekoratyviniai augalai dabar intensyviai plinta, natūralizuojasi ir gali sukelti rimtų ekologinių problemų.

18 lentelė. Trakų INP užregistruotos invazinės ir potencialiai invazinės augalų rūšys.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Paplitimas ir gausumas	Buveinės
Varpinė medlieva	<i>Amelanchier spicata</i>	Apyretis, vietomis gausus	Miškuose, pamiškėse, kirtavietėse
Uosialapis klevas	<i>Acer negundo</i>	Gana dažnas, vietomis gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, vandens telkinių pakrantėse, dykvietėse, urbanizuotose teritorijose
Bitinė sprigė	<i>Impatiens glandulifera</i>	Apyretis, gana gausus	Vandens telkinių pakrantėse, miškuose, pamiškėse, dykvietėse
Smulkiažiedė sprigė	<i>Impatiens parviflora</i>	Gana dažnas, gausus	Miškuose, pamiškėse, kirtavietėse, dykvietėse
Raukšlėtalapis erškėtis	<i>Rosa rugosa</i>	Apyretis, gana gausus	Pakelėse, pievose, šlaituose
Gausialapis lubinas	<i>Lupinus polyphyllus</i>	Dažnas, gausus	Pievose, pamiškėse, miškuose, šlaituose, dykvietėse
Vienametė šiušelė	<i>Erigeron annuus</i>	Dažnas, gausus	Pievose, pakelėse, dykvietėse, pamiškėse, kirtavietėse
Baltažiedė robinija	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Gana dažnas, gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, šlaituose
Vėlyvoji ieva	<i>Prunus serotina</i>	Apyretis, gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, pievose, dykvietėse
Šluotinis sausakrūmis	<i>Cytisus scoparius</i>	Apyretis, gana gausus	Miškuose, pamiškėse, šlaituose, pakelėse
Kanadinė elodėja	<i>Elodea canadensis</i>	Dažnas, gana gausus	Vandens telkiniuose
Baltoji sedula	<i>Cornus alba</i>	Apyretis, gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, pievose, vandens telkinių krantuose
Japoninė reinutė	<i>Reynoutria japonica</i>	Apyretis, gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, pievose, dykvietėse
Skiautėtalapė obelis	<i>Malus toringo</i>	Apyretis, gana gausus	Pievose, pakelėse, dykvietėse, pamiškėse, kirtavietėse
Penkialapis vynvytis	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>	Apyretis, gana gausus	Pakelėse, pamiškėse, miškuose, krūmynuose, dykvietėse

Lentelėje invazinių Lietuvoje rūšių pavadinimai pateikiami pastorintu šriftu.

7. Mikologinė apžvalga

7.1. Grybų įvairovė

Grybų įvairovė Trakų INP išsamiai netyrinėta. Esama tik labai fragmentuotos informacijos apie tam tikrų rūšių grybų paplitimą kapitaliniuose leidiniuose apie Lietuvos grybus ir informacijos apie kai kurias saugomas grybų rūšis.

Išsamios grybų ir kerpių įvairovės tyrimų stoka Trakų INP, kaip ir kitose šalies saugomose teritorijose, yra rimtas biologinės įvairovės pažinimo trūkumas. Todėl būtina, greta augalų ir kitų organizmų grupių tyrimų, Trakų INP organizuoti ir nuoseklius mikologinius tyrimus. Grybai ir kerpės yra ne tik svarbūs ekosistemų komponentai, bet ir neretai parodo ekosistemose ir buveinėse vykstančius teigiamus arba neigiamus pokyčius. Informacija apie grybų įvairovę ypač svarbi vertinant miškų buveinių būklę ir jų gamtosauuginį potencialą.

7.2. Saugomos grybų rūšys

Remiantis SRIS duomenimis, Trakų INP užregistruota 12 saugomų grybų ir kerpių rūšių (19 lentelė), kurios įrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą.

19 lentelė. Saugomos grybų rūšys Trakų INP ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
<i>Aukšliagrybūnai</i>				
Bohemiškasis aukšliavarpis	<i>Verpa bohemica</i> (Krombh.) J. Schröt.	VU	Retas, gana gausus	Patenkinama
Žalsvoji kežytė	<i>Cetrelia olivetorum</i> (Nyl.) W. L. Culb. & C. F. Culb.	EN	Labai retas, negausus	Patenkinama
Plačioji platužė	<i>Lobaria pulmonaria</i> (L.) Hoffm.	NT	Apyretis, negausus	Patenkinama
Baltagyslė meškapėdė	<i>Peltigera degenii</i> Gyeln.	CR	Labai reta, negausi	
Gulsčioji meškapėdė	<i>Peltigera horizontalis</i> (Huds.) Baumg.	EN	Reta, negausi	Patenkinama
<i>Papėdgrybūnai</i>				
Didysis žvaigždinas	<i>Geastrum triplex</i> Jungh.	VU	Labai retas, negausus	Nežinoma
Kietoji guotė	<i>Hygrophorus penarius</i> Fr.	EN	Labai retas, negausus	Nežinoma
Ūmėdinė guotė	<i>Hygrophorus russula</i> (Schaeff.) Kauffman	EN		
Piengrybis jautakis	<i>Lactarius volemus</i> (Fr.) Fr.	NT	Labai retas, negausus	Nežinoma
Gumbuotasis baltuosėdis	<i>Leucocortinarius bulbiger</i> (Alb. & Schwein.) Singer	VU	Labai retas, negausus	Nežinoma
Vientisasis skylutis	<i>Perenniporia medullipanis</i> (Jacq.) Donk	EN	Labai retas, negausus	Nežinoma
Auksaviršė ūmėdė	<i>Russula aurata</i> Pers.	VU	Reta, negausi	Nežinoma

Dar dvi saugomos grybų rūšys užregistruotos už nacionalinio parko ribų, planuojamoje teritorijoje (20 lentelė).

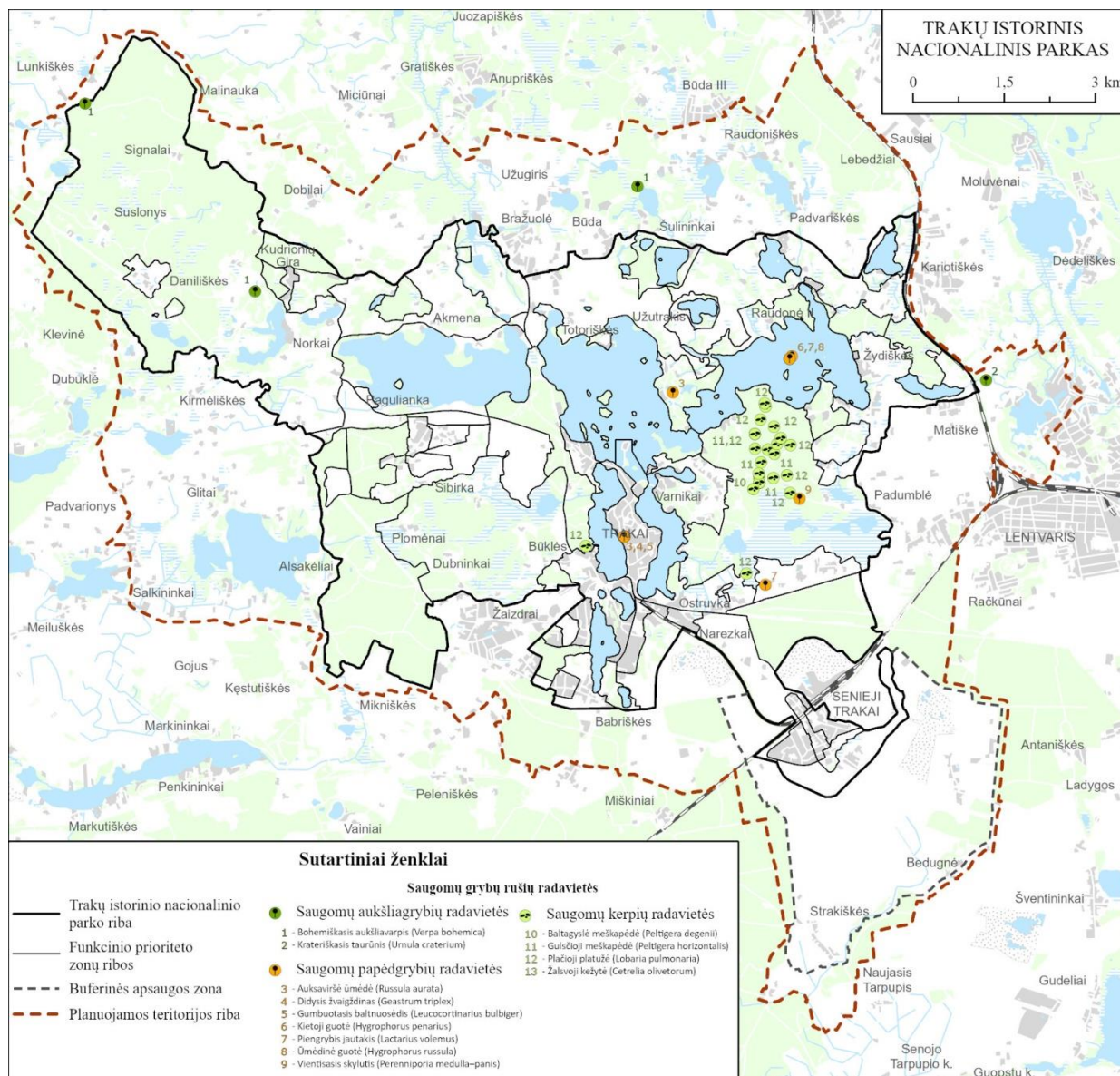
Duomenų apie saugomų grybų gausumą ir populiacijų būklę yra labai mažai. Gausumo ir būklės vertinimai dažnai paremti vienkartinėmis stebėjimų duomenimis, kurie iš tikrųjų neatspindi tikrosios grybų populiacijų būklės. Vertinant tai, kad dauguma grybų vaisiakūnius išaugina nereguliariai ir šis procesas priklauso nuo aplinkos sąlygų, grybų populiacijų vertinimas turi būti vykdomas nuolat.

Daugiausia saugomų grybų rūšių telkiasi Varnikų miške, o kitose nacionalinio parko dalyse nustatytos tik pavienės šių organizmų radavietės (15 pav.). Varnikų miškas išsiskiria brandiems miškams būdingos kerpės – plačiosios platužės (*Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm.) radaviečių gausa. Tokia saugomų grybų rūšių koncentracija parodo išskirtinę Varnikų miško svarbą biologinės įvairovės apsaugai. Antra vertus, iš to galima spręsti, kad kitos Trakų INP dalys grybų įvairovės požiūriu yra mažai tyrinėtos.

20 lentelė. Saugomos grybų rūšys užregistruotos planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Katego- rija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
<i>Aukšliagrybūnai</i>				
Krateriškas taurūnis	<i>Urnula criterium</i> (Schwein.) Fr.	VU	Labai retas, nežinomas	Nežinoma
Bohemiškasis aukšliavarpis	<i>Verpa bohemica</i> (Krombh.) J. Schröt.	VU	Labai retas, gana gausus	Patenkinama

Svarbiausia visų grybų ir kerpių rūšių apsaugos sąlyga – palaikyti palankią jų buveinių būklę. Kadangi svarbiausios šios grupės organizmų buveinės yra miškai, labai svarbu užtikrinti jų tinkamą apsaugą ir naudojimą. Įgyvendinant buveinių palankios būklės atkūrimo ir išlaikymo priemones, būtina atsižvelgti ir į tose teritorijose esančių grybų bei kerpių apsaugos principus.

15 pav. Saugomų grybų rūšių paplitimas Trakų INP ir jo aplinkoje pagal SRIS duomenis [27].

8. Zoologinė apžvalga

8.1. Gyvūnų įvairovė

Trakų INP išskirtinė geografinė padėtis, buveinių ir reljefo įvairovė, įvairaus dydžio ir trofiškumo vandens telkinių gausa, miškų ir atvirų plotų mozaika sukuria sąlygas didelei gyvūnų įvairovei. Vis dėlto, nemažos įtakos gyvūnų įvairovei teritorijoje turi jos gana intensyvi antropogenizacija. Ypač intensyviai antropogenizuojamos aplink parką esančios teritorijos, kuriose vyksta gyvenamųjų kvartalų statybos arba plėtojama kita ūkinė veikla. Šie veiksniai ne tik gali daryti, bet ir daro neigiamą poveikį gyvūnų, ypač žinduolių ir kai kurių paukščių, įvairovei ir jų populiacijų būklei.

Apibendrintoje informacijoje apie Trakų INP gyvūnų įvairovę nurodoma, kad parke iš viso užregistruotos 42 žinduolių, 24 žuvų, 17 varliagyvių ir roplių, 23 bestuburių rūšys [25]. Akivaizdu, kad bestuburių rūšių įvairovė labai neišsami. Esanti kita informacija išsklaidyta šimtuose straipsnių ir kitokių publikacijų, kurios paskelbtos per ilgą laiką ir ne visada parodo tikrąją gyvūnų populiacijų būklę. Dažnai senesnė informacija yra tik apytikslė ir negalima tvirtai teigti ar tie organizmai aptikti Trakų INP, ar nuo jo nutolusiose vietovėse. Būtina pridurti, kad kai kurių grupių organizmai beveik netirti. Nurodomas bestuburių gyvūnų rūšių skaičius parodo, kad daugelį bestuburių organizmų grupių duomenų nėra arba esama tik fragmentiškos informacijos iš atskirų nacionalinio parko vietovių.

Siekiant tinkamai organizuoti gyvūnų apsaugą Trakų INP, labai svarbu atlikti visapusiškus įvairių taksonominių grupių gyvūnų tyrimus. Kadangi gyvūnų, kaip ir augalų bei grybų, įvairovė Trakų INP parke nebuvo išsamiai tirta, tyrimai turi būti laikomi vienu iš biologinės įvairovės apsaugos prioritetų.

8.2. Saugomos gyvūnų rūšys

Trakų INP užregistruotų saugomų gyvūnų sąrašas (21 lentelė) sudarytas remiantis SRIS duomenimis. Turimais duomenimis, Trakų INP užregistruotos 49 saugomų gyvūnų rūšys, įrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą, iš kurių didžiausią dalį sudaro paukščiai (21 rūšis) ir vabzdžiai (19 rūšių). Dar 12 rūšių įrašytos į Paukščių direktyvos sąrašus (21 lentelės kategorijos skiltyje nurodyta PD), bet neįtrauktos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą. Teritorijoje taip pat aptiktos 6 saugomos žinduolių, 2 varliagyvių, po vieną žieduotųjų kirmėlių ir vėžiagyvių rūšį. Teritorijoje užregistruotos 9 žinduolių rūšys, įrašytos į Buveinių direktyvos saugomų rūšių sąrašą (21 lentelės kategorijos skiltyje nurodyta BD), bet tos rūšys neįrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą. Saugomų rūšių paplitimo žemėlapiu nacionaliniame parke pateikiami 16 pav., 17 pav., 18 pav.

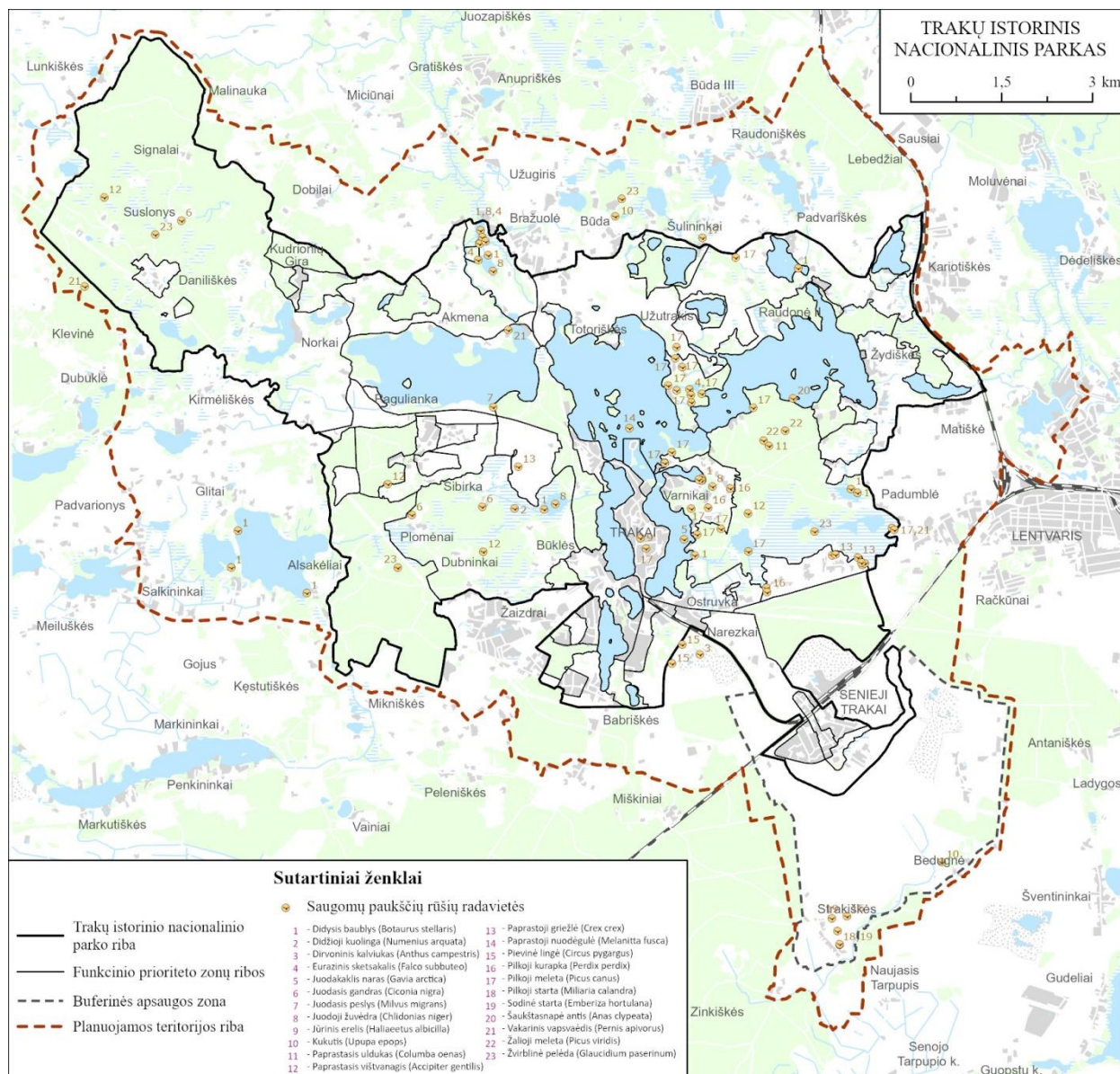
21 lentelė. Trakų INP ir jo buferinės apsaugos zonoje užregistruotos saugomos gyvūnų rūšys ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Žieduotosios kirmėlės				
Medicininė dėlė	<i>Hirudo medicinalis</i> L.	DD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Vėžiagyviai				
Plačiažnyplis vėžys	<i>Astacus astacus</i> L.	EN	Apyretė, negausi	Patenkinama
Vabzdžiai				
Pievinis satyriukas	<i>Coenonympha tullia</i> Müller	VU	Reta, negausi	Patenkinama
Juodoji hesperiija	<i>Erynnis tages</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Auksuotoji šaškytė	<i>Euphydryas aurinia</i> Rtt.	EN	Labai reta, negausi	Patenkinama
Didysis auksinukas	<i>Lycaena dispar</i> Haworth	NT	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Akiuotasis satyras	<i>Lopinga achine</i> Scopoli	LC	Labai reta, negausi	Nežinoma
Pelkinis satyras	<i>Oeneis jutta</i> Hübner	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Machaonas	<i>Papilio machaon</i> L.	LC	Reta, negausi	Patenkinama
Žiaurusis puikiažygis	<i>Calosoma inquisitor</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Purpurinis plokščiavabalis	<i>Cucujus cinnaberinus</i> Scopoli	EN	Reta, negausi	Patenkinama
Plačioji dusia	<i>Dytiscus latissimus</i> L.	NT	Reta, negausi	Patenkinama
Dvijuostė nendriadusė	<i>Graphoderus bilineatus</i> De Geer	NT	Apyretė, negausi	Patenkinama
Niūriaspalvis auksavabalis	<i>Osmoderma barnabita</i> Motschulsky	VU	Apyretė, negausi	Patenkinama
Didysis skydvabalis	<i>Peltis grossa</i> L.	EN	Reta, negausi	Nežinoma
Pjūklausis kelmagraužis	<i>Prionus coriarius</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Marmurinis auksavabalis	<i>Protaetia lugubri</i> Herbst	NT	Apyretė, negausi	Patenkinama
Ažuolinis skaptukas	<i>Xestobium rufovillosum</i> De Gee	NT	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Grakščioji skėtė	<i>Leucorrhinia caudalis</i> Charpentier	NT	Reta, negausi	Nežinoma
Baltakaktė skėtė	<i>Leucorrhinia albifrons</i> Burmeister	LC	Reta, negausi	Patenkinama
Šarvuotoji skėtė	<i>Leucorrhinia pectoralis</i> Charpentier	LC	Reta, negausi	Patenkinama
Varliagyviai				
Raudonpilvė kūmutė	<i>Bombina bombina</i> L.	NT	Reta, negausi	Patenkinama
Skiauterėtasis tritonas	<i>Triturus cristatus</i> Laurenti	VU	Apyretė, negausi	Patenkinama
Paukščiai				
Didysis baublys	<i>Botaurus stellaris</i> L.	LC	Apyretė, negausi	Patenkinama
Juodasis gandra	<i>Ciconia nigra</i> L.	EN	Reta, negausi	Nežinoma

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Žalioji meleta	<i>Picus viridis</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Nežinoma
Pilkoji meleta	<i>Picus canus</i> Gmelin	NT	Apyretė, negausi	Patenkinama
Paprastoji griežlė	<i>Crex crex</i> L.	NT	Reta, negausi	Patenkinama
Paprastoji švygžda	<i>Porzana porzana</i> L.	VU	Reta, negausi	Patenkinama
Paprastasis uldukas	<i>Columba oenas</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Juodakaklis naras	<i>Gavia arctica</i> L.	CR	Labai reta, negausi	Nežinoma
Žvirblinė pelėda	<i>Glaucidium passerinum</i> L.	LC	Reta, negausi	Patenkinama
Paprastasis vištvanagis	<i>Accipiter gentilis</i> L.	NT	Reta, negausi	Nežinoma
Pievinė lingė	<i>Circus pygargus</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Nežinoma
Eurazinis sketsakalis	<i>Falco subbuteo</i> L.	LC	Reta, negausi	Nežinoma
Jūrinis erelis	<i>Haliaeetus albicilla</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Juodasis peslys	<i>Milvus migrans</i> Boddaert	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Vakarinis vapsvaėdis	<i>Pernis apivorus</i> L.	LC	Labai reta, negausi	Nežinoma
Juodoji žuvėdra	<i>Chlidonias niger</i> L.	LC	Apyretė, negausi	Patenkinama
Didžioji kuolinga	<i>Numenius arquata</i> L.	CR	Labai reta, negausi	Nežinoma
Pilkoji kurapka	<i>Perdix perdix</i> L.	VU	Reta, negausi	Patenkinama
Šaukštasnapė antiš	<i>Anas clypeata</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Nežinoma
Paprastoji nuodėgulė	<i>Melanitta fusca</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Baltasis gandras	<i>Ciconia ciconia</i> L.	PD	Gana dažna, gana gausi	Gera
Vidutinis margasis genys	<i>Dendrocopos medius</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Juodoji meleta	<i>Dryocopus martius</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Gervė	<i>Grus grus</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Lėlys	<i>Caprimulgus europaeus</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Nežinoma
Nendrinė lingė	<i>Circus aeruginosus</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Upinė žuvėdra	<i>Sterna hirundo</i> L.	PD	Reta, negausi	Nežinoma
Jerubė	<i>Bonasa bonasia</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Baltakaklė musinukė	<i>Ficedula albicollis</i> Temminck	PD	Labai reta, negausi	Nežinoma
Mažoji musinukė	<i>Ficedula parva</i> Bechstein	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Paprastoji medšarkė	<i>Lanius collurio</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Lygutė	<i>Lulula arborea</i> L.	PD	Apyretė, negausi	Patenkinama

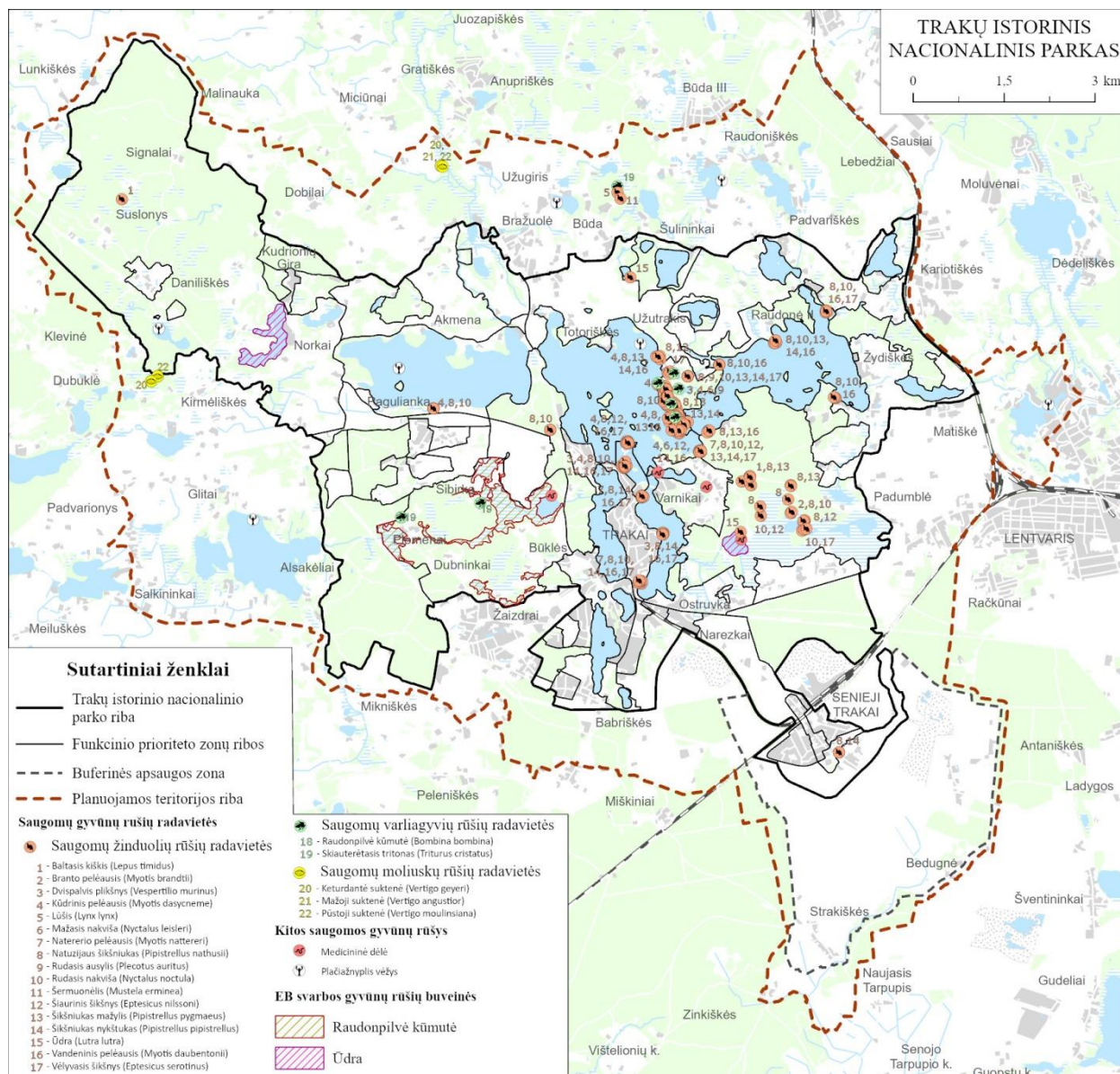
Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Žinduoliai				
Baltasis kiškis	<i>Lepus timidus</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Nežinoma
Vėlyvasis šikšnys	<i>Eptesicus serotinus</i> Schreber	LC	Gana dažna, negausi	Patenkinama
Branto pelėausis	<i>Myotis brandtii</i> Eversmann	VU	Reta, negausi	Patenkinama
Kūdrinis pelėausis	<i>Myotis dasycneme</i> Boie	NT	Apyretė, negausi	Patenkinama
Natererio pelėausis	<i>Myotis nattereri</i> Kuhl	DD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Dvispalvis plikšnys	<i>Vespertilio murinus</i> L.	DD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Ūdra	<i>Lutra lutra</i> L.	BD	Reta, negausi	Nežinoma
Šiaurinis šikšnys	<i>Eptesicus nilssoni</i> Keyserling et Blasius	BD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Vandeninis pelėausis	<i>Myotis daubentonii</i> Kuhl	BD	Gana dažna, negausi	Patenkinama
Mažasis nakviša	<i>Nyctalus leisleri</i> Kuhl	BD	Apyretė, negausi	Patenkinama
Rudasis nakviša	<i>Nyctalus noctula</i> Schreber	BD	Gana dažna, negausi	Patenkinama
Natuzijaus šikšniukas	<i>Pipistrellus nathusii</i> Keyserling et Blasius	BD	Gana dažna, negausi	Patenkinama
Šikšniukas mažylis	<i>Pipistrellus pygmaeus</i> Leach	BD	Gana dažna, negausi	Patenkinama
Šikšniukas nykštukas	<i>Pipistrellus pipistrellus</i> Schreber	BD	Gana dažna, negausi	Patenkinama
Rudasis ausylis	<i>Plecotus auritus</i> L.	BD	Apyretė, negausi	Patenkinama

Duomenys apie pavienių saugomų vabzdžių rūšių gausumą ir populiacijų būklę duomenys surinkti per paskutinius kelerius metus ir gali atspindėti dabartinę jų paplitimą parke, o kiti duomenys gana seni, surinkti daugiau kaip prieš 10 ar net 20 metų. Įvertinus vabzdžių rūšių paplitimą Trakų INP matome, kad jie pasiskirstę netolygiai (16 pav.). Aiškiai matomos kelios jų santalkos, o duomenų apie šias rūšis kitose parko vietose mažai arba visai nėra. Galima daryti išvadą, kad vabzdžiai tirti tik kai kuriose teritorijose, o išsamių jų tyrimų visame Trakų INP stinga.

17 pav. Saugomų paukščių rūšių paplitimas Trakų INP ir jo aplinkoje pagal SRIS duomenis [27].

Trakų INP, kaip ir kitose saugomose teritorijose, turėtų būti vykdomi sistemingesni saugomų gyvūnų rūšių tyrimai. Tam tikrų grupių saugomų gyvūnų, kaip ir visos jų įvairovės tyrimus, saugomose teritorijose turėtų vykdyti ne tik saugomose teritorijose dirbantys specialistai, bet ir atskiras taksonomines grupes nuosekliai tiriantys mokslininkai. Dabar daugiau aktualių duomenų esama apie rūšis, įrašytas į Buveinių direktyvos saugomų rūšių sąrašus, o į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą įrašytų rūšių populiacijų būklė ir paplitimas vertinti gana fragmentiškai (18 pav.).

18 pav. Saugomų rūšių žieduotųjų kirmėlių, moliuškų, vėžiagyvių, varliagyvių ir žinduolių paplitimas Trakų INP ir jo aplinkoje pagal SRIS duomenis [27].

Įvertinus gyvūnų rūšių įvairovę ir paplitimą planuojamoje teritorijoje, esančioje už Trakų INP ribų nustatyta, kad joje iš viso užregistruota 20 saugomų gyvūnų rūšių, įrašytų į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą. Didžiausią dalį sudaro paukščiai (8 rūšys) ir vabzdžiai (5 rūšys). Taip pat užregistruotos trys moliuškų rūšys, dvi žinduolių rūšys ir po vieną vėžiagyvių ir varliagyvių rūšį (22 lentelė). Būtina pridurti, kad planuojamoje teritorijoje užregistruotos dar 6 paukščių rūšys, kurios saugomos pagal Paukščių direktyvos saugomų rūšių sąrašą (kategorijos skiltyje nurodyta PD), bet neįrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą.

22 lentelė. Planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų užregistruotos saugomos gyvūnų rūšys ir jų būklės vertinimas.

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Katego-rija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Moliuskai				
Mažoji suktenė	<i>Vertigo angustior</i> Jeff.	EN	Labai reta, negausi	Patenkinama
Keturdantė suktenė	<i>Vertigo geyeri</i> Lindh.	EN	Reta, gana gausi	Patenkinama
Pūstoji suktenė	<i>Vertigo moulinsiana</i> Dupuy	EN	Reta, gana gausi	Patenkinama
Vėžiagyviai				
Plačiažnyplis vėžys	<i>Astacus astacus</i> L.	EN	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Vabzdžiai				
Juodoji hesperija	<i>Erynnis tages</i> L.	EN	Apyretė, gana gausi	Patenkinama
Smiltyninis melsvys	<i>Polyommatus dorylas</i> (Denis & Schiffermüller)	EN	Reta, negausi	Nežinoma
Plačioji dusia	<i>Dytiscus latissimus</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Marmurinis auksavabalis	<i>Protaetia lugubris</i> Herbst	NT	Labai reta, negausi	Patenkinama
Grakščioji skėtė	<i>Leucorrhina caudalis</i> Charp.	NT	Labai reta, negausi	Patenkinama
Varliagyviai				
Skiauterėtasis tritonas	<i>Triturus cristatus</i> Laurenti	VU	Labai reta, negausi	Patenkinama
Paukščiai				
Didysis baublys	<i>Botaurus stellaris</i> L.	LC	Reta, negausi	Nežinoma
Pilkoji meleta	<i>Picus canus</i> Gmelin	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Paprastoji švygžda	<i>Porzana porzana</i> L.	VU		
Pievinė lingė	<i>Circus pygargus</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Nežinoma
Kukutis	<i>Upupa epops</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Dirvoninis kalviukas	<i>Anthus campestris</i> L.	NT	Labai reta, negausi	Nežinoma
Sodinė starta	<i>Emberiza hortulana</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Pilkoji starta	<i>Miliaria calandra</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma
Baltasis gandra	<i>Ciconia ciconia</i>	PD	Dažna, gana gausi	Gera
Plovinė vištelė	<i>Porzana parva</i> Scopoli	PD	Labai reta, negausi	Nežinoma
Žvirblinė pelėda	<i>Glaucidium passerinum</i> L.	PD	Labai reta, negausi	Nežinoma
Nendrinė lingė	<i>Circus aeruginosus</i> L.	PD	Labai reta, negausi	Nežinoma

Lietuviškas pavadinimas	Lotyniškas pavadinimas	Kategorija	Dažnumas ir gausumas	Būklė
Upinė žuvėdra	<i>Sterna hirundo</i> L.	PD	Labai reta, negausi	Nežinoma
Paprastoji medžarkė	<i>Lanius collurio</i> L.	PD	Labai reta, negausi	Nežinoma
Žinduoliai				
Lūšis	<i>Lynx lynx</i> L.	VU	Labai reta, negausi	Nežinoma
Šermuonėlis	<i>Mustela erminea</i> L.	EN	Labai reta, negausi	Nežinoma

Duomenys apie planuojamoje teritorijoje aptiktus saugomus gyvūnus labai fragmentiški ir dauguma jų yra gana seni, daugiau kaip dešimtmečio senumo. Tik apie kai kurias rūšis esama palyginti naujų duomenų, nors ir tada apie populiacijų būklę spręsti sunku. SRIS pateikiami tik duomenys apie stebėtų individų skaičių, bet neįvertinta buveinių būklė arba galimas populiacijos dydis.

Apibendrinus duomenis galima teigti, kad būtina nuolat tirti saugomas gyvūnų rūšis ir vertinti jų populiacijų būklę visame Trakų INP, ne vien buveinių apsaugai svarbiose teritorijose. Taip pat daugiau dėmesio reikia skirti nacionaliniu mastu saugomų rūšių populiacijų būklei vertinti.

9. Kraštovaizdis

Trakų INP yra Dzūkų aukštumos miškingųjų ir mažai sukultūrintų didžiųjų ežerų juostos pakraštyje, jos fluvio-glacialinių bei moreninių darinių areale ir atstovauja unikalios istorinės kultūrinės bei nenuotakinės hidrologinės ekosistemos kraštovaizdžiui. Tai ekologiškai jautrią kultūrinio kraštovaizdžio struktūrą turintis šalies nacionalinis parkas, išsiskiriantis ypač svarbiais šalies kultūros paveldo objektais bei dideliu rekreaciniu ir pažintiniu turistiniu potencialu. Jis reprezentuoja Lietuvos valstybingumo istorinį centrą Trakuose ir jo artimąją aplinką. Kompleksinės išskirtinės kultūrinio kraštovaizdžio vertės požiūriu Trakų INP priskiriamas aukščiausiai kategorijai [25].

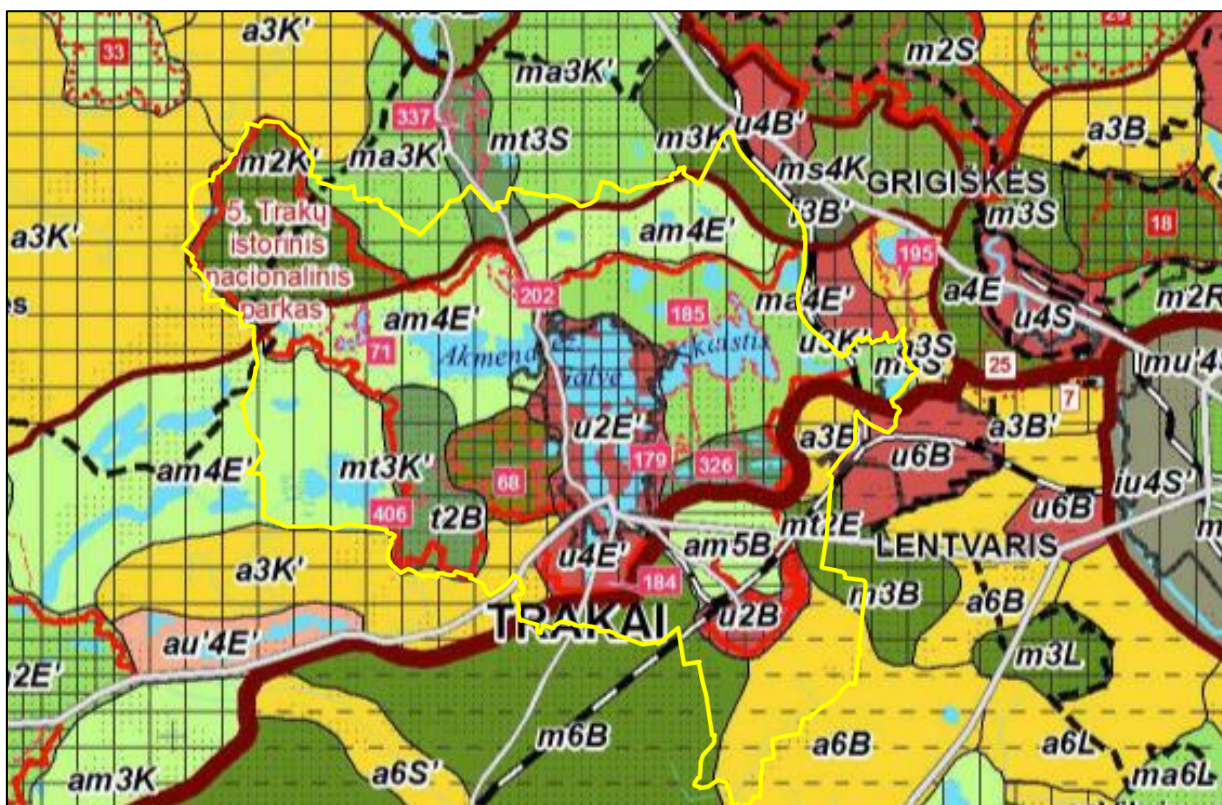
Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“, pateikia Lietuvos kraštovaizdžio formavimo, apsaugos, naudojimo, tvarkymo ir planavimo principines nuostatas; nustato kraštovaizdžio tvarkymo zonas pagal svarbiausius teritorijos vystymo prioritetus, urbanistinio ir gamtinio karkaso plėtojimo interesus; numato kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptis, siūlo priemones ir apribojimus, užtikrinančius kraštovaizdžio bendrąją ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtinių, kultūrinių vertybių, kitų vertingų kraštovaizdžio komponentų ar kraštovaizdžio kompleksų išsaugojimą.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinį (19 pav.) [31] didžioji planuojamos teritorijos dalis patenka į Baltijos aukštumų ruožą, Dzūkų aukštumos sritį ir Vidurio Dzūkų miškingų ežerų kraštovaizdžio rajoną (E-XIII-36). Šiauriniai planuojamos teritorijos pakraščiai su Rusakalnio ir Bevandeniškių miškais priskiriami Vidurio Dzūkų mažai miškingo agrarinio kalvyno rajonui (E-XIII-33). Pietrytinė planuojamos teritorijos dalis (Senujų Trakų apylinkės) priskiriama Pietų Pabaltijo žemumų ruožo Pietryčių Lietuvos (Dainavos) žemumos srities Merkio vidurupio miškingos mažai agrarizuotos lygumos (F-XVI-42) kraštovaizdžio rajonui.

Pagal kraštovaizdžio gamtinį pobūdį didžioji planuojamos teritorijos ir Trakų INP dalis priskiriama ežerų (E'). Jame beveik $\frac{1}{2}$ užima sukultūrintas agrarinis miškingas (am4E'), dar po $\frac{1}{4}$ – mažai sukultūrintas miškingas agrarinis (ma4E') ir urbanizuotas (u2E', u4E') kraštovaizdis (19 pav.).

Trakų INP vakarinė ir šiaurės vakarinė dalys, planuojamos teritorijos šiaurės rytinis pakraštys patenka į priemolingų moreninių kalvynų (K') kraštovaizdį, o pietuose pereina į smėlingas banguotas pakilumas (B). Miškingo (m2K', m3K') arba miškingo agrarinio (ma3K') priemolingo moreninio kalvyno kraštovaizdžio juosta tęsiasi planuojamos teritorijos šiauriniu pakraščiu. Alsakių miške išskiriamas miškingas pelkėtas (mt3K') šio kraštovaizdžio pobūdis. Smėlingos banguotos pakilumos planuojamos teritorijos pietinėje dalyje priskiriamos įvairiems kraštovaizdžio pobūdžiams – nuo miškingo iki agrarinio ir urbanizuoto (u2B, m3B, a3B, am5B, m6B, a6B).

Planuojamoje teritorijoje vyraujantis ežerų (E'), ežeruoto duburio (E), taip pat pietuose plytintis smėlingos banguotos pakilumos (B) ir šiaurėje įsiterpęs upės slėnio (S) kraštovaizdžiai pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą, dėl santykinai mažo ploto šalyje, pripažįstami prigimtinė šalies kraštovaizdžio vertybė.

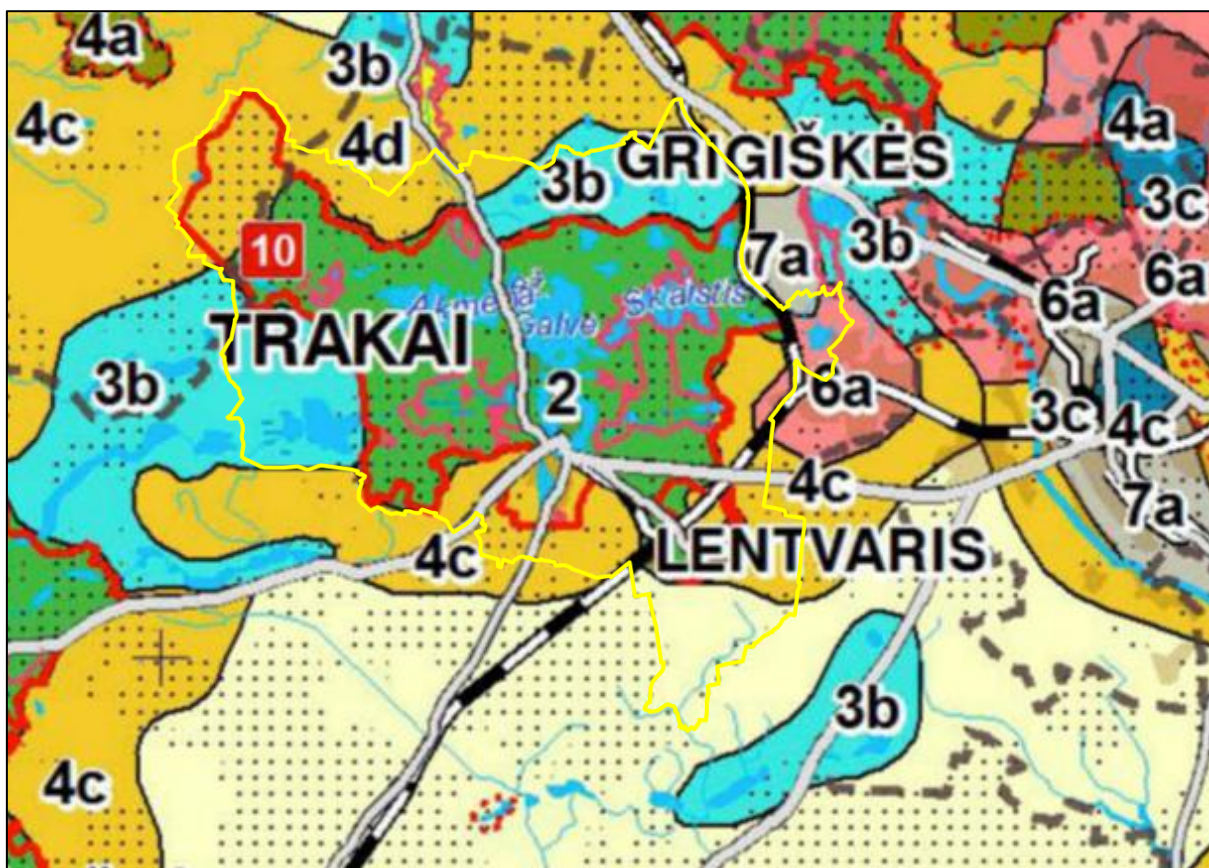
19 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinio [31]. Planuojamos teritorijos ribą žymi geltonas kontūras.

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas nustato 8 apibendrintų kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo strategijų sistemą, kurią sudaro 17 konkretizuotų kraštovaizdžio tvarkymo reglamentų kryptių. Planuojama teritorija patenka į penkių tvarkymo reglamentų formavimo strategijų (B, C, D, E ir F) reglamentų kryptis (20 pav.):

- 2 – integruoti konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentai;
3b – rekreacinio naudojimo ir funkcinės konversijos reglamentai;
4c – tausojančio bioprodukcinio naudojimo reglamentai;
5 – intensyvaus bioprodukcinio naudojimo reglamentai;
6a – ekstensyvios urbanizacijos reglamentai.

Planuojamoje teritorijoje didžiąją dalį, beveik visą Trakų INP, užima ypač didelę konservacinę bei rekreacinę vertę turinčių teritorijų tvarų naudojimą ir vertybių išsaugojimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija (B strategija). Joje numatyta integruotos konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo reglamentų kryptis.

3b reglamentų kryptis nustatyta vakarinėje ir šiaurinėje planuojamos teritorijos dalyje, Alsakio, Dvarčių, Čiukiškių, Purvo, Sieto ir Žako apyžerėms. C strategija taikoma esamiems ir perspektyviems rekreacinio naudojimo arealams. 3b kryptis Nacionaliniame kraštovaizdžio tvarkymo plane numatyta kol kas nepakankamai naudojamiems, tačiau turintiems rekreacinį potencialą agrarinio arba miškingo kraštovaizdžio ežerams bei slėniams, kurių perspektyvinis naudojimas siejamas su būtinu funkcinės pertvarkos plėtojimu, pirmiausia bioprodukcinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu ir ramaus pobūdžio rekreacinio-turistinio naudojimo (gamtinis, pažintinis, ekologinis turizmas) svarbos augimu.

20 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo krypčių brėžinio [31]. Planuojamos teritorijos ribų žymi geltonas kontūras.

Planuojamos teritorijos šiaurės vakarinę dalį, pietinius ir rytinius pakraščius užima bioproductinio naudojimo racionalų ekologinį reguliavimą užtikrinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija (D strategija), apimanti pagrindines gamtinio karkaso kraštovaizdžio ekologinio kompensavimo teritorijas. Planuojamoje teritorijoje 4c reglamentų kryptis apima ekologinių apribojimų reikalaujančius moreninius kalvynus.

Planuojamos teritorijos pietinį kyšulį, už Trakų INP ribų, užima intensyvių bioproductinį naudojimą skatinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija. E strategija – viena svarbiausių ir labiausiai paplitusių šalyje. Jos 5-as reglamentas skirtas užtikrinti intensyvių bioproductinį naudojimą, gamybinių interesų prioritetą.

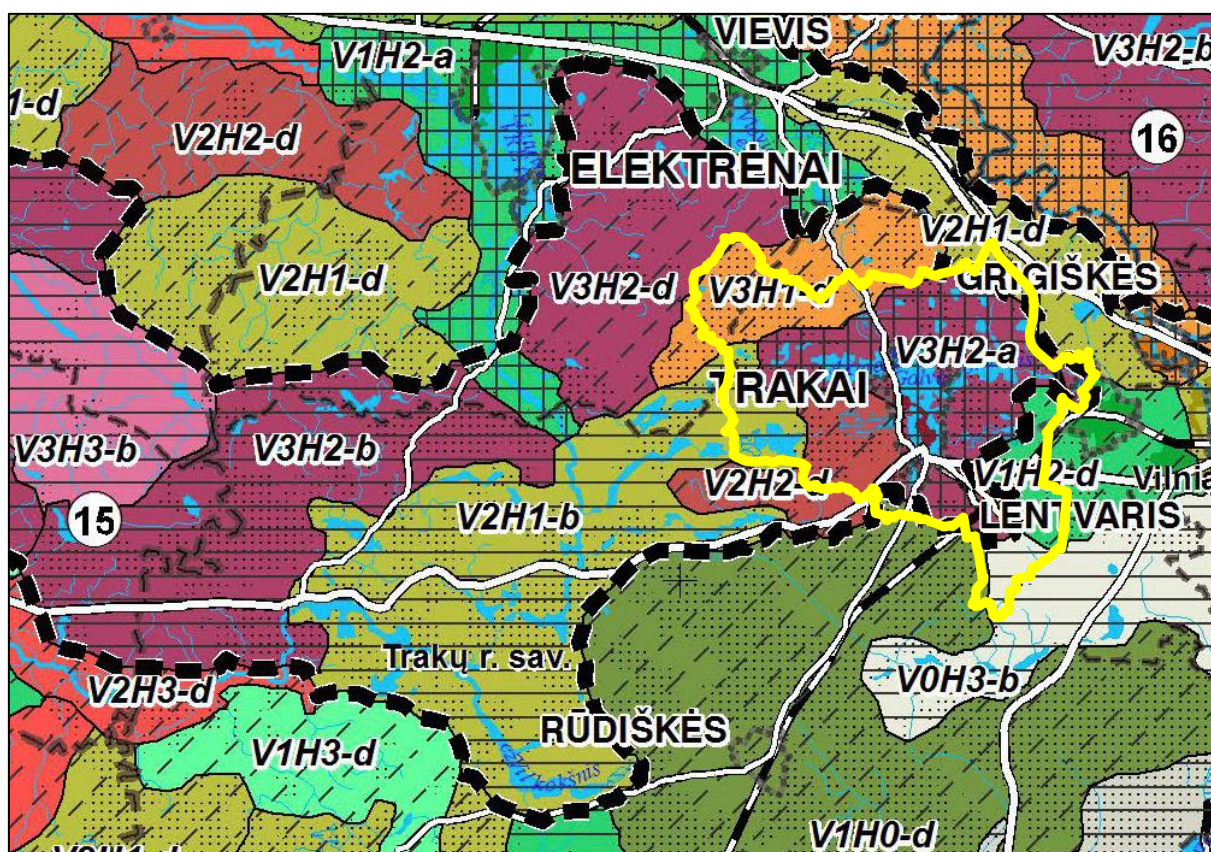
Lentvaris ir jo apylinkės patenka į esamų bei perspektyvinių urbanizacijai skirtų teritorijų tvarkymo reglamentų formavimo strategiją (F strategija), kuriai nustatyta 6a – ekstensyvių urbanizacijos reglamentų kryptis.

Trakų INP vizualinė struktūra regioniniu aspektu pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą [31] (21 pav.) priklauso 4 pamatiniams vizualinės struktūros tipams:

- V2H1 vidutinio raiškumo vertikalios ir neraiškos horizontalios sąskaidos pusiau uždarų ir uždarų erdvių kraštovaizdis (Alsakio ir gretimų ežerų apylinkės);
- V2H2 vidutinio raiškumo vertikalios ir horizontalios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis (Alsakių miško, Plomėnų pelkės apylinkės);
- V3H1 ypač raiškos vertikalios sąskaidos pusiau uždarų ir uždarų erdvių kraštovaizdis (Daniliškių miškas);
- V3H2 ypač raiškos vertikalios sąskaidos ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdis. Jis vyrauja Trakų INP ir apima visą Trakų ežeryną.

Planuojamos teritorijos pakraščiuose: Lentvario apylinkėse ir lygumose prie Strakiškių kaimo taip pat stebime silpnos vertikalios sąskaidos pusiau atvirų erdvių (V1H2) ir neišreikštos vertikalios sąskaidos atvirų visiškai apžvelgiamų erdvių (V0H3) kraštovaizdžius. Planuojamos teritorijos pietvakarinis paribys šliejasi prie silpnos vertikalios sąskaidos uždarytų erdvių (V1H0) kraštovaizdžio.

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas nustato 27 ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealus ir vietas. Planuojamos teritorijos didžioji dalis, išskyrus pietrytinius pakraščius, patenka į 15-ą arealą Trakų-Aukštadvario kalvotąjį ežeryną (21 pav.).

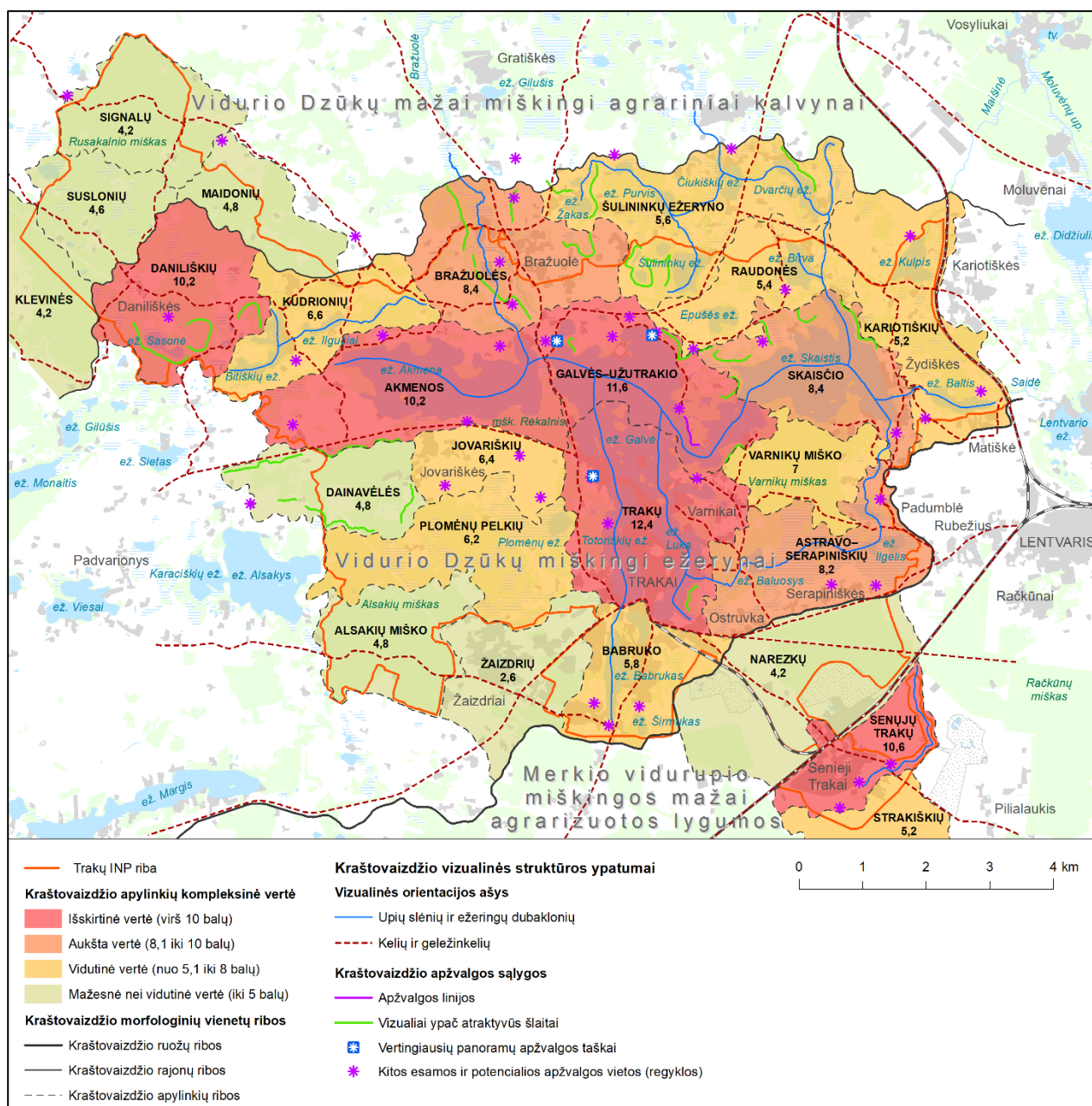
21 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio vizualinio estetinio potencialo brėžinio [31]. Planuojamos teritorijos ribą žymi geltonas kontūras.

Trakų INP kraštovaizdžio struktūros schemoje atliekant kraštovaizdžio vizualinės struktūros analizę, akcentuojami pagrindiniai nacionalinio parko kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumai. Trakų INP ypač svarbias vizualinės orientacijos ašis (22 pav.) sudaro stambių ir vidutinių ežerų grandinės, ežeringi dubakloniai bei slėniai, pirmiausiai didysis Trakų ežeryno „kryžius“, turintis horizontaliąją (Akmenos, Galvės, Skaisčio ežerai) ir ją kertančią vertikaliąją vizualinę ašį (Bražuolės fluvioiglacialinė protaka, Galvės, Totoriškių, Babruko bei Galvės ir Lukos ežerai). Kaip svarbios struktūrinės ašys vizualinėje INP struktūroje pažymėti ir šiauriniai Bitiškių–Ilgučių–Siaurinuکو bei Žako–Vėžiuko–Juodiko–Purvio–Dvarčių ežeruo tieji dubakloniai. Atskirus vizualinius koridorius formuoja Ilgelio pelkės ežerėlių grandinė bei Senųjų Trakų erozinis dubaklonis [5].

Vizualinėje kraštovaizdžio struktūroje svarbų vaidmenį atlieka stambių ištęstų gamtinių teigiamų formų (kalvagūbrių ar kalvynų) keteros, kurios apriboja suvokiamus vizualinius baseinus (videotopus). Trakų INP ribose nėra aiškių vizualinę erdvę skaidančių gūbrių ar kalvų keturų. Tačiau parke yra aukštų stačiašlaičių krantų linijų bei vizualiai aktyvias

orografinės „sienas“ sudarančių kalvų (pvz., didžiųjų Daniliškių keimų) šlaitų. Reljefo suvokimą smarkiai niveliuoja bei visus jo lūžius „švelnina“ dideli ištisinio miško plotai, ypač vakarinėje bei šiaurvakarinėje Trakų INP dalyje [5].

Specifinės vizualinės orientacijos ašys taip pat yra stambios automagistralės, autokeliai ir geležinkeliai, sudarantys savitą technogenizuotą vizualinę tapatybę turinčio vadinamojo kelių kraštovaizdžio juostas. Trakų INP tai būtų parką drastiškai kertanti magistralinio Vilnius–Birštonas kelio atkarpa bei krašto kelių Trakai–Vievis bei Trakai–Onuškis koridorių atkarpos, taip pat kai kurie parko eksponavimui svarbūs rajoniniai (Trakai–Semeliškės, Trakai–Rykantai, Trakai–Lentvaris, Raudonė–Kariotiskės) ir vietiniai (Trakai–Užutrakis, Varatniškės–Kudrionys–Daniliškės–Suslonys ir kt.) keliai, pritaikomi automobilių turizmo maršrutams [5].

22 pav. Trakų INP kraštovaizdžio struktūra [5]. Apžvalgos vietos patikslintos esamos būklės analizės rengimo metu.

Vizualinės struktūros elementus papildo galimos ir prognozuojamos kraštovaizdžio apžvalgos vietos (regyklos, 22 pav.), kurios padeda suvokti kraštovaizdžio vietovių pobūdį bei identitetą. Trakų INP kraštovaizdis pasižymi išreikšta hidrografine struktūra, todėl jame turime svarbų vaidmenį vietovių panoramose galinčių vaidinti vizualiai ypač aktyvių ežerų pusiasalių ar krantų atragių, t. y. savotiškų videotopų fokusų, koncentruojančių pagrindines apžvalgos kryptis (Galvės, Skaisčio, Akmenos ir Bitiškių ežeruose). Pažymėtini Trakų kraštovaizdžio apylinkėje ypač svarbų vizualinių fokusų vaidmenį vaidinantys pusiasaliai, skiriantys Galvės ir Lukos ežerus bei Galvės ežero salynas su istorine Trakų Salos pilimi [5].

Vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų sąrašas, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. kovo 10 d. įsakymu Nr. D1-67 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. spalio 31 d. įsakymo Nr. D1-885 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, Trakų INP yra trys apžvalgos taškai (22 pav. 23 lentelė). Šios panoramų vietos buvo numatytos Trakų INP planavimo scheme.

23 lentelė. Vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų sąrašas Trakų INP.

Eil. Nr. sąrašas	Pavadinimas	Koordinatės	
		X	Y
281.	Aukštuma šiaurės rytinėje Galvės ež. pakrantėje (apžvalgos vieta)	560418	6059700
282.	Kalva prie kelio Trakai–Vievis Galvės ež. šiaurės vakarinėje pakrantėje (apžvalgos vieta)	558922	6059610
284.	Trakų senamiestis (apžvalgos vieta)	559489	6057490

Šiaurinėje Galvės ežero pakrantėje esama vienos gražiausių regyklų Lietuvoje. Nuo Kęstučio kalno atsiveria įspūdingas vaizdas, leidžiantis visais pojūčiais aprėpti didžiąją dalį istorinio nacionalinio parko erdvių ir vertybių. Kuo aukščiau pakylame, tuo labiau išryškėja Galvės ežero su salomis ir pusiasaliais struktūra, regime Akmenos, Skaisčio ir kitų ežerų fragmentus, Trakų pilį ir miestą [32]. Trakų INP ateityje siūloma turėti 2 apžvalgos bokštus – Galvės ežero šiaurinėse bei Akmenos ežero vakarinėse (gal ant Jogėliškių plokščiakalvės) apylinkėse [6].

Trakų INP kraštovaizdžio struktūros scheme [5] iškirtos morfologinės kraštovaizdžio apylinkės – rajoninio / regioninio lygmens kraštovaizdžio teritorinės morfologinės struktūros vienetai. Vidurio Dzūkų miškingų ežerynų kraštovaizdžio rajone (E-XIII-36) Trakų INP ribose iškirta 18 kraštovaizdžio apylinkių, iš jų 6 į nacionalinį parką patenka tik iš dalies. Vidurio Dzūkų mažai miškingų agrarinių kalvynų kraštovaizdžio rajone (E-XIII-33) parko ribose iškirtos 4 kraštovaizdžio apylinkės, iš jų 3 į nacionalinį parką patenka tik iš dalies. Merkio vidurupio miškingos mažai agrarizuotos lygumos kraštovaizdžio rajone (F-XV-42) Trakų INP ribose iškirtos 3 kraštovaizdžio apylinkės, iš jų 1 į nacionalinį parką patenka tik iš dalies.

Trakų INP kraštovaizdžio struktūros scheme [5], remiantis atraminių kriterijų grupe (natūralumas, unikalumas, biologinė svarba, kultūrinė svarba, rekreacinė svarba, svertinis koeficientas 0,6) ir papildančių kriterijų grupe (vizualinis raiškumas, struktūros tipiškumas, struktūros harmoningumas, elementų simboliškumas, apžvalgos sąlygos, svertinis koeficientas 0,4), buvo vertinta kraštovaizdžio apylinkių kompleksinė vertė. Pačia didžiausia arba išskirtine verte (virš 10 balų) pasižymi 5 kraštovaizdžio vietovės (22 pav., 24 lentelė). Dar 3 kraštovaizdžio vietovės išsiskiria didele verte (nuo 8,1 iki 10 balų).

24 lentelė. Išskirtinė ir didelė verte pasižyminčios kraštovaizdžio apylinkės Trakų INP [5].

Nr.	Kraštovaizdžio apylinkių pavadinimai ir apibūdinimas	Kraštovaizdžio kompleksinė vertė balais
<i>E-XIII-36 Vidurio Dzūkų miškingų ežerynų kraštovaizdžio rajone</i>		
1	Trakų Santykinai natūralaus, mažai sukultūrinto bei urbanizuoto pobūdžio su saugomais objektais ežeryno, esančio smėlingame fluvio-glacialiniame kalvyne su istorinės bei šiuolaikinės užstatos miestu, nedidelėmis žemapelkėmis ir ežero salynu, kraštovaizdis	12,4
2	Galvės-Užutrakio Santykinai natūralaus, mažai sukultūrinto bei sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais stambaus ežero dalies su kalvotu moreniniu apyežeriu, istorine užstata bei tvenkinių kompleksu kraštovaizdis	11,6
3	Akmenos Santykinai natūralaus bei mažai sukultūrinto pobūdžio stambaus stačiašlaitio ežero ir smėlingo kalvyno su mišraus tipo pelkėmis bei reguliuotais upeliais kraštovaizdis	10,2
4	Skaisčio Santykinai natūralaus, mažai sukultūrinto bei mažai urbanizuoto pobūdžio stambaus lėkštašlaitio ežero ir priemolingo kalvyno su mišraus tipo pelkėmis bei kanalizuotais upeliais kraštovaizdis	8,4
6	Astravo-Serapiniškių Santykinai natūralaus bei mažai sukultūrinto pobūdžio aukštapelkės bei mišraus tipo pelkių komplekso su pelkiniais ežerais ir smėlingos banguotos pakilumos su etnokultūrine užstata kraštovaizdis	8,2
13	Daniliškių Santykinai natūralaus ir mažai sukultūrinto pobūdžio su saugomais objektais stačiašlaitio moreninio kalvyno su fluvio-glacialiniais keimais, žemapelkėmis ir mažais ežerais kraštovaizdis	10,2
15	*Bražuolės Mažai sukultūrinto, sukultūrinto bei mažai urbanizuoto pobūdžio moreninio kalvyno, smėlingos fluvio-glacialinės protakos su eroziniu stačiašlaitiu nedidelės upės slėniu ir mažų ežerų grupe bei stambios standartinės šiuolaikinės užstatos gyvenvietės kraštovaizdis	8,4
<i>F-XV-42 Vidurio Dzūkų mažai miškingų agrarinių kalvynų kraštovaizdžio rajone</i>		
23	*Senųjų Trakų Sukultūrinto bei mažai urbanizuoto pobūdžio su saugomais objektais banguotos smėlingos lygumos su sausu dubakloniu ir etnokultūrine bei standartine šiuolaikine užstata kraštovaizdis	10,6

* – žvaigždute nurodyta kraštovaizdžio vietovė į Trakų INP patenka tik iš dalies

Išskirtinės vertės kraštovaizdžio vietovės Trakų INP užima 32 %, didelės vertės – 15 %, kartu tai sudaro beveik pusę (47 %) parko teritorijos. Vertingiausios vietovės apima (22 pav.) svarbiausias istorines Trakų ežeryno dalis ir sudaro Trakų INP kraštovaizdžio kultūrinį vertybinį branduolį bei formuoja jo įvaizdį ir kraštovaizdžio identitetą.

Pagal kraštovaizdžio etnokultūrinį rajonavimą planuojama teritorija priskiriama Dzūkijos etnokultūrinei zonai. Trakų INP patenka į etnokultūrinio kraštovaizdžio IVa pozonę – Vilnijos dzūkų gatvinių kaimų ir viensėdžių kraštovaizdį [4].

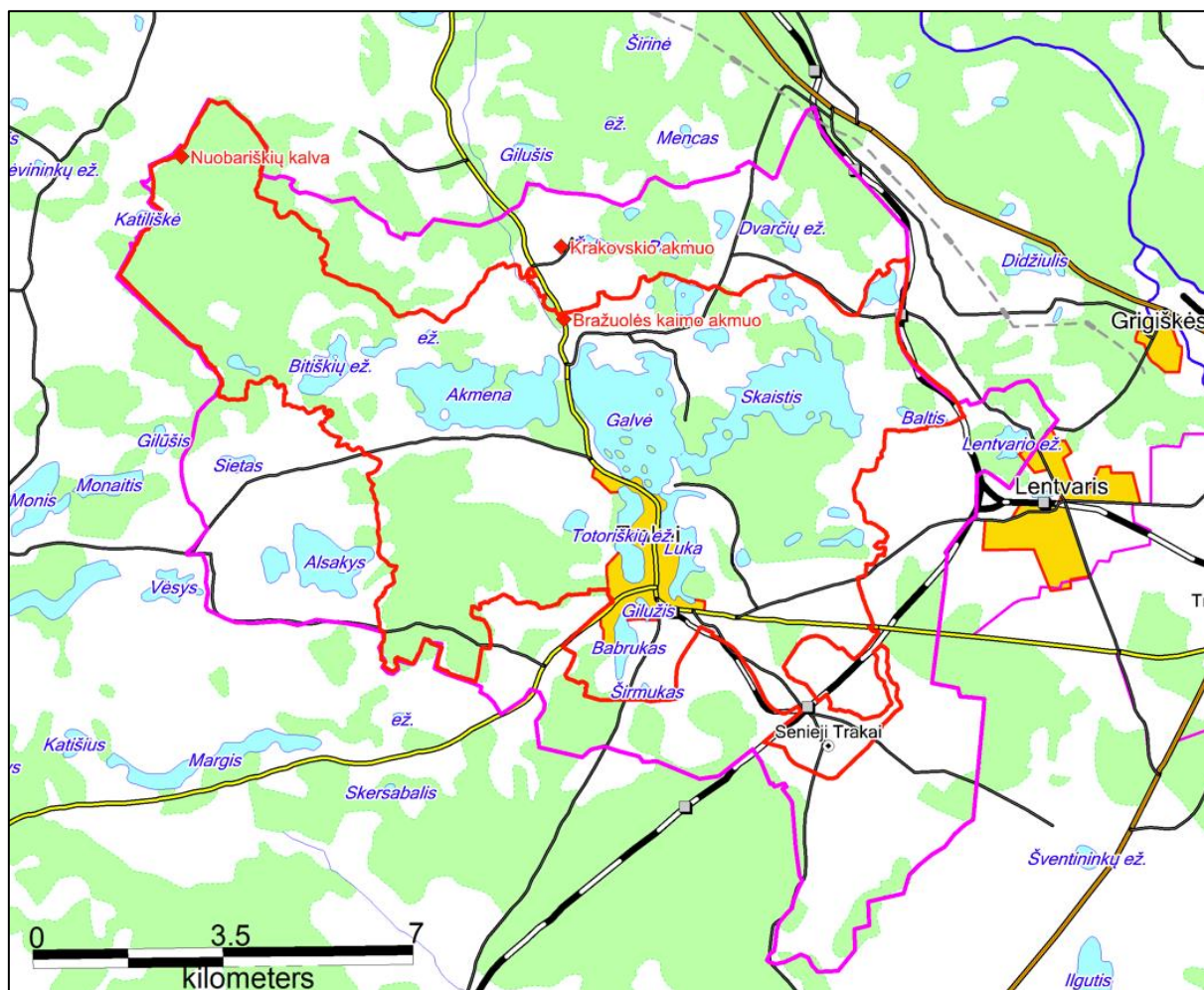
10. Gamtos paveldo objektai

Trakų INP yra tik 2 geologinio paveldo objektai (geotopai) – Bražuolės kaimo akmuo ir Nuobariškių kalva (23 pav.).

Bražuolė kaimo akmuo – tai eratinis pailgos formos riedulys, sudarytas iš amfibolinio gabro su mikroklininio (pegmatitinio) granito gyslomis. Jo aukštis 2,5 m, perimetras (1,3 m aukštyje) – 5,6 m, rytinės sienelės plotis – 2,25 m, vakarinės sienelės plotis – 1,8 m. Akmuo stovi netoli kelio Trakai–Vievis, žemės ūkio paskirties ariamame lauke, akmeningos supiltinės moreninės kalvos viršuje. Akmuo matomai natūraliai buvo gulėjęs horizontalioje padėtyje ir technikos pagalba pastatytas vertikaliai, stelos pavidalu. Istorinių, kraštotyринių žinių apie šį akmenį nėra užfiksuota.

Nuobariškių kalva – didkalvė Dzūkų aukštumoje, Daugirdiškių ežeringajame masyve. Stūkso Elektrėnų savivaldybės žemėse, 7,5 km į pietus nuo Vievio, prie Nuobariškių kaimo. Aukštis – 229 m virš jūros lygio. Kalva – moreninė forma, susidariusi per paskutinįjį ledynmetį iš riedulingo priesmėlio. Kalva patenka į Lietuvos aukščiausių kalvų dvidešimtuką.

Planuojamoje teritorijoje, už Trakų INP ribų yra tik vienas savivaldybės saugomas geopaveldo objektas – Krakovskio akmuo, esantis Trakų r. sav., Trakų sen., Užugirio kaime. Riedulio aukštis 1,32 m, ilgis 3,06 m, perimetras 8,14 m, plotis 2,06 m. Riedulio būklė 1989-09-26 buvo įvertinta gerai, tačiau jo aplinka buvo įvertinta kaip bloga ir nepatogi. Riedulys guli stambios lėkštašlaitės kalvos pietrytiniame šlaite (arti papėdės), ganyklos pakraštyje, už kurio pietryčiuose prasideda privačios sodybos žemė (daržai), o ta pačia kryptimi dar toliau stovi gyvenamasis namas. Į vakarus nuo riedulio (už 5 m) yra šios sodybos rūšys. Dabartinė riedulio vieta nėra patogi sodybos gyventojams, nes palikta mažokai laisvos vietos transportui privažiuoti prie rūšio įėjimo. Krakovskio riedulio apsaugai 1988 m. buvo įrengtas apie jį stačiakampis nenudažytas ažuolinis aptvaras (gardas), atitolęs nuo saugomo objekto vos 30–90 cm. Prie vieno kampinio aptvaros stulpo buvo prikalta lentelė su įrašu: „Krakovskio akmuo“. Rodyklių apie Krakovskio akmens buvimo vietą prie artimiausių kelių niekur nebuvo. 1989 m buvo suformuluotas siūlymas a) Krakovskio akmenį paskelbti respublikinės reikšmės geologijos paminklu (dabar jis – vietinės reikšmės), tai pažymint ir ant paminklinio stulpo, kurio dar nėra; b) suremontuoti aplaužytą apsauginį aptvarą, kuris turėtų būti išplėstas nukeliant bent 3 m atstumu nuo riedulio; c) aplink riedulį periodiškai nupjauti žolę; d) apsaugos zonos pakraštyje pasodinti bent vieną medį; e) ateityje paminklinį riedulį perkelti galbūt prie kryžkelės, kur nuo mechaninių dirbtuvių atsišakoja kelias į privačią sodybą. Apžiūrėjus akmenį 2023-09-06 nustatyta, kad jo aplinka apleista, priėjimo ir sąlygų lankyti dėl privačių valdų nėra. Todėl Krakovskio akmenį paskelbti respublikinės reikšmės geologijos paminklu nėra prasmės. Dabartinės gamtos paveldo objekto teritorijos ribos nustatytos Trakų rajono savivaldybės tarybos 2022 m. gruodžio 15 d. sprendimu Nr. S1E-214.

23 pav. Gamtos paveldo objektai planuojamoje teritorijoje.

11. Kultūros paveldas

11.1. Nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių tinklas

Trakų INP gausu įvairių nekilnojamojo kultūros paveldo tipų: piliakalnių, piliaviečių, dvarų, įvairių konfesijų sakralinių pastatų, kupstinių ir valakinių kaimų, vienkiemių. Svarbiausia parke esanti kultūros paveldo vietovė – Trakų senamiestis.

Trakų INP planavimo schemeje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 912 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemos patvirtinimo“, išskirti šie vertingiausi kultūros paveldo kompleksai: „Trakų salos ir pusiasalio pilių, Senųjų Trakų piliavietės bei senosios gyvenvietės istoriniai archeologiniai – architektūriniai kompleksai, Trakų senamiesčio planinė erdvinė struktūra, Daniliškių, Senųjų Trakų, Varnikėlių, Serapiniškių kaimai, Užutrakio dvaro ansamblis, Bražuolės, Daniliškių piliakalniai, senkapiai, pavienės sodybos“.

Išanalizavus KVR duomenis nustatyta, kad planuojamoje teritorijoje iš viso yra 176 kultūros paveldo objektai, iš jų 3 vietovės, 19 kompleksų, 95 į kompleksą įeinantys, 59 pavieniai (1 priedas). Dauguma šių kultūros paveldo objektų sutelkta Trakų INP. Planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų yra 10 pavienių objektų. Lentvario dvaro sodyba, pagal sandarą priskirta kompleksams, didžiąja dalimi yra už Trakų INP ribų.

Parko pagrindinis traukos centras yra Trakų senamiestis su jame esančiomis pilimis – išskirtinės vertės kultūros paveldo vietovė, kurios istorinę ir kultūrinę reikšmę be kita ko patvirtina įtraukimas į preliminarų UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. Vienas svarbiausių ir unikaliausių vietovės bruožų, susiklosčiusių laikui bėgant – gausaus ir įvairaus (įvairiataučio, skirtingų tipų) kultūros paveldo ir gamtos, kraštovaizdžio dermė [33] [34].

Paveldo objektų teritorinis pasiskirstymas Trakų INP nėra tolygus. Trakų regiono istorinis kultūrinis kraštovaizdis daugiasluoksnis, parkas turtingas svarbių kultūros paveldo objektų, datuojamų nuo priešistorės iki XX a.

Didžiausia vertybių koncentracija yra Trakų mieste. Čia yra vienas plačiausiai žinomų ir vaizdingiausių Lietuvos kultūros paveldo objektų – Trakų Salos pilis, greta – Pusiasalio pilies liekanų kompleksas. Senamiesčio panoramoje dominuoja saviti sakralinio paveldo objektai – Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapinė bažnyčia, karaimų kenesa, miesto šiaurės rytų vaizdą formuoja Užutrakio dvaro sodybos kompleksas. Senamiesčio šiaurinės ir centrinės dalies užstatymą formuoja tradiciniai gyvenamieji namai, statyti daugiausia XIX a. pabaigoje.

Etnokultūrinį paveldą, gatvinio režinio kaimo struktūrinius bruožus reprezentuoja Senųjų Trakų kaimo istorinė dalis.

Skaisčio ežero salose gausu archeologinio paveldo objektų – senovės gyvenviečių.

Už Trakų miesto ribų atokiau išsidėstę archeologinio paveldo objektai atspindi viduramžiais suformuotą Trakų gynybinę sistemą – tai Bražuolės, Daniliškių piliakalnių kompleksai, Senųjų Trakų piliavietė su papiliu ir senovės gyvenviute.

Trakų INP dvarų sodybų nėra gausu, tačiau šis paveldas itin unikalus ir savitas. Be Užutrakio dvaro sodybos komplekso, reprezentuojančio XIX–XX a. sandūros profesionalios architektūros ir parkų meno dermę, šalia Trakų INP yra Lentvario dvaro sodybos kompleksas. Ši sodyba susiformavo tuo pačiu laikotarpiu, kaip ir Užutrakis, taip pat priklausė grafų Tiškevičių giminei, reprezentacinį parką kūrė tas pats prancūzų architektas E. F. Andrė, tačiau šios vertybės labai skirtingos tiek kraštovaizdžiais, tiek architektūrinės raiškos metodais. Kol

kas Lentvario dvaro sodyba nėra Trakų INP ribose, bet tai yra vienas iš planavimo uždavinių – įjungti šią vertybę į saugomos teritorijos ribas ar vertinti kaip gretimybę.

Visai kitą dvarų sodybų tipą atspindi buv. Kariotiškių dvaro sodyba, esanti Trakų INP šiaurės rytų pusėje. Tai medinio paveldo statiniai, deja, šiuo metu labai apleisti, dalis nenaudojama, priešavarinės būklės.

11.2. Kultūros paveldo apskaita

Vertinant pagal sandarą, Trakų INP yra 3 vietovės, 19 kompleksų, iš kurių 2 kompleksams reikia rengti arba diskutuoti dėl SP rengimo, vadovaujantis nekilnojamojo kultūros paveldo planų rengimo kriterijais, nustatytais Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių (2022 m. liepos 21 d. įsakymo Nr. IV-628 / D1-236 redakcija) p. 3.2: kultūros paveldo vietovė arba kompleksinis kultūros paveldo objektas ir (ar) jo apsaugos zona, kuris nėra vietovėje, nėra kapinės ar kita laidojimo vieta, sudarytas iš 5 ar daugiau kultūros paveldo objektų, užimantis 2 ha arba didesnio ploto teritoriją, kurioje yra ne mažiau kaip 15 kitų Kultūros vertybių registre neregistruotų pastatų, priklausančių ne vienam valdytojui, objekto teritorijai nėra teritorijų planavimo dokumentų, patvirtintų įregistravus objektą Kultūros vertybių registre, nustatyti paveldosaugos reikalavimai (25 lentelė).

25 lentelė. Planuojamoje teritorijoje esančios kultūros paveldo vietovės ir kompleksiniai objektai, kuriems gali būti rengiami specialieji planai.

Pavadinimas	KVR unikalus kodas	Sandara	Vertingųjų savybių pobūdis	Turi būti rengiamas SP	Pastabos
Trakų senamiestis	17114	Vietovė	Archeologinis, architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, povandeninis, urbanistinis	Taip	Taisytinas akto 8 priedas
Senųjų Trakų kaimo istorinė dalis	22146	Vietovė	Archeologinis, architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis	Taip	Aktas 2008 m., neatitinka galiojančių reikalavimų
Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas	31071	Vietovė	Archeologinis, kraštovaizdžio	Ne*	Aktas 2007 m., neatitinka galiojančių reikalavimų
Lentvario dvaro sodyba	15949	Kompleksas	Architektūrinis, dailės, inžinerinis, istorinis, kraštovaizdžio, želdynų	Taip, yra parengtas**	Aktas 2017 m., SP 2011 m.
Užutrakio dvaro sodyba	785	Kompleksas	Archeologinis, architektūrinis, dailės, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis, želdynų	***	Būtina patikslinti kitų pastatų skaičių teritorijoje

* Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas neatitinka šiuo metu teisės aktuose vietovei keliamų reikalavimų, todėl apskaitos dokumentai turėtų būti tikslinami ir statusas turėtų būti keičiamas į kompleksinį KPO. Atitinkamai patikslinus apskaitos dokumentus pagal galiojančius reikalavimus, šiam objektui SP neturėtų būti rengiamas.

****** Lentvario dvaro sodybos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas parengtas 2011 m., po jo parengimo NKPVT aktas tikslintas dar keletą kartų (paskutinį kartą 2017 m.), praplečiant vertybės teritorijos ribas. Todėl planu reglamentuojama ne visa teritorija.

******* Užutrakio dvaro sodyba pagal NKPVT aktą atitinka visus požymius SP rengimui, tačiau įvertinus pokyčius natūroje (NKPVT aktas tikslintas 2021 m.) atrodo, kad dalis kitų pastatų yra nugriauti, o dalis akte įvardytų „kitų objektų“, yra statiniai, bet ne pastatai, todėl būtina tikslinti kitų pastatų skaičių vertybės teritorijoje ir pagal tai nuspręsti ar būtinas SP rengimas.

Išanalizavus Trakų INP vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų (25 lentelė) apskaitos dokumentus nustatyta, kad:

1. Būtina tikslinti Trakų senamiesčio (u. k. 17114) apskaitos dokumentus, atnaujinant NKPVT akto 8 priedą (užstatymo tipai), kuris neatitinka nei dabar galiojančių teisės aktų, nei Trakų senamiesčiui būdingo užstatymo.
2. Būtina tikslinti Senujų Trakų kaimo istorinės dalies (u. k. 22146) apskaitos dokumentus, nes NKPVT aktas parengtas 2008 m., neatitinka galiojančių teisės aktų, juo vadovaujantis nėra įmanoma nustatyti vietovės paveldosaugos reikalavimų.
3. Būtina tikslinti Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno (u. k. 31071) apskaitos dokumentus, nes NKPVT aktas parengtas 2007 m., neatitinka galiojančių teisės aktų, vertybė turėtų būti priskiriama ne vietovėms, o kompleksiniams kultūros paveldo objektams.

25 lentelėje identifikuotos vietovės (išskyrus Bražuolės piliakalnį ir pilkapyną) ir kompleksiniai paveldo objektai plačiau analizuojami poskyryje Nekilnojamųjų kultūros vertybių pagrindiniai bruožai ir būklė.

2023 m. spalio 2 d. pasitarime KPD informavo, kad:

1. Pritaria, kad Senujų Trakų kaimo istorinės dalies (u. k. 22146) ir Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno (u. k. 31071) apskaitos dokumentų rengimą tikslinga įtraukti į 2024 m. apskaitos planą.
2. KPD kaip planavimo organizatorius pasitars dėl Lentvario dvaro sodybos (u. k. 159489) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano integravimo į rengiamą planavimo dokumentą integravimo, ribų problematikos.
3. KPD kaip planavimo organizatorius pasitars dėl Užutrakio dvaro sodybos (u. k. 785) paveldosaugos sprendinių detalizacijos, vadovaujantis SP rengimo kriterijais.

Išanalizavus kitų Trakų INP esančių kompleksinių kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentus paaiškėjo, kad:

1. Trakų Salos pilies (u. k. 1020) kompleksiniam kultūros paveldo objektui aktas iš viso nėra parengtas, nors tai ko gero svarbiausias KPO Trakuose.

2. Buv. dvaro sodybos fragmentai (u. k. 780, statusas – registrinis, Trakų r. sav., Lentvario sen., Kariotiškių k.) – objekto statusas 2022 m. pakeistas (pakeitimai registruoti 2023 m.) iš komplekso į pavienį, objektas pervadintas, paliekant KVR tik ponų namą, todėl kiti istoriniai dvaro sodybos statiniai neteko teisinės apsaugos.

3. Senujų Trakų piliavietės su papiliu (u. k. 30354) aktas nebeatitinka galiojančių reikalavimų.

4. Dalies objektų ribos tikslintinos, techniškai jas sutapdinant su sklypų ribomis.

Vadovaujantis Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 21.1.6. punktu, šiems objektams būtina patikslinti apskaitos dokumentus.

Vertinant pavienius kultūros paveldo objektus, nustatyta, kad dalis jų nėra tinkamai lokalizuoti KVR GIS duomenų bazėje (nesutampa KVR įrašytas plotas ir grafiškai apibrėžtas plotas), daliai objektų, kurių NKPVT aktai parengti seniau, būtina tikslinti teritorijos ribas, techniškai jas sutapdinant su sklypų ribomis. Keleto objektų NKPVT aktai visai neparengti: Trakų pusiasalio piliavietės (u. k. 27124), Trakų salos piliavietės (u. k. 3492), Trakų senojo miesto vietos (u. k. 27125), Strakiškių senovės gyvenvietės (u. k. 17210).

Išsami informacija apie kiekvieno planuojamoje teritorijoje esančio kultūros paveldo objekto apskaitos dokumentaciją pridedama (1 priedas).

11.3. Reikšmingiausių nekilnojamųjų kultūros vertybių apžvalga

Trakų senamiestis, u. k. 17114. Trakų miestas – vienas svarbiausių viduramžių Lietuvos politinių centrų, istorinė sostinė, valstybės gynybinių įtvirtinimų sistemos dalis. Istoriniuose šaltiniuose pirmą kartą paminėtas 1337 m. Trakų klestėjimo ir urbanistinės struktūros susiformavimo laikotarpiu tyrėjai laiko XIV–XV a., t. y. Kęstučio, Vytauto, Švitrigailos, Žygimanto Kęstutaičio bei Kazimiero Jogailaičio valdymą.

Istorinė miesto dalis augo aplink XIV a.–XV a. I p. suformuotą gynybinių statinių kompleksą, kurio svarbiausi elementai yra dvi mūrinės pilys – Salos ir Pusiasalio, pastatytos geriausiai apsaugotose vietose. Miesto užstatymo pobūdžiui didžiausią įtaką turėjo gamtinės sąlygos, reljefo pobūdis ir keliai, vedantys į kitus miestus, bei gynybinės sistemos poreikiai. Pagrindinis miesto traktas tuo metu buvo Birutės gatvė, vadinama Didžiuoju keliu [35].

Pilys, vienuolynų kompleksai, bažnyčia – svarbiausi miesto struktūros centrai, tarp kurių kūrėsi skirtingų tautybių gyventojai. Pagal 1388 m. Vytauto privilegiją, žemės miesto šiaurinėje dalyje buvo padovanotos karaimams, vakarinėje dalyje, šalia Dūdakalnio, gyveno totoriai, centrinėje dalyje, aplink parapijinę bažnyčią – lietuviai. Miesto apylinkėse stambias valdas turėjo Lietuvos didikų šeimos – Radvilos, Astikai, Sapiegos. 1409 m. Trakams buvo suteiktos Magdeburgo teisės, istoriniuose šaltiniuose minima turgaus aikštė.

Vėliau, nuo XVII a. miesto reikšmė valstybės mastu menko, europietiška miesto kultūra nesusiformavo. Pilys prarado gynybinę ir reprezentacinę reikšmę, lėtėjo prekyba. Miestą alino gaisrai, karai, mažėjo gyventojų skaičius.

Miestas po truputį pradėjo atsigauti tik XIX a., vėl pradėjo augti gyventojų skaičius. Apleisti Pusiasalio pilies statiniai XVIII a. pab. – XIX a. pr. perstatyti vienuolių dominikonų. XIX a. pab. susidomėta Trakų paveldu, tačiau konservavimo darbai ir tyrimai pradėti vykdyti tik pilių teritorijoje [36].

Intensyvi miesto plėtra vyko XX a. II pusėje – daugelis teritorijų buvo užstatyta masinės statybos daugiabučiais gyvenamaisiais namais, pastatyta stambaus mastelio visuomeninių pastatų, ypač pietinėje pusiasalio dalyje, tuo metu neįtrauktoje į Trakų senamiesčio teritoriją. Plačiai taikyti istorinėms urbanistinėms struktūroms nebūdingi laisvo planavimo principai. Plėtota ir rekreacinė miesto funkcija. Po Nepriklausomybės atkūrimo, Trakai tapo turizmo ir rekreacijos centru. Augant nekilnojamojo turto kainoms, poreikiui rekonstruoti ir pritaikyti esamus pastatus bei statyti naujus, skirtus turizmo ar gyvenamosioms reikmėms, kilo autentiškumo išsaugojimo iššūkių.

Senamiestis išsidėstęs pusiasalyje, kurį sąlyginai galima skirstyti į dvi dalis: šiaurinę, kurioje išlikusi mažai pakitusi urbanistinė struktūra ir tradicinis užstatymas, ir pietinę, iki

XX a. pab. nepriklausiusią vertybės teritorijai, užstatytą daugiausia XX a. II p. stambaus mastelio pastatais, nederančiais prie istorinės urbanistinės struktūros ir architektūros. Vietovėje yra daug registruotų kultūros paveldo objektų, tačiau dėl gana tankaus užstatymo ir mažo mastelio ne mažiau svarbus yra jų aplinkinis užstatymas, jo tradicinių bruožų išsaugojimas. Šiuo metu pagrindinės grėsmės kyla būtent kontekstiniam užstatymui, kuris vykdant renovacijas pamažu praranda savo autentiškumą, ypač tai būdinga mažoms detalėms. Trakų senamiestį supa atviros gamtinės erdvės – ežerai, kalvos, todėl jis ir jame esantys svarbiausi paveldo objektai (pavyzdžiui, Salos pilis) yra apžvelgiami iš labai tolimų taškų, todėl aplinkoje vykstančių pokyčių reguliavimas taip pat labai svarbus, siekiant išsaugoti vietovės vertę.

Išsamus objekto vertingųjų savybių sąrašas ir teritorijos ribų planas pridedami (3 priedas, 4 priedas).

Objektų, esančių Trakų senamiestyje, būklė. Nacionalinio reikšmingumo objektų būklė bendrai vertintina kaip gera:

- Trakų Salos pilyje vykdomi tvarkybos ir teritorijos sutvarkymo darbai, planuojami projektai kol kas nenaudojamų priešpilio statinių restauravimui ir pritaikymui muziejaus ekspozicijoms;
- baigiami realizuoti Trakų Pusiasalio pilies statinių ir teritorijos aktualizavimo bei tvarkybos projektai;
- Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapiinė bažnyčia prižiūrima ir tvarkoma;
- Trakų kenesos tvarkybos darbai atlikti 2016–2018 metais.

Regioninio ir vietinio lygmens objektų (daugiausia – tradicinių gyvenamųjų namų) būklė įvairi, tačiau stebimos toliau nurodytos bendrosios tendencijos. Dėl išaugusio Trakų populiarumo dauguma pastatų yra prižiūrimi, praktiškai nėra apleistų objektų. Kita vertus, vykdant renovacijos darbus prarandamos autentiškos detalės: keičiami stalių gaminiai, apdailos elementai, stogų dangos, pristatomi priestatai, medinės architektūros objektai praranda savo tradicinį pobūdį. Galima išskirti tik keletą kruopštaus restauravimo, maksimaliai išsaugant objekto autentiškumą, pavyzdžių. Sumažėjo mokslinių tyrimų apimtys, vykdomi tik taikomojo pobūdžio, tiksliniai tyrimai. Visai nevykdoma paveldo objektų būklės stebėseną.

Trakų senamiestyje yra kelios nepelnytai pamirštos kultūros vertybės, kurių būklė kasmet vis blogėja. Pusiasalio pietinėje dalyje, ant kalvos, apsuptas daugiabučių gyvenamųjų namų, užgožtas savaiminiais želdiniais išliko Trakų Šv. Mikalojaus Vyskupo bažnyčios ir bernardinų vienuolyno pastato liekanų ir senųjų kapinių, vad. Mažosiomis Rasomis, kompleksas (u. k. 1688). Šio komplekso pastatai XVIII–XIX a. buvo viena iš Trakų panoramos dominančių, tačiau dabar vienuolyno mūrų fragmentai sunkiai matomi tarp kitų statinių ir želdinių, teritorija nepritaikyta lankymui, neprižiūrima.

Kita vieta, svarbi Trakų miesto istorijai, kur stovėjo vienas pirmųjų istoriniuose šaltiniuose minimų mūrinių statinių – XIV–XVII a. Skaisčiausios Dievo Motinos gimimo cerkvė su vienuolynu, yra visai greta autobusų stoties. Ši kalva taip pat priskirtina prie pirmiausia tvarkytinų senamiesčio dalių, nes teritorija neprižiūrima, nepritaikyta lankymui, nėra informacinių ženklų apie čia buvusius vienuolyno ir cerkvės statinius. Pažymėtina, kad dauguma buvusio vietovei reikšmingo užstatymo vietų nėra matomos senamiesčio audinyje, kai kurios lankytojams neprieinamos, neprižiūrimos.

Būdingos kitų istorinių pastatų ir vietovės bendrosios problemos yra:

- netinkamų medžiagų ar sprendimų taikymas pastatų atnaujinimui tiek praeityje (šiferio stogai, nederantys vizualiai ir pavojingi žmonių sveikatai), tiek dabar (plastikiniai langai, priestatai);
- vizualinė tarša: reklaminės iškabos, laikini statiniai;
- automobilių stovėjimas, užgožiantis aplinką, nedidelio mastelio statinius, vietos jausmą.

Senujų Trakų kaimo istorinė dalis, u. k. 22146. Senieji Trakai – vietovė, rašytiniuose šaltiniuose minima nuo XIV a., siejama su reikšmingais Lietuvos valstybės istorijos faktais:

- 1316 m. Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas valstybės sostinę iš Kernavės perkėlė į Trakus, pastatė mūrinę pilį;
- šioje pilyje rezidavo Lietuvos didysis kunigaikštis Kęstutis;
- Senujų Trakų pilyje gimė Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas (1350–1430).

1405 m. pilies teritoriją kunigaikštis Vytautas padovanojo benediktinų vienuoliams, kurie joje įkūrė ir pastatė vienuolyną su bažnyčia. XVI a. vid. Senieji Trakai buvo pertvarkyti į gatvinį valakinį kaimą.

Pagal dabartinius duomenis Kultūros vertybių registre Senujų Trakų kaimo istorinėje dalyje yra bažnyčia ir buv. vienuolynas (AtV748); piliavietė su papilium: Senujų Trakų [P], (A1956K); senovės gyvenvietė: Senujų Trakų [P], (AR1944) [37].

Šios vertybės labai skirtingos tiek reikšmingumu, tiek vertingųjų savybių pobūdžiu, tačiau drauge sudaro savitą, įdomų kompleksą. Vietovės panoramose dominuoja bažnyčios ir vienuolyno tūriai, tarsi žymintys buvusios kunigaikščių pilies reikšmę kraštovaizdyje. Piliavietės struktūra ir autentiškumas atsekamas reljefo formose – išlikusi pilies aikštelė, gynybinis griovys ir griova, besitęsianti šiaurės kryptimi Trakų ežero link. Į vakarų pusę nuo piliavietės ir vienuolyno palei kelią į naujuosius Trakus link išsidėstęs gatvinis rėžinis kaimas atspindi kitą Lietuvos valstybės istorijai svarbų laikotarpį – valakų reformą, turėjusią didelę įtaką Lietuvos ūkiui ir kraštovaizdžiui [38].

Vietovės ir joje esančių objektų būklė. Senujų Trakų kaimo istorinės dalies skirtingų dalių būklė yra įvairi – bažnyčia ir buv. vienuolyno pastatai neseniai restauruoti, prižiūrimi. Piliavietė, deja, nors istoriškai yra svarbiausia vietovės dalis, nėra tinkamai sutvarkyta. Akivaizdžiai trūksta pastovios priežiūros, gynybiniame griovyje sužėlę savaiminiai krūmokšniai. Piliavietės su bažnyčia ir vienuolynu panoramos apžvalgą iš rytų pusės neigiamai veikia sovietmečio ūkinių statinių liekanos bei naujai pastatyti ar rekonstruoti pramonės statiniai. Didelė grėsmė šio komplekso aplinkos išsaugojimui – žvyro karjerų plėtra.

Rėžinio kaimo urbanistinė struktūra išlikusi, pastatai prižiūrimi. Deja, galima fiksuoti tas pačias neigiamas tendencijas, kaip ir Trakų senamiestyje – atnaujinant pastatus, prarandamos autentiškos charakteringos detalės – langai, durys, fasadų apkalimo pobūdis, keičiasi pagalbinių pastatų tūriai.

Išsamus objekto vertingųjų savybių sąrašas ir teritorijos ribų planas pridedami (5 priedas, 6 priedas).

Užutrakio dvaro sodyba, u. k. 785. Viena iš vaizdingiausių Trakų INP vertybių išsidėsčiusi pusiasalyje tarp Galvės ir Skaisčio ežerų. Dvaro sodyba čia minima jau nuo XVIII a. pabaigos, nors dabartinis komplekso vaizdas susiformavo XIX–XX a. sandūroje, kai šią valdą įsigijo grafas Juozapas Tiškevičius. 1891 m. dvarą paveldėjo jo sūnus, taip pat

Juozapas. Drauge su žmona kunigaikštyte Jadvyga Sviatopelk-Četvertinska grafas 1896–1900 metais vykdė didelius sodybos pertvarkymo darbus – pirmiausia 1896–1898 metais buvo pastatyti nauji ūkinės dalies pastatai – arklidė, vežiminė, svirnas, spirito varykla. 1900 metais pagal lenkų architekto Juzefo Huso projektą baigta rūmų statyba, suformuota įspūdinga terasa su vaizdu į Trakų Salos pilies griuvėsius. Pietinėje pusiasalio dalyje pagal architekto E. F. Andrė projektą įrengtas vaizdingas parkas su tvenkiniais, dekoratyvinėmis skulptūromis, grotomis. Tiškevičių šeima Užutrakį valdė iki 1939 metų. Po antro pasaulinio karo sodyba buvo nacionalizuota, rūmuose buvo įkurta KGB vila, vėliau – turistinė bazė. Nuo 1995 metų pastatai perduoti Trakų INP direkcijai.

Sodyba į Kultūros vertybių registrą įrašyta 1992-04-29, ją sudaro 14 kompleksinių dalių (7 priedas, 8 priedas), reikšmingumo lygmuo – nacionalinis, 1999-12-23 LR vyriausybės nutarimu Nr. 1465 paskelbta kultūros paminklu [39].

Užutrakio dvaro sodyba iš kitų Trakų INP vertybių išsiskiria gamtos ir profesionalios architektūros derme, įspūdingais vaizdais, atsiveriančiais lankytoji visais metų laikais. Tai akivaizdžiai liudija lankytojų ir renginių gausa.

Išsamus objekto vertingųjų savybių sąrašas ir teritorijos ribų planas pridedami (7 priedas, 8 priedas).

Komplekso ir jame esančių objektų būklė. Ši dvaro sodyba gali būti priskirta prie geriausiai tvarkomų Trakų INP vertybių.

Nors dar 1995 metais didžioji dalis pastatų ir statinių buvo apleisti, priešavarinės būklės, bet nuosekliai vykdant paveldosaugos ir pritaikymo darbus, šiuo metu restauruoti ir naudojami beveik visi pagrindiniai kompleksą sudarantys objektai. Realizuojant patvirtintų detaliojo ir specialiojo paveldosauginio plano sprendinius, nugriauti su sodybos vertingosiomis savybėmis nederantys ir nesusiję statiniai, atkurta tvenkinių sistema, dekoratyviniai elementai.

Pagrindinė šio komplekso problema – daug tiek žmogiškų, tiek finansinių išteklių reikalaujanti nuolatinė statinių ir želdinių priežiūra.

Lentvario dvaro sodyba, u. k. 15949. Lentvario dvaro sodyba išsidėsčiusi šiauriniame Lentvario ežero krante, išraiškingame kalvotame reljefe, dirbtinai suformavus kranto liniją. Komplexo reikšmingumo lygmuo – nacionalinis, statusas – kultūros paminklas.

Lentvario dvaro sodybą sudaro 14 kompleksinių dalių:

1. Lentvario dvaro sodybos rūmai (22202);
2. Lentvario dvaro sodybos administracijos namas (22203);
3. Lentvario dvaro sodybos kavinė „Rivjera“ (22204);
4. Lentvario dvaro sodybos vandens malūnas (22205);
5. Lentvario dvaro sodybos daržinės liekanos (22206);
6. Lentvario dvaro sodybos arklidė (22207);
7. Lentvario dvaro sodybos valdytojo namas (22208);
8. Lentvario dvaro sodybos arklidė-namas (22209);
9. Lentvario dvaro sodybos bokštas (22210);
10. Lentvario dvaro sodybos tarnų namas (22211);
11. Lentvario dvaro sodybos parkas (22212);
12. Lentvario dvaro sodybos namas (30120);
13. Lentvario dvaro sodybos kalvė (30121);
14. Lentvario dvaro sodybos vinių fabriko pastatas (32218).

Sodyba rašytiniuose šaltiniuose minima nuo XVI a. 2-os pusės. Grafų Tiškevičių šeimai šios valdos priklausė nuo XIX a. 2-os pusės. 1850–1855 m. grafas Juozapas Tiškevičius pastatė šveicariško stiliaus rūmus, pradėjo kurti parką. XIX a. pabaigoje sodybą paveldėjęs Vladislovas Tiškevičius rūmus rekonstravo, praplėtė parką. Sodyba Tiškevičių šeimai priklausė iki 1939 m. Po antrojo pasaulinio karo rūmai atiteko Lentvario kilimų fabrikui, ūkiniai pastatai perduoti „Pergalės“ kolūkiui.

Sodybos dominantė – dvaro rūmai statyti XIX a. pabaigoje pagal architekto Gustavo Šacho projektą, vėliau rekonstruoti pagal belgų architekto Vego projektą. Pastatas išsiskiria išraiškingu neogotikos stiliui būdingu tūriu, vainikuotu šešių aukštų bokštu, gausiai puoštais fasadais. Pastato tūris pakito po XX a. II pusėje vykdytos rekonstrukcijos, kai tarp rizalitų buvo užstatytas trečias aukštas.

Ūkiniai pastatai, išdėstyti sodybos vakarinėje dalyje – ryškūs XIX a. pabaigai būdingo istorizmo stiliaus pavyzdžiai – raudonų plytų mūro, puošti betoniniais dekoru elementais.

Sodybą supantis parkas formuotas dviem etapais: pirmasis etapas buvo inicijuotas grafo Juozapo Tiškevičiaus, antrasis parko išplėtimas vykdytas Vladislovo Tiškevičiaus iniciatyva pagal prancūzų architektų Eduardo Fransua Andrė ir jo sūnaus Rene parengtą projektą 1898–1900 m. Tai vienas išraiškingiausių parkų Lietuvoje, išsiskiriantis susisiekiančių vandens telkinių sistema, kurioje gausų „kalnų vaizdų“ – dirbtinių uolų, akmenų kompozicijų (*Vaiva Deveikienė, Steponas Deveikis, „Lentvario dvaro sodyba parkotyros ir parkotvarkos žvilgsniu“ – citata iš spec. plano aiškinamojo rašto*). Lentvario dvaro sodybos parke bene ryškiausiai atsispindi žinomo parkų kūrėjo E. F. Andrė kūrybos bruožai – besikeičiančios vaizdų kompozicijos, lanksčios takų – laiptelių trasos, spalvingos augalų ir medžių grupės, akcentuotos skulptūriniais elementais [40] [41] [42].

Išsamus objekto vertingųjų savybių sąrašas ir teritorijos ribų planas pridedami (9 priedas, 10 priedas).

Komplekso ir jame esančių objektų būklė. Svarbiausia Lentvario dvaro sodybos komplekso išsaugojimo problema – tai, kad pastatai priklauso įvairiems skirtingiems savininkams. Rūmai buvo privatizuoti 2007 metais. Pradėti tyrimai, parengti restauravimo ir pritaikymo projektai, bet darbai nutrūko, spėjama, dėl lėšų stokos. Perėmus kitam savininkui, projektai buvo pakeisti, tvarkyba vėl po truputį pradėta vykdyti. Ūkinės dalies pastatai – kai kurie visai neprižiūrimi, priešavarinės būklės. Parko dalies tvarkymu rūpinasi Lentvario miesto savivaldybė, bet dėl lėšų trūkumo, darbai vyksta lėtai, o kai kurie mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai jau kelis metus yra priešavarinės būklės.

Reikšmingiausių archeologinio paveldo vertybių – kultūros paminklų – išsidėsčiusių už Trakų senamiesčio ribų – Bražuolės piliakalnio (u. k. 3509), Daniliškių piliakalnio su gyvenviete (u. k. 24153), Padvariškių, Blagodatnos pilkapyno (u. k. 16459), Sausių, Bevandeniškių pilkapyno, vad. Kapčiais (u. k. 3515), Strakiškių senovės gyvenvietės (u. k. 17210) ir kt. aprašymai, esamos būklės įvertinimas ir siūlomos tvarkymo kryptys pridedamos (13 priedas).

12. Socialinė ir ekonominė apžvalga

2021 m. pradžioje (naujausio surašymo duomenimis) Trakų INP buvo 6 733 gyventojai⁵. Ankstesnio (2011 m.) surašymo metu gyventojų skaičius nacionalinio parko ribose siekė 7 437, taigi per 10 metų gyventojų skaičius nacionaliniame parke sumažėjo 9,1 %. Per tą patį laiką Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 7,6 % [43]. Dauguma (apie 70 %) nacionalinio parko gyventojų gyvena Trakų mieste. Į nacionalinį parką patenka didžioji Trakų miesto dalis – net 87 % miesto teritorijos ir gyventojų. Į nacionalinį parką patenkančioje Trakų miesto dalyje (pagal dabartines ribas) 2011–2021 m. gyventojų sumažėjo 7,8 %, o kaimuose – 11,8 % (26 lentelė).

Šios tendencijos verčia susirūpinti – gyventojų skaičius mažėja netgi nepaisant to, kad Trakų miestas ir jo apylinkės yra patraukli vieta gyventi dėl gero susisiekimo, išvystytos infrastruktūros ir paslaugų, išskirtinio kultūros paveldo, gražios gamtos ir vaizdingų kraštovaizdžių. Tai lemia daugelis priežasčių. Be nepalankių demografinių tendencijų (gyventojų senėjimas, didelis mirtingumas, mažas gimstamumas), prieinamo būsto ir geriau apmokamų darbo vietų trūkumo, didelį poveikį gyventojų mažėjimui daro Vilniaus artumas – Trakai yra ryškioje sostinės gravitacinėje zonoje. Vilniaus miestas traukia jaunimą, jaunuoliai baigę mokyklą dažnai nori studijuoti, o baigę studijas – įsitvirtinti sostinėje.

Tai nėra nauja problema. Trakų miestas nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo išsiskyrė neigiamu migracijos saldo. Kadangi daugiausia išvyksta jaunimas, Trakuose sumažėjo natūralus prieaugis, kuris jau nuo 1994 m. buvo neigiamas. Atitinkamai įsibėgėjo gyventojų senėjimo procesas. 1989–2002 m. Trakų miesto gyventojų skaičius sumažėjo net 20,8 % – nuo 7,2 iki 5,7 tūkst. [44]. Iki 2011 m. gyventojų skaičius sumažėjo dar 13,8 % (nuo 5,7 iki 4,9 tūkst.). Šių Trakų miesto gyventojų skaičiaus duomenų negalime tiesiogiai lyginti su naujausiais (2021 m.), nes buvo pakeistos (išplėstos) miesto ribos, tačiau galime pasakyti, kad gyventojų skaičiaus mažėjimas lėtėja.

Kaip ir bendrai šalyje, pastebima suburbanizacijos tendencija – vis daugiau žmonių apsigyvena miestų pakraščiuose, priemiestinėse gyvenvietėse bei „soduose“, kurie per pastaruosius kelis dešimtmečius kone visuotinai tapo gyvenamosiomis teritorijomis. Šią tendenciją iliustruoja faktas, kad planuojamoje teritorijoje už nacionalinio parko ribų gyventojų skaičius 2011–2021 m. padidėjo 4,5 %. Statybų plėtra itin sparti pietiniuose ir rytiniuose nacionalinio parko pakraščiuose, ypač pietvakarinėje Trakų miesto dalyje, Kariotiškių, Matiškės, Skynimų, Padumblės, Rubežiaus ir kituose kaimuose. Čia jau suformuota daug kitos paskirties sklypų, kuriuose statomos sodybos.

Stambiausios gyvenvietės nacionalinio parko pakraščiuose – Lentvario miestas (2021 m. buvo 9 713 gyv.), Kariotiškės (324 gyv.), Bražuolė (301 gyv.), Rubežius (171 gyv.). Turimais duomenimis, visose šiose gyvenamosiose vietovėse bendras gyventojų skaičius per pastaruosius 10 metų mažėjo, tik Kariotiškių kaimo dalyje nacionaliniame parke padidėjo, o Bražuolės kaimo dalyje nacionaliniame parke nepakito.

⁵ Šiame skyriuje aptariami Trakų INP gyventojų, įmonių ir būstų statistiniai duomenys, gauti iš Valstybės duomenų agentūros (buv. Lietuvos statistikos departamento). Vertinant 2021 m. surašymo duomenis reikia turėti omenyje, kad šis surašymas vyko ne apklausos būdu, bet surenkant duomenis iš valstybės registrų. Tai turi įtakos gyventojų duomenims, nes žmonės dėl įvairių priežasčių gyvenamą vietą ne visada deklaruoja ten, kur realiai gyvena.

26 lentelė. Gyventojų skaičius ir jo pokytis svarbesnėse gyvenvietėse 2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis.

Gyvenamoji vietovė	2011 m.		2021 m.		Pokytis Trakų INP	
	Iš viso	Iš to TINP	Iš viso	Iš to TINP	Iš viso	%
Trakai	5782	5073	5426	4675	–398	–7,8
Senieji Trakai	1396	1365	1219	1153	–212	–15,5
Kariotiškės	385	65	324	73	8	12,3
Bražuolė	337	75	301	75	0	0,0
Padumblė	81	25	64	19	–6	–24,0
Jovariškės	248	248	241	241	–7	–2,8
Varnikai	75	75	65	65	–10	–13,3
Serapiniškės	82	82	89	89	7	8,5
Narezkai	43	43	31	31	–12	–27,9
Varnikėliai I	43	43	20	20	–23	–53,5
Jogėliškės	37	37	24	24	–13	–35,1
Žydiškės	36	36	28	28	–8	–22,2
Būklės	35	35	34	34	–1	–2,9
Ostruvka	32	32	28	28	–4	–12,5
Varnikėliai II	21	21	19	19	–2	–9,5
Akmena	20	20	24	24	4	20,0
Plomėnai	20	20	15	15	–5	–25,0
Kudrionių giria	19	19	18	18	–1	–5,3
Varatniškės	17	17	14	14	–3	–17,6
Kudrionys	14	14	11	11	–3	–21,4

Trakų INP gyventojų tankis siekia 83 gyv./km² ir beveik dvigubai lenkia šalies vidurkį (43 gyv./km²). Į nacionalinį parką patenkančioje Trakų miesto dalyje jis siekia 336 gyv./km² (santykinai nedidelis, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad apie pusę miesto ploto užima vandenys ir miškai), o likusioje „kaimiškoje“ nacionalinio parko teritorijoje sudaro ~30 gyv./km² (ganėtinai didelis).

Lyginant 2011 ir 2021 m. nacionalinio parko gyventojų rodiklius (27 lentelė) galime pabrėžti, kad per šį laikotarpį padidėjo vyrų ir pensinio amžiaus gyventojų dalis, pagerėjo gyventojų išsilavinimas. Kita vertus, sumažėjo darbingo amžiaus gyventojų ir vaikų. Tai atspindi bendrą visoje šalyje gyventojų senėjimo tendenciją. Nacionalinio parko gyventojų išsilavinimo rodikliai artimi šalies vidurkiams. Pažymėtina, kad nagrinėjami Trakų miesto ir likusios nacionalinio parko dalies gyventojų rodikliai yra labai panašūs, mažai skiriasi.

Nacionalinio parko gyventojų pasiskirstymą pagal pagrindinį pajamų šaltinį galime matyti tik 2011 m. surašymo duomenyse, nes 2021 m. surašyme šie rodikliai nefiksuoti. 2011 metais 43 % nacionalinio parko gyventojų pagrindinis pajamų šaltinis buvo iš darbo užmokesčio, 2 % iš nuosavo verslo, 27 % iš pensijos, stipendijos ar kitų socialinių išmokų, o šeimos ar kitų asmenų išlaikomi gyventojai sudarė 28 %. Atkreiptinas dėmesys į mažą pajamų iš nuosavo verslo ir didelį išlaikomų asmenų rodiklius.

27 lentelė. Kai kurie nacionalinio parko gyventojų rodikliai (%) 2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis.

Rodiklis	2011 m.	2020 m.	Pokytis
Vyrai	45,7	46,4	0,7
Moterys	54,3	53,6	-0,7
Amžius iki 14 m.	14,4	13,2	-1,1
Amžius 15–64 m.	69,7	66,0	-3,7
Amžius 65 m. ir daugiau	15,9	20,7	4,9
Su aukštuoju išsilavinimu	23,6	27,8	4,2
Su aukštesnioju išsilavinimu	17,3	15,4	-1,9
Su viduriniu išsilavinimu	27,2	28,8	1,6
Su pagrindiniu ir pradiniu išsilavinimu	21,5	18,1	-3,4

2021 m. surašymo duomenimis, nacionalinio parko gyventojai pagal profesijas pasiskirstė taip: 5,5 % sudarė vadovai, 16,9 % specialistai, 3,1 % tarnautojai, 7,2 % paslaugų sektoriaus darbuotojai, 15,8 % kiti darbuotojai ir darbininkai.

Nacionaliniame parke daugėja gyvenamųjų būstų, 2011–2021 m. jų skaičius tiek visame parke, tiek į jį patenkančioje Trakų miesto dalyje išaugo 6,3 % (28 lentelė). Labiau išaugo būstų daugiabučiuose skaičius, jie dabar sudaro 55,5 % visų gyvenamųjų būstų nacionaliniame parke ir 68,7 % Trakų miesto dalyje, kuri patenka į nacionalinį parką. Turimais duomenimis, šiuo metu beveik visi būstai turi vandentiekio ir nuotėkų tvarkymo sistemą, didžioji dauguma (92 % nacionaliniame parke ir 98 % į nacionalinį parką patenkančioje Trakų miesto dalyje) – ir centrinį šildymą.

28 lentelė. Būstų skaičius 2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis.

Rodiklis	Nacionaliniame parke			Trakų miesto dalyje		
	2011 m.	2021 m.	Pokytis	2011 m.	2021 m.	Pokytis
Gyvenamųjų būstų skaičius	2948	3135	187	2086	2218	132
Iš to daugiabučiuose	1580	1739	159	1402	1523	121
Iš to ne daugiabučiuose	1368	1396	28	684	695	11

Trakų miestas yra pagrindinis administracinis ir ekonominis centras planuojamoje teritorijoje, pasižymintis įmonių gausa ir paslaugų įvairove. 2008 m. Trakai oficialiai pripažinti kurortine teritorija, rajono savivaldybė miestui siekia kurorto statuso. Kadangi Trakai yra labai arti Vilniaus ir patenka į sostinės priemiestinę zoną, vyksta intensyvi darbo migracija – nemažai trakiškių važiuoja dirbti į Vilnių, o į Trakus atvažiuoja dirbti nemažai vilniečių.

Trakų INP 2023 m. veikė 269 įmonės (iš jų 230 į parką patenkančioje Trakų miesto dalyje), jose dirbo 2,6 tūkst. darbuotojų (29 lentelė, 30 lentelė), vidutinis darbuotojų skaičius įmonėje ~10. Šios įmonės 2021 m. gavo 94 mln. Eur pelno. 2015–2023 m. įmonių skaičius išaugo net 22 %, tuo pat metu darbuotojų skaičius 15 % sumažėjo. Tikėtina, kad dauguma naujų įmonių yra mažos. Didžiausias darbuotojų skaičiaus sumažėjimas vyko Trakų mieste. Labiausiai padaugėjo įmonių pramoninės ir poilsio organizavimo bei kitos aptarnavimo veiklos (beveik dvigubai), nekilnojamo turto operacijų (daugiau nei dvigubai), prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo (17 %), viešojo valdymo, švietimo, sveikatos priežiūros ir

socialinio darbo (17 %) sektoriuose. Kita vertus, sumažėjo įmonių žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės (60 %), apdirbamosios gamybos, kasybos ir kitos pramonės (41 %), profesinės, mokslinės ir techninės, administracinės ir aptarnavimo veiklos (16 %) sektoriuose.

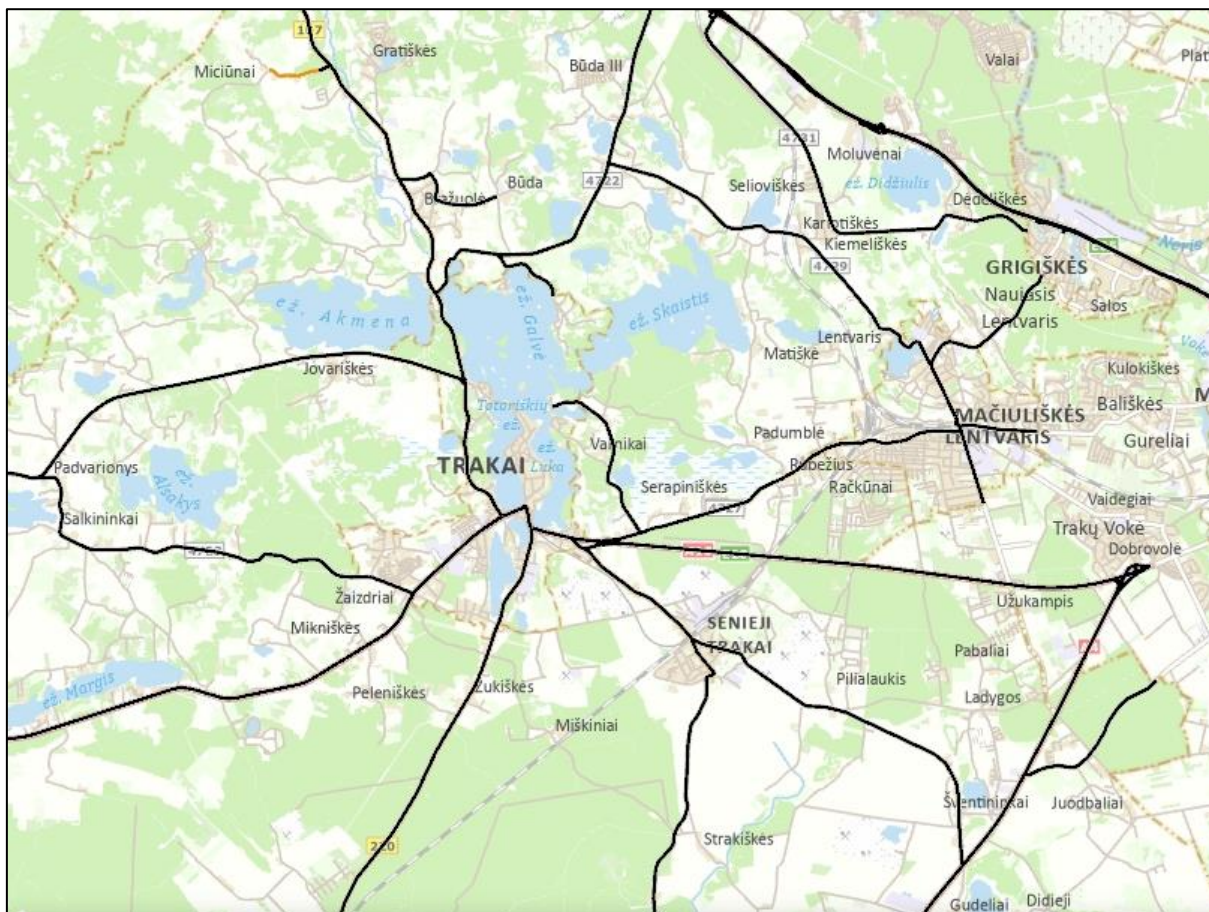
29 lentelė. Veikiančios įmonės Trakų INP.

Rodiklis	2015 m.	2023 m.	Pokytis
Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje	220	269	49
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	5	2	–3
Apdirbamoji gamyba, kasyba ir karjerų eksploatavimas bei kita pramonė	17	10	–7
Statyba	21	22	1
Prekyba, transportas ir saugojimas, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos	63	74	11
Informacija ir ryšiai	4	6	2
Finansinė ir draudimo veikla	3	3	0
Nekilnojamo turto operacijos	14	29	15
Profesinė, mokslinė ir techninė, administracinė ir aptarnavimo veikla	31	26	–5
Viešasis valdymas ir gynyba, švietimas, žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	29	34	5
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, kita aptarnavimo ir namų ūkių veikla	33	63	30
Darbuotojų skaičius veikiančiuose ūkio subjektuose metų pradžioje	3098	2627	–471

30 lentelė. Veikiančios įmonės į Trakų INP patenkančioje Trakų miesto dalyje.

Rodiklis	2015 m.	2023 m.	Pokytis
Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje	197	230	33
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	3	1	–2
Apdirbamoji gamyba, kasyba ir karjerų eksploatavimas bei kita pramonė	14	5	–9
Statyba	20	19	–1
Prekyba, transportas ir saugojimas, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos	54	61	7
Informacija ir ryšiai	4	5	1
Finansinė ir draudimo veikla	2	3	1
Nekilnojamo turto operacijos	11	27	16
Profesinė, mokslinė ir techninė, administracinė ir aptarnavimo veikla	30	23	–7
Viešasis valdymas ir gynyba, švietimas, žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	26	31	5
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, kita aptarnavimo ir namų ūkių veikla	33	55	22
Darbuotojų skaičius veikiančiuose ūkio subjektuose metų pradžioje	2882	2471	–411

Nacionaliniame parke kelių tinklas gana gerai išvystytas. Daugelis svarbesnių kelių asfaltuoti, žvyrkeliai taip pat pakankamai geros būklės. Į nacionalinį parką patenka ar ribojasi 42,3 km valstybinės reikšmės kelių (24 pav.). Visi jie asfaltuoti. Pietiniu Trakų miesto pakraščiu planuojama nutiesti aplinkkelį – šis sprendinys numatytas bendruosiuose ir specialiuosiuose (51 pav.) planuose. Šio aplinkkelio nutiesimas būtinas Trakų miestui siekiant kurorto statuso.

24 pav. Valstybinės reikšmės keliai Trakų INP ir aplinkumoje VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcijos duomenimis. Juoda spalva žymi asfalto dangą.

Apibendrinant įvairius aptartus rodiklius ir aspektus galima teigti, kad aplinka inovacijoms ir investicijoms Trakų INP yra ganėtinai palanki. Ypač geras potencialas vystyti su atvykstančių turistų ir poilsiautojų aptarnavimu susijusius verslus. Didžiausios problemos, kaip ir didžiojoje šalies dalyje, išlieka mažėjantis gyventojų skaičius, gyventojų senėjimas ir mažėjanti vietos rinka, nepakankamas verslumas ir nedideli atlyginimai. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 m. ketvirtąjį ketvirtį vidutinis mėnesinis darbo užmokestis Neto („į rankas“) Trakų r. sav. buvo 1 093 Eur – 250 Eur mažesnis nei Vilniaus mieste ir 90 Eur mažesnis nei vidutiniškai šalies ūkyje.

13. Ekogeologinės sąlygos

Trakų INP plyti dviejų stambių giluminių geologinių struktūrų sandūroje – tai Baltijos sineklizė ir Mozūrijos–Baltarusijos anteklizė. Čia 400–800 m storio nuosėdinių uolienų sluoksniai dengia kristalinio pamato magminės bei metamorfines uolienas. Nuosėdinė storymė pagal uolienų amžių skiriama į dvi dalis – didesnę apatinę dalį (300–650 m) sudaro prekvartero (viršutiniojo proterozojaus, kambro, ordoviko, silūro, devono, permio, triaso, jūros, kreidos) uolienos, o viršutinė dalis suklota iš kvartero ledyninės kilmės darinių. Nuosėdinių darinių storymė talpina naudingąsias iškasenas ir požeminio vandens išteklius, lemia jų gamtinę saugą.

Kvartero sistemos dariniai, paplitę ištisine 100–250 m storio danga visoje planuojamoje teritorijoje. Slūgso ant prekvartero uolienų paviršiaus. Tai pakopiška lyguma, plytinti 10–20 m žemiau ir 40–50 m aukščiau dabartinio jūros lygio, išraižyta paleoįrėžiais, kurių gylis siekia 100 m ir daugiau. Tokiose vietose kvartero darinių storis priartėja prie 300 m. Paleoįrėžiai (10 pav.) nustatyti geologinio kartografavimo M 1:50 000 darbų metu, jie pavaizduoti ir Geopotencialo žemėlapyje [45].

Kvartero storymė sudaryta daugiausia iš ledyninės kilmės nuogulų – tai moreninis priemolis ir priesmėlis. Kitus sluoksnius – smėlio ir žvyro suklostė tekantis ledyno tirpsmo vanduo. Nemažai nuogulų susiklostė prieledyniniuose baseinuose – ežeruose. Tai molis, aleuritas, smėlis. Neretai šios nuogulos ledyno pakraštyje yra sujauktos, sustumdytos į kraštinius moreninius darinius. Naujausi dariniai – tai ežerų dugno nuosėdos bei smėlėti krantai, terasos ir plažai, pelkių ir raistų durpių klodai.

Apskritai planuojamoje teritorijoje kvartero storymės sandara yra labai kaiti ir sudėtinga. Jei vienose vietose vyrauja moreninių darinių sluoksniai, tai gretimose vietose aptinkamas įvairios genezės ir litologinės sudėties sluoksnių profilis. Trakų rajono ekogeologiniame žemėlapyje [45] yra pateikta informacija apie šio žemėlapio rengimo metu (1988–1989 m.) buvusius žemės gelmių išteklius (telkiniai ir prognoziniai plotai), lokalizuotos vandenvietės ir jų apsaugos zonos, stambūs technogeniniai objektai, konfliktiniai židiniai ir kt. Iš šiame žemėlapyje pateiktos informacijos dabar aktuali gali būti tik žemės gelmių charakteristika gamtinio uždarmo požiūriu. Beveik visas Trakų INP ir planuojama teritorija patenka į plotą su „bloga žemės gelmių izoliacija“. Plotas į vakarus nuo Babruko ež. yra apibūdintas kaip esantis su kaičia gelmių izoliacija, ypač viršutinėje kvartero storymės dalyje. Ploto tarp Akmenos ir Alsakio ežerų žemės gelmės yra gerai izoliuotos. Į šią informaciją reikėtų atsižvelgti parenkant vietas potencialiai taršioms objektams.

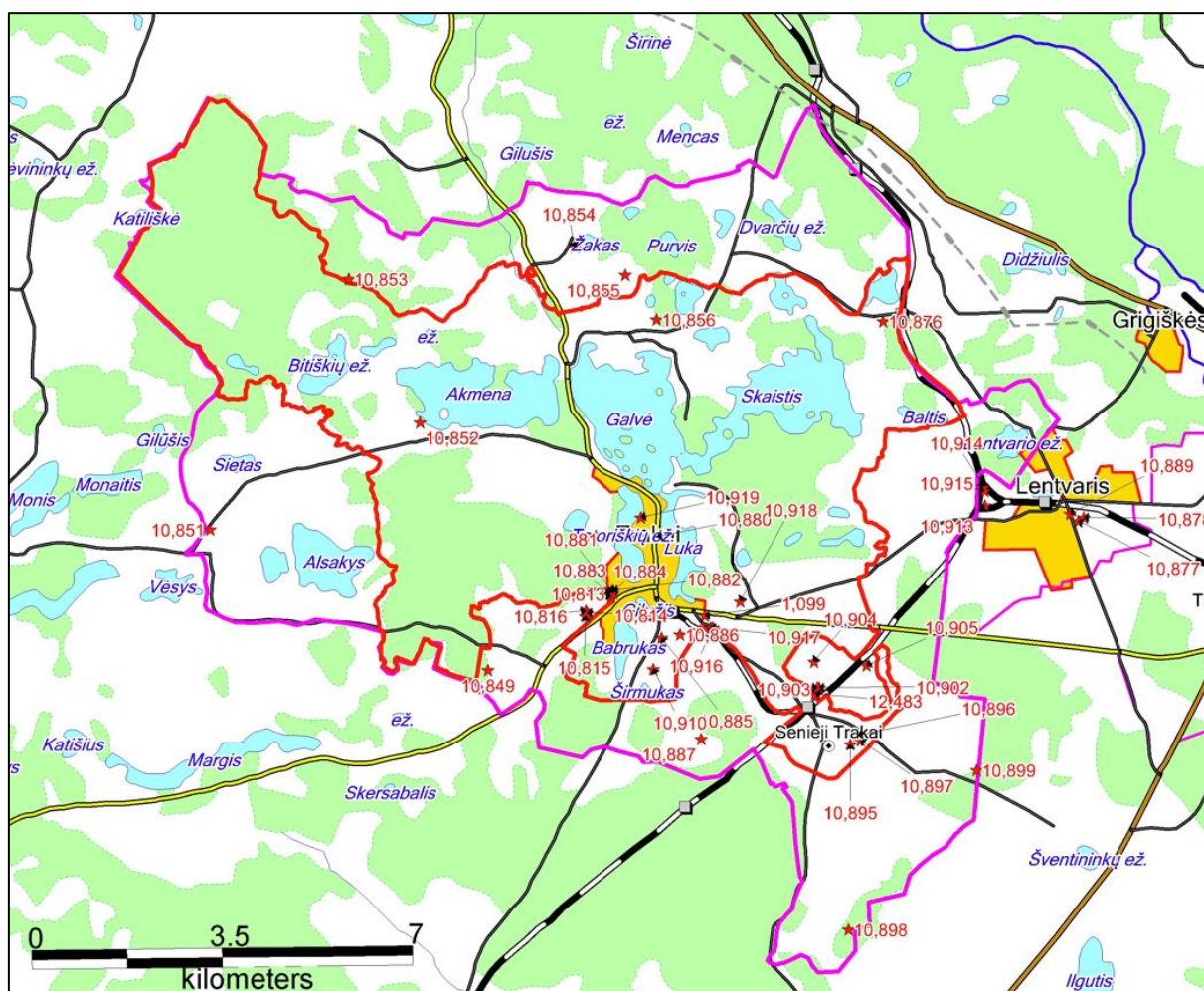
Planuojamoje teritorijoje iki 2023-08-17 buvo įregistruoti 42 potencialūs geologinės aplinkos taršos židiniai [46] (25 pav., 14 priedas), iš jų 20 Trakų INP. Dauguma jų susitelkę Trakų mieste (15), Lentvaryje (6) ir Senuosiuose Trakuose (7). Atkreiptinas dėmesys, kad šie taršos židiniai buvo inventorizuoti ir duomenys apie juos buvo įvesti gana seniai – laikotarpiu nuo 2000 iki 2019 m., todėl jų būklė galėjo pasikeisti, o kai kurie – pvz., vietiniai sąvartynai – turėjo būti likviduoti. Daugiausiai duomenų apie PTŽ buvo įvesta 2008 metais, kai LGT darbuotojai atliko fizinį PTŽ inventorizavimą. Dauguma PTŽ – tai ūkinės veiklos objektai – degalinės, sandėliai, technikos kiemai, valymo įrenginiai, fermos, katilinės.

Išnagrinėjus potencialių geologinės aplinkos taršos židinių skaičių, lokaciją (25 pav.) ir jų pobūdį, galima teigti, kad parke jų nėra daug. Didžiausią PTŽ dalį sudaro veikiančios įmonės, kurios, vykdydamos savo veiklą, turi visiškai laikytis aplinkosauginių reikalavimų

(Žemės gelmių įstatymo 27 straipsnis. Žemės gelmių ir jų išteklių apsauga; Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 106 ir 109 straipsniai ir kt.).

LGT informacinės sistemos GEOLIS geologinių reiškinių ir procesų posistemyje įrašų apie pavojingus geologinius reiškinius planuojamoje teritorijoje nėra.

Trakų INP yra naudojamos 5 gėlo požeminio vandens vandenvietės (Trakų, Trakų m. (Varnikų), Jovariškių (Trakų r.), Užutrakio dvaro (Trakų r.) ir UAB „Kempingas slėnyje“, 2 nenaudojamos gėlo požeminio vandens vandenvietės (Emblika motelis ir UAB „Dolga“, abi Trakų r.) ir 1 nenaudojama mineralinio požeminio vandens vandenvietė (UAB „Andasta“, Trakų r.). Planuojamoje teritorijoje, už INP ribų, yra 2 naudojamos gėlo požeminio vandens vandenvietės (Senųjų Trakų ir Bražuolės, abi Trakų r.), 1 nenaudojama gėlo požeminio vandens vandenvietė (Akmenos k., Trakų r.) ir 1 naudojama gamybinio požeminio vandens vandenvietė (UAB „Žvyro karjerai“, Trakų r.).

25 pav. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių planuojamoje teritorijoje išsidėstymas.

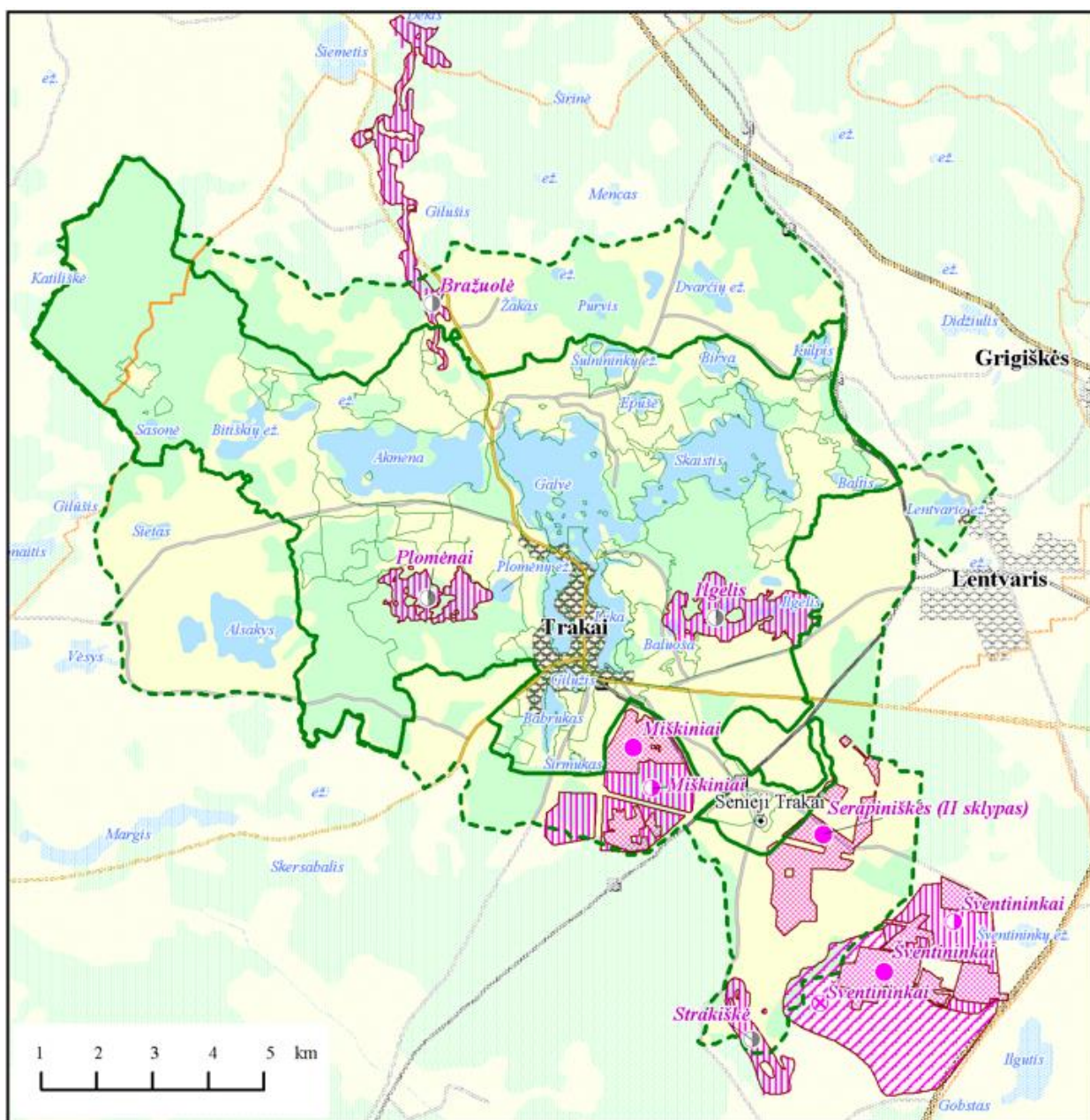
Planuojamoje teritorijoje yra 8 naudingųjų iškasenų telkinių ar išteklių plotai (26 pav., 31 lentelė). Durpių telkinių eksploatacija nevyks, nes Plomėnų ir Ilgelio pelkės saugomos Trakų INP Plomėnų ornitologiniame ir Varnikų botaniniame-zoologiniame draustiniuose. Bražuolės telkinys yra „Natura 2000“ vietovėje.

Planuojamoje teritorijoje yra du detaliai išžvalgyti ir eksploatuojami (naudojami) smėlio ir žvyro telkiniai: Miškiniai ir Serapiniškės. Miškinių telkinyje 2023-01-01 dar buvo 8 583 tūkst. m³ išteklių, kurie bus eksploatuojami dar daug metų. Palyginimui, tai maždaug toks kiekis, kuris kasmet išgaunamas iš visų Lietuvos smėlio ir žvyro karjerų. Serapiniškių (II sklypas) telkinyje 2023-01-01 dar buvo 9 819 tūkst. m³ išteklių, kurie taip bus ilgai naudojami. Pažymėtina, kad leidimas eksploatuoti naudingąsias iškasenas gali būti išduodamas po planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procedūrų tik detaliai išžvalgytiems telkiniams.

31 lentelė. Naudingųjų iškasenų telkinių ir prognozinių išteklių plotai planuojamoje teritorijoje.

Telkinio Nr.	Pavadinimas	Išteklių rūšis	Geologinio tyrimo etapas*	Išteklių kiekis 2023-01-01, tūkst. m ³	Būklė
543	Bražuolė	Durpės	Pž	5 097	Nenaudojamas
1280	Ilgelis	Durpės	Pž	4 536	Nenaudojamas
846	Miškiniai	Smėlis ir žvyras	Dž	8 583	Naudojamas
846	Miškiniai	Smėlis ir žvyras	Pž	23 182	Nenaudojamas
1281	Plomėnai	Durpės	Pž	3 444	Nenaudojamas
840	Serapiniškės (II sklypas)	Smėlis ir žvyras	Dž	9 819	Naudojamas
533	Strakiškė	Durpės	Pž	1 581	Nenaudojamas
870	Šventininkai	Smėlis ir žvyras	P	36 600	Nenaudojamas

* Dž – detaliai išžvalgyti ištekliai, Pž – parengtinai išžvalgyti ištekliai, P – prognoziniai ištekliai

Sutartiniai ženklai

- Naudingųjų iškasenų telkinys ir jo pavadinimas**
- Miškiniai**
 - telkinio centras
- Telkinių žymėjimas pagal geologinio tyrimo etapą:**
- detaliai išžvalgyti telkiniai
 - parengtiniai išžvalgyti telkiniai
 - prognozuojamų išteklių plotai
- Telkinių žymėjimas pagal išteklių rūšį:**
- Dūpės
 - Smėlis ir žvyras
- Trakų istorinio nacionalinio parko riba**
- Trakų istorinio nacionalinio parko riba
 - Trakų istorinio nacionalinio parko planuojama teritorija
 - Trakų istorinio nacionalinio parko zonos
 - Savivaldybių ribos

26 pav. Naudingųjų iškasenų telkinių išsidėstymas planuojamoje teritorijoje. Ekogeologinių rekomendacijų žemėlapis (GEOLIS) ištrauka.

14. Žemėnauda ir žemėvalda

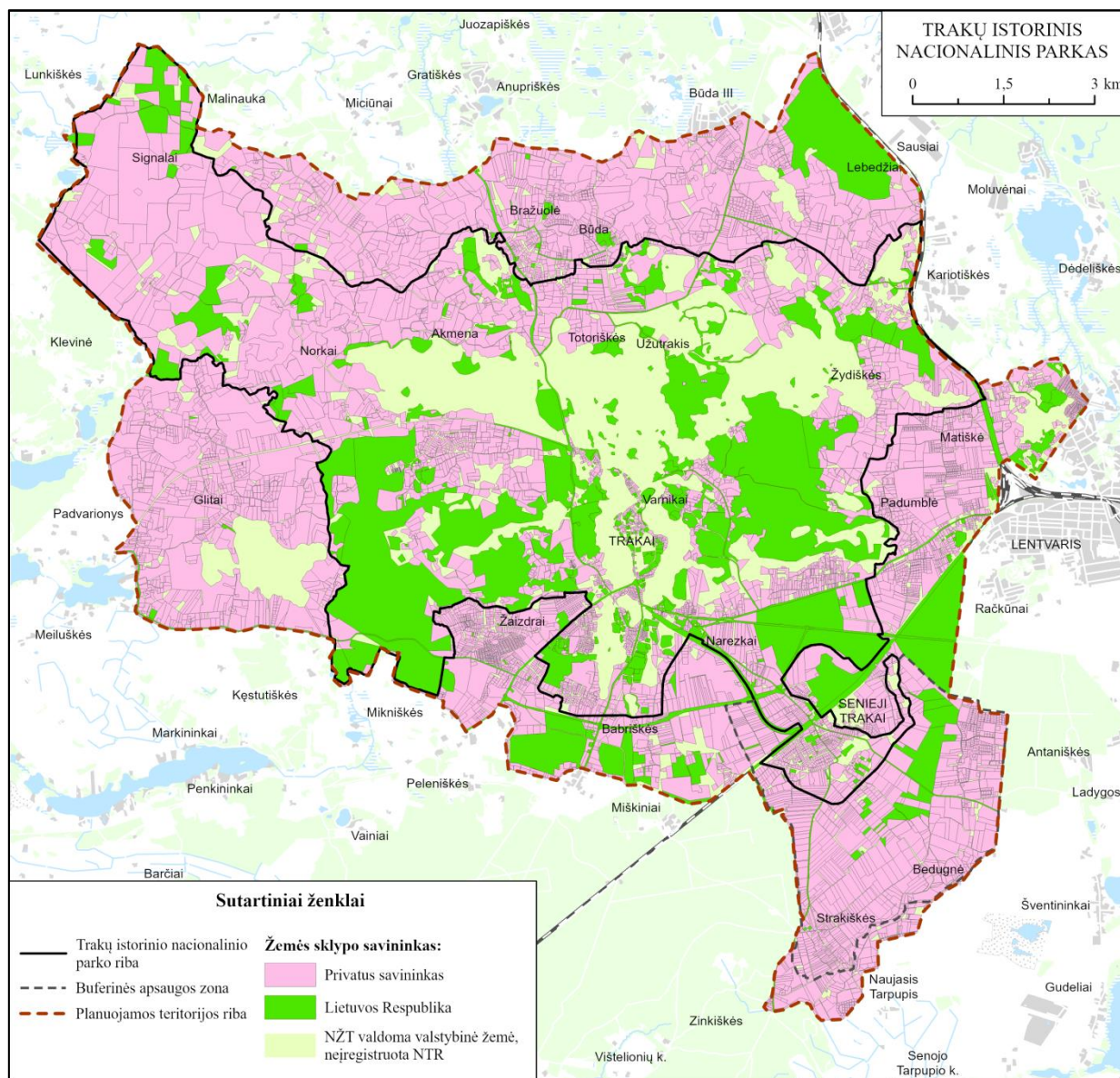
GRPK duomenimis, miškai ir žemės ūkio naudmenos planuojamoje teritorijoje dengia po trečdalį ploto, atitinkamai 33,2 ir 33,6 % (32 lentelė). Žemės ūkis nėra itin intensyvus – tai atspindi palyginti didelis pievų ir ganyklų plotas (12,5 %). Tai svarbus ekologinis aspektas, žinant, kad pastaruoju metu Lietuvoje pievų ir ganyklų plotai sparčiai mažėja. Stebimi renatūralizacijos procesai, kuriuos atspindi ganėtinai gausūs medžiais ir krūmais apaugantys plotai (5,7 %). Taip pat reikšmingą dalį (1,0 %) užima Lietuvos Respublikos teritorijos apleistų žemių erdvinių duomenų rinkinyje (AŽ_DRLT) užfiksuoti apleistos žemės ūkio paskirties žemės plotai. Nemažą planuojamos teritorijos dalį (11,6 %) užima vandenys. Kadangi į planuojamą teritoriją patenka Trakų miestas ir nemaža dalis priemiestinių gyvenviečių, palyginti didelį plotą (8,4 %) užima įvairios užstatytos teritorijos, keliai ir gatvės.

32 lentelė. Planuojamos teritorijos žemės naudmenų struktūra (GRPK 2024 m. duomenimis).

Naudmenos	Plotas, ha	Dalis, %
Vandentėkmės	31,9	0,2
Vandens telkiniai (ežerai, kūdros, tvenkiniai)	1 750,6	11,4
Pelkės	646,5	4,2
Miškai	5 117,6	33,2
Medžių, krūmų želdiniai ir žėliniai	876,9	5,7
Dirbama žemė	3 227,3	21,0
Pievos ir ganyklos	1 922,2	12,5
Sodai	15,1	0,1
Keliai ir gatvės	366,7	2,4
Užstatytos teritorijos	930,3	6,0
Stadionai ir sporto aikštynų kompleksai	7,4	0,1
Kapinės	14,5	0,1
Gamybinės teritorijos	102,9	0,7
Kita nenaudojama žemė	178,6	1,2
Karjerai	202,8	1,3
Elektros pastočių ir vandens valymo įrenginių teritorijos	0,6	0,0
Sąvartynai ir stambiagabaričių atliekų surinkimo aikštelės	1,8	0,0
Iš viso:	15 395,2	100

NTR duomenimis, į planuojamą teritoriją⁶ visiškai ar iš dalies patenka apie 9 600 žemės sklypų, iš jų 94 % privatūs. Privati žemė užima beveik du trečdalius planuojamos teritorijos ploto (27 pav. 33 lentelė). Likusią teritoriją apylygėmis dalimis sudaro valstybiniai žemės sklypai (daugiausia valstybiniai miškai) ir Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos valdoma valstybinė žemė, neįregistruota NTR (daugiau kaip pusė šios žemės – valstybiniai vandens telkiniai). Daugiausia yra žemės ūkio paskirties privačių žemės sklypų (virš 4 300), jie užima ir didžiausią plotą (28 pav.). Taip pat daug privačių namų valdų (virš 4 200), tačiau jos santykinai mažos.

⁶ Žemėvalda šiame skyriuje pateikta pagal pirmines planuojamos teritorijos ribas (iki ribų patikslinimo 2024 m. vasario mėn.).

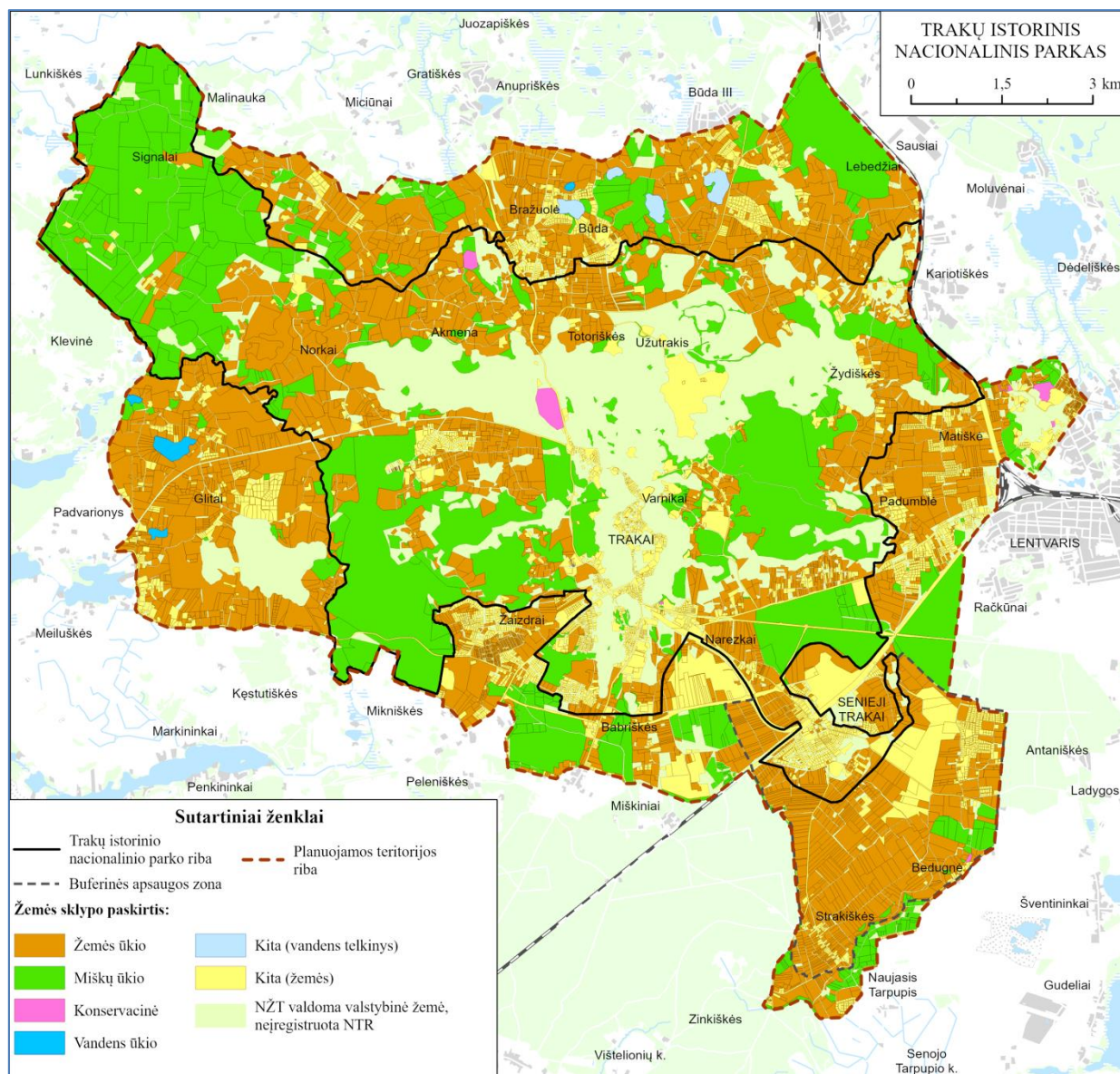
27 pav. Valstybiniai ir privatūs žemės sklypai.

33 lentelė. Planuojamos teritorijos žemėvaldų struktūra (NTR ir VŽA_DRLT* 2023 m. duomenimis).

Žemės nuosavybės forma ir tikslinė paskirtis arba naudmenos	Žemės sklypų skaičius	Plotas, ha	Dalis, %
Privatūs žemės sklypai	9 070	8 674,8	58,8
Žemės ūkio paskirties žemė	4 321	5 754,9	39,0
Miškų ūkio paskirties žemė	501	1 680,8	11,4
Konservacinės paskirties žemė	3	2,6	0,02
Vandens ūkio paskirties žemė	4	26,7	0,2
Kitos paskirties žemė (vandens telkinys)	4	42,3	0,3
Kitos paskirties žemė	4 237	1 167,5	7,9
Valstybiniai žemės sklypai	547	3 165,4	21,4
Žemės ūkio paskirties žemė	40	29,6	0,2
Miškų ūkio paskirties žemė	170	2 396,1	16,2
Konservacinės paskirties žemė	5	34,7	0,2
Kitos paskirties žemė	332	705,0	4,8

Žemės nuosavybės forma ir tikslinė paskirtis arba naudmenos	Žemės sklypų skaičius	Plotas, ha	Dalis, %
NŽT valdoma valstybinė žemė, neįregistruota NTR		2 928,4	19,8
Vandens telkiniai		1 572,9	10,7
Miškai		343,2	2,3
Želdiniai		76,3	0,5
Pelkės		164,1	1,1
Sodai		1,8	0,01
Dirbama žemė		144,5	1,0
Pievos ir ganyklos		240,6	1,6
Keliai ir gatvės		223,3	1,5
Užstatytos teritorijos		99,0	0,7
Nenaudojama žemė		62,1	0,4
Pažeista žemė		0,6	0,004
Iš viso	9 617	14 768,6	100,0

* Lietuvos Respublikos teritorijos apskaitytų valstybinės žemės plotų erdvinių duomenų rinkinys.

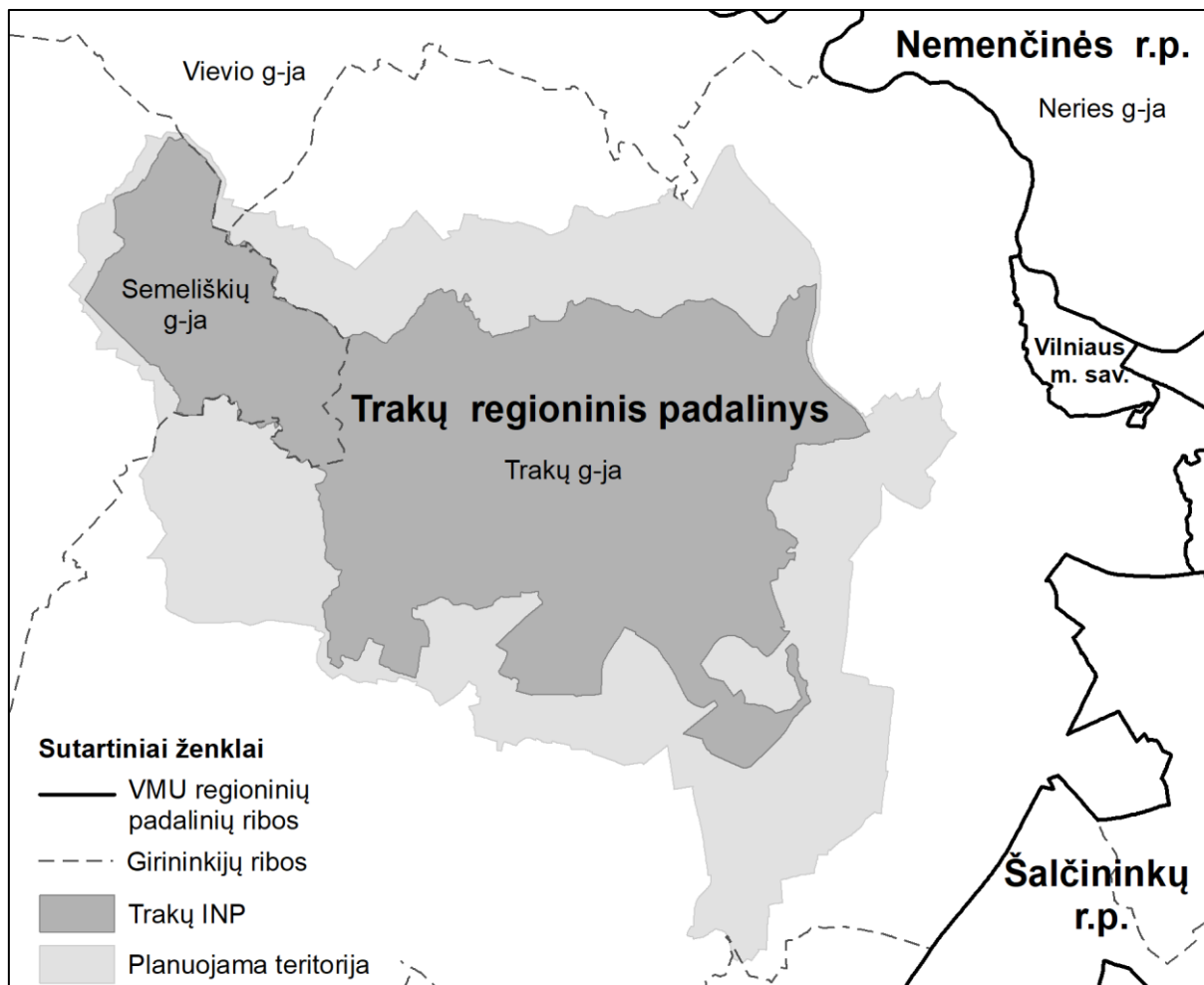
28 pav. Žemės sklypai ir jų paskirtis.

15. Miškų naudojimas

Trakų INP valstybinius miškus patikėjimo teise valdo VĮ Valstybinių miškų urėdijos Trakų regioninis padalinys (Semeliškių ir Trakų girininkijos, 29 pav.). VĮ VMU patikėjimo teise valdomų Trakų regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektas [47] patvirtintas Valstybinių miškų tarnybos direktoriaus 2021 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. (39.8)-V-449.

Trakų INP pagal Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro (toliau – Miškų kadastras) duomenis miško žemė užima 3 395,8 ha, tai sudaro 41,7 % parko ploto. Valstybinės reikšmės miškai Trakų INP užima 2 063,0 ha (15 priedas), tai sudaro 60,8 % nuo visų miškų ploto [48].

Reprezentatyvių plotų sąrašas patvirtintas VĮ VMU Trakų regioninio padalinio vadovo 2020 m. gruodžio 29 d. potvarkiu Nr. RP-21-73-113 „Dėl reprezentatyvių plotų sąrašo patvirtinimo“. Trakų INP valstybiniuose miškuose šie plotai užima 671,2 ha (20,8 % visų parke esančių valstybinių miškų). Šiuose plotuose jokia ūkinė veikla nėra vykdoma. Į reprezentatyvių plotų sąrašą įtraukta didžioji Varnikų botaninio-zoologinio ir Plomėnų ornitologinio draustinių dalis, 71,7 ha KMB ir 41,4 ha potencialių KMB.

29 pav. VĮ VMU Trakų regioninio padalinio girininkijos planuojamoje teritorijoje.

Miškų struktūros ir būklės įvertinimas

Trakų INP miško žemė užima 3 395,8 ha (34 lentelė). Miško laukymų inventorizuota 41,0 ha plote, žemė skirta miškui įveisti sudaro 2,3 ha. Teritorijoje 68,2 % visų medynų yra savaiminės kilmės, 31,8 % – kultūrinės kilmės.

34 lentelė. Miško naudmenų grupės Trakų INP Miškų kadastro duomenimis.

Žemės naudmenų grupė	Plotas, ha	Dalis, %
Miško žemė	3 395,8	97,1
Ne miško žemė	99,9	2,9

Trakų INP didžiausią miškų dalį sudaro II miškų grupės draustinių miškai – 54,3 %. Tai biologinėmis vertybėmis pasižyminčių Varnikų botaninio-zoologinio, Plomėnų ornitologinio, Kudrionių kraštovaizdžio ir Užutrakio parko kraštovaizdžio architektūros draustinių ar jų dalių miškai. Vos mažiau III miškų grupės miškų – 30,4 %. Iš jų valstybinių parkų apsauginiai miškai sudaro 26,5 %. Rekreaciniai miškai, daugiausia miestų ir parko rekreacinių zonų miškai, užima 24,6 %. IV miškų grupės ūkiniai miškai tenka 2,3 % (35 lentelė).

35 lentelė. Miškai pagal grupes ir pogrupius Trakų INP Miškų kadastro duomenimis.

Miškų grupė, pogrupis	Plotas, ha	Dalis, %
II grupė. Specialiosios paskirties miškai. A. Ekosistemų apsaugos miškai		
21. Draustinių miškai	1 811,4	54,3
24. Priešeroziniai miškai	0,1	0,1
II grupė. Specialiosios paskirties miškai. B. Rekreaciniai miškai		
25. Miško parkai	352,3	10,6
27. Miestų miškai	30,6	0,9
28. Rekreaciniai miško sklypai	2,9	0,1
29. Valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai	43,8	1,3
III grupė. Apsauginiai miškai		
31. Draustinių miškai	80,9	2,4
32. Valstybinių parkų apsauginių zonų miškai	884,6	26,5
36. Laukų apsauginiai miškai	5,9	0,2
38. Vandens telkinių apsaugos zonų miškai	44,7	1,3
IV grupė. Ūkiniai miškai		
40. Ūkiniai miškai	76,2	2,3
Iš viso	3 333,40	100

Miškuose vyrauja normalaus drėgnumo dirvožemiai (N), kurie sudaro 71,5 % visų augaviečių (36 lentelė). Tarp jų daugiausia derlingų augaviečių, kurios užima 1 432,7 ha plotą. Laikiniai perteklingo drėgnumo dirvožemiuose auga 3,9 % miškų, vyrauja derlingi trofotopai. Nedidelis procentas miškų auga ant šlaitinių derlingų ir labai derlingų dirvožemių, kurie užima 2,4 % miškų ploto. Pelkinių augaviečių yra 18,4 %, iš jų nusaustos užima 93,7 ha (17,9 % nuo visų pelkinių augaviečių ploto). Pastoviai perteklingo drėgnumo, užmirkę dirvožemiai užima 3,4 % (17 priedas).

36 lentelė. Miško augaviečių struktūra, %

Dirvožemio drėgnumo laipsnis		Dirvožemio derlingumo laipsnis					Iš viso
Kodas	Tipas	a Labai nederlingi	b Nederlingi	c Derlingi	d Labai derlingi	f Ypač derlingi	
L	Laikiniai perteklingo drėgnumo (glėjiški) dirvožemiai	-	0,02	3,17	0,7	0,01	3,9
N	Normalaus drėgnumo dirvožemiai	2,0	4,3	60,9	4,3		71,5
P	Pelkiniai durpiniai dirvožemiai	1,15	5,5	11,4	0,3	-	18,35
Š	Normalaus drėgnumo šlaitų dirvožemiai	-	0,01	2,34	0,5	-	2,85
U	Pastoviai perteklingo drėgnumo (glėjiniai) dirvožemiai	-	0,1	2,7	0,6	-	3,4
Iš viso		3,15	9,93	80,51	6,4	0,01	100

Pušynai sudaro beveik pusę visų Trakų INP medynų, šie medynai pasiskirstę būdinguose normalaus drėgnumo derlinguose dirvožemiuose (18 priedas). Eglėnų užima 19,9 % visų medynų ploto, daugiausiai auga normalaus drėgnumo derlinguose dirvožemiuose. Varnikų miško 129, 133, 134 ir 136 kvartaluose vertingi mišrių eglėnų sklypai yra 120–140 metų amžiaus, Alsakių miško 102 ir 106–109 kvartaluose mišrūs eglėnų yra 97–107 metų amžiaus, Semeliškių girininkijos 148 kvartale eglėnų yra 102 metų amžiaus. Pastoviai perteklingo drėgnumo ir pelkiniuose dirvožemiuose vyrauja juodalksnynai ir mišrūs lapuočių medynai. Beržynai ir juodalksnynai sudaro atitinkamai 16,93 ir 4,1 %, baltalksnynai 7,2 %, ąžuolynai 3,25 %, o kitos medžių rūšys nuo 0,02 iki 1 % visų medynų ploto (37 lentelė).

37 lentelė. Medynų pasiskirstymas pagal vyraujančią medžių rūšį.

Vyraujanti medžių rūšis	Plotas, ha	Dalis, %
Ąžuolynai	105,7	3,25
Beržynai	551,1	16,93
Blindynai	8,1	0,21
Baltalksnynai	231,0	7,2
Drebulynai	108,2	3,34
Eglėnų	640,8	19,9
Guobynai	4,1	0,1
Gluosnynai	0,9	0,02
Juodalksnynai	134,7	4,1
Klevynai	22,3	0,7
Liepynai	30,3	1,0
Skroblynai	5,9	0,2
Pušynai	1391,1	43,0
Uosynai	2,2	0,05
Iš viso	3 236,4	100

30 pav. *Trakų apylinkių 1951 m. aerofotonuotrauka [49].*

Pagal apibendrintus 1891–2016 m. duomenis, miškingumas Trakų INP kito nuo 16,7 iki 39,8 % [50]. Didžiausias pokytis įvyko 1951–1990 m. laikotarpiu, kuomet miškingumas Trakų INP padidėjo net 19,91 %. Tuos pokyčius gerai iliustruoja 1951 m. aerofotonuotrauka (30 pav.), kurioje dabartinių miškų vietoje daug kur matomos žemės ūkio naudmenos. Stabilumu, amžiumi ir natūralumu išsiskiria Varnikų miškas – neatsitiktinai šiame miške didžiausia ir biologinė įvairovė, iš parko miškų gamtiškai jis pats vertingiausias.

Analizuojant medynų pasiskirstymą brandumo grupėmis (38 lentelė), matome santykinai didelį pusamžių medynų kiekį – jie sudaro daugiau kaip pusę (67,4 %) visų medynų. Tai įtakoja miškų grupės, nes II miškų grupėje į pusamžių medynų kategoriją patenka eglynai nuo 41 iki 110 metų; pušynai nuo 41 iki 160 metų, o ąžuolynai net iki 190 metų amžiaus. Pribręstantys, brandūs, perbrandę ir pasiekę gamtinę brandą medynai sudaro 22,9 % medynų ploto (19 priedas). Medynų struktūra atitinka Lietuvos nacionalinio FSC miškų valdymo standarto 5.2.5 punktą (pribrešančių ir brandžių medynų plotų sumos ir bendro medynų ploto santykis turi būti ne mažesnis kaip 20 %) [51].

38 lentelė. Brandumo grupės pagal vyraujančią medžių rūšį (%).

Vyraujanti medžių rūšis	Medynų brandumo grupės						Iš viso
	1	2	3	4	5	6	
	Jaunuolynai	Pusamžiai	Pribręstantys	Brandūs	Perbrendę	Pasiekę gamtinę brandą	
Ažuolas	0,2	2,7	0,04	0,3	0,01	-	3,25
Beržas	0,5	13,7	1,25	0,9	0,28	0,3	16,93
Blindė	-	0,2	0,01	-	-	-	0,21
Baltalksnis	-	0,6	1,1	1,4	-	4,1	7,2
Drebulė	0,04	1,8	0,3	0,7	-	0,5	3,34
Eglė	3,2	10,5	0,9	3,7	0,1	1,5	19,9
Guoba	0,1	-	-	-	-	-	0,1
Gluosnis	-	-	0,01	-	-	0,01	0,02
Juodalksnis	0,1	2,2	0,8	0,6	0,4	-	4,1
Klevas	0,1	0,5	-	0,1	-	-	0,7
Liepa	-	0,7	0,1	0,1	-	0,1	1,0
Skroblas	-	0,1	-	0,1	-	-	0,2
Pušis	5,4	34,4	2,6	0,6	-	-	43,0
Uosis	0,01	0,04	-	-	-	-	0,05
Iš viso	9,65	67,44	7,11	8,5	0,79	6,51	100

Miškų naudojimas ir miškotvarkos projekte suprojektuotos veiklos

Pagal patvirtintą VĮ VMU Trakų regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektą [47], Trakų INP ūkinės priemonės numatytos 412,1 ha plote (39 lentelė). Pagrindiniai kirtimai sudaro 13,3 % nuo visų ūkinių priemonių. Tai neplynieji kirtimai. Miškotvarkos projekte suplanuota 0,8 ha grupinių atvejinių kirtimų, paskutiniu atveju numatyta kirsti 14,2 ha, dviejų atvejų atvejiniai kirtimai 35,7 ha plote ir 4,2 ha plote numatyta trijų atvejų atvejiniai kirtimai. 68,9 % ūkinių priemonių ploto užima tarpinio naudojimo ugdomieji kirtimai. Draustiniuose planuojami tarpinio naudojimo retinimo ir einamieji kirtimai. Pagrindinio naudojimo neplynieji kirtimai koncentruoti Alsakių miško masyve III miškų grupės miškuose (20 priedas).

39 lentelė. Suplanuotos miško ūkinės priemonės 2020–2024 metams.

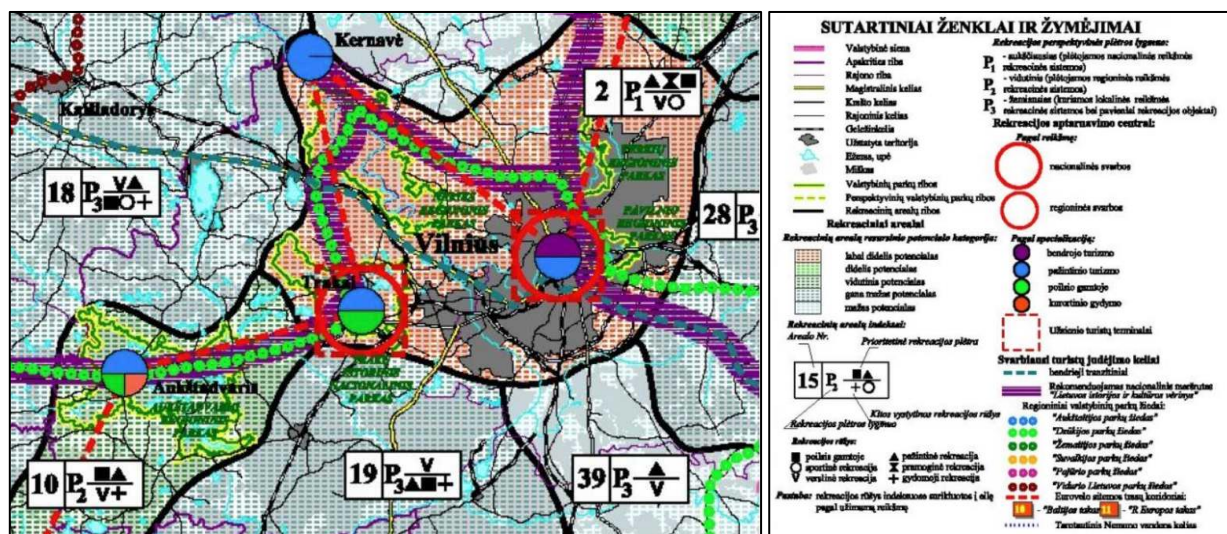
Ūkinės priemonės pavadinimas	Plotas, ha	Dalis, %
Miško kirtimai		
Pagrindinio naudojimo kirtimai		
Neptynieji	54,9	16,2
Tarpinio naudojimo kirtimai		
Jaunuolynų ugdymas	34,4	10,2
Retinimai	87,8	25,9
Einamieji	161,8	47,7
Visi kirtimai	338,9	100
Miško atkūrimas		
Želdinimas	6,0	8,2
Želdinių ir želinių priežiūra	25,9	35,4
Želimas	41,3	56,4
Visas atkūrimas	73,2	100
Iš viso	412,1	

Genetiniai ištekliai, jų apsauga

Lietuvos sėklinės miško bazės pagrindą sudaro sėkliniai ir genetiniai medynai, sėklinės miško medžių plantacijos, miško medžių klonų rinkiniai, bandomieji miško medžių želdiniai, genetiniai miško medžių draustiniai, rinktiniai ir elitiniai medžiai, atrinkti medynai, kiti įvertinti miško medžių objektai (medynai, medžių grupės ir pavieniai medžiai), iš kurių gaunama miško dauginamoji medžiaga [52]. Trakų INP miško genetinių objektų nėra.

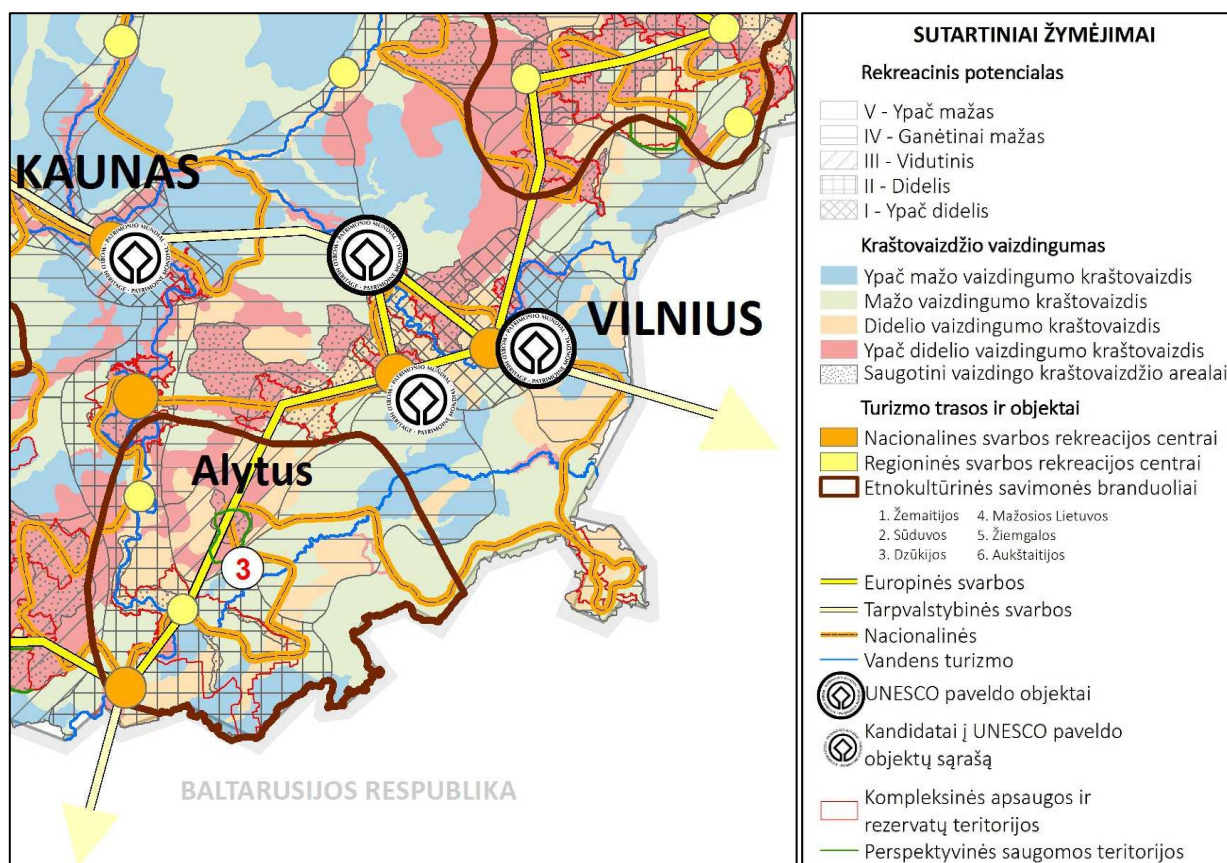
16. Rekreatīvais potenciāls ir naudojimas

Visas Trakų INP ir nemaža dalis aplink jį esančių teritorijų patenka į nacionaliniame planavimo lygmenyje išskirtą labai didelio rekreacinio resursinio potencialo arealą (31 pav.), kuris, be Trakų apylinkių, apima su Lietuvos senosiomis bei dabartine šalies sostine susijusius teritorinius (gamtinius ir kultūrinius) kompleksus (Senujų Trakų, Kernavės, Vilniaus). Šis arealas charakterizuojamas kaip turintis aukščiausią rekreacijos plėtros lygmenį, kuomet plėtojamos nacionalinės reikšmės rekreacinės sistemos. Kaip prioritetinės vystytinos rekreacijos kryptys numatomos pažintinė, pramoginė ir poilsinė rekreacija, o kaip šalutinės arba papildančios – verslinė ir sportinė. Itin aukštą analizuojamos teritorijos rekreacinį potencialą lemia išskirtinės vertės gamtinių ir kultūrinių objektų bei kompleksų koncentracija santykinai nedidelėje teritorijoje, istorinis-etnokultūrinis kontekstas bei, lyginant su kitomis šalies dalimis, didelis rekreacinių paslaugų naudotojų tankis.

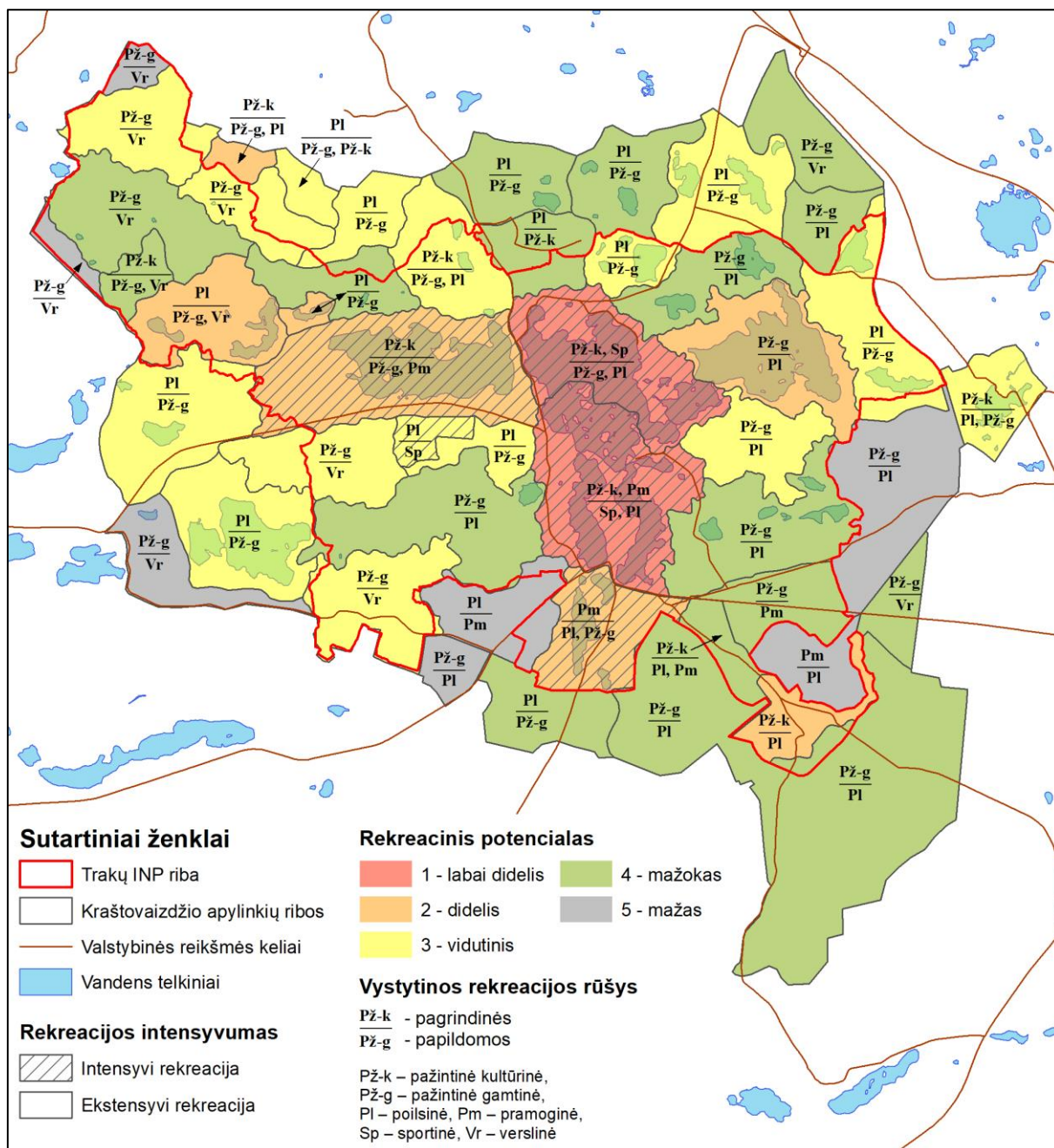
31 pav. *Iškarpa iš LR bendrojo plano (2007) brėž. „Teritorijos rekreacinis potencialas“.*

Lietuvos Respublikos bendrojo plano koncepcijoje LRBP-2050 Trakai ir jų apylinkės identifikuojamos kaip ypač didelio kraštovaizdžio vaizdingumo arealas, kuris numatomas vystyti kaip nacionalinės svarbos rekreacijos centras, ir per kurį praeina Europinės ir nacionalinės svarbos turistinės trasos (32 pav.).

32 pav. Iškarpa iš LR 2050 bendrojo plano koncepcijos schemos „Rekreacinės infrastruktūros vystymas“.

Analizuojant Trakų INP ir jo aplinkumą vietovių lygmenyje, buvo išskirti ir visa eile parametrų charakterizuoti santykinai smulkūs rekreaciniai resursiniai arealai (33 pav.). Kiekvienas iš išskirtų arealų yra išskirtas atsižvelgiant į gamtinio pagrindo (reljefo, miškingumo, ežerutumo, pelkėtumo pobūdį) ir antropogeninio įsavinimo laipsnį bei pobūdį, kurį apibūdina esama žemėnaudos struktūra bei užstatymo intensyvumas. Taip pat kiekvienam arealui, atsižvelgiant į jo dabartinio naudojimo rekreacijoje pobūdį, nustatyta eilė charakteristikų, iš kurių pagrindinės yra rekreacinio naudojimo intensyvumas (a. intensyvi; b. ekstensyvi rekreacija), prioritetinio ir šalutinio rekreacinio naudojimo charakteristikos apimančios visą eilę rekreacijos krypčių (Pl – Poilsinė; Pž-g – Pažintinė gamtinio pobūdžio; Pž-k – Pažintinė kultūrinio pobūdžio; Pm – Pramoginė; Sp – Sportinė; ir Vr – verslinė). Visą šių savybių derinį kiekviename išskirtame areale apibūdina viena iš penkių rekreacinio resursinio potencialo kategorijų (labai didelis, didelis, vidutinis, mažokas ir mažas).

33 pav. Trakų INP ir jo apylinkių rekreacinis potencialas kraštovaizdžio apylinkių lygmenyje.

Didžiausiu rekreaciniu potencialu dėsniai išsiskiria centrinė Trakų INP dalis, kurioje susitelkęs kultūros paveldas, driekiasi Trakų ežeras, vaizdingiausi kraštovaizdžiai. Intensyviausios rekreacijos arealas apima Trakų senamiestį, Galvės, Totoriškių, Lukos (Bernardinų), Akmenos ir Babruko ežerus ir apyežeres, Skaisčio ežero pietvakarinę dalį. Čia geriausios galimybės vystyti pažintinį kultūrinį turizmą, pramoginę ir sportinę rekreaciją, taip pat poilsį gamtoje. Jovariškių kaimo dalis, nors pati nepasižymi didesniu rekreaciniu potencialu, aptarnauja platesnį rekreacinį arealą – čia įsikūrę keletas kaimo turizmo sodybų, žirgynas. Nacionalinio parko pakraščiuose rekreacinis potencialas mažesnis. Mažiausiu rekreaciniu potencialu išsiskiria pietvakarinis Trakų miesto pakraštys (Žaizdriai, dalis Naujasodžio, taip pat Mikniškių kaimas), karjerai šalia Senujų Trakų, tarp istorinio nacionalinio parko ir Lentvario išsidėstę kaimai (Rubežius, Skynimai, Padumblys ir Matiškės kaimų dalys).

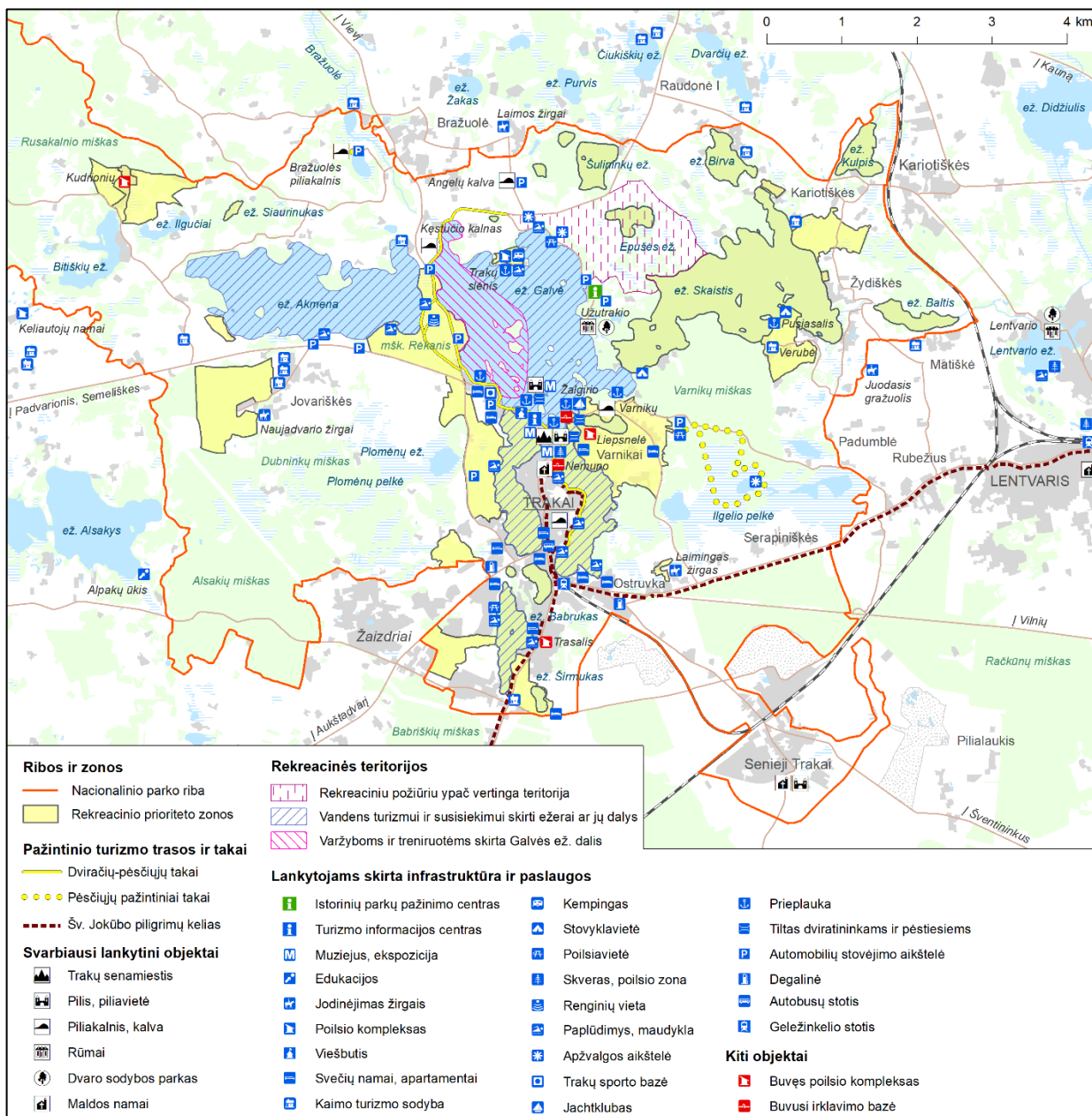
Prie išskirtinai didelio Trakų INP rekreacinio potencialo labiausiai prisideda išraiškingas ir vaizdingas vietos gamtinis-kultūrinis kraštovaizdis, įvairių rūšių rekreacinėms veikloms tinkama aplinka ir svarbiausia mažas atstumas iki Vilniaus, kuris generuoja didelį rekreacinių paslaugų naudotojų kiekį. Nors analizuojamos vietos klimatinis režimas ir labai panašus į būdingą didesnei Lietuvos daliai, tačiau, žvelgiant lokaliai, dėl gana didelio aukščių skirtumo, išraiškingo reljefo ir didelio žemės naudmenų mozaikiškumo, skirtingose Trakų INP dalyse klimatinis režimas metų sezonais, ir ypač pereinamaisiais periodais, gali skirtis. Antai, Trakų aukštumų centrinės dalies (vakarinėje parko dalyje) paviršius yra 80 metrų aukščiau nei Trakų ežero paviršiaus altitudė. Dėl aukščiau iškilusių vietų ir ypač stipriai kalvoto reljefo klimatinis režimas čia yra truputi atšiauresnis (pavasariniai fenologiniai reiškiniai vėluoja bent dvejomis savaitėmis). Vertinant bendrai, klimato sąlygos įvairioms rekreacinėms veikloms pagal terminio komforto indeksą (efektyviąją temperatūrą) (A–D), drėgmę (I–II) ir saulėtus orus (a–b) planuojamoje teritorijoje vertinamos kaip ypač palankios (AIb). Sąlygos reikštis žiemos rekreacinėms veiklos rūšims pagal sniego dangos trukmę (A–D) ir orų atšiaurumą (I–II) vertinamos kaip mažiau palankios (CI) [4]. Klimato sąlygų tinkamumo poilsiui požiūriu Trakų apylinkės truputi nusileidžia kitoms Lietuvos kurortinėms vietovėms, ypač pajūriui (34 pav.).

1981-2010 m.	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
ANYKŠČIAI												
BIRŠTONAS												
DRUSKININKAI												
IGNALINA												
LIKĖNAI												
NERINGA												
PALANGA												
TRAKAI												
ZARASAI												

TCI reikšmė	Sąlygos
90–100	Idealios
80–89	Puikios
70–79	Labai geros
60–69	Geros
50–59	Priimtinos
40–49	Patenkinamos
30–39	Nepalankios
20–29	Labai nepalankios
19–20	Ypač nepalankios
19 ...-30	Neįmanomos

34 pav. Klimato turistinio indekso mėnesių reikšmės 1981–2010 m. [10]

Pagrindinis didžiausias ir administraciniu požiūriu svarbiausias rekreacinio aptarnavimo centras nacionaliniame parke yra Trakų miestas, pasižymintis palyginus gausia taškine rekreacine infrastruktūra ir pastaruoju metu gana sparčiai, bet nepakankamai vystoma linijine rekreacine infrastruktūra, didele lankytojams skirtų paslaugų įvairove. Pastaroji situacija stipriai kontrastuoja su užmiestyje esančiomis teritorijomis, gal tik Užutrakio parkas sudaro išimtį (35 pav.). Trakams Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 945 „Dėl kurortinės teritorijos statuso suteikimo Trakų miestui“ suteiktas kurortinės teritorijos statusas⁷ (36 pav.), kuris įpareigoja daugiau dėmesio skirti rekreacinės infrastruktūros kokybės gerinimui, vystymui, miesto želdynų plotų gausinimui ir kokybės gerinimui. Svarbu ne tik išsaugoti esamus želdynų plotus, bet ir įveisti naujus.

35 pav. Lankytojams skirta infrastruktūra ir pramogos bei turizmo trasos ir takai Trakų INP ir artimoje aplinkumoje.

⁷ Patvirtintos kurortinės teritorijos ribos pietinėje dalyje neapima vėliau prie miesto prijungtų teritorijų su Babruko ir Širmuko ežerais.

36 pav. Trakų miesto kurortinės teritorijos ribų planas.

Trakai siekia kurorto statuso, kuris padėtų surinkti daugiau lėšų miesto kaip turizmo ir rekreacinio aptarnavimo centro vystymui, tvarkymui ir priežiūrai. Siekiant kurorto statuso, Trakams šiuo metu trūksta sveikatinimo įstaigų (reikalaujama bent trijų), taip pat kurortas turi turėti aplinkkelį.

Poilsio gamtoje potencialas. Trakų INP ir jam gretimose teritorijose poilsis pirmiausia yra susijęs su gausiais mažo ploto ir gana dideliu skaičiumi vidutinio dydžio rekreacijai tinkamais natūraliais vandens telkiniais. Svarbu akcentuoti, kad miškai, būdami įvairiarūšiais ir ne visuomet tinkamais masinei rekreacijai, planuojamoje teritorijoje tokio reikšmingo poilsinio vaidmens kaip ežerai nevaidina. Trakų INP ypač išsiskiria didžiųjų Trakų ežeryno ežerų grupė (Galvė, Akmena, Skaistis, Totoriškių ir Lukos (Bernardinų) ežerai), kurių pakrantėje ir akvatorijoje realizuojamas beveik visas įmanomas rekreacinių veiklų spektras, pradedant poilsine rekreacija (poilsis prie vandens – maudymasis, žvejyba) ir baigiant sportine rekreacija (irklavimo sportas).

Mažieji ežerai planuojamoje teritorijoje išsidėstę netolygiai ir vienas nuo kito labai skiriasi pagal ežerų dubens morfologiją, pakrantės pobūdį, t. y. tuo, kas apsprendžia jų naudojimo rekreacijai intensyvumą ir pobūdį. Be paminėtų faktų mažųjų ežerų panaudojimo galimybes apsprendžia skirtingų teritorijos dalių apsaugos ir naudojimo režimas, kuris kai kuriais atvejais apriboja intensyvesnį jų panaudojimą rekreacijai. Didesnioji dalis šiai grupei priskiriamų ledyno guolio, dubakloninės ir termokarstinės kilmės ežerų (Bitiškių, Ilgučio, Šulininkų, Balčio, Babruko, Gilučio, Sasonės ež.) ekstensyviai naudojami įvairioms poilsinėms rekreacijos veikloms (maudymasis, žvejyba). Kita dalis (pelkiniai ežerai) daugeliu atvejų turi konservacinį naudojimo režimą ir naudojami arba galėtų būti naudojami ekstensyviai pažintinei rekreacijai (Plomėnų, Piliškių, Ilgelio ež.).

Poilsinės rekreacijos kontekste ežerų supamas Trakų miestas yra idealioje situacijoje. Nedideliu 1–3 km atstumu nuo miesto centro yra išsidėstę beveik visi oficialūs Trakų INP esantys paplūdimiai ir maudyklės: Akmenos ežero paplūdimys (Karaimų g.); Totoriškių ež. maudyklė (nuo Plomėnų g. pusės); Totoriškių ež. maudyklė (nuo Ežero g. pusės); Lukos ežero maudyklė (nuo Birutės g.); Skaisčio stovyklavietė (nuo Varnikių g.); Babruko ež. maudyklė, ir dar keletas privačių paplūdimių. Viešų poilsiaviečių ir maudyklių galėtų būti daugiau, tačiau jų įrengimą vandens telkinių pakrantėse daug kur riboja privati nuosavybė.

Vertinant miškus, poilsiui tinkamiausi normalaus drėgnumo augavietėse augantys pušynai, kurie sudaro trečdalį nacionalinio parko miškų (į šį plotą įeina ir buvusiuose žvyro karjeruose pasodinti miškai). Didesnius masyvus jie sudaro Alsakių miško pietinėje dalyje, Varnikų miško šiaurės vakarinėje ir šiaurės rytinėje dalyse, Rėkalnio miške, miške tarp Žydiškių ir Kariotiškių, miške tarp Naujasodžio ir Babriškių. Rusakalnio miške pušynai išsibarstę ir vientisų masyvų nesudaro. Tik dalis sausų pušynų patenka į rekreacinio prioriteto zonas, didesnė dalis yra draustiniuose ar ekologinės apsaugos prioriteto zonose.

Kadangi nacionalinis parkas patenka į Vilniaus priemiestinę zoną, susiduriama su problema, kad kai kurie rekreaciniai objektai (pavyzdžiui, poilsio bazė „Liepsnelė“ Varnikų kaime, Kudrionių poilsio bazė prie Bitiškių ežero ir kt.) pavirto ar pamažu virsta gyvenamaisiais būstais ar vasarnamiais, juose nebeteikiamos poilsio paslaugos.

Apgyvendinimo paslaugos, kurios tiesiogiai siejasi su nevienadiene poilsine rekreacija, nacionaliniame parke išplėtotos netolygiai. Trakų mieste yra nemažai smulkių apgyvendinimo įstaigų (svečių namų, apartamentų), tačiau trūksta viešbučių. Karaimų g. 53A įsikūręs 4 žvaigždučių viešbutis „Apvalaus stalo klubas“. Aukštos klasės (5 žvaigždučių) viešbučių kompleksą planuojama statyti šiaurinėje Galvės ežero pakrantėje, dviejų žvaigždučių poilsio

komplekso „Trakų slėnis“ vietoje. Būtina ieškoti galimybių įkurti vidutinės klasės viešbučius, pavyzdžiui, vystomame žemės sklype ties Karaimų g. 60 ar nenaudojamame buvusios internatinės mokyklos pastate Birutės g. 42A.

Apgyvendinimo sektoriaus vystymą apsunkina mažas atstumas nuo Vilniaus miesto. Nacionalinį parką aplanko daug turistų, tačiau dauguma jų atvyksta dienai, vakare išvažiuoja ir nepasilieka nakvynei.

Jeigu „Trakų slėnis“ virs aukštos klasės viešbučių kompleksu, Trakai liks be kempingo. Reikia ieškoti alternatyvių vietų kempingų ir kemperių aikštelių įrengimui. Galimybė įrengti miesto kempingą yra ties Aukštadvario ir Plomėnų gatvių sankryža (mažai naudojama aikštelė, nuomojamas valstybinis sklypas). Potencialiai tinkamos vietos kempingo įrengimui gali būti prie Akmenos ežero ties rajoniniu keliu Nr. 4709 Trakai–Padvarionys–Semeliškės, taip pat rekreaciniu požiūriu ypač vertingoje teritorijoje į ŠR nuo Užutrakio dvaro sodybos.

Trakų apylinkėse (nacionalinio parko ribose) paslaugas teikia bent 8 kaimo turizmo sodybos. Dar keletas kaimo turizmo sodybų yra šalia nacionalinio parko – prie Bražuolės upės, Matiškės kaime šalia Balčio ežero ir kitur.

Pažintinės rekreacijos potencialas. Lietuvos saugomose teritorijose prioritetas skiriamas pažintiniam turizmui vystyti. Pažintinis turizmas yra labai plati sąvoka, pagal pažinimo objektą jis skirstomas į gamtinį ir kultūrinį, pagal keliavimo būdą – į automobilių, dviračių, pėsčiųjų, vandens ir kt.

Nacionalinio parko kultūrinio turizmo potencialas vertinamas kaip prioritetinis visuose teritorijų planavimo dokumentuose. Lietuvos Respublikos bendrajame plane „*Lietuva 2030*“ nustatyta, kad Vilniaus krašto nacionalinės reikšmės kultūros paveldo areale, į kurį patenka ir Trakų INP, didinamas rekreacinis potencialas, planuojama bendra turizmo ir rekreacinės infrastruktūros plėtra, kuriamos vertikalios ir mišrios partnerystės tarp nacionalinės reikšmės ir regioninės reikšmės kultūros paveldo arealų, plėtojami rekreaciniai, turistiniai maršrutai, organizuojant kelių dienų pažintinės keliones, apimančias visas ar kelias UNESCO vertybes (*Lietuvos Respublikos bendrasis planas Lietuva 2030*).

Nacionalinio parko pažintinio turizmo potencialas labai didelis, įvertintas ir prioritetizuotas daugumoje nagrinėtų teritorijų planavimo dokumentų. Nacionalinį parką kerta tarptautinės Eurovelo sistemos dviračių trasos koridorius „Rytų Europos takas“ (Nr. 11) atkarpa (Semeliškės–Trakai–Lentvaris), taip pat rekomenduojamas nacionalinis reprezentacinis kultūrinio turizmo maršrutas – „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ (LRBP-2007), regioninis gamtinio ir kultūrinio pobūdžio valstybinių parkų žiedas „Dzūkijos parkų žiedas“, Jono Pauliaus II piligrimų kelias. Daugumos gamtos ir kultūros paveldo vertybių pasiekiamumas yra geras. Svarbų rekreacinį potencialą turi Šv. Jokūbo piligrimų kelio atkarpa Vilnius–Trakai–Onuškis. Dėl santykinai didelės pažintinių objekto koncentracijos vienoje ar keliose vietose, daugumos gamtos ir kultūros paveldo vertybių pasiekiamumas yra geras.

Trakų INP yra išskirtinė Lietuvos saugoma teritorija. Jame, skirtingai nuo daugelio kitų valstybinių parkų, didžiausias dėmesys skiriamas kultūriniam pažintiniam turizmui vystyti, tačiau dėl išskirtinai didelio Trakų miesto gamtinio-kultūrinio potencialo ir jo įvairovės, kultūrinė ir gamtinė pažintinės rekreacijos kryptys Trakų INP ribose yra stipriai poliarizuotos, jų išvystymas itin netolygus. Toks dėsningumas galioja ir visos Trakų r. savivaldybės kontekste.

Kultūrinio pobūdžio pažintinės rekreacijos kryptis dažniausiai siejama su Trakų, Senųjų Trakų ir Užutrakio dvaro komplekso teritorijomis, kuriose ir yra didžiausias kultūros paveldo

objektų skaičius. Kiti kultūrinio pobūdžio pažintinio turizmo raiškos atvejai siejami su ne mažiau reikšmingais, tačiau pavieniai objektais, kurie išsidėstę toliau nuo urbanizuotų teritorijos dalių, Trakų INP pakraščiuose (Daniliškių sentikių kaimas ir piliakalnis, Bražuolės piliakalnis). Jų lankomumas daug mažesnis ne dėl to, kad nėra pažintinės rekreacijos raišką skatinančių gamtinių bei kultūrinių objektų, bet dėl gana prasto jų viešinimo, nepakankamo eksponavimo ir integravimo į pažintinių linijinės rekreacinės infrastruktūros sistemą. Antai vienas iš istoriškai reikšmingiausių ir turinčių didžiausią aikštelę Bražuolės piliakalnis ir jo prieigos iki šiol nėra pavyzdinčiai sutvarkytos ir pritaikytos lankymui. Prie itin vaizdingo Daniliškių piliakalnio ne tik kad sudėtinga prieiti, bet netgi sunku jį surasti. Kiti gyvenvietėse esantys panašaus pobūdžio paveldo objektai, (Varnikių ir Senųjų Trakų piliakalniai) yra geriau sutvarkyti ir lankytojams labiau matomi.

Lankytojų koncentracija viename nedidelio ploto areale kelia daug įvairaus pobūdžio problemų, ypač susijusių su srautų valdymu, todėl vienas iš uždavinių, rengiant planavimo schemą, turėtų būti rekreacinės infrastruktūros decentralizacija.

Turizmo srautų paskirstymui, rekreacinės infrastruktūros plėtojimui yra parengta daug specialiųjų teritorijų planavimo dokumentų. Daug dėmesio planuose skiriama parkavimo problemų sprendimui, naujiems ekologiško visuomeninio transporto maršrutams, projektuojamos naujos dviračių ir pėsčiųjų, žirgų turizmo trasos, vandens transporto plaukiojimo zonos.

Viešasis rekreacinis naudojimas ir infrastruktūra nacionaliniame parke išplėtota netolygiai (35 pav.). Rekreacinė infrastruktūra daugeliu atvejų vystoma Trakų mieste. Trakų INP direkcija pastaraisiais dešimtmečiais daug dėmesio skyrė Užutrakio dvaro sodybos tvarkymui. VMU Trakų regioninis padalinys Varnikų miške įrengė ir prižiūri stovyklavietę „Prie Trakų“ (Skaisčio ežero pakrantėje, Varnikų miško 127 kv.) bei Varnikų pažintinį taką.

Lankymui geriausiai pritaikyti Trakų senamiestyje esantys paveldo objektai ir Užutrakio dvaro sodyba. Plėtojant pažintinį lankymą, būtina pritaikyti ir kitus objektus, sujungiant juos pažintinio turizmo trasomis: Bražuolės piliakalnį, Kęstučio kalną, Daniliškių piliakalnį ir kt.

Gamtinio pobūdžio pažintinės rekreacijos kryptis labiau siejama su pažintiniais / mokomaisiais takais ir trasomis, kurie Trakų INP lokalizuoti taip pat netolygiai, nereprezentatyviai ir nepakankamai. Tai ypač aktualu kalbant ne apie esamų kelių pagrindu planuojamas turistines pažintines trasas, dažniausiai skirtas automobiliams, kartais dviračiams, bet apie tikslingai formuojamus pėsčiųjų pažintinius takus, kurių tinklas tokioje gamtiniu ir kultūriniu požiūriu vertingoje saugomoje teritorijoje yra labai menkas. Esamas specializuotų dviračių trasų tinklas taip pat nėra pakankamas, reprezentatyvus ir susisiekimo požiūriu logiškas. Visų pirma, Trakų INP funkcionuojantys ir pagal visus saugumo reikalavimus suformuoti dviračių takai yra fragmentiški, suformuoti „pakibusių atkarpų“ principu ir nesudarantys tarpusavyje susisiekiančių žiedinių sistemų (Trakai–Užutrakio parkas, Trakai–Lentvaris ir kt.). Kita gal net svarbesnė problema, susijusi ne tik su Trakų INP, bet ir jo aplinkuma (viso Trakų r., ar net gretimų savivaldybių teritorijomis) – tai saugomoje teritorijoje esančių dviračių takų sistemos (nors ir fragmentinės) sąsajos nebuvimas su potencialiai didelių turistų srautus generuojančiais miestais. Ypač Vilnius užtikrintų nepertraukiamą keliautojų dviračiais srautą ir dviračių takų sistemos greitesnę vystymąsi bei kokybinį augimą. 2015 m. patvirtintas Ekologinio turizmo transporto grandžių Trakų INP teritorijoje planas numato didesnės dalies paminėtų problemų sprendimą artimoje perspektyvoje, tačiau nemini ir nesprendžia Trakų ir Vilniaus dviračių takų sistemų susiejimo

klausimo. Tam galėtų pasitarnauti ir dviračių maršrutas, kuris sujungtų visus tris šiame regione E. F. Andrė projektuotus parkus: Užutrakio, Lentvario ir Baltosios Vokės.

Sportinės ir pramoginės rekreacijos potencialas. Trakų INP yra viena iš nedaugelio saugomų teritorijų, kurioje dėl palankių gamtinių sąlygų dar iki nepriklausomybės atgavimo susikūrė irklavimo sporto vystymui ir aukšto rango varžybų organizavimui būtina infrastruktūra. Nors pastarosios sportinės veiklos vystymas ir intensyvinimas neretai prieštarauja ekosistemų ir hidroekosistemų apsaugos tikslams, subalansuoto santykio tarp apsaugos ir naudojimo išlaikymas kuria teigiamą su irklavimo sportu susijusių veiklų funkcionavimo ir vystymo saugomoje teritorijoje precedentą. Siekiant poilsinės, pramoginės ir sportinės rekreacijos suderinamumo, dalis vakarinės Galvės ežero akvatorijos skirta treniruočių vykdymui ir varžybų organizavimui (37 pav.). „Gintarinių irklų“ regata yra Baltijos šalyse didžiausios tarptautinės irklavimo varžybos kasmet rengiamos Trakuose nuo 1962 m. [53] [54]. Lietuvos sporto centro Trakų sporto bazė įsikūrusi Galvės ežero pietvakarinėje pakrantėje (Karaimų g. 73).

Galvės ežere populiarus buriavimas, plaukiojimas pramoginiais laivais, valtimis, vandens dviračiais ir irklentėmis, taip pat povandeninis nardymas. Opi jachtklubo problema – galiojančioje nacionalinio parko planavimo scheme numatyta jachtklubą likviduoti, tačiau alternatyvios vietos jachtklubui Trakuose nėra. Kol jachtklubo klausimas neišspręstas, nėra galimybių suformuoti žemės sklypą, tvarkyti teritoriją, pastatus, pakrantę ir prieplauką.

Vaizdingose Trakų apylinkėse populiarūs skrydžiai oro balionu. Tikėtina, kad ribojant skrydžius Vilniaus mieste, ši pramoga Trakuose dar labiau vystysis. Jodinėjimo paslaugas istoriniame nacionaliniame parke teikia bent 4 žirgynai: žirginio sporto klubas „Naujadvario žirgai“ (įsikūręs Jovariškių k.), žirgynas „Laimos žirgai“ (Būdos k.), žirgynas „Laimingas žirgas“ (Ostruvkos k.) ir žirgynas „Juodasis gražuolis“ (Žydiškių k.).

Rekreacinės teritorijos. Trakų INP išskirtos net 34 rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, kurios išsidėsčiusios labai įvairioje geografinėje situacijoje, bet visais atvejais jų sąsajos su vandeniu yra itin glaudžios. Rekreacinio prioriteto zonos užima 14,9% parko ploto, tačiau jų gamtinio pagrindo ir žemės naudmenų pobūdis, rekreacinis potencialas, pritaikymo ir rekreacinės infrastruktūros išvystymo laipsnis bei naudojimo pobūdis gana stipriai skiriasi. Visas rekreacines zonas pagal aukščiau minėtus požymius, kurie sąlygoja skirtingą rekreacinį potencialą ir teritorijų panaudojimo galimybes, galima suskirstyti į tris grupes: a) rekreacinės akvatorijos 624,4 ha (7,7 % nuo Trakų INP ploto); b) miško parkai 554,4 ha (6,8 %); c) rekreacinių įstaigų teritorijos – 33,1 ha (0,4 %).

Pagal Trakų INP planavimo schemas sprendinius rekreacija, turizmas gali būti plėtojami su apribojimais rekreacinio prioriteto zonoje, kurią sudaro: rekreacinės akvatorijos (Skaisčio, Lukos, Totoriškių, Gilušio, Babruko, Bitiškių ežerai); miško parkų teritorijos (Trakų-Totoriškių, Rėkalnio, Varnikų-Lukos, Varnikų-Skaisčio, Žydiškių, Kudrionių, Jovariškių, Babriškių); rekreacijos įstaigų teritorijos. Pastarosios teritorijos buvo nustatytos su tikslu statyti rekreacines įstaigas, jų aplinką pritaikyti poilsiavimui ir naudoti poilsiautojų apgyvendinimui ir aptarnavimui.

Rekreacinės akvatorijos sudaro beveik pusę visų Trakų INP rekreacinių zonų ir apima gamtiniams draustiniams nepriskirtą didžiųjų Trakų ežerų dalį (Skaisčio, Bernardinų ir Totoriškių ežerus) bei kitų smulkesnių teritorijoje esančių ežerų akvatorijas (Babruko, Šulininkų, Birvos, Kulpio, Balčio ežerus). Pastarosios zonos dėl paviršiaus monofunkciškumo

turi santykinai mažą panaudojimo potencialą, visais atvejais susietą tik su veikla ant vandens ir šalia jo (plaukiojimas, žvejyba, maudymasis). Kai kurios iš šių teritorijų, ypač sezono metu, naudojamos itin intensyviai. Kitos gi (mažųjų ežerų) akvatorijos skirtos ekstensyviai poilsinio ir pažintinio pobūdžio rekreacijai.

Miško parkai apima teritorijas, kurios laikytinos lydinčiomis (gretimomis) vandens akvatorijoms ar rekreacinių įstaigų teritorijoms. Jos paprastai tarnauja kaip gerą rekreacinę aplinką užtikrinantis fonas arba kaip apsauginė zona. Joms priskiriamų teritorijų gamtinė vertė, estetinė ir infrastruktūros kokybė tiesiogiai priklauso nuo geografinės padėties ir nuo kaimynystėje esančio rekreacinio objekto svarbos bei lankomumo. Miško parkas šalia Akmenos ežero rytinės pakrantės, kurioje yra oficialus paplūdimys, yra didesnės vertės ir geresnės infrastruktūros kokybės nei miško parkas, esantis į vakarus nuo Jovariškių gyvenvietės, arba ties Kudrionių poilsio kompleksu. Dalyje miško parkų pastaraisiais metais vyksta intensyvus medynų (eglių) nykimas, todėl vykdomi didelio masto plyni sanitariniai kirtimai, kurie reikšmingai blogina rekreacinės aplinkos kokybinius parametrus ir bendrą būklę. Kultūrinės kilmės miško parko plotuose iš vakarų apjuosiančiuose Trakų miestą, taip pat ir pietrytinėje Akmenos ežero pakrantėje nevykdomi, arba nepakankama apimtimi vykdomi, kraštovaizdžio formavimo kirtimai, ir netgi pagrindiniai būtinieji su medynų ugdymu susiję darbai. Apibendrinant galima teigti, kad Trakų INP esančio šio tipų zonų bendras kiekis yra pakankamas, tiek atsižvelgiant į poreikius, ir juo labiau į galimybę juos tvarkyti, laikantis aukštų rekreacinės aplinkos formavimo standartų. Prasminga kelti klausimą tik dėl rekreacinių zonų tolygumo, kuris padėtų sprendžiant ekstensyvios rekreacijos vystymo klausimus, kiek tai dera su konkrečioms teritorijoms nustatytu apsaugos režimu, Trakų INP periferinėse dalyse.

Rekreacinių įstaigų teritorijos apima santykinai mažą Trakų INP dalį ir beveik visais atvejais turi tiesioginę sąsają su vandens akvatorijomis. Pastarieji plotai siejasi su jau veikiančioms arba planuojamomis poilsinę ir pramoginę rekreaciją aptarnaujančiomis įstaigomis (kempingas „Slėnis“ Galvės ež. šiaurinėje dalyje, buv. Žalgirio irklavimo bazės teritorija Galvės ež. pietrytinėje dalyje ir kt.). Atsižvelgiant į esamą dalies rekreacinių įstaigų teritorijų naudojimo pobūdį, galime teigti, kad jose vykdoma veikla tiesiogiai su rekreacija neturi ryšio (dekoratyvinių augalų prekyvietė „Soltra“), arba naudojamos individualiai gyvenamajai statybai, kuriose nevykdomas su rekreacija susijusių paslaugų teikimas. Šio tipo rekreacinių zonų kiekis pagal bendrą plotą yra nedidelis, tad, siekiant paskatinti atskirų Trakų INP dalių rekreacinio potencialo panaudojimą, jei tai nepažeistų teritorijų apsaugos reglamento, galima būtų galvoti apie jų plėtrą.

Ne visų rekreacinio prioriteto zonų išskyrimas pakankamai pagrįstas. Dalis rekreacinio prioriteto zonų yra labai smulkios, trečdalis jų plotas nesiekia 10 ha. Tokių smulkių zonų neturėtų likti – jų derėtų arba atsisakyti arba išplėsti / sujungti su gretimomis rekreacinio prioriteto zonomis. Svarstyti: Skaisčio, Balčio, Birvos, Kulpio, Šulininkų, Avapvaluko, Dyliškių, Siaurinko, Širmuko, Vėžio Akies ežerų ir kai kurių kitų rekreacinių zonų išskyrimo tikslingumas. Atkreiptinas dėmesys, kad Skaisčio ir Širmuko ežerai yra Natura 2000 tinklo teritorijos (BAST), šiuose ežeruose turi būti saugomos gyvosios gamtos vertybės ir vykdoma rekreacinė veikla neturi bloginti saugomų rūšių ir buveinių būklės ar pasiekti (išlaikyti) gerą jų būklę.

Kita vertus, svarstyti: į rekreacinio prioriteto zoną įjungti prie Skaisčio ežero (Varnikų miško 127 kv.) miškininkų įrengtą stovyklavietę, Babruko ežero pakrantes, rytines Skaisčio

ežero pakrantes (Kariotiškių ir Žydiškių kaimuose), pietines Lukos ežero pakrantes ir kai kurias kitas vietas.

Pažymėtina, kad į šiaurę nuo Užutrakio dvaro sodybos išskirta didelė (apie 197 ha) rekreacinio požiūriu ypač vertinga teritorija, apimanti Užutrakio dvaro vizualinės apsaugos zoną su Epušės ežeru, Galvės ir Skaisčio ežerų pakrantes. Šioje teritorijoje valstybinė žemė neprivatizuojama. Didesnė šios teritorijos dalis nenaudojama, apauganti medžiais ir krūmais. Rengiant nacionalinio parko planavimo schemą yra galimybės išnagrinėti ir numatyti šios teritorijos naudojimą. Dalis jos galėtų būti įjungta į rekreacinio prioriteto zoną.

Taigi, rekreacinio prioritetų zonas ir jų ribas rengiant nacionalinio parko planavimo schemą būtina nuodugniai peržiūrėti ir optimizuoti.

Analizuojant specializuotas, su judėjimu skirtingo pobūdžio transportu susijusias pažintinės rekreacijos veiklas, svarbiu informacijos šaltiniu yra naudojimosi atitinkamais maršrutais intensyvumas. Tokie duomenys suteikia planuotojams dvejopą supratimą: kokie maršrutai priklausomai nuo judėjimo pobūdžio yra intensyviausiai eksploatuojami, ir dėl kokių priežasčių. Antra, ką ir kur reikėtų pakeisti, kad pagerintume ir valdytume atitinkamos su judėjimu susijusios pažintinės rekreacijos veiklos sąlygas – infrastruktūrą.

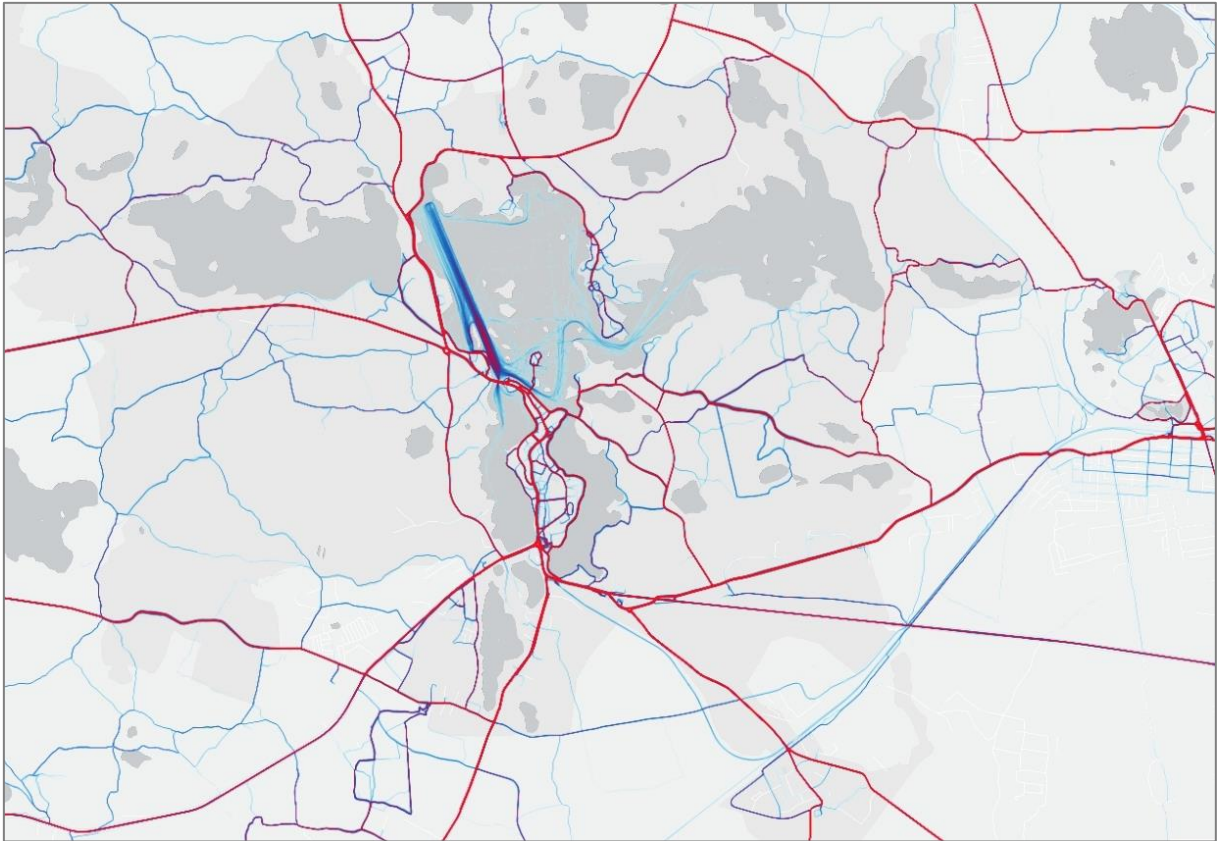
Automobilių turizmas. Palyginti gerai išplėtotas kelių tinklas sudaro geras sąlygas automobilių turizmui. Lankytojai automobiliais ir kemperiais gali lengvai pasiekti daugelį vaizdingų nacionalinio parko vietovių ir lankomų objektų, tačiau iškyla transporto srautų ir automobilių stovėjimo valdymo problemų, ypač šiaurinėje Trakų senamiesčio dalyje (Trakų senamiesčio urbanistiniame draustinyje). Prie svarbiausių maršrutų sustojimo ir poilsio vietų pakanka, prie daugelio populiariausių ir intensyviai lankomų objektų įrengtos stovėjimo aikštelės (35 pav.). Vis dar trūksta kokybiškai įrengtų kempingų ir kemperių aikštelių. Pastaraisiais metais keliavimas kemperiais Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse sparčiai populiarėja, kempingų poreikis auga, tuo tarpu „Trakų slėnio“ kempingo vietoje numatoma statyti viešbučių kompleksą. Mažiau lankomi gamtos ir kultūros paveldo objektai neturi patogių privažiavimo galimybių, greičiausiai dėl to ir mažiau lankomi, mažiau populiarūs.

Dviračių, pėsčiųjų ir vandens turizmas. Vystant šias turizmo rūšis Trakų mieste ir nacionaliniame parke skiriama daug dėmesio. Ekologinio turizmo transporto grandžių Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje specialiojo plano sprendiniais numatytas tankus dviračių ir pėsčiųjų takų tinklas, vandens turizmo maršrutai. Trakų mieste teikiamos dviračių ir elektrinių paspirtukų nuomos paslaugos. Tačiau didelė dalis numatomų sprendinių dar nėra įgyvendinti. Trūksta įrengtų dviračių-pėsčiųjų takų, kol kas jie nesudaro žiedinių maršrutų, kuriais būtų patogų keliauti. Svarbu kuo greičiau įrengti Mažąjį dviračių turizmo žiedą (žr. 48 pav.). Siūlytina įrengti šiaurinį Trakų dviračių žiedą, sujungiant esamus pėsčiųjų-dviračių takus su Užutrakio dvaro sodyba, Angelų kalva, Bražuolės gyvenvieta ir piliakalniu. Taip pat tikslinga atkurti keltą tarp Užutrakio ir Varnikų kaimo. Svarbus ir tranzitinių dviračių turizmo trasų (ypač Eurovelo 11 koridoriaus) bei dviračių turizmo jungčių su gretimais miestais (Vilniumi, Lentvariu ir kt.) ir rekreaciniais arealais vystymas. Dviračių turizmo plėtra svarbi ne tik turistams, tačiau ir vietos gyventojų susisiekimui kaip alternatyvios susisiekimo priemonės pakeičiančios automobilius.

Pėsčiųjų turizmas taip pat siejasi su dviračių turizmu – tais pačiais keliais ir įrengtais takais naudojasi tiek dviratininkai, tiek pėstieji (37 pav., 38 pav.). Aktualūs pėsčiųjų ir

dviratininkų judėjimo duomenys gali pasitarnauti pažintinio turizmo trasų ir takų sistemos optimizavimui, naujų maršrutų ir jungčių paieškai.

Nacionaliniame parke įrengtas vienas plačiai žinomas ir gausiai lankomas Varnikų pažintinis takas. Šiuo metu takas uždarytas rekonstrukcijai (planuojama darbų pabaiga 2024 m. birželį). Būtina įrengti pažintinį taką Bražuolės piliakalnio lankymui. Svarstytinas pažintinio tako įrengimas Šulininkų ežerų sistemos teritorijoje, Kudrionių kraštovaizdžio draustinyje, apjungiant Daniliškių piliakalnį, Daniliškių kaimą su sentikių cerkve ir Kudrionių keimais (aukštos plokščiaviršūnės formos kalvos).

37 pav. *Važinėjimo dviračiais intensyvumas Trakų INP ir artimiausioje aplinkumoje Strava programėlės (<https://www.strava.com/heatmap>) duomenimis. Vandens akvatorijoje matomos tankios mėlynos linijos siejamos su sportinio pobūdžio rekreacijos (irklavimo sportas) raiškos vietomis.*

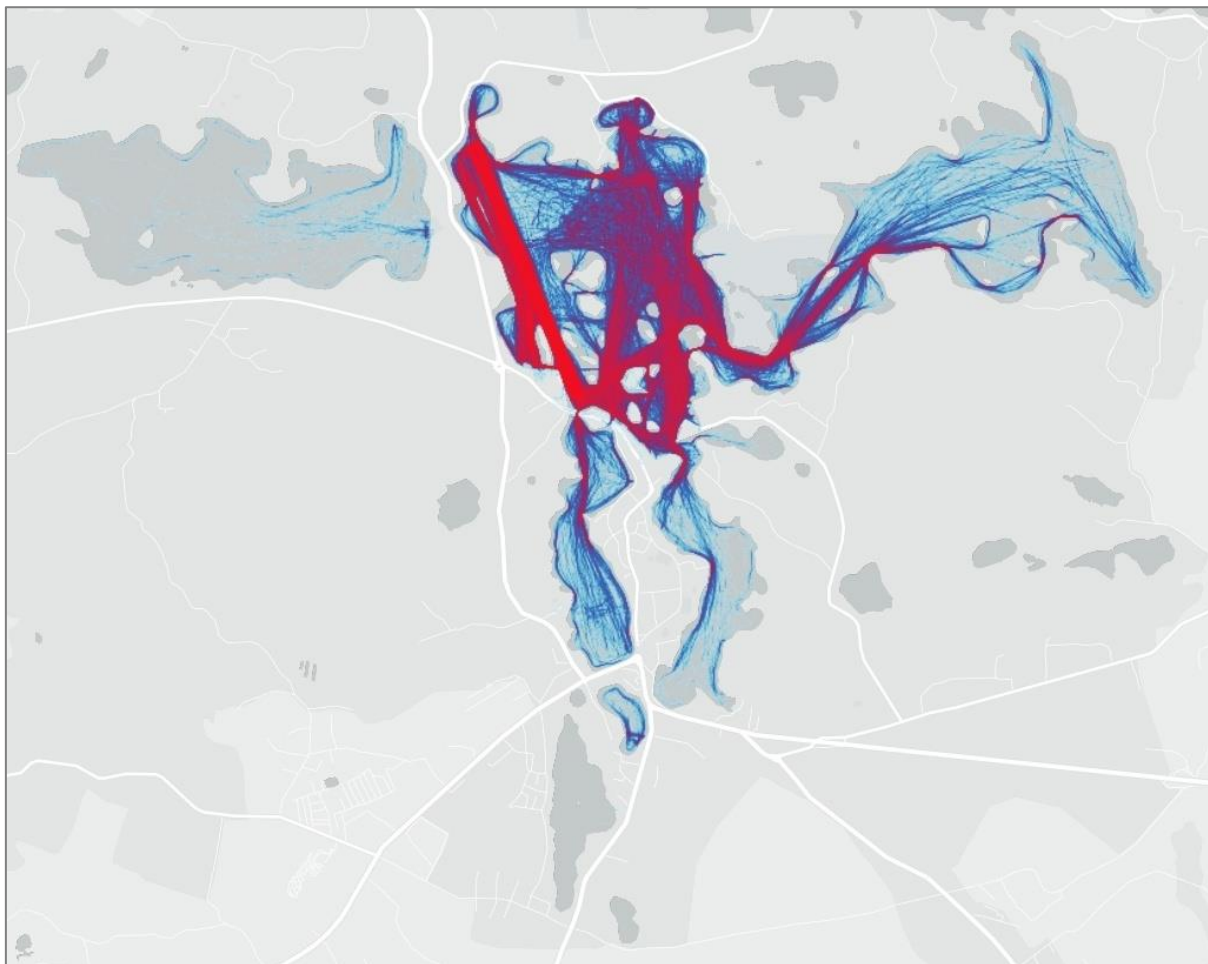

38 pav. Bėgiojimo ir vaikščiojimo intensyvumas Trakų INP ir artimiausioje aplinkumoje Strava programėlės (<https://www.strava.com/heatmap>) duomenimis. Mėlynos linijos matomas vandens akvatorijoje siejamos su pažintinio pobūdžio rekreacija (turistų plukdymas standartizuotais maršrutais).

Vandens turizmui daugiausiai naudojami greta išskirtinės vertės kultūros paveldo objektų esantys vandens telkiniai (39 pav.) – Galvės, Totoriškių, Skaisčio, Lukos ir iš dalies Akmenos ežerai. Specialiuosiuose planuose Galvės, Totoriškių, Lukos, Akmenos ir Babruko ežerai numatyti vandens turizmo ir susisiekimo plėtrai. Galvės ežere itin intensyviai plaukiojama įvairios konstrukcijos pramoginio tipo laivais, valtimis, bei jachtomis. Vakarinė Galvės ežero dalis skirta irklavimo varžyboms bei treniruotėms.

Plaukiojamą erdvę daugumai vandens susisiekimo priemonių (išskyrus valtį, baidarę ir irklentę) Trakų ežerais riboja esami tiltai. Siekiant formuoti universalesnę vandens transporto sistemą, yra tikslinga plaukiojimui trukdančius tiltus rekonstruoti, padaryti pakeliamus ar pasukamus. Tuomet Trakų ežerai iš tiesų susijungtų ir atsivertų daug platesnės galimybės vandens turizmo ir alternatyvaus vietinio susisiekimo vystymui. Kuriami planai vystyti vandens susisiekimą Trakų mieste – kad viešuoju transportu ar automobiliu atvykę turistai pagrindinius objektus galėtų pasiekti plaukdami laiveliais ir vandens taksi.

Keliamos idėjos dėl jungties tarp Akmenos ir Galvės ežerų įrengimo (atkūrimo), kanalo tarp Skaisčio ir Balčio ežerų ir toliau, link Lentvario, atgaivinimo. Šios idėjos svarstytinos, tačiau jų įgyvendinimas yra sudėtingas.

39 pav. Plaukiojimo intensyvumas Trakų INP ežeruose Strava programėlės (<https://www.strava.com/heatmap>) duomenimis.

Slidžių turizmas. Šios žieminio turizmo krypties vystymą Trakų INP apsunkina mažas atstumas nuo Vilniaus (Liepkalnio slidinėjimo centro) ir vis šiltėjantis klimatas. Pastaraisiais dešimtmečiais žiemos švelnėja, tampa nepastovios, vis dažniau pasitaiko žiemų kai nesusidaro pastovi sniego danga. Tai, kad Trakų INP yra rytinėje šalies dalyje, tik šiek tiek pagerina situaciją. Žiemos metu Trakų senamiestį supančių ežerų pakrantės, užšalusių ežerų akvatorijos naudojamos slidžių turizmui (40 pav.). Specializuotų slidžių ir (ar) rogučių nusileidimo trasų nacionaliniame parke nėra.

40 pav. Slidinėjimo intensyvumas Trakų mieste Strava programėlės (<https://www.strava.com/heatmap>) duomenimis.

17. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai

Galiojančiuose teritorijų planavimo dokumentuose nustatyti reglamentai

Planuojamoje teritorijoje yra patvirtintų ir galiojančių teritorijų kompleksinio ir specialiojo planavimo dokumentų, kurių sprendiniai turės įtakos Trakų nacionalinio parko nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimui.

Yra parengti penki nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai:

- Trakų senamiesčio sklypų ribų projektas, parengtas 1993 m.;
- Trakų senamiesčio regeneravimo projektas – tvarkymo ir naudojimo režimo projektas, parengtas 1995;
- Užutrakio dvaro sodybos specialusis (paminklosauginis) planas, patvirtintas 2000 m.;
- Lentvario dvaro sodybos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai;
- Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių komplekso ir jos teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, 2013 m.

Dalis šių planų (trys pirmieji sąraše) buvo parengti, vadovaujantis iki 2005 m. galiojusio Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo nuostatomis, todėl jų sprendiniai nevisiškai atitinka šiuo metu galiojančio Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo sąvokas, tačiau yra svarbūs ir aktualūs, nustatant paveldosaugos reikalavimus ir tvarkymo priemones.

Toliau aptariami planuojamos teritorijos kultūros vertybių apsaugai aktualių dokumentų sprendiniai.

2018 m. parengta Trakų senamiesčio (u. k. 17114) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumento – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo plano koncepcija. Šio dokumento rengimo procesas nutrauktas KPD direktoriaus 2022 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. Į-182, tačiau specialiuosiuose reikalavimuose TINP planavimo schemos rengimui nurodyta „išanalizuoti, įvertinti ir, tęstinumo principu, atsižvelgti bei pasinaudoti“ jo sprendiniais.

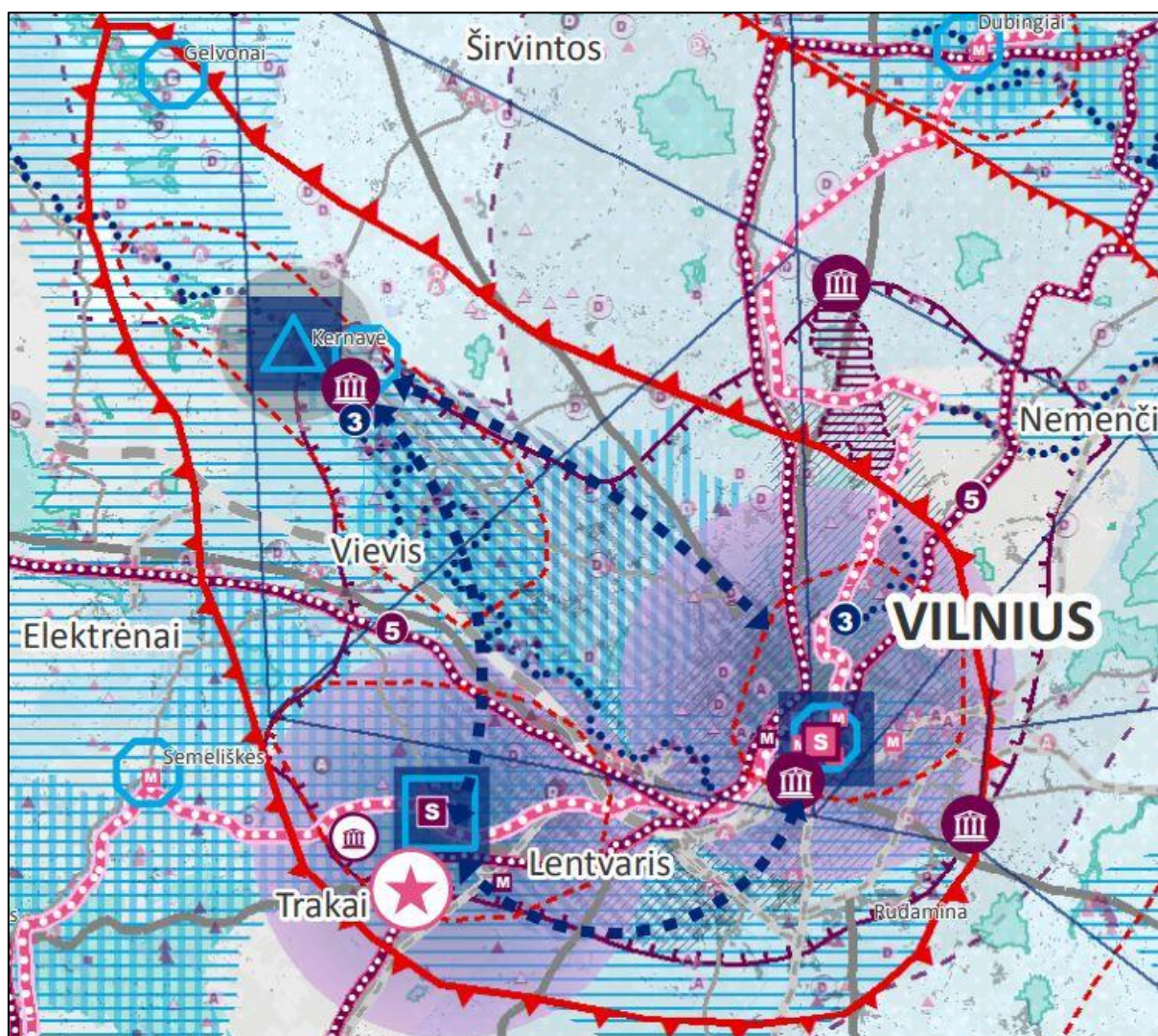
Bendrieji planai

Lietuvos Respublikos bendrasis planas

Reg. Nr. T00052507 (100002000075)

Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789

Trakų nacionalinio parko teritorija Lietuvos Respublikos bendrajame plane priskiriama nacionalinės reikšmės kultūros paveldo arealams, formuojantiems Lietuvos istorinį kultūrinį karkasą (41 pav.). Vilniaus krašto kultūros paveldo arealas apibūdinamas kaip kompleksinių vertybių sandrauba, susijusios su Lietuvos valstybės įsikūrimu, atspindinčios viduramžių gynybinių sistemų bruožus, sostinės vystymosi kelią, architektūros stilių įvairovę, savitą Vilniaus krašto kaimiškojo kraštovaizdžio pobūdį. Areale gausu visų tipų išpūdingos vizualinės raiškos saugomų kultūrinių kraštovaizdžių.

SPRENDINIAI

Saugomi, integruojami ir įveiklinami kraštovaizdžiai

Kultūrinio kraštovaizdžio arealai ir vietovės

- Archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Kaimiškojo kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Techninio inžinerinio kultūrinio kraštovaizdžio arealai
- Miestietiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės
- Kaimiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės
- Archajiškojo kultūrinio kraštovaizdžio vietovės

Gamtiniai kraštovaizdžio arealai ir vietovės

- Ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealai ir vietovės

Saugomi ir įveiklinami kraštovaizdžio kultūrinio identiteto kultūros paveldo arealai

- Nacionalinės reikšmės kultūros paveldo arealai
- Regioninės reikšmės kultūros paveldo arealai
- Valstybės istorijai reikšmingo paveldo arealai

Urbanistinių centrų partnerystės

- Prioritetinė partnerystė, įveiklinanti esamus geologinius objektus
- Prioritetinė partnerystė siekiant mažinti turizmo paslaugų sezoniskumą
- Partnerystė įveiklinant kultūrinius ir gamtinius išteklius

41 pav. Bendrojo plano „Lietuva 2030“ brėžinio „Kultūros politika ir rekreacija“ fragmentas.

Lietuvos Respublikos bendrajame plane siūloma:

- plėtoti rekreacinius, turistinius maršrutus, organizuojant kelių dienų pažintines keliones, ... įveiklinti regiono kultūros paveldo objektų infrastruktūrą maršrutuose, didinti regiono bendruomenių įtraukimą į jų aptarnavimo infrastruktūrą;

- didinti kultūros paveldo integralumą į darnios urbanistinės plėtros procesus, naudoti jį kaip regioninio kultūrinio tapatumo, rekreacijos ir turizmo išteklių, skatinti jo tausojamąjį naudojimą bei pritaikymą bendruomenių funkcijoms, aptarnavimo infrastruktūrai;
- skatinti arealo kultūros paveldo pažinimą ir įveikinti mokyklų edukacines programas jo pažinimui ir sklaidai;
- kurti regionines tautinių mažumų ... horizontalias partnerystes, integruoti tautinių mažumų paveldo objektus į regionines rekreacines ir turizmo infrastruktūros plėtros programas, rūpintis tautinių mažumų nematerialaus paveldo raritetų išsaugojimu.

Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas

Reg. Nr. T00086049, 2021-04-08

Patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2021 m. kovo 25 d. sprendimu Nr. S1E–59

Rengėja UAB „Urbanistika“, projekto vadovė Andželika Kažienė

Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje „Kraštovaizdžio formavimo“ sprendiniai yra parengti vadovaujantis Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano metodologinėmis nuostatomis.

Bendrajame plane pateikiami sprendiniai atitinka tikslus, numatytus Lietuvos ratifikuotoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje.

Numatytos priemonės, užtikrinančios kultūros paveldo atgaivinimą, atkūrimą, panaudojimą kultūriniam turizmui – administracinės priemonės, ekonominės priemonės (savivaldybės planuose numatyti kultūros paveldo atgaivinimo programos – kultūros paveldo objektų teritorijų, aplinkos ir infrastruktūros tvarkymas; tvarkomųjų paveldosaugos darbų kompensavimas savivaldybės saugomų kultūros paveldo objektų savininkams); švietėjiškos priemonės.

Planuojama, kad, įgyvendinus Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius, bus atsižvelgta į nekilnojamojo kultūros paveldo objektų išsaugojimo būtinybę, vykdant urbanizacijos plėtrą rajone; bus parengti reikiami specialieji paveldosauginiai planai bei kiti paveldosaugos dokumentai, aktualūs kultūros vertybių išsaugojimui ir nekilnojamojo kultūros paveldo objektų valdytojams; efektyvesnė taps kultūros paveldo objektų apsauga bei naudojimas, taip pat ir kultūrinio turizmo aspektu.

Šiame plane yra ir prieštaringų sprendinių – aplink Senųjų Trakų piliavietę į rytų ir pietų pusę plytinčiuose laukuose žymimi žvyro karjerai. Šios teritorijos – neatsiejama Senųjų Trakų istorinio kraštovaizdžio dalis, jei čia bus vykdoma žvyro kasyba, tai turės ryškų poveikį Senųjų Trakų piliavietės apžvalgai ir tikrai prieštaraus Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijos nuostatomis.

Trakų miesto bendrasis planas

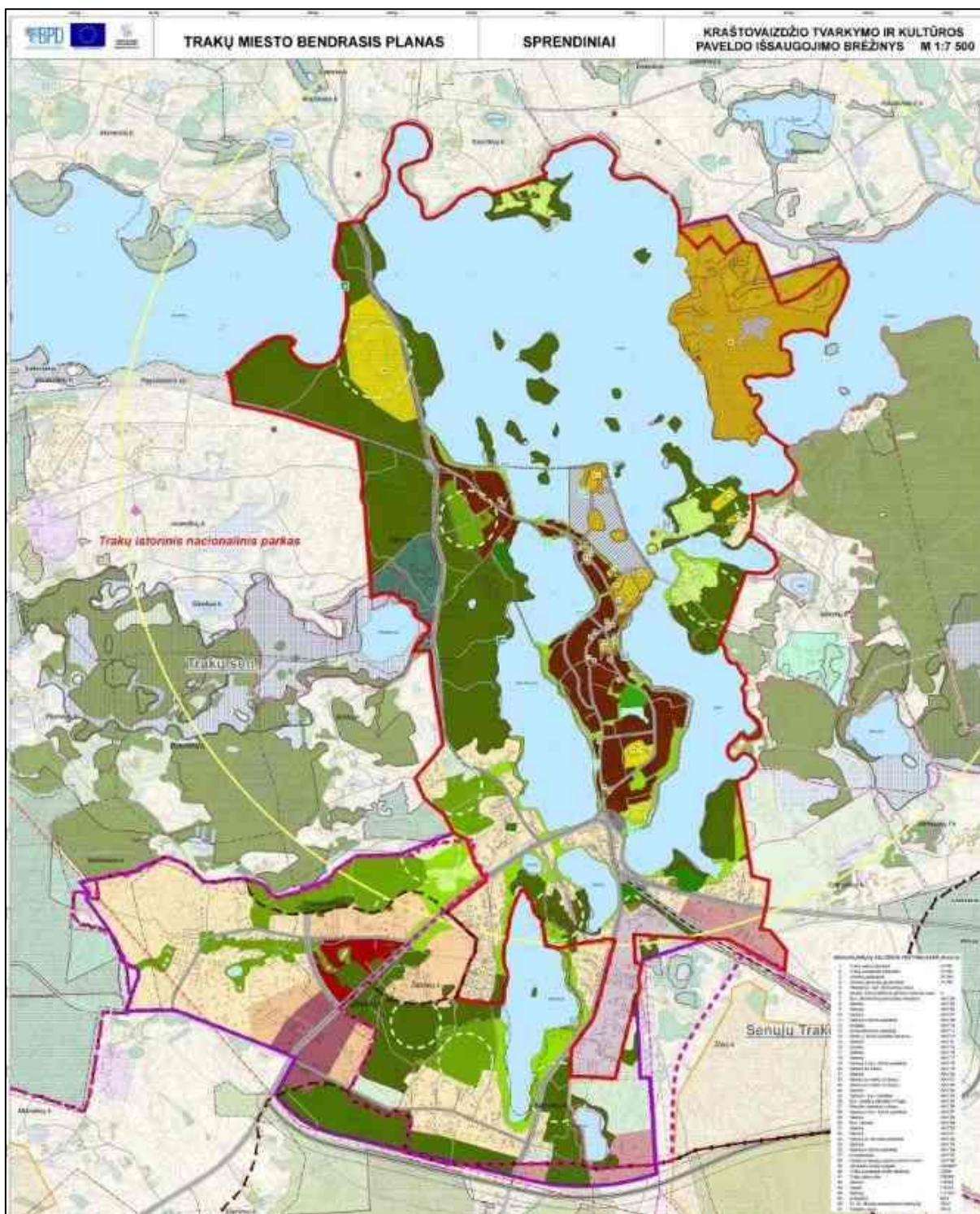
Patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2012-02-23 sprendimu Nr. S1-46

Rengėjas Vilniaus Gedimino technikos universitetas, projekto vadovė Andželika Kažienė

Trakų miesto bendrajame plane išlaikomi bendrieji kraštovaizdžio morfologinės, vizualinės bei kompozicinės struktūros bruožai, išsaugomas gamtinės raiškos identitetas (p. 5.2.2). Užstatymo plėtra griežtai reglamentuojama, artimiausiose miesto priegose formuojamas atvirų kalvų, šlaitų, želdynais ir miškais apjuostų paežerių žaliasis žiedas, miesto plėtra numatoma Aukštadvario kryptimi

Nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje nurodytas saugojimo tikslas – išryškinti ir atskleisti Trakų istorines, architektūrines, urbanistines, etnokultūrines bei kraštovaizdžio vertes (p. 6.1–6.6).

Pagal saugojimo sąlygas išskiriamos konservacinio, restauracinio ir atkuriamojo prioriteto teritorijos.

43 pav. Trakų miesto bendrasis planas. Kraštovaizdžio tvarkymo ir kultūros paveldo išsaugojimo brėžinys.

Trakų miesto bendrojo plano sprendiniuose Trakų senamiestis yra polifunkcinė zona, kurioje nustatytos 3 tipų funkcinės zonos:

uSn* – užstatyta senamiesčio teritorija, kuri nediferencijuojama pagal užstatymo morfotipą, naudojimo intensyvumą ir funkcinę panaudą;

uC* – konservacinės paskirties teritorijos;

nZ* – intensyviai naudojimui išskiriami želdynai.

Detalizuoti reglamentai Trakų senamiesčio teritorijos tvarkymui ir naudojimui nenustatyti, jie turi būti parengti kultūros paveldo objektų ir saugomų teritorijų planavimo dokumentuose. Plane pažymėta, kad Užutrakio dvaro sodyba tvarkoma pagal patvirtintą specialųjį ir detalųjį planą, Varnikų piliakalnis ir Rėkalnis priskiriami konservacinio prioriteto teritorijoms (p. 6.4–6.5).

Trakų miesto bendrojo plano koregavimas

Patvirtintas 2016 m. spalio 4 d. sprendimu Nr. S1-232

Rengėja UAB „Urbanistika“, projekto vadovė Andželika Kažienė

Trakų miesto bendrojo plano koregavimo projekte teritorijai, į kurią patenka sklypas Vytauto g. 90, Trakų m., Trakų r. sav., nustatomas papildomas žemės naudojimo būdas – komercinės paskirties objektų teritorijos (K). Galimos pagrindinės žemės naudojimo paskirtys bei naudojimo būdai: Kita paskirtis: inžinerinės infrastruktūros teritorijos; komercinės paskirties objektų teritorijos.

Patvirtinus šį Trakų miesto bendrojo plano pakeitimą, buvo realizuotas autobusų stoties su prekybos centru statybos projektas.

Elektrėnų savivaldybės teritorijos bendrasis planas

Reg. Nr. T00078590, 2016-06-08

Šiuo metu baigiamas rengti šio teritorijų planavimo dokumento keitimas, todėl toliau analizuojamas rengiamas dokumentas.

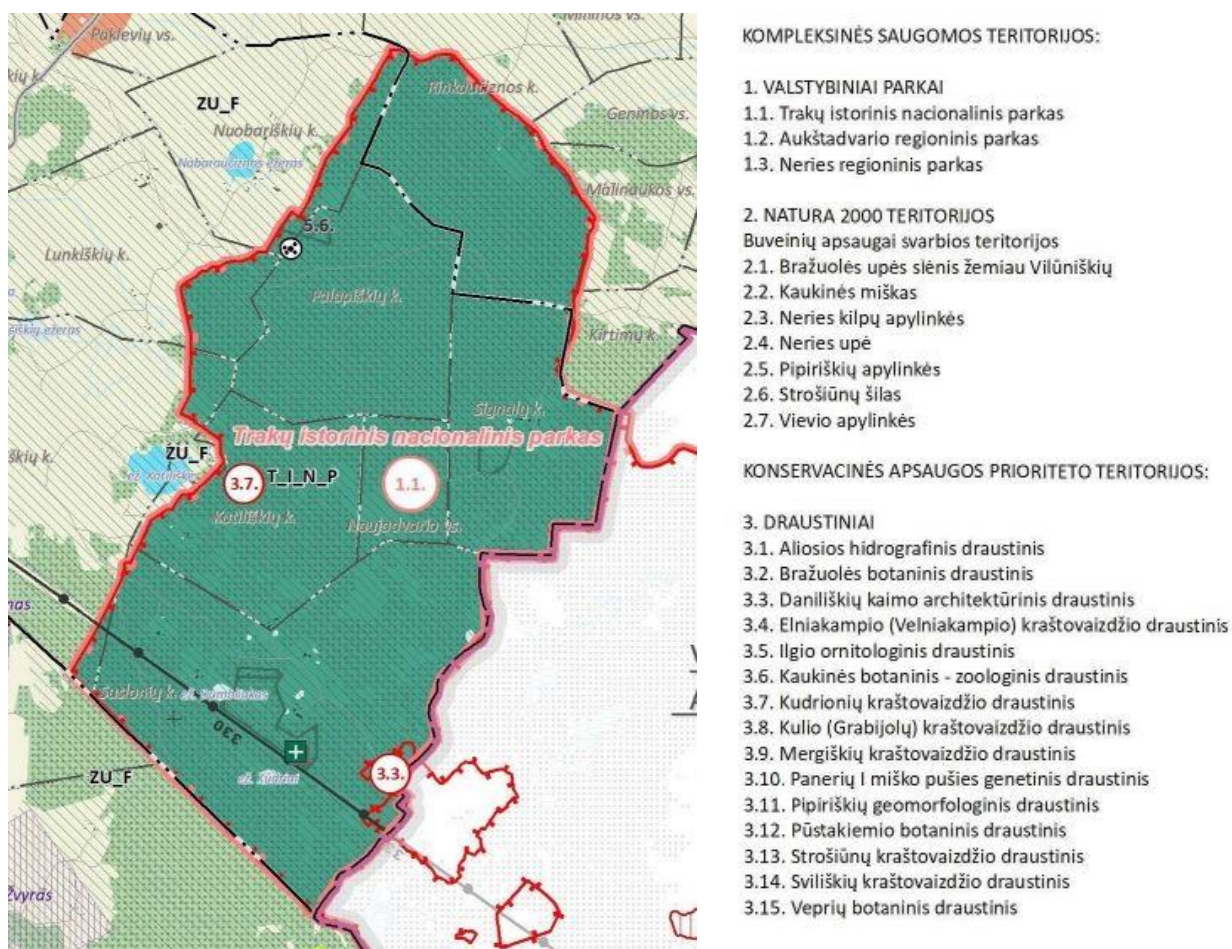
Elektrėnų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas

Rengiamas dokumentas

Rengėja UAB „CityForm LT“, projekto vadovė Giedrė Ratkutė Skačkauskienė

Elektrėnų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose prioritetas teikiamas trijų pagrindinių urbanistinių centrų – Elektrėnų, Vievio, Semeliškių vystymui. Trakų INP ir jo planuojamos buferinės zonos teritorijos dalis, patenkanti į Elektrėnų savivaldybės teritoriją, nepatenka į šias prioritetines zonas.

Plane nustatyta, kad Trakų INP teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Trakų INP planavimo schemą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

44 pav. Elektrėnų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo pagrindinio brėžinio fragmentas.

Nekilnojamojo kultūros paveldo sprendiniuose, siekiant išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti jį ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis, nustatomos kultūros paveldo objektų saugojimo ir naudojimo gairės. Išskiriama atskira Kultūros paveldo objektų teritorijų funkcinė zona. Teritorijų vystymas bei veikla kultūros paveldo objektų teritorijų funkcinėje zonoje vykdoma pagal tipinius kultūros paveldo objektų apsaugos reglamentus, individualius apsaugos reglamentus, specialiuosius planus, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą, kitus su kultūros paveldo objektais susijusius teisės aktus ir dokumentus.

Bendros kultūros vertybių apsaugos ir tvarkybos gairės išsamiai aprašytos plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje (žr. p. 5).

Lentvario miesto bendrojo plano koregavimas

Patvirtintas Trakų rajono savivaldybės 2021 m. rugpjūčio 26 d. sprendimu Nr. S1E-153

Rengėja UAB „Urbanistika“, projekto vadovė Andželika Kažienė

Lentvario miesto bendrojo plano koregavimo projekte keičiami patvirtinto bendrojo plano sprendiniai atskirose planavimo uždaviniuose nurodytose miesto teritorijose. Sprendiniai nėra susiję su kultūros vertybių teritorijomis.

Plane Lentvario dvaro sodyba pažymėta kaip kultūros vertybės teritorija, nurodyta, kad tvarkymas reglamentuojamas specialiuoju planu, apsaugos zona pažymėta pagal patvirtintą Specialųjį planą.

Specialieji planai

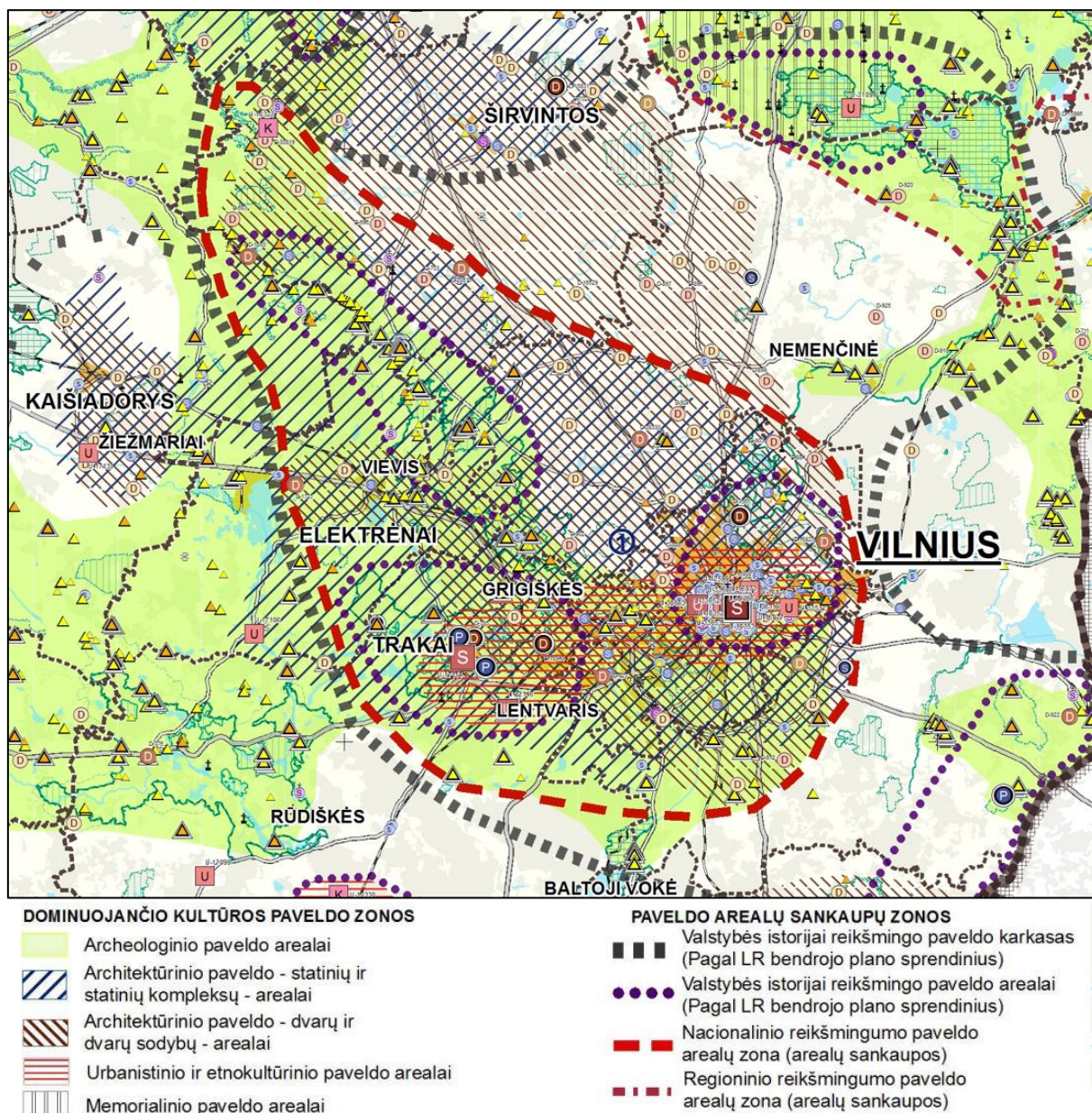
Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas

Reg. Nr. T00077225, 2015-10-26

Patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 Rengėja UAB „Urbanistika“, projekto vadovė Andželika Kažienė

Nacionaliniame Kraštovaizdžio tvarkymo plane pateikiamas kultūros vertybių sancaupų išsidėstymas, siūlomi Kultūros paveldo apsaugos teritoriniai prioritetai, detalizuojamos šalies teritorijos bendrajame plane nustatytos šalies kultūrinio istorinio karkaso zonos, siūlomi archeologinio, architektūrinio, urbanistinio ir etnokultūrinio, memorialinio paveldo dominavimo arealai, taip pat nacionalinės ir regioninės reikšmės kultūros paveldo arealai, reikšmingi nustatant veiksmų prioritetus.

Trakų INP priskiriamas nacionalinės reikšmės kultūros paveldo sancaupų arealui (45 pav.). Į šias zonas patenka reikšmingiausi Lietuvos istorinio kultūrinio karkaso objektai, atspindintys Lietuvos valstybės raidą nuo II tūkstantmečio prieš mūsų erą iki XX amžiaus vidurio. Tai kultūrinio ir gamtinio kraštovaizdžio teritorijos, kuriose matomi visi istoriniai miesto ir kaimo kraštovaizdžio tipai – piliakalniai ir senovės gyvenvietės (iki Valakų reformos vyravęs kraštovaizdis), dvarų sodybos (dėl Valakų reformos susiformavęs kraštovaizdis), istoriniai miestai ir jų dalys, etnografiniai kaimai. Šios teritorijos pasižymi išskirtine reikšmingo ir įvairaus kultūros paveldo gausa – atskirose vietose kultūros vertybių sancaupos siekia nuo 25 iki 68 vertybių 25 km². Svarbu ir tai, kad šiose teritorijose dauguma vertybių saugoma nuo septintojo XX a. dešimtmečio (daugiau nei 50 metų), jau susiformavo kultūros paveldo saugojimo tradicijos.

45 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kultūros paveldo apsaugos teritorinių prioritetų brėžinio [31].

Siūlomi prioritetiniai tvarkymo tikslai, saugant kraštovaizdžio kultūrinę identitetą nacionalinės reikšmės kultūros paveldo teritorijose, apima vertybių ir jas supančio kraštovaizdžio autentiškumo išsaugojimą, susiklosčiusios istorinio ir gamtinio kraštovaizdžio dermės, erdvinės ir planinės struktūros palaikymą; asociatyvaus kraštovaizdžio elementų vertės išryškinimą ir atskleidimą. Kultūros vertybių registre esančioms teritorijoms ir objektams rekomenduojama siekti natūralių gamtinių teritorijų (vandens telkinių, želdynų, reljefo formų, kt.) išsaugojimo ir esamo užstatymo santykio išlaikymo, leidžiant tik galimus minimalius pokyčius, išsaugant savitus gamtinio-kultūrinio kraštovaizdžio komplekso bruožus, istorinius teritorijos struktūros elementus.

Trakų senamiestis. Sklypų ribų projektas

Patvirtintas Trakų rajono valdybos 1993-12-22 potvarkiu Nr. 395.

Rengėjas AB „Paminklų projektavimo ir restauravimo institutas“, projekto vadovė Giedrė Filipavičienė, Vilnius, 1993.

Projekte, remiantis istorinių planų analize, išnagrinėta Trakų senamiesčio sklypų ribų kaita, išskirtos išlikusios nepakitusios sklypų ribos, pažymėtos sunykusios, naujai susiformavusios valdos.

Plane suformuluoti svarbiausi reikalavimai senamiesčio sklypų tvarkymui ir naudojimui, išskirtos saugotinos istorinės sklypų ribos, pažymėtos žaliosios erdvės, kurios turėtų išlikti kaip bendro naudojimo želdynai. Remiantis šiuo projektu, prasidėjus privatizavimo procesui, turėjo būti formuojami žemės sklypai, nustatomi paveldosaugos reikalavimai [55].

XV–XX a. architektūros ir urbanistikos paminklas Trakų senamiestis. Senamiesčio regeneravimo projektas. Trakų senamiesčio tvarkymo ir naudojimo režimas

Patvirtintas KVAD direktoriaus 1996-07-17 įsakymu Nr. 71

Rengėjas AB „Paminklų projektavimo ir restauravimo institutas“, projekto vadovė Giedrė Filipavičienė; architektas Algirdas Steponavičius

Dokumente išskirtos rezervacinio režimo, griežtai reglamentuotos apsaugos zonos, nustatyti apribojimai statinių rekonstravimui ir naujų statinių statybai, teritorijos tvarkymui. Šiame plane buvo nustatytos kultūros vertybių tvarkymo kryptys, naudojimo prioritetai [56].

Trakų senamiesčio (u. k. 17114) kraštovaizdžio tvarkymo specialusis planas

Reg. Nr. T00081186, 2017-12-01

Koncepcija patvirtinta Trakų rajono savivaldybės 2014 m. birželio 5 d. sprendimu Nr. S1-171 Rengėja UAB „Urbanistika“, projekto vadovė Andželika Kažienė

Pagal urbanizacijos laipsnį Senamiestyje išskiriami du kraštovaizdžio tvarkymo zonų tipai su potipiais, kuriuose nustatyti bendrieji teritorijos tvarkymo ir naudojimo principai ir reikalavimai teritorijos elementų tvarkymui.

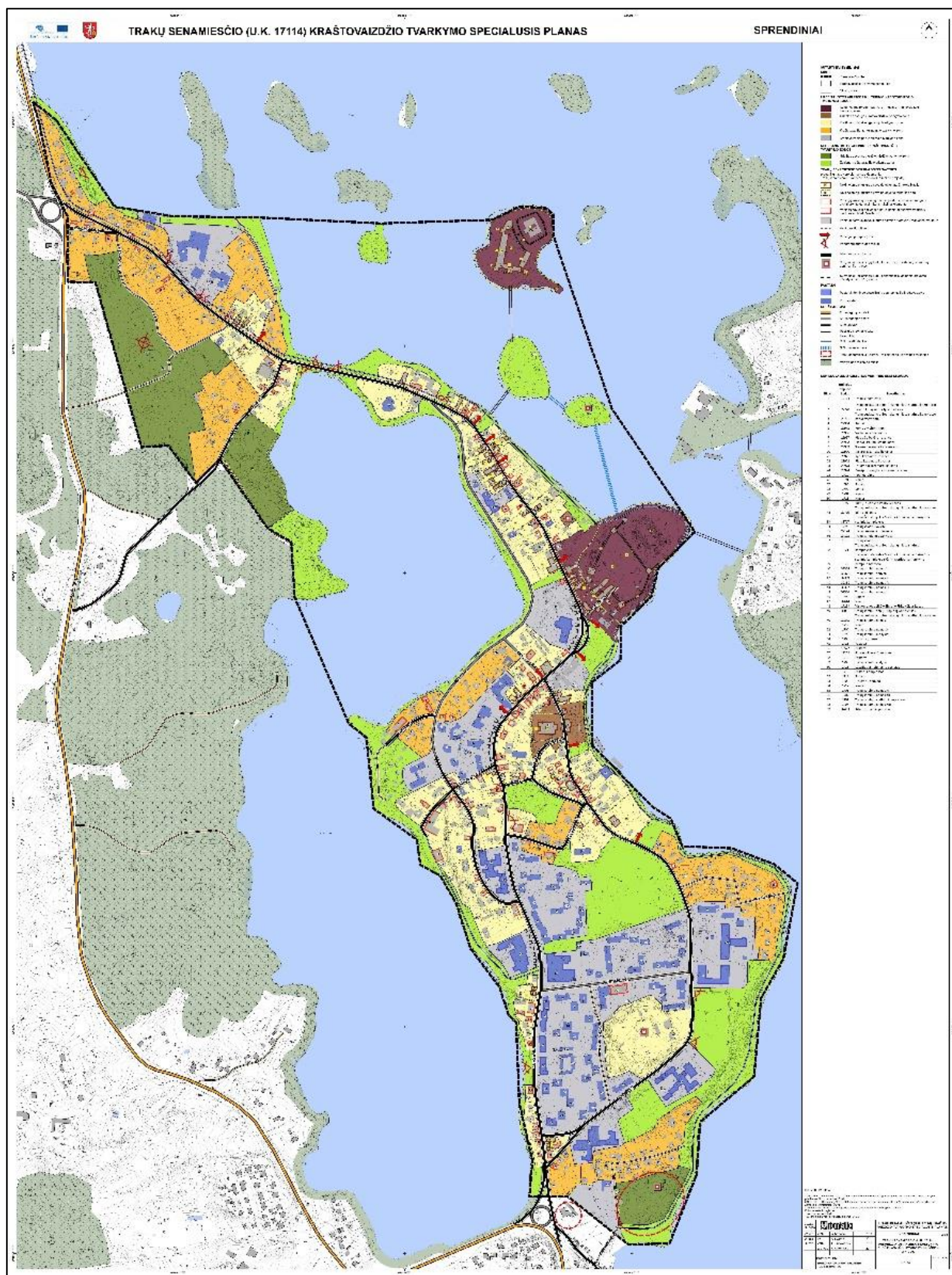
Urbanizuotos aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

- kultūrinių rezervatų kraštovaizdžio tvarkymo zona;
- griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona;
- kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zona;
- kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo zona;
- kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo zona.

Neurbanizuotos aplinkos kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

- griežtos apsaugos kraštovaizdžio tvarkymo zona;
- želdynų kraštovaizdžio tvarkymo zona.

Teritorija taip pat zonuojama pagal pastatų renovacijos kryptis, pateikti pasiūlymai kaip esami pastatai galėtų būti atnaujinami, rekonstruojami.

46 pav. Trakų senamiesčio kraštovaizdžio tvarkymo specialiojo plano sprendiniai. Urbanizuotos aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio tvarkymo brėžinys.

Vilniaus apskrities miškų tvarkymo schema

Reg. Nr. T00071421, 2014-05-16

Patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. D1-414
Rengėjas VĮ Valstybinis miškotvarkos institutas, vyr. specialistė Živilė Ribokienė

Miškų tvarkymo schema – miškotvarkos projekto tipas – specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, rengiamas valstybinių miškų valdytojų bei regionų teritorijoms ir skiriamas bendrajai miško žemių naudojimo politikai nustatyti, jų tvarkymo koncepcijai parengti.

Miškų tvarkymo schemas uždaviniai yra:

- nustatyti miškų ūkio plėtros kryptis;
- įvertinti miškų ploto didinimo galimybes;
- įvertinti miško žemių pavertimo kitomis naudmenomis poreikius ir galimybes;
- įvertinti esamą miškų priskyrimą miškų grupei, pateikti siūlymus jam tobulinti;
- įvertinti esamą ūkinį ir administracinį miškų suskirstymą ir pateikti siūlymus jam tobulinti;
- nustatyti miško ūkinių priemonių projektavimo ypatumus;
- įvertinti miško išteklių kokybę charakterizuojančių rodiklių dinamiką.

Saugomos teritorijos, gamtos ir kultūros paveldo objektai aprašyti atskiroje tvarkymo schemas aiškinamojo rašto dalyje (žr. skyrių 3.4, l.).

Nurodyti Trakų INP uždaviniai – saugoti, tvarkyti ir prižiūrėti Lietuvos valstybės istoriją reprezentuojančias vertybes: Trakų Salos ir Pusiasalio pilis, Senujų Trakų piliavietę – Vytauto Didžiojo gimtinę; saugoti Trakų senamiesčio planinę, erdvinę, medžiaginę ir urbanistinę struktūrą, užtikrinti senamiesčio verčių tęstinumą, sudaryti atkūrimo sąlygas; saugoti, tvarkyti ir prižiūrėti Užutrakio dvaro ansamblį, sudaryti sąlygas naudoti kompleksą reprezentaciniams Lietuvos valstybės ir atviro visuomenei kultūros centro tikslams, kaupti Užutrakyje dendrologinę kolekciją mokslo, ekologinio švietimo ir E. F. Andrė parkų atkūrimo tikslais; saugoti, tvarkyti ir prižiūrėti Bražuolės piliavietę ir pilkapius, Daniliškių piliakalnį ir kapinyną, Varnikų piliakalnį, Rėkalnio alkakalnį; saugoti Senujų Trakų, Varnikėlių, Serapiniškių, Daniliškių ir kitų kaimų bei vienkienių planinę, erdvinę, medžiaginę struktūrą ir svarbius etnografinius elementus, užtikrinti urbanistinės struktūros tęstinumą ir atkūrimo sąlygas.

Aiškinamajame rašte (45 psl.) nurodytos bendrosios kultūros vertybių išsaugojimo, naudojimo ir pritaikymo nuostatos bei teisės aktai, reglamentuojantys veiklą saugomuose kultūros paveldo objektuose bei jų teritorijose. 1–10 prieduose pateikti Nekilnojamojo kultūros vertybių registro duomenys – kultūros vertybių sąrašai, sudaryti pagal vertingųjų savybių pobūdį.

Lentvario dvaro sodybos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai – teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas ir paveldotvarkos projektas

Patvirtinti Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011-09-28 įsakymu Nr. IV-605

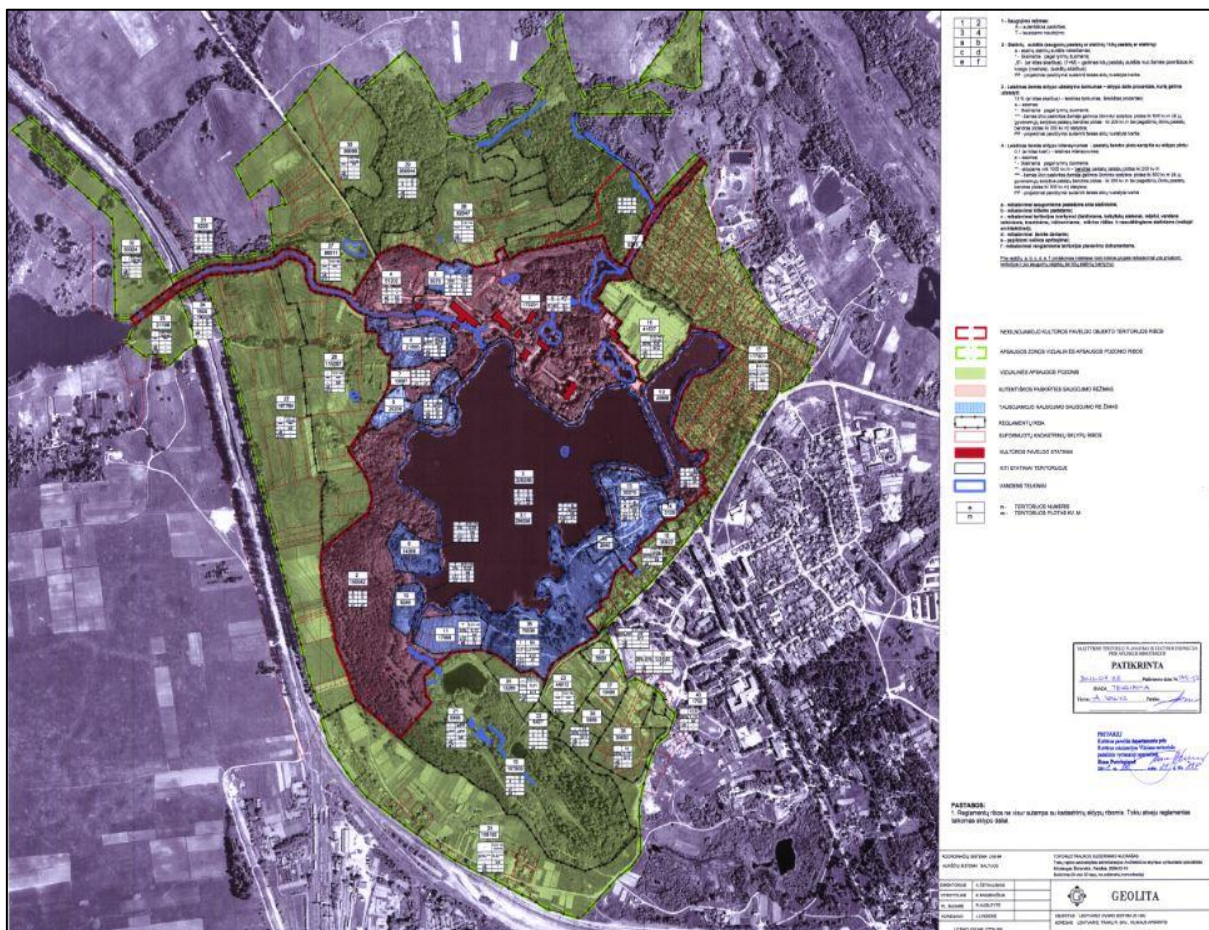
Rengėjas UAB „Senojo miesto architektai“, projekto vadovė Irena Kliobavičiūtė

Lentvario dvaro sodybos specialiųjų planų tikslai ir uždaviniai – užtikrinti Lentvario dvaro sodybos ir jos teritorijos išsaugojimą, taikomų paveldosaugos reikalavimų įteisinimą; nustatyti vertybės teritorijos ir apsaugos zonos ribas ir plotus, paveldosaugos reikalavimus ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemą.

Planų medžiagoje pateikta išsami dvaro sodybos raidos ir dabartinės situacijos analizė, įvertinti pokyčiai, aplinkoje vykstantys urbanizacijos procesai.

Sprendiniuose pateikti teritorijos ir apsaugos zonos ribų pakeitimai, nustatyti tvarkymo principai – teritorijoje formuojama 40 skirtingai reglamentuojamų dalių, kiekvienai nustatytas konkretus režimas. Prioritetas teikiamas tyrimais pagrįstiems tvarkomiesiems paveldosaugos darbams, galimi pritaikymo, želdinių regeneravimo darbai. Numatytas nevertingų statinių griovimas / rekonstravimas, reglamentuojant aukštį, tūrio formą, gabaritus, apdailos medžiagas.

Apsaugos zonoje reglamentuojamas sklypo užstatymo tankis, tipas, intensyvumas, želdinimo principai.

47 pav. Lentvario dvaro sodybos paveldotvarkos projekto pagrindinis brėžinys.

Užutrakio dvaro sodybos specialusis (paminkloauginis) planas

Reg. Nr. 01079200385

Patvirtintas KVAD direktoriaus 2000-06-05 įsakymu Nr. 157

Rengėjas UAB „Paminklų restauravimo institutas“, projekto vadovė Irena Kliobavičiūtė

Užutrakio dvaro sodybos specialiajame plane nustatytos sodybos tvarkymo ir naudojimo sąlygos.

Teritorija zonuojama pagal tvarkymo režimus. Skirtingų režimų ribos nustatytos remiantis tyrimų ir esamos būklės analizės duomenimis. Išskiriamos trys skirtingais režimais tvarkomos zonos – konservavimo-restauravimo, restauravimo ir restauravimo-atkūrimo zonos.

Konservavimo-restauravimo zonoje (reprezentacinis parkas, senosios kapinės) saugomi visi išlikę autentiški dvaro sodybos elementai, šalinami nevertingi intarpai, tvarkymo principas – dominuoja konservavimo – fragmentinio restauravimo darbai, galimi pritaikymo darbai (išskyrus reglamentuotą naują statybą), naujų statinių statyba neleistina.

Restauravimo režimo teritorijose (teritorija aplink rūmus su terasa ir parteriais, teritorija prie keltininko namelio) saugomi visi išlikę autentiški dvaro sodybos elementai, šalinami nevertingi intarpai, tvarkymo principas – dominuoja restauravimo darbai, galimi atkūrimo darbai (išskyrus vertybės visumos atstatymą), pritaikymo darbai (išskyrus reglamentuotą naują statybą), naujų statinių statyba ir disonuojančių su sodybos aplinka struktūros elementų rekonstrukcija neleistina.

Restauravimo-atkūrimo režimo zonoje (sodybos dalis, kur maža vertybių koncentracija, dideli pakitimai) saugomi visi išlikę autentiški dvaro sodybos elementai, tvarkymo principas – autentiški struktūros elementai restauruojami, galimos visos atkūrimo ir pritaikymo darbų rūšys, išskyrus reglamentuotą naujų statinių statybą. Išskirtoje zonoje „A“ galima nevertingų struktūros elementų rekonstrukcija.

Plane taip pat nustatytos dvaro sodybos naudojimo sąlygos. Vertingiausioms, autentiškiausioms dalims (reprezentaciniam parkui, kapinėms) nustatytas rezervacinis naudojimo režimas, sodybos dalims, kuriose vyko aktyvi veikla dvaro egzistavimo laikotarpiu (dvaro rūmų aplinkai, gamybinei – ūkinei daliai) – riboto naudojimo režimas. Sodybos dalims, kur dvaro kultūros pėdsakų išliko mažai (laukai, ganyklos, daržai), nustatytas universalus naudojimo režimas.

Rezervacinio naudojimo teritorijos dalyse galimos paskirtys artimos pirminei, autentiškai paskirčiai (kultūros, švietimo veiklos, pažintinė rekreacija, kultūrinis turizmas ir pan.). Visi statiniai, įrengti po 1940-ųjų metų, nesusiję su dvaro sodyba, nuosekliai nukeliami.

Riboto naudojimo teritorijos dalyse galimos paskirtys, artimos autentiškoms funkcijoms, ūkinės veiklos, nesusijusios su intensyvia gamyba, nereikalaujančios esminių vertybės pakeitimų.

Universalus naudojimo teritorijose prioritetas teikiamas pritaikymui – neribojamos naudojimo paskirtys, tačiau reglamentuojamos naudojimo apimtys.

Pastaba: 2023 m. didžioji dalis šio specialiojo plano sprendinių realizuota – restauruotas parkas, rūmai, parteriai ir terasa prie rūmų, tiltas ir tiltelis, atkurtos dekoratyvinės skulptūros, dalis ūkinių pastatų. Labai svarbu, kad nugriauta dauguma disonuojančių, sodybos struktūros visumą ardžiusių statinių. Matomas teigiamas plano sprendinių poveikis Trakų INP parko kultūros paveldo apsaugai.

Ekologinių turizmo transporto grandžių Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje specialusis planas

Reg. Nr. T00076902, 2015-09-14

Patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 28 d. sprendimu Nr. S1-159 Rengėjas UAB „Atamis“, projekto vadovas Ž. Grabauskas

Planavimo tikslai ir uždaviniai – nustatyti ekologinių turizmo transporto grandžių Trakų INP trasas, formuojant vieningą infrastruktūrą, gerinti esamas ir numatyti naujas transporto grandis.

Specialiajame plane rengėjai siūlo vientisą turistinių takų ir maršrutų tinklą, paliekant galimybę Trakų INP lankytojams ir (ar) gyventojams savarankiškai įvertinti keliavimo poreikį ir kelionės po Trakų INP maršrutus planuoti įvertinus lūkesčius, aplangant lankytinas vietas bei objektus. Specialiuoju planu siūloma išskirti ir atskirai įvardinti turistiniu požiūriu patraukliausius turistinius žiedus („Didysis ir Mažasis turizmo žiedai“) Trakų INP (48 pav.).

48 pav. Ekologinių turizmo transporto grandžių Trakų INP specialusis planas. Didysis ir mažasis Trakų INP turizmo žiedai.

Plane pateikiami pėsčiųjų ir dviračių takų sprendiniai, siūlomi nauji ekologiško visuomeninio transporto maršrutai, vandens transporto plaukiojimo zonos, žirgų turizmo trasos, numatyta galimybė teikti vandens taksi paslaugas, perspektyvoje siūloma įrengti naują privažiavimo kelią į Užutrakio dvaro parką, atkurti perkėlą (plaustą) į Užutrakio dvaro parką; atkurti jungtį tarp Galvės ir Akmenos ežerų, atkūrus anksčiau buvusio Perkaso ežerą su anksčiau buvusiomis (XVIII a.) kranto linijomis; Bažnytėlės salą sutvarkyti ir integruoti į lankytinų vietų sąrašą.

Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas

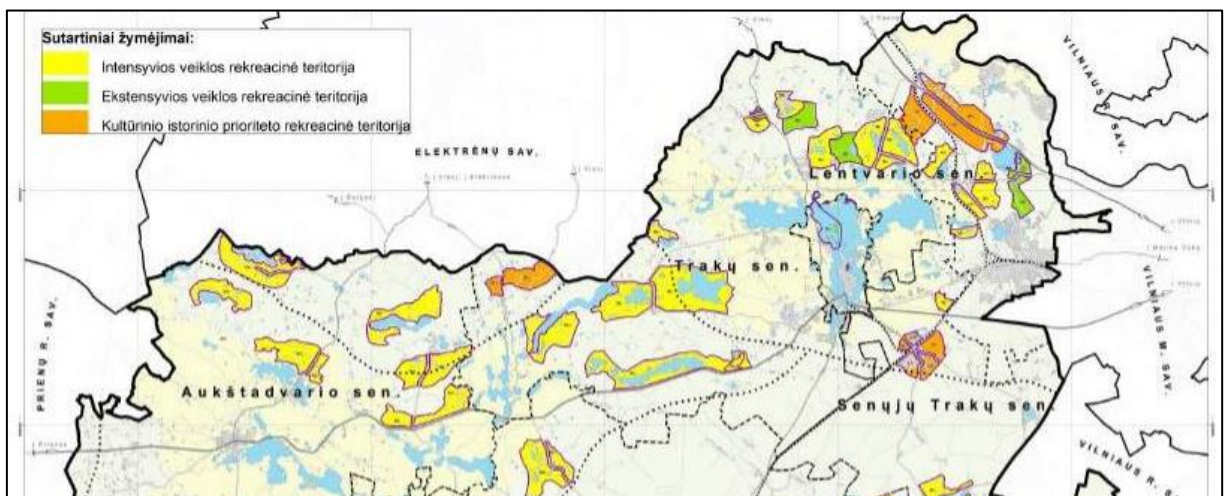
Patvirtintas Trakų r. savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 25 d. sprendimu Nr. S1-158 Rengėjas UAB „ATAMIS“, VGTU teritorijų planavimo mokslo institutas, projekto vadovė Marija Burinskienė.

Specialiajame plane:

- a) nustatomos Trakų rajono viešosios turizmo infrastruktūros vystymo ir erdvinio organizavimo nuostatos bei priemonės;
- b) išskiriamos (rezervuojamos) rekreacinės teritorijos Trakų rajono rekreacinės infrastruktūros objektų vystymui;
- c) pažymimos planuojamos Trakų rajono turizmo trasos bei turizmo centrai, išdėstomi viešosios turizmo infrastruktūros objektai;
- d) konkretizuojami įvardyti Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialiojo plano sprendiniai ir jų įgyvendinimo būdai;
- e) nustatomi ūkinės veiklos rekreacinėse Trakų rajono teritorijose reguliavimo reglamentai, jeigu vykdoma ūkinė veikla gali turėti neigiamą poveikį rekreaciniams ištekliams.

Plane išskiriamos trys rekreacinių teritorijų grupės: intensyvios veiklos rekreacinės teritorijos, ekstensyvios veiklos rekreacinės teritorijos, kultūrinio istorinio prioriteto rekreacinės teritorijos.

Apibendrintos nuostatos dėl kultūros vertybių apsaugos nurodytos plano aiškinamojo rašto skyriuje 4.1., psl. 56–57.

49 pav. Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas. Planuojamų rekreacinių teritorijų brėžinio fragmentas.

Trakų miesto darnaus judumo planas

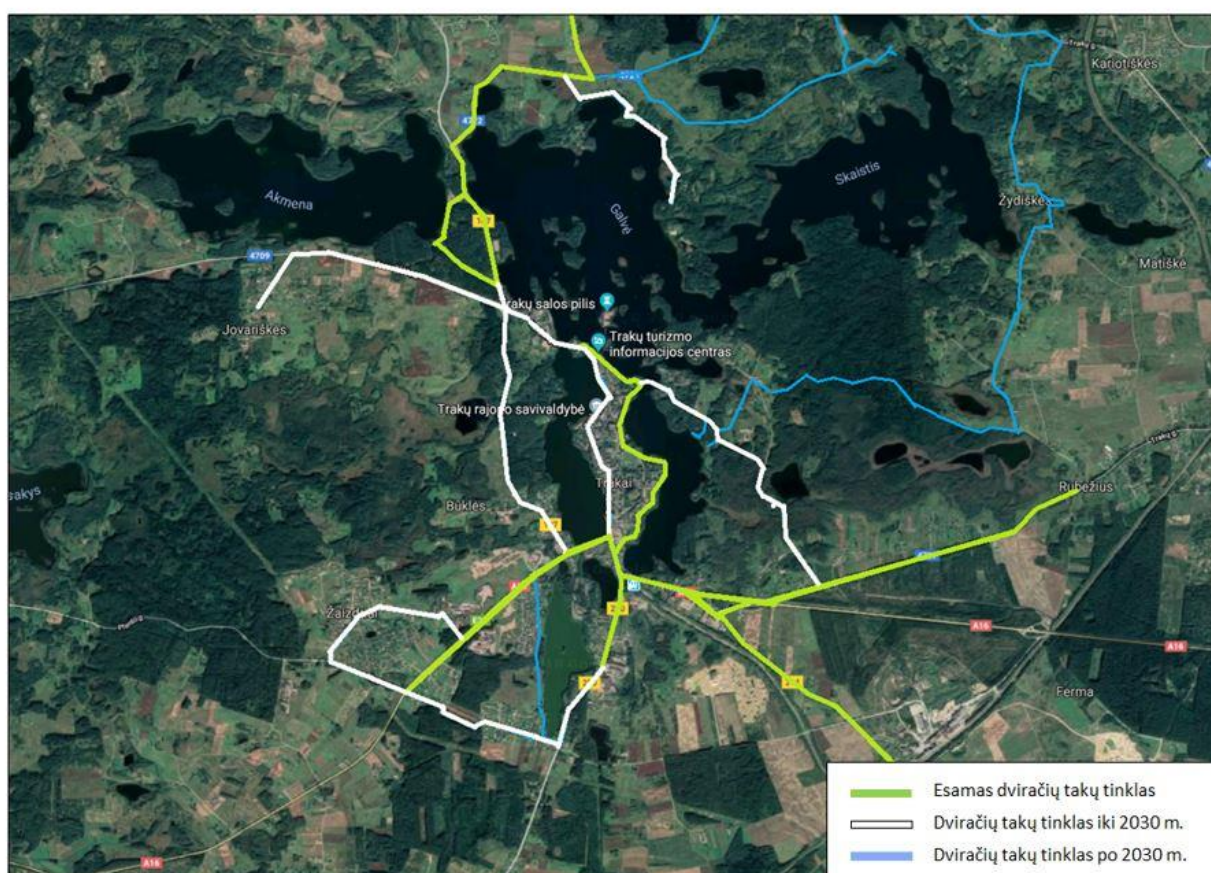
Patvirtintas Trakų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. S1E-69
Rengėjas SMART CONTINENT

Trakų miesto darnaus judumo plane sprendžiamos labai aktualios Trakų miesto problemos, kurios tiesiogiai įtakoja ir kultūros vertybių apsaugą – automobilių parkavimas, susisiekimo infrastruktūra ir pan.

Pagal atliktos esamos situacijos įvertinimo analizės, gyventojų ir turistų apklausos rezultatus suformuluotas Trakų miesto judumo pagrindinis tikslas (vizija): Trakų miestas ekologiškas, modernus ir saugus miestas, skatinantis gyventojų bei miesto svečių judumo įvairovę.

Darnaus judumo Trakų mieste plano dalyje pateikiami 2 judumo mieste variantai iki 2030 m. Pirmajame variante – „Esamos susisiekimo sistemos efektyvumo didinimas“ – pagrindinis dėmesys yra skiriamas esamos susisiekimo sistemos ir infrastruktūros gerinimui bei tobulinimui, antrajame – „Visuomenės įpročių keitimas ir keliavimo variacijų suteikimas“ – pagrindinis dėmesys yra skiriamas modalinio pasiskirstymo didinimui, esamos infrastruktūros modernizavimui ir plėtrai bei visuomenės švietimui ir ugdymui. Rengėjai siūlo pasirinkti antrąjį variantą.

Planuojama naujinti transporto infrastruktūrą nėra didelio masto (Park&Ride aikštelės, Bike sharing sistema, naujų dviračių takų tiesimas), todėl neigiamos pasekmės kraštovaizdžiui mažai tikėtinos, tikėtinas teigiamas poveikis kraštovaizdžiui, nes numatomas automobilių skaičiaus mažėjimas.

50 pav. Trakų miesto darnaus judumo planas. Perspektyvinė dviračių tinklo plėtros schema iki 2030 metų ir po 2030 metų.

Trakų miesto aplinkkelio specialusis planas

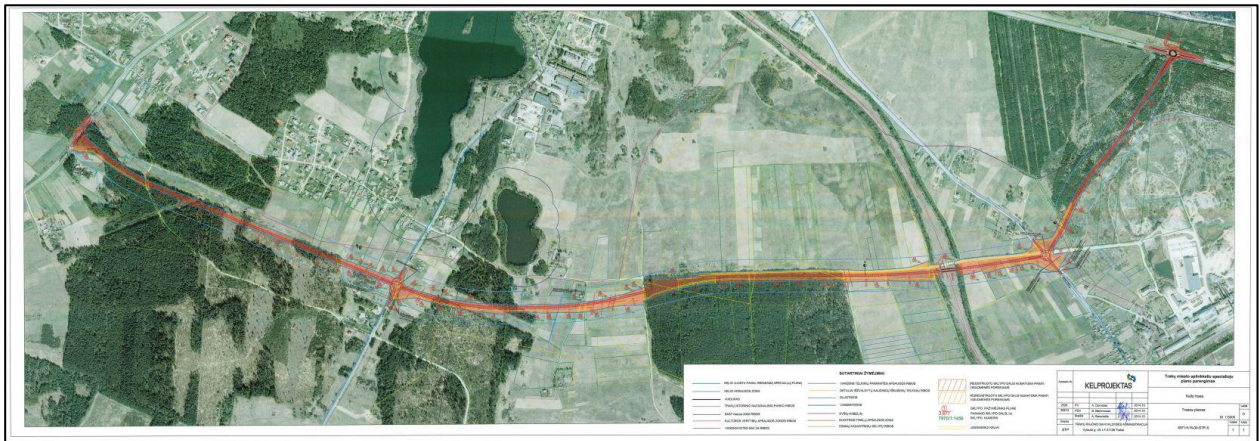
Patvirtintas Trakų rajono savivaldybės 2015-06-25 sprendimu S1-157

Rengėjas UAB „Kelprojektas“, projekto vadovas A. Domatas

Specialiajame plane numatyta susisiekimo komunikacijų plėtra – nustatyta aplinkkelio trasa, teritorijos plotas ir ribos; nustatytos planuojamos teritorijos naudojimo, apsaugos priemonės ir zonos.

Aplinkkelio trasa planuojama pietinėje Trakų miesto pusėje (51 pav.). Aplinkkelis prasidės valstybinės reikšmės magistralinio kelio Nr. A16 Vilnius–Prienai–Marijampolė apie 23,7 kilometre ir įsijungs į šį kelią apie 29,9 km.

Planuojamoje aplinkkelio trasoje archeologiniai tyrimai atlikti 2013 m. ir 2014 m., parengtos archeologinių tyrinėjimų ataskaitos, pažymos.

51 pav. Trakų miesto aplinkkelio specialusis planas. Planuojamo aplinkkelio schema.

Galiojančių teritorijų planavimo dokumentų apibendrinimas

Apibendrinant aukščiau išanalizuotus teritorijų planavimo dokumentus (toliau – TPD), nustatyta, kad visuose tiek bendruosiuose, tiek specialiuosiuose planuose Trakų regiono kultūros vertybėms ir juos supančiai aplinkai skiriamas išskirtinis dėmesys. TPD galima išskirti į tris grupes – bendruosius, specialiuosius, skirtus rekreacijai bei infrastruktūros plėtojimui, ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiuosius planus. Pažymėtina, kad visuose planuose įteisinta nuostata vadovautis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, paveldo objektus tvarkyti pagal individualius ar tipinius apsaugos reglamentus, išsaugoti jų vertingąsias savybes.

Specialiuosiuose planuose, skirtuose rekreacijos ir infrastruktūros plėtojimui, sprendžiamos Trakų vertybių apsaugai labai aktualios problemos – turistų srautų valdymas, automobilių parkavimas, bevariklio transporto vystymas.

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiuosiuose planuose nustatomos vertybių teritorijų ir apsaugos zonų ribos, detalūs paveldosaugos reikalavimai. Realizuojant objektų tvarkybą ir pritaikymą šie TPD veikia kaip ilgalaikės strateginės programos, kas akivaizdu Užutrakio dvaro sodybos atgaivinimo procese.

Bendra išvada – galiojančiuose TPD įteisinta Trakų INP ir jo artimoje aplinkoje esančių kultūros vertybių apsauga, nustatytos jų tvarkymo priemonės. Deja, susipažinus su realia Trakų INP kultūros paveldo būkle, tenka pripažinti, kad dalis objektų tvarkoma nesilaikant restauravimo principų, yra apleistų, neprižiūrimų vertybių. Realizuojant TPD sprendinius būtina atkreipti dėmesį į ekonomines/skatinančias ir švietėjiškas priemones, kurios turėtų ilgalaikį poveikį bendruomenėms, paveldo objektų savininkams.

Kultūros paveldo vietovės – Trakų senamiesčio (u. k. 17114) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis teritorijų planavimo dokumentas – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planas. Konceptija (toliau tekste – Konceptija).

Konceptija parengta 2018 m. VI „Lietuvos paminklai“, projekto vadovė Giedrė Filipavičienė, architektai: Viltė Janušauskaitė, Darius Bagdonavičius, Ilona Dvareckaitė-Golomont.

Planavimo dokumento rengimo pagrindas 2015 m. kovo 18 d. KPD įsakymas Nr. Į-64.

Planavimo organizatoriaus funkcijas vykdomas Kultūros paveldo departamento Vilniaus skyrius suderino Konceptiją 2018-03-26 raštu Nr. (12.62-V)2V-60S.

Parengtoje Konceptijoje, atlikus nuodugnią planuojamos teritorijos esamos būklės analizę, nustatyti svarbiausi vietovės apsaugos principai:

1. Svarbiausias tikslas – išsaugoti unikalų Trakų senamiesčio charakterį, jo išskirtinius bruožus:

- užstatymo ir gamtinės aplinkos dermę;
- XIV a. II p., XV pr. – XVII a. pabaigoje susiformavusią linijinę planinę struktūrą su pagrindinėmis istorinėmis gatvėmis ir turgaus aikšte;
- tūrinę-erdvinę struktūrą – senamiesčio išsidėstymą pusiasalyje ir Užtiltėje, vyraujančią gyvenamosios zonos mažaukščio medinio užstatymo ir gerai apžvelgiamose vietose sukomponuotų dominančių santykių;
- išskirtinius iš viduramžių išlikusius gynybinės ir sakralinės paskirties objektus ir tradicinius XIX a. vid. – XX a. pr. sodybinio tipo variacijų pastatus.

2. „Senamiesčio tvarkymo prioritetas – vertingų urbanistinių struktūrų bei atskirų architektūros vertybių, jų santykio su gamtinės aplinkos elementais išsaugojimas.

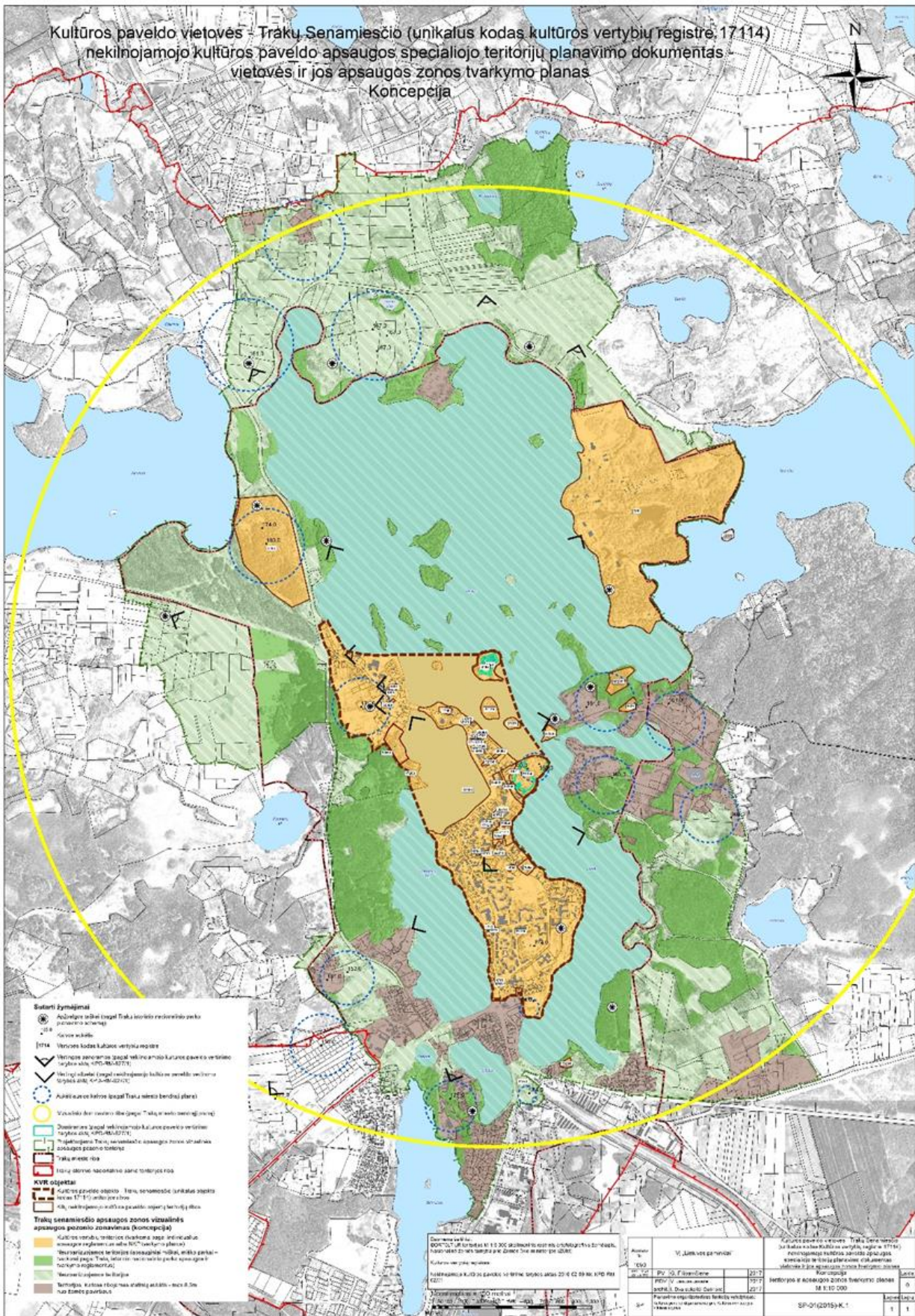
3. Rekonstruojami, renovuojami ir naujai projektuojami pastatai neturi dominuoti susiklosčiusio istorinio užstatymo audinyje, siekiama išlaikyti tradicinę pastatų architektūrinę išraišką, stilistiką, apdailos vieningumą.

4. Visi vietovės teritorijoje esančių statinių ir teritorijos elementų tvarkybos ir pritaikymo darbai turi būti vykdomi remiantis tyrimų duomenimis, nepažeidžiant vertingųjų savybių, nustatytą Vertinimo tarybos akte Nr. KPD-RM-627/1.

5. Gatvių užstatymo morfologiniai tipai, istorinės žemės valdų ribos – svarbūs istorinio miesto planinės struktūros elementai, todėl formuojant žemės sklypus vietovėje prioritetas turi būti teikiamas istorine medžiaga pagrįstoms sklypų riboms“ [57].

Siekiant užtikrinti Trakų senamiestį supančios autentiškos istorinės aplinkos, kultūrinio kraštovaizdžio išsaugojimą, Konceptijoje pasiūlyta artimoje senamiesčio aplinkoje nustatyti apsaugos zonos vizualinės apsaugos pozonį.

Atsižvelgiant į galimą poveikį Trakų senamiesčio vertingosioms savybėms, numatyta išskirti neurbanizuojamas teritorijas (apsauginiai miškai, miško parkai) ir reguliuojamos plėtros urbanizuojamas teritorijas, kuriose reglamentuojamas užstatymo mastelis ir pobūdis (52 pav.).

52 pav. *Trakų senamiesčio (u. k. 17114) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis teritorijų planavimo dokumentas – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planas. koncepcija. Apsaugos zonos tvarkymo brėžinys.*

Trakų senamiesčio teritorijoje koncepcijoje pasiūlyta nustatyti skirtingo reglamentavimo teritorijas, atsižvelgiant į prioritetines tvarkymo kryptis (53 pav.). Zonavimas buvo grindžiamas susiklosčiusių užstatymo bruožų analize.

„TERITORIJOS T-1

Teritorijos, kuriose išlikęs autentiškas sodybinis, sodybinis perimetrinis, perimetrinis, pilių ir sakralinių objektų, miesto vilų užstatymas ar jo fragmentai. Šios teritorijos tvarkomos atsižvelgiant į teritorijos užstatymo tipą ... ir į konkretaus objekto tipą (kultūros paveldo objektas, vertingųjų savybių požymių turintis objektas, urbanistinės struktūros statinys, kitas objektas). Reglamentuojamas užstatymo tipas, aukštis ir aukštingumas, užstatymo tankis, apdailos medžiagos, želdiniai, dangos, žemės darbai ir kiti ... parametrai.

TERITORIJOS T-2

Gamtinių elementų teritorijos (ežerų pakrantės, salos, kalvos, daubos). Saugomi gamtiniai elementai, teritorijos neužstatomos. ... Reglamentuojamos dangos, apželdinimo pobūdis.

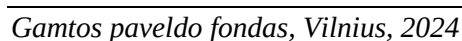
TERITORIJOS T-3

T-3.1. – teritorijos, kuriose galimas buvusios užstatymo struktūros atkūrimas, esamų pastatų rekonstravimas ir nauja statyba, deranti prie istorinės urbanistinės struktūros. Užstatymo parametrai, apdailos medžiagos, dangos, apželdinimas ir t. t. nustatomi pagal tyrimų duomenis arba būdingus užstatymo tipo bruožus, aprašytus atitinkamame T.1. pozonyje.

T-3.2. – renovuojamo/rekonstruojamo užstatymo teritorijos. Šių teritorijų užstatymas nėra vertingoji savybė, jos tvarkomos pagal Trakų senamiesčio kraštovaizdžio tvarkymo plane nustatytus reglamentus, jei reikia, juos papildant specifiniais paveldosaugos reikalavimais.

TERITORIJOS T-4

Miesto infrastruktūros teritorijos – gatvės, automobilių stovėjimo aikštelės ir kt. Neužstatomos teritorijos. ... Reglamentuojamos dangos, apželdinimo pobūdis“ [57].

18. Probleminės situacijos ir arealai

Kultūros paveldo apsaugą įtakančios probleminės situacijos

Netinkamai suformuluoti Trakų INP esančių kultūrinių rezervatų, kultūrinių ir kraštovaizdžio draustinių tikslai.

Trakų INP yra Trakų Salos ir Pusiasalio pilių, Senųjų Trakų piliavietės rezervatai, Senųjų Trakų archeologinis, Trakų senamiesčio urbanistinis, Užutrakio kraštovaizdžio architektūros, Varnikėlių, Serapiniškių, Senųjų Trakų kaimo architektūros, Kudrionių kraštovaizdžio draustiniai.

Trakų INP planavimo scheme nustatyti šie jų apsaugos tikslai:

- Trakų Salos ir Pusiasalio pilių rezervato tikslas – išsaugoti ir atkurti kultūros vertybes, vykdyti mokslinius tyrimus, švietimo programas.
- Senųjų Trakų piliavietės rezervato tikslas – išsaugoti ir atkurti kultūros vertybes, vykdyti mokslinius tyrimus, švietimo programas.
- Senųjų Trakų archeologinio draustinio tikslas – išsaugoti archeologinių radinių teritorijas.
- Trakų senamiesčio urbanistinio draustinio tikslas – išsaugoti, atkurti bei eksponuoti istorškai susiklosčiusios Trakų miesto planinės erdvinės struktūros, jos ryšio su gamtine aplinka, užstatymo elementų ir formų visumą.
- Užutrakio parko kraštovaizdžio architektūros draustinio tikslas – saugoti, tvarkyti ir prižiūrėti Užutrakio buvusio dvaro sodybą – G208KP, vykdyti mokslinius tyrimus.
- Senųjų Trakų kaimo architektūros draustinio tikslas – išsaugoti ir eksponuoti būdingus šiam Respublikos regionui kaimus, jų planinę erdvinę struktūrą, išlikusias senas etnografiškai vertingas sodybas, jų pastatus, želdinius ir kitus seno kaimo elementus.
- Varnikėlių ir Serapiniškių kaimo architektūros draustinio tikslas – išsaugoti ir eksponuoti būdingus šiam Respublikos regionui kaimus, jų planinę erdvinę struktūrą, išlikusias senas etnografiškai vertingas sodybas, jų pastatus, želdinius ir kitus seno kaimo elementus.
- Kudrionių kraštovaizdžio draustinio tikslas – išsaugoti Kudrionių kraštovaizdį, vykdyti mokslinius tyrimus (Daniliškių piliakalnis ir Daniliškių kaimas kaip vertingas kaimo architektūros kompleksas kraštovaizdžio draustinyje tvarkomas pagal detalų projektą).

Šie tikslai rengiamame planavimo dokumente turėtų būti pakoreguoti, suderinant juos su galiojančiu teisiniu reglamentavimu:

- tinkami rezervatų tikslai pagal STĮ 6 str. 1 d.: užtikrinti kultūros paveldo teritorinių kompleksų ir objektų (vertybių) autentiškumo palaikymą; išsaugoti tipišką arba unikalų kultūrinį kraštovaizdį ir jame esančius paveldo objektus; organizuoti nuolatinis mokslinius tyrimus ir stebėjimus bei muziejinį darbą; propaguoti kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes);
- tinkami draustinių tikslai pagal STĮ 8 str. 1 d.: išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus (vertybes), vietoves; sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui; propaguoti kultūros paveldo teritorinius kompleksus (vertybes), vietoves.

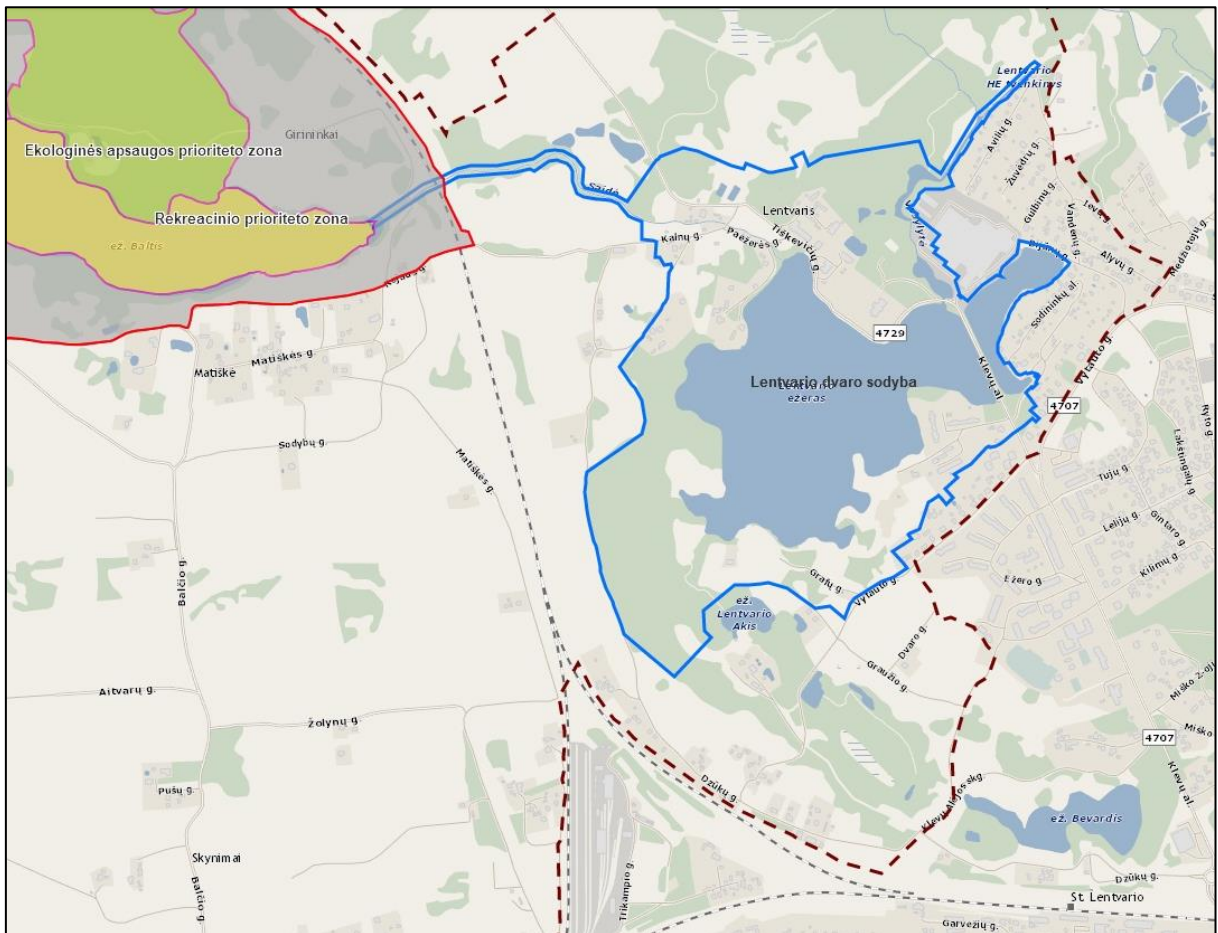
Kai kurių kultūrinių draustinių išskyrimo pagrįstumas. Įvertinus turimus duomenis apie saugotinas kultūros paveldo vertybes, abejonių kelia keletas kultūrinių draustinių išskyrimas. Šie draustiniai yra arba maži ir įsiterpia į didesnius gamtinius ar kompleksinius draustinius, arba stokoja išskyrimo pagrindimui būtinų kultūros paveldo vertybių:

- Bražuolės archeologinis draustinis išskirtas Bražuolės piliakalnio pagrindu. Dabartinis draustinis mažas (5,5 ha), nepilnai apima kultūros paveldo vietovę ir įsiterpia į Bražuolės hidrografinį draustinį. Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno (u. k. 31071) vietovės aktas šiuo metu tikslinamas. Kultūros paveldo specialistų vertinimu, Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas neatitinka kultūros paveldo vietovėms keliamų reikalavimų, todėl tikėtina, kad patikslinus aktą, vertybė pagal sandarą taps kompleksu. Svarstyta Bražuolės archeologinį draustinį arba išplėsti, sutapatinant su kultūros vertybės ribomis, arba atsisakyti atskiro kultūrinio draustinio, kultūros paveldo vertybę prijungiant prie gretimo Bražuolės hidrografinio draustinio (tokiu atveju pastarojo draustinio tipas galėtų būti keičiamas į kompleksinį – kraštovaizdžio draustinį).
- Daniliškių archeologinis draustinis apima Daniliškių piliakalnio su gyvenviete kompleksą (u. k. 24153). Tai mažas draustinis (7 ha), kurį iš visų pusių supa Kudrionių kraštovaizdžio draustinis. Svarstyta atsisakyti atskiro kultūrinio draustinio, kultūros paveldo vertybę prijungiant prie Kudrionių kraštovaizdžio draustinio.
- Daniliškių kaimo architektūros draustinis (30 ha) išskirtas Daniliškių sentikių kaimo pagrindu, jį taip pat iš visų pusių supa Kudrionių kraštovaizdžio draustinis. Kaime yra vos viena kultūros paveldo vertybė – Daniliškių Švč. Trejybės sentikių cerkvė (u. k. 39585). Šio kaimo nesiūloma įrašyti į KVR kaip kultūros paveldo vietovės, taip pat jame nesiūloma registruoti naujų kultūros paveldo objektų, todėl išskirti kultūrinį draustinį čia nėra pagrindo. Architektūriniai draustiniai pagal Saugomų teritorijų įstatymą yra skirti urbanistiniu požiūriu išsiskiriančioms istorinėms miestų dalims, miesteliams ir vietovėms, kuriose yra architektūriškai vertingų pastatų ir statinių ansamblių ar kompleksų, saugoti. Šio draustinio teritoriją tikslinga prijungti prie Kudrionių kraštovaizdžio draustinio.
- Senujų Trakų archeologinis draustinis (109 ha) didžiąja dalimi driekiasi už kultūros paveldo vertybių ribų, nesutampa su jokia kultūros paveldo objektu. Svarstyta didžiąją šio draustinio dalį, kuri nepatenka į kultūros paveldo vertybių teritorijas, prijungti prie ekologinės apsaugos prioriteto zonos, o į draustinį patenkančias saugomų vertybių teritorijų dalis priskirti gretimoms konservacinio prioriteto zonoms.
- Varnikėlių-Serapiniškių kaimo architektūros draustinis (84 ha) apima tris kaimus (Varnikėlių I, Varnikėlių II ir Serapiniškių), kurie yra iš dalies išsaugoję senąjį kelių ir gatvių tinklą, tačiau nepasižymi architektūrine verte. Čia nėra saugomų kultūros paveldo vertybių, šių kaimų nesiūloma įrašyti į KVR kaip kultūros paveldo vietovių, taip pat juose nesiūloma registruoti naujų kultūros paveldo objektų, todėl išskirti kultūrinį draustinį nėra pagrindo. Svarstyta keisti šio draustinio rūšį į kraštovaizdžio draustinį arba draustinio teritoriją prijungti prie gretimos ekosistemų apsaugos prioriteto zonos.

Esamų Trakų INP ribų ir zonų suderinamumas su kultūros paveldo vertybių teritorijų ir jų apsaugos zonų ribomis

Trakų INP ribos

Trakų INP riba dalina Lentvario dvaro sodybos (u. k. 15949) teritoriją, kuri buvo padidinta jau po Trakų INP ribų nustatymo. Nors į INP patenka tik nedidelis vakarinis šio kultūros paveldo komplekso fragmentas (54 pav.), tačiau koreguojant parko ribas reikėtų arba įtraukti visą dvaro sodybą, arba ribas sumažinti taip, kad jos nedalintų KPO teritorijos. Iš kitos pusės dabartinė skiriamoji riba Vilniaus–Kauno geležinkelis yra labai aiški. Galima būtų šią ribą patikslinti pagal geležinkeliui priskirtą žemės ruožą, netraukiant jo į Trakų INP.

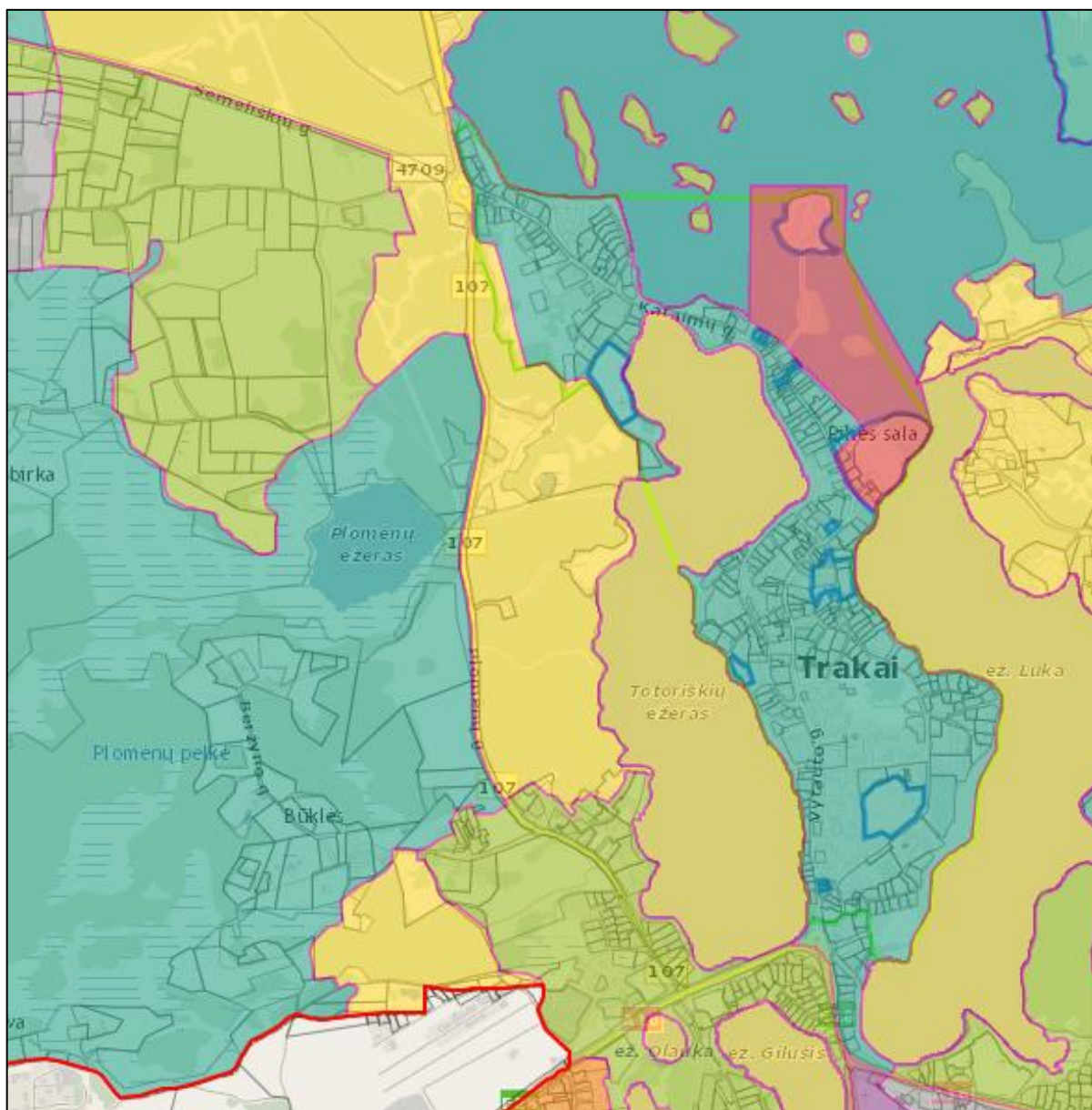

54 pav. Lentvario dvaro sodyba (u. k. 15949). *Trakų INP* riba (raudona linija) dalija KPO (mėlyna linija).

Vietovių ir kompleksinių objektų, kuriems galėtų būti rengiami SP, ribos

Vadovaujantis Taisyklių 20 punktu, „funkcinio prioriteto zonos, apimančios valstybinio parko ar biosferos rezervato teritorijoje esančią kultūros paveldo vietovę ir (ar) kompleksinį kultūros paveldo objektą, kuriam kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti rengiamas tvarkymo planas (toliau – kompleksinis kultūros paveldo objektas), ribos nustatomos taip, kad sutaptų su nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu nustatytomis kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų ribomis.“

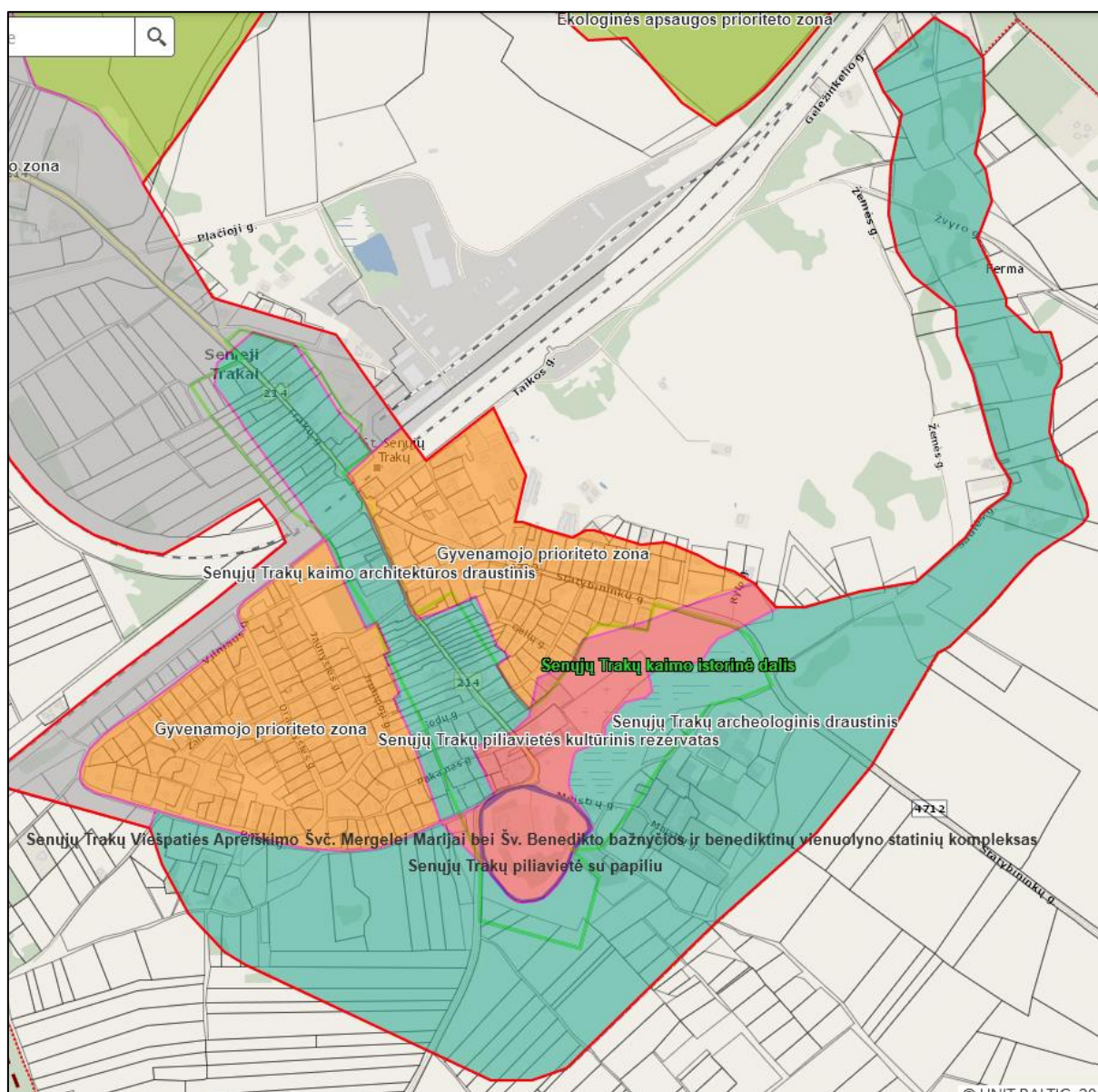
Didžiausias ir svarbiausias toks nesutapimas yra **Trakų senamiesčio** (u. k. 17114) ir Trakų senamiesčio urbanistinio draustinio ribos: ties pietine ir šiaurine riba KVR vietovė yra mažesnio ploto, tačiau rytuose ji apima dalį Galvės ežero iki Pilies salos (Galvės ežero hidrografinis draustinis), o vakaruose dalį Totoriškių ežero (rekreacinio prioriteto zona) ir ploto tarp Karaimų ir Plomėnų gatvių (pagal žemės sklypo ribą) (55 pav.). Pagrindinis konfliktas praeityje yra kilęs dėl senamiesčio pietinės ribos, šis klausimas buvo svarstytas teisme, yra įsiteisėjusi teismo nutartis.

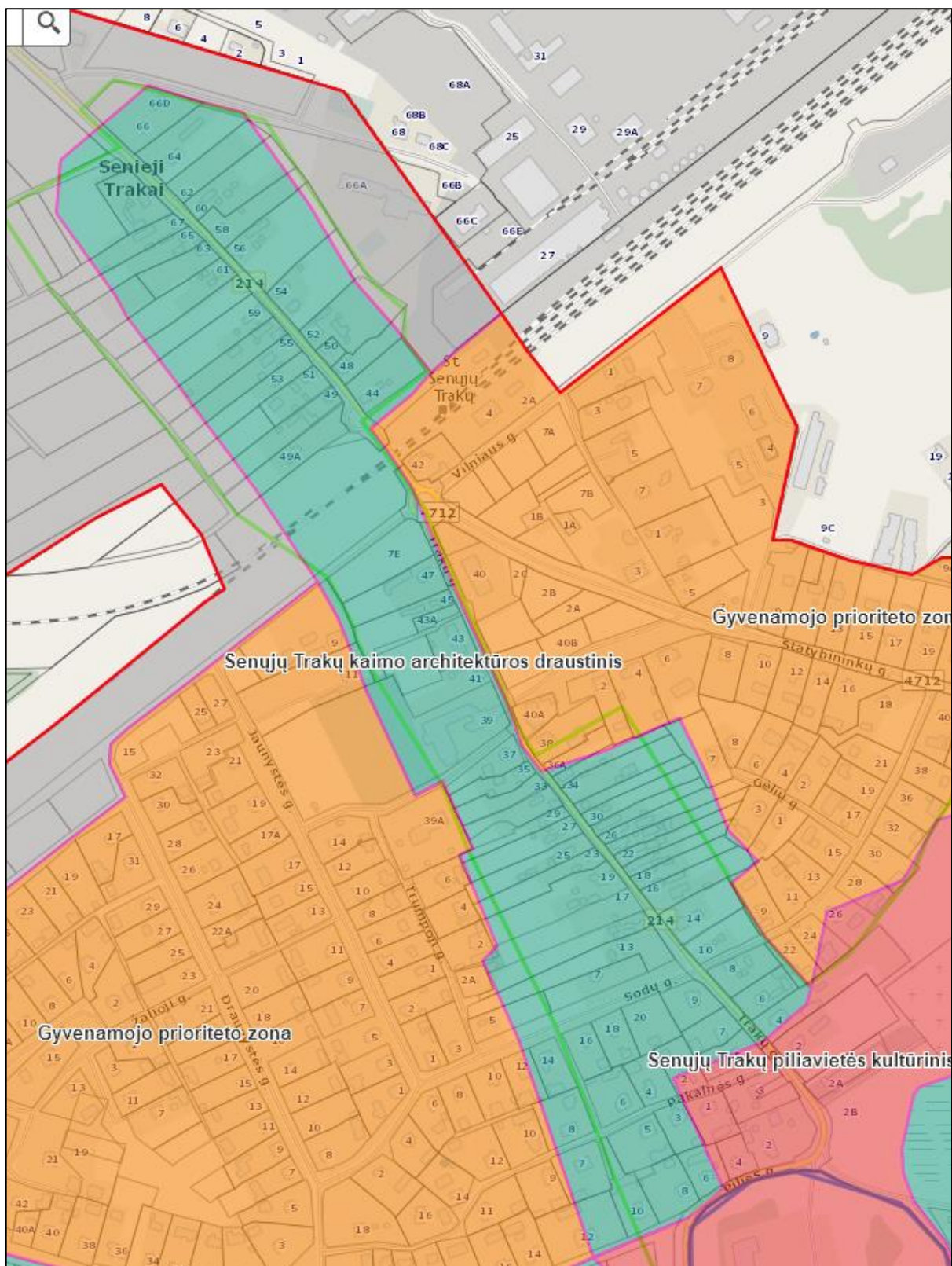
55 pav. Trakų senamiesčio (KP vietovės ir urbanistinio draustinio) ribų nesutapimai.

Senujų Trakų kaimo istorinės dalies (u. k. 22146) ir architektūros draustinio ribos šiaurinėje dalyje nesutampa beveik visu perimetru, tačiau šie nesutapimai vertintini kaip techniniai – ir draustinio, ir vertybės ribos nustatytos seniai, per tą laiką buvo suformuota sklypų ir pan., todėl ribos turi būti koreguojamos, sutapdinant jas su sklypų ribomis. Esminė problema – ribų nesutapimas rytinėje dalyje, kur kultūros paveldo vietovė apima ir archeologinių objektų teritoriją, o parko zonavime čia išskirtas Senujų Trakų piliavietės kultūrinis rezervatas ir Senujų Trakų archeologinis draustinis, kurių ribos nusidriekia daug toliau į rytus ir vakarus negu kultūros paveldo vietovės, ir KPO ribos ir užsina už Statybininkų gatvės (56 pav., 57 pav.).

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad į rezervatą patenka privačių žemės sklypų su statiniais. To neturėtų būti – Saugomų teritorijų įstatymas nurodo (31 str. 1 p.), kad rezervatų žemė yra išimtinė valstybės nuosavybė.

56 pav. Senujų Trakų kaimo pietinė dalis – persidengianti ir nesutampanti kultūros paveldo vietovės, KPO ir rezervato bei archeologinio draustinio teritorija.

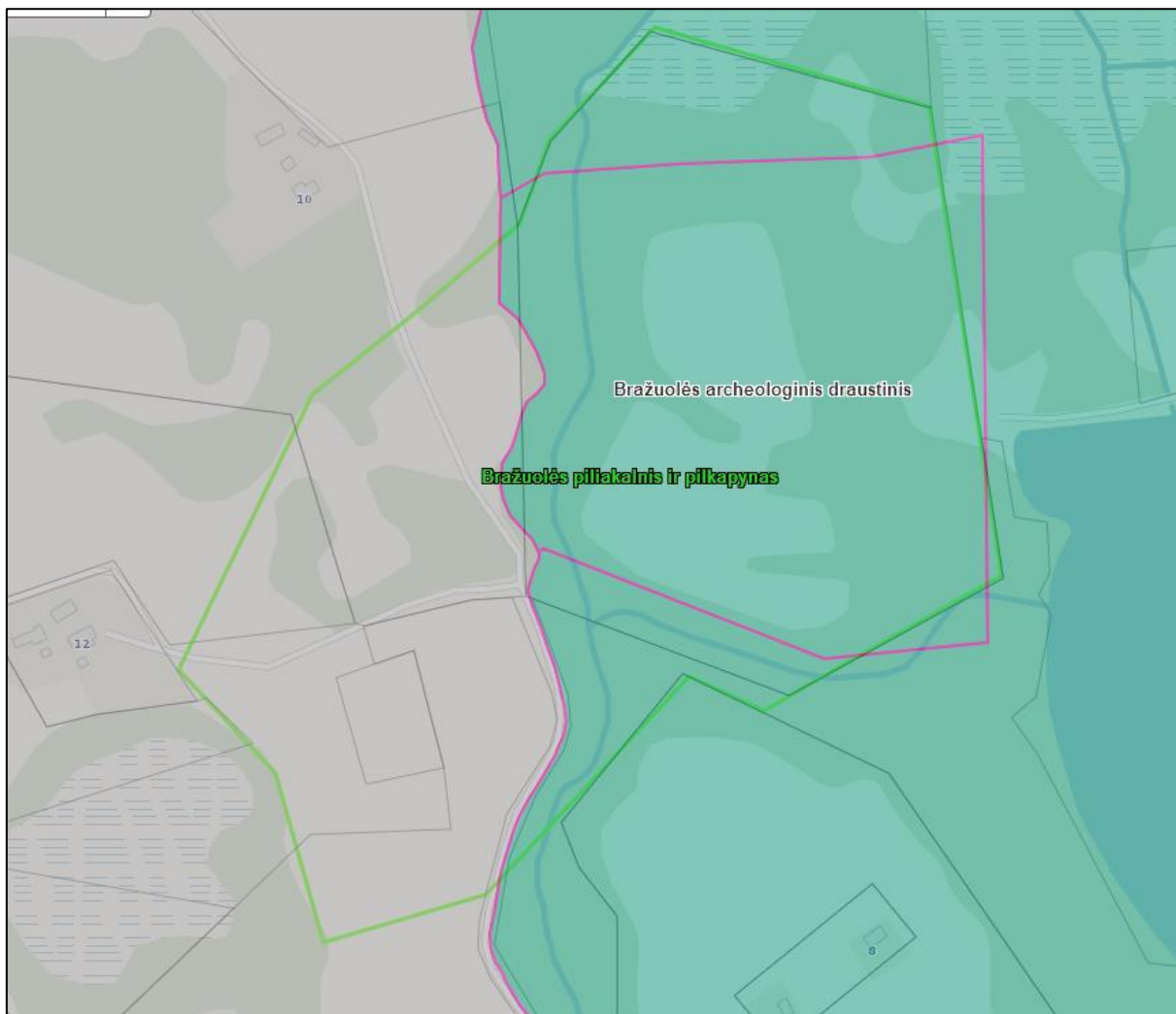
57 pav. Senujų Trakų kaimo šiaurinė dalis – techniniai kultūros paveldo vietovės, architektūros draustinio ir suformuotų žemės sklypų ribų nesutapimai.

Užutrakio dvaro sodybos (u. k. 785) ir Užutrakio parko kraštovaizdžio architektūros draustinio ribų nesutapimai vakarinėje dalyje techniniai (ežero kranto linija), tačiau pietinėje dalyje siauras KPO teritorijos „apendiksas“ užėina už draustinio ribų, o ŠR pusėje didelė KPO dalis patenka į ekologinės apsaugos prioriteto ir žemės ūkio zonas (58 pav.).

58 pav. Užutrakio dvaro sodybos ir draustinio ribų neatitikimai.

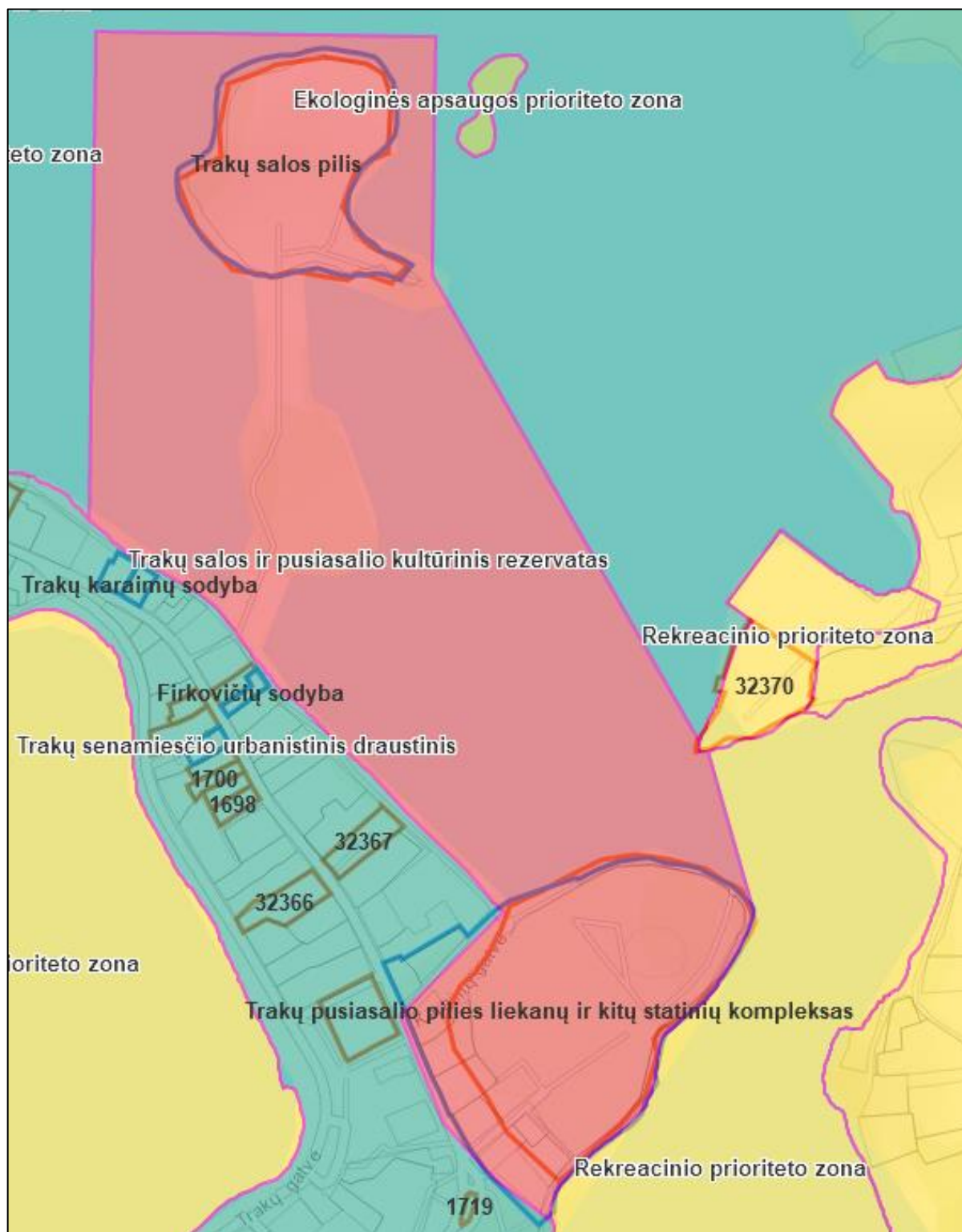
Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno (u. k. 31071) ir archeologinio draustinio ribos nesutampa tarpusavyje (draustinio ribos apima mažesnę teritoriją) ir su žemės sklypų ribomis (59 pav.).

59 pav. Bražuolės piliakalnio bei pilkapyno ir draustinio ribų neatitikimai.

Nesutapimai su rezervatu ir draustinių ribomis

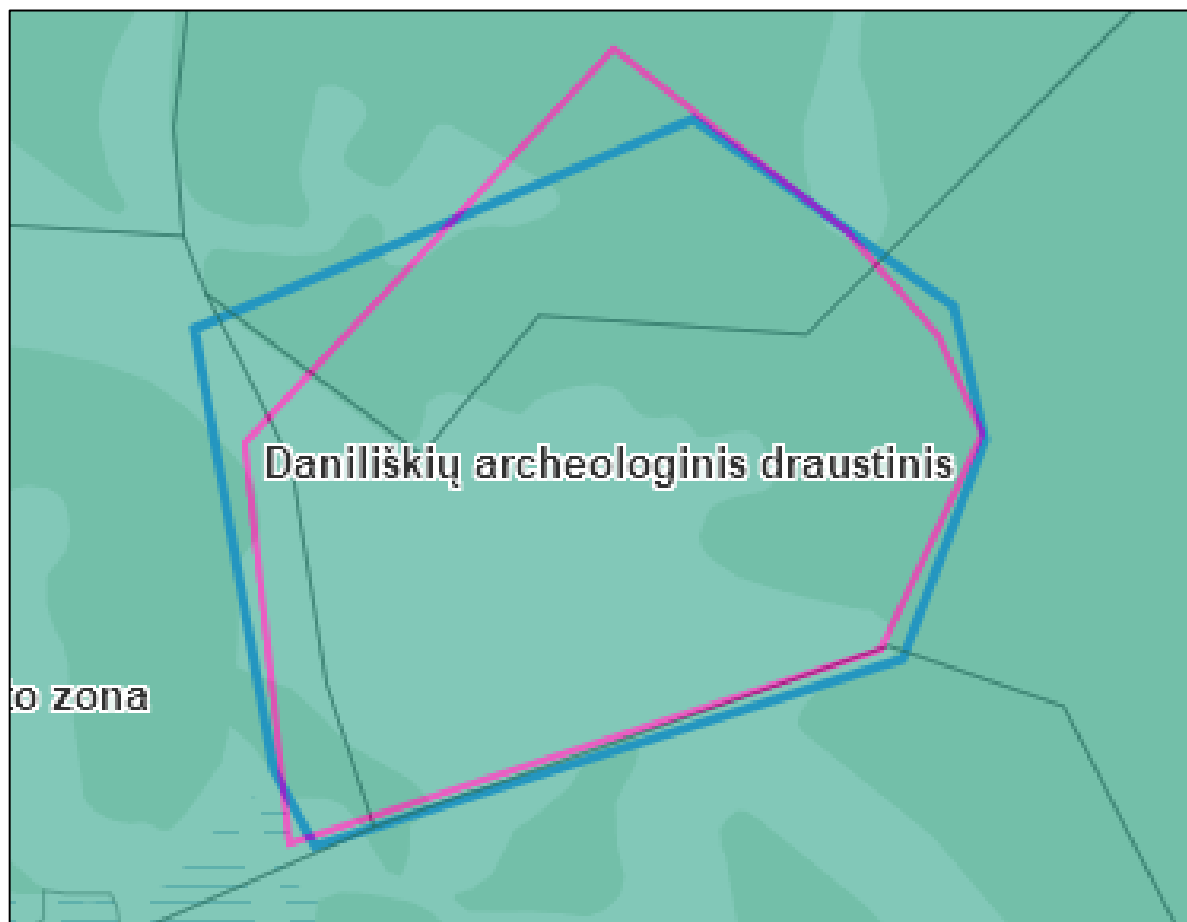
Trakų salos (u. k. 1020) ir pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso (u. k. 1021) vertybių teritorijų ribos yra mažesnės nei kultūrinio rezervato teritorija, apimanti ir ežero plotą aplink ir tarp vertybių. Pusiasalio pilies ŠV dalyje rezervato ribos mažesnės, sutapdintos su Trakų pusiasalio piliavietės (u. k. 27124) ribomis (60 pav.). Techniškai nesutampa tarpusavyje ir KVR objektų ribos.

60 pav. *Trakų Salos ir Pusiasalio pilių ir kultūrinio rezervato ribų nesutapimai.*

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Trakų salos ir pusiasalio pilių kultūrinio rezervato pietinėje dalyje (ties Karaimų gatvės pradžia) į rezervatą patenka keletas privačių žemės sklypų su statiniais. To neturėtų būti – Saugomų teritorijų įstatymas nurodo (31 str. 1 p.), kad rezervatų žemė yra išimtinė valstybės nuosavybė. Kai kur privatūs žemės sklypai prieina iki piliavietės statinių sienų ir tai trukdo šiuos statinius tvarkyti. Pažymėtina, kad 1993 m. patvirtiname Trakų senamiesčio sklypų ribų projekte žemės sklypų ribos buvo projektuotos kiek kitaip, atitraukiant nuo statinių sienų.

Daniliškių piliakalnio su gyvenvieta (u. k. 24153) aktas parengtas 2007 m., teritorijos ribų planas netikslus, ribos nesutapdintos su sklypų ribomis, nesutampa ir su archeologinio draustinio ribomis (61 pav.).

61 pav. Daniliškių piliakalnio su gyvenvieta, sklypų ir archeologinio draustinio ribų neatitikimai.

Šiuo metu galiojančioje Trakų INP planavimo schemoje **nėra nustatytų kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų**. Rengiant naują schemą rekomenduojama vadovautis principu, kad kultūros paveldo objektų teritorijose turi būti nustatytos KOR (reguliuojamos apsaugos kultūros paveldo objektų teritorijos), tačiau išlieka problema, kaip apibrėžti ribas ten, kur iki šiol nėra patikslinta kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentacija ir apibrėžta jų teritorija (blogiausia situacija yra su 11.2 skyriuje *Kultūros paveldo apskaita* išsamiau aptartais Dvaro sodybos fragmentais, u. k. 780).

Kitos su istorinio nacionalinio parko ribomis ir zonavimu susijusios probleminės situacijos

Trakų INP ribų tikslumas ir aiškumas. 1993 m patvirtinta planavimo schema tuo metu rengta tik popieriniame variante. Remtasi gana senu kartografiniu pagrindu, geresnio ir nebuvo. Daugelis Trakų INP ribų dabar nesutampa su esama žemėvalda. Skaitmeninės Trakų INP ir jo vidinių funkcinių zonų ribos, įkeltos į Saugomų teritorijų valstybės kadastrą vėliau, yra ribų popieriuje interpretacija, kartais su akivaizdžiais (pvz., Trakų salos ir pusiasalio kultūrinio rezervato riba) nukrypimais. Siekiant aiškumo, naujos Trakų INP ir jo vidinių funkcinių zonų ribos turėtų būti priderintos prie žemės sklypų ribų ir kitų aiškių orientyrų.

Smulkus Trakų INP funkcinis zonavimas. Saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis, Trakų INP viduje išskirta net 111 funkcinio prioriteto zonų. Nemaža jų dalis smulkios: 42 zonos mažesnės nei 10 ha, iš jų net 36 – mažesnės nei 5 ha. Pažymėtina, kad tuo metu, kai buvo rengiama galiojanti Trakų INP planavimo schema (pirmoji iš patvirtintų valstybinių parkų planavimo schemų), valstybinių parkų planavimo ir zonavimo praktika dar tik formavosi, vėliau ji buvo tobulinama. Toks smulkus dalies Trakų INP funkcinio prioriteto zonų išskyrimo tikslingumas abejotinas. Šiuo metu kaip atskiros funkcinio prioriteto zonos išskirtos ežerų salos, kai kurie smulkesni ežerai, gamybinės-komunalinės teritorijos. Daugelyje vietų smulkesnes funkcinio prioriteto zonas tikslinga apjungti arba prijungti prie gretimų stambesnių zonų.

Žemės ūkio zonų išskyrimas. Šiuo metu Trakų INP išskirta 10 žemės ūkio zonų, jos užima nemažą 1 124 ha plotą (13,8 %). Šių zonų išskyrimo tikslingumas kelia abejonių. Tuo metu, kai buvo rengiama galiojanti Trakų INP schema, žemės ūkio veikla čia dar buvo intensyvesnė, bet per keletą dešimtmečių situacija stipriai pakito. Trakų apylinkėse dirvožemiai nederlingi, žemės ūkio veikla ekstensyvi, yra nemažai vietų kur ji apskritai nebevykdoma ir vyksta savaiminės renatūralizacijos procesai. Svarstyta žemės ūkio zonas prijungti prie gretimų ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonų, kuriose galioja bendrieji valstybiniai parkams taikomi reikalavimai.

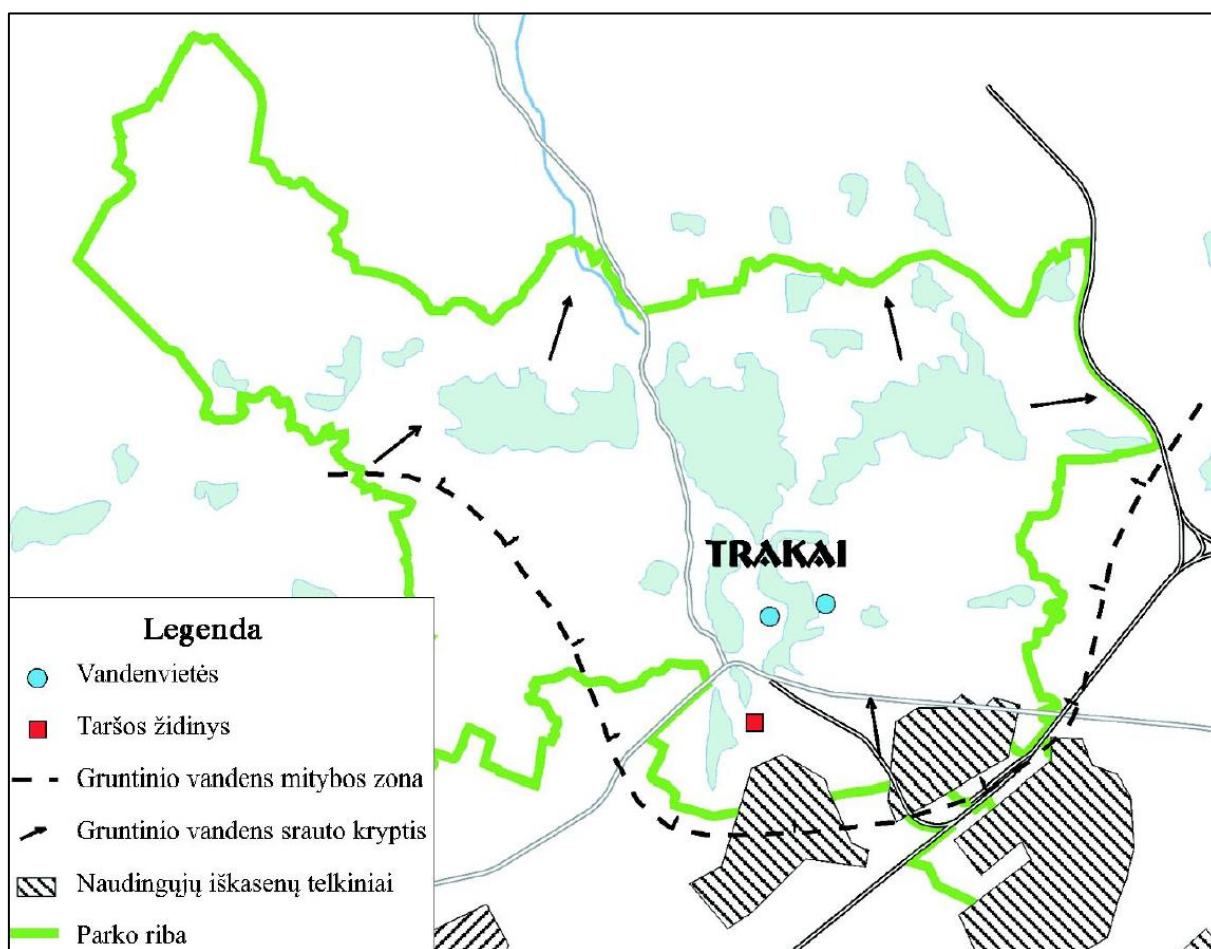
Ūkinio prioriteto (gamybinės-komunalinės) zonų išskyrimas. Tuo metu, kai buvo rengiama galiojanti Trakų INP schema, parko ribose dar buvo nemažai gamybinių-komunalinių objektų ir kompleksų. Per 30 metų dalis jų sunyko (pavyzdžiui, Jovariškių kaime buvusi lapių ferma, prie Širmuko ežero buvęs gyvulių supirkimo punktas) ir (ar) pakeitė naudojimo pobūdį. Pažymėtina, kad pagal susiklosčiusią valstybinių parkų planavimo praktiką, gamybiniais-komunaliniams objektams atskiros funkcinio prioriteto zonos paprastai nėra išskiriamos – tokiose teritorijose dažniausiai pakanka išskirti atitinkamas kraštovaizdžio tvarkymo zonas. Be to, šiame nacionaliniame parke daugelyje tokių zonų stebima tendencija (jaučiamas poreikis) keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir statyti gyvenamosios ar aptarnavimo paskirties pastatus. Istorinio nacionalinio parko kontekste, tokia gamybinių-komunalinių teritorijų konversija yra geresnė alternatyva, nei pramonės ar logistikos kompleksų vystymas – ji gali prisidėti prie Trakų miesto ir Jovariškių kaimo urbanistinės plėtros bei gyvenamojo būsto poreikio patenkinimo, tam panaudojant teritorijas, kurios galiojančiuose teritorijų planavimo dokumentuose jau yra skirtos ūkiniam naudojimui ir užstatymui. Todėl svarstyta esamas ūkinio prioriteto (gamybinės-komunalinės) zonas

prijungti prie gretimų gyvenamojo prioriteto zonų, numatant galimybes konversijai į gyvenamąsias ir komercines teritorijas.

Urbanizuotų teritorijų priskyrimas neurbanizuojamoms zonoms. Trakų miesto pietinėje dalyje yra keletas jau urbanizuotų teritorijų (ties Aukštadvario, Babriškių, Gedimino, Plomėnų ir Vilniaus gatvėmis), kurios rengiant Trakų INP planavimo schemą kažkodėl buvo priskirtos ekologinės apsaugos ar žemės ūkio zonoms. Šias urbanizuotas teritorijas tikslinga prijungti prie urbanizuojamų gyvenamojo ar rekreacinio prioriteto zonų.

Trakų INP buferinės apsaugos zonos ribos. Skaitmeninės Trakų INP buferinės apsaugos zonos ribos, įkeltos į Saugomų teritorijų valstybės kadastrą tik 2023 m. Ten kur anksčiau plytėjo žemės naudmenos (pvz. Pilialaukio kaimo apylinkėse) dabar vyksta sparti urbanizacija. Tikslinga peržiūrėti buferinės apsaugos zonos ribas atsižvelgiant į naują žemėnaudą ir Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius.

Pietinėje Trakų INP dalyje siūloma apsauginės zonos ribą susieti su gruntinio vandens horizonto, maitinančio Trakų ežeryną, vandenskyra (62 pav.) [8]. Šioje hidrologinio poveikio Trakų ežerynui dalyje, kuri beveik sutampa su būsimu Trakų miesto aplinkkelio, Trakų INP buferinės apsaugos zonoje galbūt verta nustatyti ekologinės apsaugos pozonį.

62 pav. Galimo poveikio Trakų ežerynui geologiniai veiksniai.

Trakų rajonas išsiskiria dideliais statybinių medžiagų – smėlio ir žvyro – ištekliais. Tačiau tai ne tik turtas, bet ir pavojus vertingam kraštovaizdžiui. Parko teritorijoje yra trys dideli žvyro telkiniai. Įsisavinus Serafiniškių I telkinio išteklius, Senuosiuose Trakuose įsikūrusiai statybinių medžiagų gamyklai iškilo naujo žaliavų šaltinio problema. Daug ginčų sukėlė Miškinių žvyro telkinio, esančio šioje zonoje, galima eksploatacija. Po detalaus galimo poveikio įvertinimo bei pakoregavus Trakų istorinio nacionalinio parko ribas buvo leista įsisavinti Miškinių telkinį [8], o dabar Trakų r. sav. bendrajame plane numatyta galimybė jį urbanizuoti.

Tačiau tokioje gamtiniu ir istoriniu požiūriu unikaloje teritorijoje kaip Trakų istorinis nacionalinis parkas naudingųjų iškasenų gavyba negali būti atliekama remiantis vien tik šiandienos poreikiais. Teritorija turėtų būti įvertinta kompleksiskai, ieškoma pusiausvyros tarp įvairių jos išteklių (geologinių, rekreacinių ir kt.) naudojimo. Siekiant išvengti nepageidautinų pasekmių, ypač susijusių su pavojumi vertingam saugomam kraštovaizdžiui, sudėtingomis sąlygomis esančių telkinių kasybos galimą poveikį turėtų įvertinti detalūs tyrimai. Negalima užmiršti, kad telkinio kasybos įtaka nesibaigia jo ribomis, bet ima reikštis ir didesniame plote [8].

Kai kurių draustinių rūšies keitimo poreikis. Įvertinus turimus duomenis apie saugotinas vertybes, svarstyta keisti kai kurių draustinių rūšį:

- Bražuolės hidrografinis draustinis apima Bražuolės upės ištakas ir neilgą aukštupio ruožą. Bražuolės slėnio ruožas, kuriame driekiasi draustinis, vertingas kraštovaizdžio požiūriu (kraštovaizdžio apylinkės kompleksinė vertė aukšta – 8,4 balo), taip pat pasižymi biologine verte – čia išskirta BAST atrankos kriterijus atitinkanti vietovė „Bražuolės upės slėnis“ su miškų, pelkių, pievų bei saugomų rūšių dvilapio purvuolio ir žvilgančiosios riestūnės buveinėmis. Be to, į draustinį įsiterpia itin reikšminga kultūros paveldo vertybė – Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas (u. k. 31071). Atsižvelgiant į vertybių gausą ir įvairovę, svarstyta keisti šio draustinio rūšį į kompleksinį (kraštovaizdžio) draustinį bei praplėsti draustinio ribas pietuose (įjungiant jautrias teritorijas ties Bražuolės ištakomis), vakaruose (įjungiant Bražuolės piliakalnį ir pilkapyną) bei šiaurėje (įjungiant vietovės „Bražuolės upės slėnis“ ruožą iki krašto kelio Nr. 107 Trakai–Vievis).
- Galvės hidrografinis draustinis patenka į išskirtinės kraštovaizdžio vertės (net 11,6–12,4 balo) apylinkes, be to, į draustinį patenka kultūros paveldo objektai – Varnikų senovės gyvenvietė (u. k. 17205) ir dalis Varnikų piliakalnio (u. k. 3527, dabartinė draustinio riba kerta piliakalnį). Atsižvelgiant į išskirtinę kraštovaizdžio vertę, svarstyta keisti šio draustinio rūšį į kompleksinį (kraštovaizdžio) draustinį bei praplėsti draustinio ribas šiaurėje, į draustinį įjungiant šiaurinę Galvės ežero pakrantę su apžvalgos vietomis ir Kęstučio kalnu. Taip pat tikslinga pakoreguoti draustinio ribą, įjungiant visą Varnikų piliakalnį.
- Plomėnų ornitologinis draustinis apima BAST „Plomėnų pelkė“ – tai viena vertingiausių biologinės įvairovės požiūriu Trakų INP teritorijų, pasižyminti saugomų gamtinių buveinių gausa ir įvairove. BAST „Plomėnų pelkė“ apsaugos tiksluose įvardintos įvairios pelkių, pievų, miškų ir vandenų buveinės, saugomos rūšys auksuotoji šaškytė, didysis auksinukas, dvilapis purvuolis, raudonpilvė kūmutė, šarvuotoji skėtė. Paukščiai nėra svarbiausia saugotina vertybė šiame draustinyje, be to, šis draustinis nėra priskirtas paukščių apsaugai svarbioms teritorijoms.

- Atsižvelgiant į nustatytas saugotinas buveines ir rūšis, svarstyti keisti šio draustinio rūšį į botaninį-zoologinį draustinį;
- Senujų Trakų kaimo architektūros draustinis patenka į Senujų Trakų kaimo istorinę dalį (u. k. 22146), kuri pasižymi urbanistine, istorine, architektūrine, archeologine ir kraštovaizdžio verte. Atsižvelgiant į šios kultūrinės vietovės vertybių kompleksiskumą ir susiklosčiusią valstybinių parkų zonavimo praktiką, svarstyti keisti draustinio rūšį į urbanistinį draustinį.
 - Užutrakio parko kraštovaizdžio architektūros draustinis. Dabartinis Saugomų teritorijų įstatymas tokios draustinio rūšies (kraštovaizdžio architektūros) nenumato. Todėl Užutrakio draustinio rūšis turi būti keičiama į kraštovaizdžio arba architektūrinį draustinį. Pažymėtina, kad abi draustinių rūšys nepilnai atspindėtų Užutrakio komplekso unikalumą – Užutrakio dvaro sodybos kompleksas išsiskiria būtent kraštovaizdžio architektūra. Vertinant atskirai, architektūrinė ar kraštovaizdžio vertės čia nedominuoja, didžiausiu unikalumu pasižymi želdynai. Tuo Užutrakis skiriasi nuo Pažaislio ir Tytuvėnų architektūrinių draustinių, kuriuose dominuoja architektūrinė vertė. Šiuo metu Užutrakio dvaro sodybos žemės sklypui nustatytos kraštovaizdžio draustiniams taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos.

Biologinės įvairovės apsaugą įtakojančios probleminės situacijos

Nepakankama kai kurių gamtinių požįrių vertingų vietovių apsauga. Nuo 1993 m., kai buvo patvirtinta Trakų INP planavimo schema, gamtos apsaugos srityje įvyko reikšmingų pokyčių. Įsteigtas ir plėtojamas „Natura 2000“ ekologinis tinklas, surinkta daug daugiau ir tikslesnių duomenų apie saugomas rūšis ir buveines. Šiame kontekste būtina atkreipti dėmesį, kad net keturios Trakų INP ribose esančios „Natura 2000“ teritorijos nepatenka į konservacinio prioriteto zonas: BAST „Akies ežeras ir jo apyežerės“, „Skaisčio ežeras“, „Širmuko ežeras“ (visos trys patenka į rekreacinio prioriteto zonas) ir „Alsakių miškas“ (patenka į ekologinės apsaugos prioriteto zoną). Tikslinga įvertinti šiose teritorijose esančių gyvosios gamtos vertybių apsaugos poreikius ir svarstyti galimybes šių BAST pagrindu išskirti gamtinius draustinius.

Kita opi problema – didelė dalis BAST atrankos kriterijus atitinkančios vietovės „Bražuolės upės slėnis“ apskritai nepatenka į saugomas teritorijas. Tikslinga į istorinį nacionalinį parką ir konservacinio prioriteto zoną įjungti šios vietovės ruožą nuo dabartinės Trakų INP ribos iki krašto kelio Nr. 107 Trakai–Vievis (toliau į šiaurę nuo kelio šios vietovės pagrindu steigiamas atskiras Gratiškių valstybinis telmologinis draustinis).

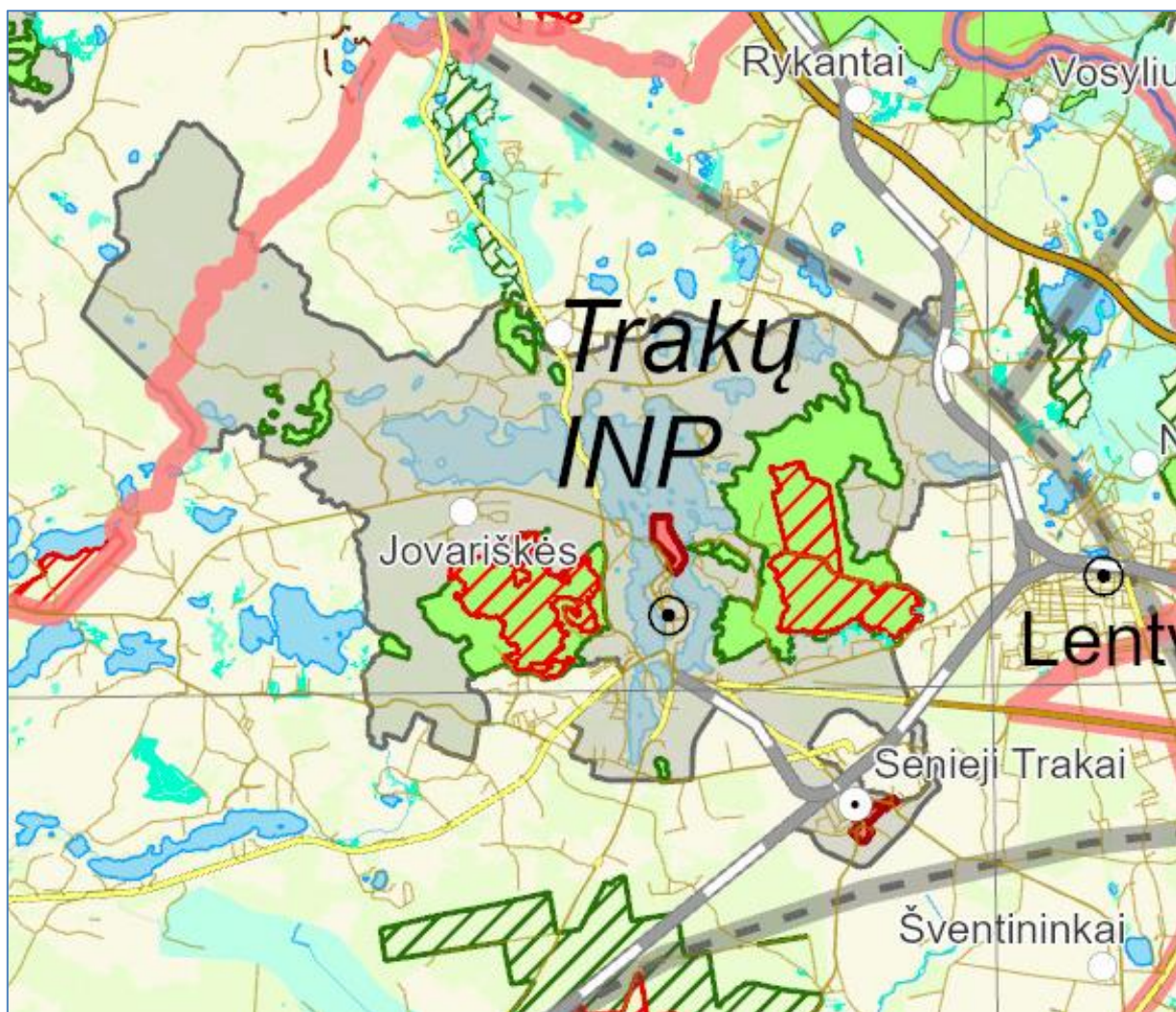
Trakų INP yra ir daugiau gyvosios gamtos požįrių vertingų teritorijų, kurios nepatenka į BAST ir draustinius. Viena tokių – miškas šiauriniame Balčio ežero krante. Čia, nedideliame apie 20 ha plote, koncentruojasi Europos Bendrijos svarbos plačialapių ir mišrių miškų buveinės, kurių dalis patenka ir į kertines miškų buveines. Apie pusę buveinių ploto patenka į privačius miškus, kita dalis yra valstybinės reikšmės miškuose. Dabar ši vietovė patenka ekologinės apsaugos prioriteto zoną (III miškų grupė), vertingi medynai priauga leistiną kirtimo amžių ir pamažu gali būti iškirsti (vienas sklypas jau iškirstas, kitame numatyti pagrindiniai kirtimai). Draustinio išskyrimas šioje vietoje svarstytinas, tačiau jis būtų problemiškas tiek dėl mišrios miškų nuosavybės, tiek dėl to, kad šis plotas nėra įtrauktas į „Natura 2000“ tinklą.

Trakų INP šiaurės rytinėje dalyje išsiskiria Šulininkų glaciokarstinių ežerėlių gamtinis kompleksas. Jis pasižymi hidrografine verte (ratu išsidėstę 4 nenuotakūs glaciokarstiniai ežerėliai iš kurių didžiausias – Šulininkų – net 35,5 m gylio) ir raiškiu kalvotu-daubotu reljefu, tarp ežerėlių duburių plyti mišrus miškas. Siekiant išsaugoti šio gamtinio komplekso natūralumą, svarstyta jo pagrindu išskirti gamtinį (hidrografinį) draustinį. Šiuo metu Šulininkų ežerėlių gamtinis kompleksas patenka į ekologinės apsaugos ir rekreacinio prioriteto zonas (III miškų grupė), didesnė teritorijos dalis patenka į privačius žemės sklypus.

Svarbu atsižvelgti ir į platesnį europinį kontekstą, ypač į Europos Sąjungos (ES) Žaliajį kursą, ir į Lietuvos Respublikos, kaip ES narės, įsipareigojimus. ES biologinės įvairovės strategijoje numatyta iki 2030 m. pasiekti, kad biologinės įvairovės apsaugai įsteigtos teritorijos (BĮST) sudarytų ne mažiau kaip 30 %, o griežtos apsaugos – ne mažiau kaip po 10 % ES sausumos teritorijos ir jūros akvatorijos ploto. Siekis didinti saugomų bei griežtai saugomų teritorijų plotą atspindi ir 2020 m. patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje.

2021–2023 m. Gamtos paveldo fondas įgyvendino LIFE programos projektą LIFE20 NGO4GD/LT/000009 „Lietuvos saugomų teritorijų tinklo plėtra Europos žaliojo kurso kontekste“. Vienas svarbiausių šio projekto rezultatų – atlikus detalią analizę, pasiūlytos griežtai apsaugai tinkamiausios teritorijos visoje Lietuvoje. Trakų INP ribose pasiūlytos trys tokios teritorijos – Varnikų miškas, Ilgelio pelkė ir Plomėnų pelkė (63 pav.). Tai ištis biologinės įvairovės požiūriu vertingiausios ir didžiausiu natūralumu pasižymintys istorinio nacionalinio parko gamtiniai kompleksai (Trakų INP „žalieji plaučiai“), kuriuose turėtų būti griežtai ribojama ūkinė veikla, ypač – miškų ūkinis naudojimas. Šiuo metu jie patenka į BAST ir gamtinius draustinius (Varnikų botaninį-zoologinį draustinį ir Plomėnų ornitologinį draustinį). Rengiant planavimo schemą, svarstyta galimybė šių gamtinių kompleksų dalyse išskirti rezervatines zonas. Atkreiptinas dėmesys, kad ES Žaliojo kurso kontekste kinta griežtai saugomų teritorijų supratimas. Žaliojo kurso kontekste jos suprantamos kaip teritorijos, skirtos išimtinai gyvosios gamtos išsaugojimui – jose neturėtų būti vykdoma ūkinė veikla, tačiau gali būti vykdomos saugomų buveinių ir rūšių apsaugai bei atkūrimui reikalingos gamtotvarkos priemonės, įskaitant gyvūnų gausos reguliavimą, taip pat galimas lankymas, tradicinis gamtos gėrybių rinkimas. Tai ne visai atitinka Lietuvos teisės aktuose nustatytą gamtinių rezervatų režimą ir būtų kažkas tarpinio tarp mums įprasto gamtinio rezervato ir gamtinio draustinio.

Varnikų botaninis-zoologinis draustinis stokoja buferinės apsaugos pietrytiniame pakraštyje. Čia draustinio riba sutampa su Trakų INP riba. Ilgelio pelkės rytiniame pakraštyje, tarp Varnikų botaninio-zoologinio draustinio ir Urėdijos bei Kraštinės gatvių, tikslinga išskirti buferinės apsaugos zoną, kuri būtų skirta hidrologinėi ir ekologinei Ilgelio pelkės apsaugai. Rubežiaus ir Padumblės kaimai, į kuriuos patenka ši vietovė, pastaruoju metu intensyviai urbanizuojami, tampa individualiais namais užstatyta priemiestinė teritorija. Nenumačius apsaugos priemonių, ateityje intensyvi urbanizacija gali prieiti prie pat Ilgelio pelkės ir neigiamai paveikti draustinyje saugomų ekosistemų ir vertybių būklę. Šiuo metu tarp Ilgelio pelkės ir minėtų gatvių plyti mažai naudojami žemės ūkio plotai – pievos ir krūmynai, yra viena sodyba (dar viena sodyba statoma), dauguma žemės sklypų yra žemės ūkio paskirties, keturi – kitos paskirties.

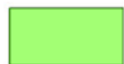

BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS APSAUGAI SVARBIOS TERITORIJOS (BĮST)

ESAMŲ SAUGOMŲ TERITORIJŲ PAGRINDU ATRINKTOS BĮST

Griežtos apsaugos BĮST

BĮST

SIŪLOMOS BĮST

Griežtos apsaugos teritorijos

Kitos saugomos teritorijos

63 pav. Biologinės įvairovės apsaugai skirtų saugomų teritorijų plėtra Trakų INP. Iškarpa iš Biologinės įvairovės apsaugai skirtų saugomų teritorijų plėtros pasiūlymų žemėlapis [58].

Su miškų naudojimu susijusios probleminės situacijos

Miesto miškai, priklausantys Lietuvos Respublikai, priskirti Trakų miesto savivaldybei Vyriausybės nutarimu, bet iki šiol neperduoti valdyti ir prižiūrėti patikėjimo teise.

Varnikų miško masyve yra išskirta daug Europos Bendrijos svarbos 9050 Žolių turtingų eglynų buveinių. Tai medynai su gausiu negyvos medienos kiekiu, šioms buveinėms palankiausias apsaugos režimas – ūkinės veiklos nevykdymas. Tačiau šiame masyve yra įrengtas pažintinis takas, poilsio vietė ir prie lankomų objektų neturi būti sausuočių, kurie kelia pavojų lankytojų sveikatai ar gyvybei. Reikalingi atrankiniai sanitariniai kirtimai, kurie blogina buveinių būklę.

Kai kur miškų grupės neatitinka istorinio nacionalinio parko funkcinio zonavimo:

1. Užutrakio kraštovaizdžio architektūros draustinio miškai šiuo metu priskirti IIA miškų grupei (ekosistemų apsaugos miškai). Pagal Saugomų teritorijų įstatymą tokios draustinio rūšies (kraštovaizdžio architektūros) nėra ir planavimo metu draustinio rūšis turės būti keičiama į kraštovaizdžio arba į architektūrinį. Jeigu draustinio rūšis bus keičiama į kraštovaizdžio, jame galės likti IIA miškų grupė, o jeigu į architektūrinį (tai jau būtų kultūrinis draustinis), miškų grupė galėtų būti keičiama į III (apsauginiai miškai).

2. Trakų INP turi išskirtą buferinės apsaugos zoną aplink Senuosius Trakus, kurioje šiuo metu yra išskirta IV miškų grupė (ūkiniai miškai), nors pagal taisyklės turėtų būti III miškų grupė. Į buferinės apsaugos zoną patenka didesnė dalis 160 ir 190 kvartalų bei 298 kvartalo šiaurinis pakraštys.

3. Skaisčio ežero ŠR pakrantėje siaurame ruože išskirti IIB grupės (rekreaciniai) miškai, nors tas ruoželis patenka į ekologinės apsaugos prioriteto zoną ir jame pagal taisyklės turėtų būti nustatyta III miškų grupė. Šį ruoželį (74 miško kvartalo 3, 4, 23, 24, 450 sklypai) galbūt vertėtų prijungti prie gretimos rekreacinio prioriteto zonos.

4. Varnikų botaninio-zoologinio draustinio ŠV pakraštyje prie Skaisčio ežero išskirta IIB miškų grupė (rekreaciniai miškai). Ten yra miškininkų prižiūrima stovyklavietė. Tikslinga šią stovyklavietę su rekreaciniais miškais prijungti prie gretimos rekreacinio prioriteto zonos.

5. Nedideli neatitikimai pastebėti 118 ir 122 miško kvartaluose – miestų miškai priskirti ekologinės apsaugos zonai, o 154 kvartale esantis miško parkas priskirtas ūkinio prioriteto zonai.

Su rekreaciniu naudojimu susijusios probleminės situacijos

Itin netolygus rekreacinis naudojimas ir turizmo infrastruktūros išvystymas. Šiuo metu daugiausia turistų sulaukia Trakų pilys (ypač salos pilis), šalia esanti Trakų senamiesčio dalis (Karaimų gatvė ir Galvės ežero pakrantė) bei Užutrakio dvaro sodyba. Kiti, atokiau nuo šių populiariausių vietų esantys objektai (išskyrus Varnikų pažintinį taką) mažiau pritaikyti ir rečiau lankomi. Tam turi įtakos tiek prastesnis kitų objektų pasiekiamumas, tiek informacijos ir turizmo infrastruktūros trūkumas. Lankytojų koncentracija viename nedidelio ploto areale kelia daug srautų valdymo problemų, todėl vienas iš uždavinių, rengiant planavimo schemą, turėtų būti rekreacinės infrastruktūros decentralizacija. Plėtojant pažintinį lankymą, būtina pritaikyti ir kitus objektus, sujungiant juos pažintinio turizmo trasomis: Bražuolės piliakalnį, Daniliškių piliakalnį, Kęstučio kalną, Senujų Trakų piliavietę ir kt. Taip pat tikslinga numatyti priemones, kurios padėtų pasiekti lankomus objektus, sumažinti automobilių transporto srautus ir spręsti parkavimo problemą Trakų senamiestyje. Šioje jautrioje teritorijoje

pirmenybę derėtų skirti kitoms (ekologiškesnėms) susisiekimo galimybėms, tai pat vystyti miesto viešąjį transportą.

Itin intensyvus rekreacinis Galvės ežero pakrantės naudojimas kultūriniame rezervate. Didelė dalis intensyviausiai naudojamos Galvės ežero pakrantės su tankiai išdėstyta infrastruktūra patenka į griežtai saugomą teritoriją – Trakų salos ir pusiasalio pilių kultūrinį rezervatą.

Trūksta įrengtų dviračių-pėsčiųjų takų, be to, kol kas jie nesudaro žiedinių maršrutų, kuriais būtų patogų keliauti.

Įrengtų apžvalgos vietų trūkumas. Trakų INP trūksta įrengtų apžvalgos vietų. Svarstyтина numatyti galimybę įrengti apžvalgos bokštą artimoje Galvės ežero aplinkumoje.

Kliūtys plaukiojimui Trakų ežerais. Plaukiojimą Trakų ežerais riboja esami tiltai. Tikslinga plaukiojimui trukdančius tiltus rekonstruoti, padaryti pakeliamus ar pasukamus. Tuomet Trakų ežerai iš tiesų susijungtų ir atsivertų daug platesnės galimybės vandens turizmo ir susisiekimo vystymui.

Keliamos idėjos dėl jungties tarp Akmenos ir Galvės ežerų įrengimo (atkūrimo), kanalo tarp Skaisčio ir Balčio ežerų ir toliau, Lentvario link, atgaivinimo. Šios idėjos svarstytinos, tačiau jų įgyvendinimas yra itin sudėtingas dėl galimo neigiamo poveikio ežerų vandens lygiui.

Rekreacinių objektų vartimas gyvenamosiomis teritorijomis. Trakų INP patenka į Vilniaus priemiestinę zoną, todėl stebima tendencija rekreacinius objektus versti į gyvenamąsias teritorijas. Dėl to nesivysto rekreacinė infrastruktūra ir viešosios paslaugos. Kai kurie rekreaciniai objektai (pavyzdžiui, poilsio bazė „Liepsnelė“ Varnikų kaime, Kudrionių poilsio bazė prie Bitiškių ežero ir kt.) jau pavirto ar pamažu virsta gyvenamaisiais būstais ar vasarnamiais, juose neteikiamos poilsio paslaugos.

Apgyvendinimo ir sveikatingumo paslaugų trūkumas. Trakuose šiuo metu trūksta viešbučių ir SPA paslaugų, nėra sanatorijų. Vienintelis veikiantis kempingas – dviejų žvaigždučių poilsio kompleksas „Trakų slėnis“ šiaurinėje Galvės ežero pakrantėje – netrukus gali virsti aukštos klasės poilsio kompleksu, todėl reikia ieškoti alternatyvių vietų kempingams ir kemperių aikštelėms įrengti.

Trakų jachtklubas. Privatizuotoje „Žalgirio“ irklavimo bazėje jau rekonstruoti sovietiniai pastatai, tačiau lenkmečio laikotarpio jachtklubo pastatas – kultūros paveldo objektas (u. k. 32370) kol kas stovi nenaudojamas, nesutvarkytas.

Greta veikiantį jachtklubą galiojančioje planavimo schemoje numatyta naikinti, todėl žemės sklypas objektui nesuformuotas, jachtklubas tvarkosi stichiškai. Objektas gerai matomas nuo Salos pilies, dėl vizualinio poveikio darytos studijos. Rengiant planavimo schemą reikėtų arba suformuoti jachtklubui sklypą ir jį sutvarkyti, arba numatyti jam naują vietą. Visais atvejais jachtklubo sutvarkymui verta rengti architektūrinį konkursą (pagal Architektūros įstatymą).

Buvusi „Nemuno“ irklavimo bazė (vakarinėje Lukos ež. pakrantėje) galiojančioje planavimo schemoje taip pat buvo numatyta naikinti, tačiau du išlikę irklavimo bazės elingai ir šalia esanti ežero akvatorija iki šiol naudojama vandens sportui. Apleistas buvusios irklavimo bazės pastatas (Birutės g. 24) neseniai privatizuotas, dėl jo naudojimo ir rekonstravimo diskutuojama. Išlikusius irklavimo bazės elingus tikslinga rekonstruoti į visuomenei atvirą, vandens sportui ir aktyviam poilsiui pritaikytą objektą.

Plytinės salos pritaikymas. Galvės ežero Plytinės sala yra šalia Takų sporto centro ir irklavimo trasos. Svarstytinios idėjos šią salą pritaikyti irklavimo sporto varžybų stebėjimui ir poilsiui – įrengti tribūnas žiūrovams, pėstiesiems ir dviratininkams skirtą tiltą.

Nenaudojama teritorija Užutrakio kaime. Į šiaurę nuo Užutrakio dvaro sodybos plyti didelė (apie 197 ha) Vyriausybės nutarimu patvirtinta rekreaciniu požiūriu ypač vertinga teritorija, apimanti Užutrakio dvaro vizualinės apsaugos zoną su Epušės ežeru, Galvės ir Skaisčio ežerų pakrantes. Šioje teritorijoje valstybinė žemė neprivatizuojama. Didesnė šios teritorijos dalis nenaudojama, apauganti medžiais ir krūmais. Rengiant planavimo schemą tikslinga išnagrinėti ir numatyti šios teritorijos naudojimą ekstensyviai žemės ūkiui ir (ar) rekreacijai.

Kitos probleminės situacijos

Trakų miesto aplinkkelis. Pietinėje Trakų miesto pusėje planuojama aplinkkelio trasa. Ji prasidės valstybinės reikšmės magistralinio kelio Nr. A16 Vilnius–Prienai–Marijampolė apie 23,7 kilometre ir įsijungs į šį kelią apie 29,9 km. Aplinkkelis dviejose vietose patenka į Trakų INP ribas. Trakų miesto aplinkkelio specialiojo plano trasa sutampa su Trakų miesto bendrajame plane pateikta trasa (bendrajame plane pažymėta tik vakarinė aplinkkelio trasos dalis) bei Trakų rajono bendrajame plane pateikta trasos dalimi nuo ~1,1 km (sankryžos su keliu Nr. 214 Trakai–Senieji Trakai) iki aplinkkelio pabaigos (51 pav.). Kai kuriose atkarpose Trakų INP ir jo buferinės apsaugos zonos ribas teks derinti prie būsimo aplinkkelio.

Urbanistinis spaudimas, gamtinių teritorijų izoliavimas ir ekologinių jungčių trūkumas. Trakų INP pietinėse ir pietrytinėse priegose vyksta intensyvi urbanizacija, plečiasi priemiestinės gyvenamosios teritorijos. Kadangi Trakų ežerai turi santykinai mažą maitinimo baseiną, o svarbiausia jų maitinimo zona driekiasi pietiniuose smėlinguose-žvyringuose Trakų miesto pakraščiuose, šių vietovių urbanizavimas gali daryti poveikį ežerų vandens lygiui ir ekologinei būklei. Į tai būtina atsižvelgti planuojant urbanizuojamas teritorijas, numatyti poveikio mažinimo priemones. Urbanizuotų teritorijų plėtra ir susisiekimo infrastruktūra (stambesni keliai, geležinkeliai) taip pat atskiria ir izoliuoja gamtines teritorijas, jos vis labiau tampa „salomis“, tarp kurių nelieta ekologinių jungčių.

Žemės ūkio teritorijos Trakų mieste. Išplėtus Trakų miesto ribas, pietinėje dalyje į miestą pateko nemažai agrarinių teritorijų ir žemės ūkio paskirties sklypų, kuriuose nėra numatyta urbanizacija ar rekreacinis naudojimas. Reikia spręsti šių teritorijų ir sklypų, patenkančių į Trakų INP ribas, tolimesnį racionalų naudojimą, vengiant ištisinės urbanizacijos, ypač perimetrinio ežerų pakrančių užstatymo.

Neužstatyti kitos paskirties žemės sklypai neurbanizuojamose zonose. Trakų INP ribose yra suformuotų kitos paskirties žemės sklypų, kurie nėra užstatyti ir nepatenka į urbanizuojamas teritorijas, todėl negali būti naudojami pagal numatytą paskirtį. Dalis šių sklypų buvo skirti žemės gražinimui natūra.

Žemės sklypų formavimas nuosavybės teisėms į miesto žemę atkurti. Trakų rajono savivaldybė siekia kuo greičiau užbaigti nuosavybės teisių į žemę atkūrimą Trakų mieste piliečiams, kurie pageidauja gauti žemės sklypus individualiai statybai. 2019 m. buvo parengti 23 žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektai Lauko, Plomėnų ir Statybininkų gatvių teritorijose (Trakų miesto PV dalyje), tačiau jie liko nepatvirtinti, kadangi urbanistinė plėtra šiose vietose prieštarauja galiojančios Trakų INP planavimo schemos sprendiniams.

Apleisti gamybiniai kompleksai ir pastatai stovi Kariotiškių kaime (į pietus nuo Kulpio ežero, žemės ūkio zonoje) ir Varatniškių kaime (Akmenos ežero pietvakarinėje pakrantėje, žemės ūkio ir rekreacinio prioriteto zonose). Tikslinga numatyti galimybes šių objektų konversijai į gyvenamuosius ar rekreacinius pastatus ir teritorijų sutvarkymui.

Gamybiniai pastatai prie senųjų Trakų piliavietės ribojasi su kultūros paveldo teritorijomis (Senųjų Trakų piliavietė su papilium, Senųjų Trakų kaimo istorine dalimi) ir joms daro vizualinį poveikį. Pastatai privatūs, dalis jų naudojami, kiti apleisti. Tikslinga numatyti vizualinio poveikio mažinimo priemones, pavyzdžiui, želdynus.

Tvenkiniai prie Bražuolės piliakalnio įrengti sovietmečiu, jų pylimai yra blogos būklės, patys tvenkiniai sparčiai pelkėja. Pietinio tvenkinio pylimas svarbus Bražuolės piliakalnio lankymui (šiuo pylimu eina pagrindinis keliukas į piliakalnį), jį būtina skubiai tvarkyti. Reikia svarstyti dėl tolimesnio šių tvenkinių naudojimo perspektyvų.

Babruko ežero būklė. Nenuotakus Babruko ežeras yra blogos ekologinės būklės, ilgą laiką buvo teršiamas nuotekomis. Ežerą bandyta valyti, siurbti dumblą, bet vykdytos priemonės buvo riboto masto ir iš esmės nepakeitė situacijos.

Sunykęs Bernardinų vienuolyno, bažnyčios ir kapinių liekanų kompleksas. Ant Bernardinų kalvos buvęs vienuolyno ir bažnyčios ansamblis – itin svarbi Trakų senamiesčio pietinės dalies dominantė. Tikslinga numatyti galimybes šio ansamblio atkūrimui, pritaikant kultūriniais ir rekreaciniams visuomenės poreikiams.

Trakų rajono savivaldybės administracijos iškėlimas iš Trakų senamiesčio į pietinę miesto dalį numatytas galiojančiame miesto bendrajame plane, tačiau iki šiol nėra įgyvendintas. Jeigu šis sprendinys būtų įgyvendintas, dabartinių administracinių pastatų vietoje galėtų įsikurti viešbutis ar poilsio ir sveikatingumo įstaiga.

Buvusios „Kaitros“ poilsiavietės nameliai Varnikų miške. Varnikų botaninio-zoologinio draustinio ŠR pakraštyje, Skaisčio ežero pakrantėje, įsiterpia šeši privatizuoti poilsio nameliai, seniau priklausę Lentvario „Kaitros“ gamyklos poilsiavietai. Poilsio nameliai stovi valstybinėje žemėje, patenka į valstybinės reikšmės miškus. Galiojančioje Trakų INP planavimo schemoje šiuos poilsio namelius buvo numatyta likviduoti, jie galėjo būti privatizuoti tik nukėlimui. Tačiau privatizavus namelius jie liko stovėti, dėl jų nukėlimo vyksta teisiniai ginčai.

LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI

- [1] R. Baškytė, G. Raščius, P. Kavaliauskas ir T. Tukačiauskas, Lietuvos saugomos teritorijos. Informacinis leidinys, Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2019, p. 132.
- [2] „Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras“, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt>. [Kreiptasi 12 09 2023].
- [3] „Saugomų teritorijų valstybės kadastras“, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://stvk.lt/map/>. [Kreiptasi 12 10 2023].
- [4] Lietuvos nacionalinis atlasas, t. 1, Vilnius: Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras "Gis-Centras", 2016.
- [5] VĮ Valstybės žemės fondas, „Trakų istorinio nacionalinio parko kraštovaizdžio struktūros aprašas“, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Vilnius, 2018.
- [6] R. Kuskas, Ežerų ir pelkių ekosistemų raida. Mažasis paleogeografijos ir paleosinekologijos atlasas, Vilnius, 2005, p. 71.
- [7] S. Eitmanavičius, „Trakų nacionalinis parkas: hidrogeologija ir ekologija“, *Geologijos akiračiai*, nr. 4, pp. 46-50, 1992.
- [8] V. Baltrūnas, J. Valiūnas ir A. Zuzevičius, „Trakų istorinio nacionalinio parko geologiniai ir hidrogeologiniai ypatumai“, įtraukta *Trakų istorinis nacionalinis parkas UNESCO paveldo sąrašuose. Poreikis ir galimybės*, Vilnius, 2023, pp. 11-21.
- [9] Č. Kudaba, Lietuvos aukštumos, Vilnius: Leidykla „Mokslas“, 1983.
- [10] A. Galvonaitė, J. Kilpys, Z. Kitrienė ir D. Valiukas, Lietuvos kurortų klimatas, Vilnius: Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba, 2015.
- [11] „Klimato kaita Vilniuje XXI a.“, Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba.
- [12] K. Kilkus ir E. Stonevičius, „Lietuvos vandenių geografija“, 2011. [Tinkle]. Available: http://www.hkk.gf.vu.lt/publikacijos/2011_Lietuvos_vandenu_geografija.pdf.
- [13] „Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras (UETK)“, Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://uetk.biip.lt/zemelapis/>. [Kreiptasi 18 09 2023].
- [14] B. Gailiusis, J. Jablonskis ir M. Kovalenkovičienė, Lietuvos upės: hidrografija ir nuotėkis, Kaunas: Lietuvos energetikos institutas, 2001.
- [15] „Bražuolė“, įtraukta *Tarybų Lietuvos enciklopedija, I t., A–Grūdas*, Vilnius, Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1985.
- [16] K. Kilkus, „Trakų ežeryno hidrografijos ir hidrologijos ypatumai“, įtraukta *Trakų istorinis nacionalinis parkas UNESCO paveldo sąrašuose. Poreikis ir galimybės*, Vilnius, 2023, pp. 22-31.
- [17] A. Povilaitis, J. Taminskas, Z. Gulbinas, R. Linkevičienė ir M. Pileckas, Lietuvos šlapynės ir jų vandensauginė reikšmė, Vilnius: Gamtos paveldo fondas, 2011.
- [18] Trakų istorinis nacionalinis parkas, 1999.
- [19] B. Lisauskaitė, „Trakai iki septynioliktojo šimtmečio“, įtraukta *Trakų istorinis nacionalinis parkas UNESCO paveldo sąrašuose. Poreikis ir galimybės*, Vilnius, 2023, pp. 57-77.
- [20] Trakų pilis XV amžius. Albumas, Vilnius: Valst. polit. ir moksl. lit. l-kla, 1952, p. 12.
- [21] M. Gudas, „Probleminių Trakų rajono savivaldybės ežerų ir tvenkinių pagrindinės informacijos suvestinė“, Aplinkos apsaugos agentūra, 15 12 2021. [Tinkle]. Available: https://old.gamta.lt/files/Traku_probleminiai_ezerai. [Kreiptasi 23 10 2023].
- [22] J. Taminskas, „Bendro fosforo ir azoto kiekio kaita Lietuvos ežeruose“, *Geografijos*

- metraštis*, t. 34, nr. 1, pp. 31-41, 2001.
- [23] „Lietuvos pelkių ir durpynų erdviųjų duomenų rinkinys“, Lietuvos gamtos fondas, Gamtos paveldo fondas, Vilnius, 2018.
- [24] Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministerija, Kraštotvarkos departamentas, Lietuvos durpynų kadastras, t. 3, Vilnius, 1995, pp. 911, 912, 920-922, 927, 931, 932, 934, 941, 945.
- [25] „Trakų istorinis nacionalinis parkas“, Valstybinė Saugomų teritorijų tarnyba, [Tinkle]. Available: <https://saugoma.lt/teritorijos/traku-istorinis-nacionalinis-parkas>. [Kreiptasi 19 09 2023].
- [26] Lietuvos raudonoji knyga, Vilnius: Aplinkos ministerija, 2021.
- [27] „Saugomų rūšių informacinė sistema“, Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://sr.is.am.lt>. [Kreiptasi 27 09 2023].
- [28] V. Rašomavičius, Mont., EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimo vadovas, Vilnius: Petro ofsetas, 2012.
- [29] „Skirtingų tipų kertinių miško buveinių palaikymo ir tvarkymo rekomendacijos“, [Tinkle]. Available: http://www.amvmt.lt/images/veikla/kmb/KMB_tvarkymo_rekomendacijos.pdf.
- [30] G. Brazaitis, V. Marozas, D. Augutis, Ž. Preikša ir S. Šaudytė-Manton, „Natūralių miško buveinių tvarkymo rekomendacijos“, 04 02 2021. [Tinkle]. Available: <https://naturalit.lt/wp-content/uploads/2021/02/Naturaliu-misko-buveiniu-tvarkymo-rekomendacijos.pdf>. [Kreiptasi 25 10 2023].
- [31] „Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas“, UAB „Urbanistika“, Vilnius, 2015.
- [32] R. Baškytė, Saugomas kraštovaizdis – šalies pasididžiavimas, Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2023.
- [33] J. Bučas, „Trakų istorinio nacionalinio parko išskirtinė kompleksinė vertė. Trakų istorinis nacionalinis parkas UNESCO paveldo sąrašuose. Poreikis ir galimybės.“, 2023. [Tinkle]. Available: <https://tinp.lt/uploads/1/3/7/8/137879022/13.pdf>. [Kreiptasi 10 10 2023].
- [34] S. C. Rowel, „Trakai – Lietuvos didžiosios kunigaikštystės mikrokosmas. Trakų istorinis nacionalinis parkas UNESCO paveldo sąrašuose. Poreikis ir galimybės.“, 2023. [Tinkle]. Available: <https://tinp.lt/uploads/1/3/7/8/137879022/8.pdf>. [Kreiptasi 10 10 2023].
- [35] „Kultūros vertybių registras, u.k. 17114“, KPD, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/F9B728D7-4183-47C1-9E88-073CAA8AFA8C>. [Kreiptasi 06 10 2023].
- [36] A. Baliulis, S. Mikulionis ir A. Miškinis, Trakų miestas ir pilys, Vilnius, 1991.
- [37] „Kultūros vertybių registras, u.k. 22146“, KPD, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/EC05296E-0424-483C-B68D-303AD9F5B1E0>. [Kreiptasi 06 10 2023].
- [38] A. Kuncevičius, Lietuvos viduramžių mūrinės pilys. Lietuvos gynybiniai įtvirtinimai, Vilnius, 2001.
- [39] „Kultūros vertybių registras, u.k. 785“, KPD, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/F3B7CA9A-EBB1-4759-BF77-97B5BF9CE5ED>. [Kreiptasi 06 10 2023].
- [40] S. Deveikis ir V. Deveikienė, Lentvario dvaro parko istorinės ir meninės raidos apybraiža, Vilnius, 2010.
- [41] V. Deveikienė ir S. Deveikis, „Lentvario dvaro sodyba parkotyros ir parkotvarkos žvilgsniu“, *Žemėtvarka ir melioracija*, t. 2, pp. 72-77, 2000.

- [42] „Kultūros vertybių registras, u.k. 15949“, KPD, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/eb1d7209-d0e7-4997-9a28-c352755c94b3>. [Kreiptasi 06 10 2023].
- [43] J. Petrauskienė, „Lietuvos gyventojai 2021 metais. Lietuvos Respublikos 2021 metų visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai“, 2021. [Tinkle]. Available: <https://storymaps.arcgis.com/stories/d7ac6efa3e99480992e956f440a1b3ec>. [Kreiptasi 20 10 2023].
- [44] S. Stanaitis, „Demografinė situacija Trakų istoriniame nacionaliniame parke“, įtraukta *Trakų istorinis nacionalinis parkas UNESCO paveldo sąrašuose. Poreikis ir galimybės*, Vilnius, 2023, p. 140.
- [45] V. Baltrūnas, „Lietuvos TSR Trakų rajono racionalaus įsisavinimo ir išplanavimo schema (ekogeologinis modelis) masteliu 1:50 000, sudaryta geologinių duomenų pagrindu. Aiškinamasis raštas. Inv. Nr. 4300“, LGT Geologijos fondas, Vilnius, 1989.
- [46] „Valstybinė geologijos informacinė sistema (GEOLIS)“, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://www.lgt.lt/epaslaugos/pages/trees/geolis.xhtml>. [Kreiptasi 17 08 2023].
- [47] Valstybinis miškotvarkos institutas, „VĮ VMU patikėjimo teise valdomų Trakų regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektas“, Kaunas, 2021.
- [48] „Geoinformacija apie miškus (M-GIS)“, Valstybinė miškų tarnyba, [Tinkle]. Available: <https://bit.ly/2XOCesI>. [Kreiptasi 12 09 2023].
- [49] Vilniaus regioninis valstybės archyvas, 1951. [Tinkle]. Available: <https://eais.archyvai.lt/repo-ext/view/267550560>.
- [50] V. Kurminaitė, „Miškingumo kaita Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje 1891–2016 metais“, Kaunas, 2019.
- [51] „Lietuvos nacionalinis FSC miškų valdymo standartas“, Forest Stewardship Council, 2020. [Tinkle]. Available: <https://lt.fsc.org/sites/default/files/2021-10/STD-LTU-01-2020%201-0.pdf#viewer>.
- [52] „Lietuvos sėklinės miško bazės objektų sąrašai“, 2021. [Tinkle]. Available: <http://www.amvmt.lt/index.php/misko-seklines-bazes-savadas/2021>. [Kreiptasi 15 09 2023].
- [53] M. Krukauskas, „Trakuose – išskirtinė irklavimo aura“, *Lietuvos rytas*, nr. 64 (8983), 03 06 2023.
- [54] „Gintarinių irklų“ trofėjus – ir M. Griškoniui, *Lietuvos rytas*, nr. 73 (8992), 27 06 2023.
- [55] G. Filipavičienė, A. Steponavičius ir kiti, „Trakų senamiestis. Sklypų ribų projektas“, Paminklų projektavimo ir restauravimo institutas, Vilnius, 1993.
- [56] G. Filipavičienė ir A. Steponavičius, „Tvarkymo ir naudojimo režimo projektas. Tomas VI“, Paminklų projektavimo ir restauravimo institutas, Vilnius, 1995.
- [57] G. Filipavičienė, V. Janušauskaitė, I. Dvareckaitė-Golomont ir D. Bagdonavičius, „Trakų senamiesčio (u. k. KVR 17114) vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planas. koncepcija. Aiškinamasis raštas“, VĮ Lietuvos paminklai, 2018.
- [58] Gamtos paveldo fondas, „Lietuvos saugomų teritorijų tinklo plėtra“, 2023. [Tinkle]. Available: https://www.litpas.gpf.lt/uploads/Life_NVO_ataskaitu_priedai/3_5_Ataskaitos_priedai/LifeNVO_FinalMap_150dpi.jpg.
- [59] L. Sokolovaitė, Mont., Trakų didžiųjų ežerų vardynas, Vilnius: Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija, 2010.

Planavimo dokumentai

Lietuvos Respublikos bendrasis planas „Lietuva 2030“ (2021 m.)

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas (2015 m.)

Vilniaus apskrities miškų tvarkymo schema (2014 m.)

Trakų miesto bendrasis planas (2014 m.)

Trakų miesto bendrojo plano koregavimas (2016 m.)

Trakų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas (2021 m.)

Elektrėnų savivaldybės teritorijos bendrasis planas (2021 m.)

Elektrėnų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas (rengiamas)

Lentvario miesto bendrojo plano koregavimas (2021 m.)

Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schema (1993 m.)

Trakų senamiesčio (u. k. 17114) kraštovaizdžio tvarkymo specialusis planas (2017 m.)

Ekologinių turizmo transporto grandžių Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje specialusis planas (2015 m.)

Trakų rajono savivaldybės rekreacijos, turizmo ir poilsio kompleksų išdėstymo specialusis planas (2015 m.)

Trakų miesto darnaus judumo planas (2019 m.)

Trakų miesto aplinkkelio specialusis planas (2015 m.)

Trakų senamiestis. Sklypų ribų projektas (1993 m.)

XV–XX a. architektūros ir urbanistikos paminklas Trakų senamiestis. Senamiesčio regeneravimo projektas. Trakų senamiesčio tvarkymo ir naudojimo režimas (1996 m.)

Lentvario dvaro sodybos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai – teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas ir paveldotvarkos projektas (2011 m.)

Užutrakio dvaro sodybos specialusis (paminklosauginis) planas (2000 m.)

Naudoti erdviniai duomenys

Biologinės įvairovės duomenų bazė – BĮDB © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2023.

Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių erdvių duomenų rinkinys © Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas, 2015.

Georeferencinio pagrindo kadastro (GRPK) erdvių duomenų rinkinys © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2023.

Lietuvos erdvinės informacijos portalas. Prieiga internete: <https://www.geoportal.lt/>

Lietuvos pelkių ir durpynų erdvių duomenų rinkinys © Lietuvos gamtos fondas, Gamtos paveldo fondas, 2018

Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro skaitmeniniai duomenys © Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2023.

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro ir registro duomenys © VĮ Registrų centras, 2023.

Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė miškų tarnyba, 2023.

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2023.

Lietuvos Respublikos teritorijos apskaitytų valstybinės žemės plotų erdvių duomenų rinkinys (VŽA_DRLT) © Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2023

Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:10 000 skaitmeninis rastrinis ortofotografinis žemėlapis ORT10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2022.

Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninis erdvinis žemės paviršiaus modelis (DTM-LT 1m) © Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, UAB Hnit-Baltic, 2022.

Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastras © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2022–2023

Miško ūkinių priemonių ir reprezentatyvių plotų skaitmeniniai duomenys © VĮ Valstybinių miškų urėdija, 2023

Natūralių pievų ir ganyklų, pelkių ir šaltinynų žemėlapis skaitmeniniai duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2023

Saugomų rūšių informacinės sistemos (SRIS) skaitmeniniai duomenys © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2023.

Žemės gelmių registro duomenys © Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2023

PRIEDAI

1 priedas. Planuojamoje teritorijoje esantys kultūros paveldo objektai

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
Trakų INP																
1.	Trakų senamiestis	17114	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.	Valstybės saugomas	Nacionalinis	vietovė	1648153	n	n	n	taip	archeologinis, architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, povandeninis, urbanistinis	KPD-RM-627/5	2022-06-28	SP rengimas nutrauktas 2022-07-15	Būtina tikslinti akto 8 priedą. Teismo nutartys dėl akto KPD-RM-627/1 sustabdymo; 2017-06-27
2.	Senujų Trakų kaimo istorinė dalis	22146	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	Valstybės saugomas	n	vietovė	474778	n	n	n	taip	archeologinis, architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis	KPD-RM-713	2008-04-30	n	Aktas neatitinka reikalavimų (nėra nustatyti užstatymo tipai, statinių kategorijos)
3.	Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas	31071	Trakų r. sav., Trakų sen., Bražuolės k.,	Registrinis	n	vietovė	110843		n	n	taip	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-176	2007-01-16	n	Aktas neatitinka reikalavimų. Neatitinka vietai keliamų reikalavimų. Teritorijoje yra: 1. Bražuolės piliakalnis (3509); 2. Bražuolės pilkapynas, vad. Kapčiais (3510)
4.	Daniliškių piliakalnis su gyvenvieta	24153	Trakų r. sav., Trakų sen., Daniliškių k.	Paminklas	Nacionalinis	kompleksas	73049 (KVR 73000)	1082000	2	n	ne	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-165	2007-01-16	n	Aktas 2007 m., TRP netikslus, ribos nesutapdintos su sklypų ribomis, neatitinka archeologinio draustinio ribų. Kompleksui priklauso: 1. Daniliškių piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis, vad. Totorių kalnu (3521); 2. Daniliškių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė (24154);
5.	Firkovičių sodyba	1703	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 37	Registrinis	Vietinis	kompleksas	474	n	2	0	ne	archeologinis, architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-1887	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų. Kompleksui priklauso: 1. Firkovičių sodybos namas (35593); 2. Firkovičių sodybos tvartas (35594);
6.	Mokytojų seminarijos pastatų kompleksas	41939	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., V. Kudirkos g. 14, 14A	Registrinis	Vietinis	kompleksas	3030	n	2	0	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-AV-1192	2017-12-18	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Mokytojų seminarijos pastatų komplekso mokytojų seminarijos pastatas (41940); 2. Mokytojų seminarijos pastatų komplekso pagalbinis pastatas (41941)
7.	Pastatų kompleksas	1716	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 80	Registrinis	Regioninis	kompleksas	271	n	2	1	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1892	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Pastatų komplekso namas (35944); 2. Pastatų komplekso ūkinis pastatas (35947)
8.	Senujų Trakų piliavietė su papiliu	30354	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k., Pilies g. 1	Paminklas	Nacionalinis	kompleksas	78315	n	2	?	ne	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-175	2007-01-16	n	Neparengti reikalavimus atitinkantys apskaitos dokumentai. Senujų Trakų kaimo istorinėje dalyje (22146), dubliuojasi su 1729. Komplekse yra: 1. Senujų Trakų piliavietės su papiliu piliavietė (3526); 2. Senujų Trakų piliavietės su papiliu papilys (30355)

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m ²	Apsaugos zona, m ²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
9.	Senujų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčios ir benediktinų vienuolyno statinių kompleksas	1729	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k., Pilies g. 1	Registrinis	Nacionalinis	kompleksas	47130	n	5	1	ne	archeologinis, architektūrinis, dailės, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis, sakralinis, želdynų	KPD-RM-2727/1	2019-11-12	n	Senujų Trakų kaimo istorinėje dalyje (22146), dubliuojasi su Senujų Trakų piliavietė su papiliu (30354). Komplekse yra: 1. Senujų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčios ir benediktinų vienuolyno statinių komplekso Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčia (42396); 2. Senujų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčios ir benediktinų vienuolyno statinių komplekso benediktinų vienuolynas (42397); 3. Senujų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčios ir benediktinų vienuolyno statinių komplekso šventoriaus tvora ir vartai (42398); 4. Senujų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčios ir benediktinų vienuolyno statinių komplekso rytų koplytėlė (42399); 5. Senujų Trakų Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bei Šv. Benedikto bažnyčios ir benediktinų vienuolyno statinių komplekso vakarų koplytėlė (42400)
10.	Sodyba	1718	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 82	Registrinis	Regioninis	kompleksas	499	n	2	0	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1891	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Sodybos namas (35945); 2. Sodybos ūkinis pastatas (35946)
11.	Trakų karaimų senujų kapinių kompleksas	32861	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Žalioji g.	Registrinis	Regioninis	kompleksas	18793	n	14		ne	architektūrinis, dailės, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis	KPD-KP-2806	2021-09-06	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso senosios kapinės (16701); 2. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso šiaurės vakarų vartai (1720); 3. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso pietvakarių vartai (32862); 4. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso Marko Špakovskio antkapinis paminklas (32863); 5. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso pirmas antkapis (32864); 6. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso Kobeckių šeimos antkapis (32865); 7. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso Kaplanovskių šeimos antkapinis paminklas (32868); 8. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso Šišmanų šeimos antkapis (32869); 9. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso antras antkapis (32870); 10. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso Lopatų šeimos antkapis (32871); 11. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso trečias antkapis (32872); 12. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso M. I. Špakovskio antkapis (32972); 13. Trakų karaimų senujų kapinių komplekso gydytojo

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m ²	Apsaugos zona, m ²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
																Ezra ben Nisano (Nisanovičiaus) kapas (32973); 14. Trakų karaimų senųjų kapinių komplekso karaimų religinio ir pasaulietinio vadovo Boguslavo Kaplanovskio kapas (32974)
12.	Trakų karaimų sodyba	32371	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 53	Registrinis	Regioninis	kompleksas	643	n	2	0	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD- RM-860	2008-09-17	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų karaimų sodybos namas (32372); 2. Trakų karaimų sodybos ūkinis pastatas (32373)
13.	Trakų karaimų sodyba	1705	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 51	Registrinis	Vietinis	kompleksas	492	n	3	0	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD- RM-1876	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų karaimų sodybos namas (35610); 2. Trakų karaimų sodybos ūkinis pastatas (36003); 3. Trakų karaimų sodybos rūšys (36004)
14.	Trakų karaimų statinių kompleksas	1702	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 36, 38	Registrinis	Vietinis	kompleksas	606	n	2	0	ne	archeologinis, architektūrinis, etnokultūrinis, istorinis	KPD- RM-1889	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų karaimų statinių komplekso namas (35933); 2. Trakų karaimų statinių komplekso ūkinio pastato liekanos (35950)
15.	Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių kompleksas	1021	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.	Paminklas	Nacionalinis	kompleksas	49646	n	10	12	ne	archeologinis, architektūrinis, istorinis, kraštovaizdžio, urbanistinis, želdynų	KPD- RM- 1144/3	2021-11-16	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje, iš dalies - Trakų senojo miesto vietos (27125) teritorijoje. Komplekso teritorijoje yra Trakų pusiasalio piliavietė (27124). Kompleksui priklauso: 1. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso pilies liekanos (22719); 2. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso dominikonų vienuolyno pastatas (22720); 3. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso parko fragmentai (22721); 4. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso administracinis pastatas (1695); 5. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso Trakų karaimų namas I (32365); 6. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso Trakų karaimų namas VII (32363); 7. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso Trakų karaimų namas VIII (32364); 8. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso Trakų karaimų namas IX (1696); 9. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso namas I (33064); 10. Trakų Pusiasalio pilies liekanų ir kitų statinių komplekso restorano pastatas (33065)
16.	Trakų rotušės liekanų ir rūšio kompleksas	35718	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g.	Registrinis	Regioninis	kompleksas	648	n	2	0	ne	archeologinis, architektūrinis, istorinis	KPD- RM-2175	2014-09-30	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų rotušės liekanų ir rūšio komplekso rotušės liekanos (1710); 2. Trakų rotušės liekanų ir rūšio komplekso rūšys (1709)

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
17.	Trakų Salos pilis	1020	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Kęstučio g. 7	Paminklas	n	kompleksas	25018	n	11	?	ne	n	n	n	n	Apskaitos dokumentai (2004 m. byla) neatitinka teisės aktų reikalavimų. Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Rūmai (29964); 2. Rūmų gynybinė siena (29965); 3. Vartų bokšto liekanos (29966); 4. Pietryčių bokšto liekanos (29967); 5. Pietvakarių bokšto liekanos (29968); 6. Šiaurės vakarų bokšto liekanos (29969); 7. Vakarų kazemato liekanos (29970); 8. Rytų kazemato liekanos (29971); 9. Pietų kazemato liekanos (29972); 10. Trikampio kazemato liekanos (29973); 11. Priešpilio gynybinės sienos liekanos (29974)
18.	Trakų Šv. Mikalojaus Vyskupo bažnyčios ir bernardinų vienuolyno pastato liekanų, ir senųjų kapinių, vad. Mažosiomis Rasomis kompleksas	1688	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.	Registrinis	Regioninis	kompleksas	23728	n	2	7	ne	archeologinis, architektūrinis, istorinis, memorialinis	2019-02-25	KPD-AV-1372	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje, Trakų senojo miesto vietos (27125) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų Šv. Mikalojaus Vyskupo bažnyčios ir bernardinų vienuolyno pastato liekanos (42952); 2. Trakų Šv. Mikalojaus Vyskupo bažnyčios ir bernardinų vienuolyno pastato senosios kapinės, vad. Mažosiomis Rasomis (42951)
19.	Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių kompleksas	31717	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Birutės g. 5, 6, 8	Valstybės saugomas	Nacionalinis	kompleksas	12660	n	4	4	ne	archeologinis, architektūrinis, dailės, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis	KPD-RM-624/1	2013-10-15	SP	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Kompleksui priklauso: 1. Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių komplekso Švč. M. Marijos Apsilankymo papartinė bažnyčia (1022); 2. Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių komplekso šventoriaus tvora su vartais (31718); 3. Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių komplekso klebonija (1690); 4. Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių komplekso papartinė mokykla (1689)
20.	Užutrakio dvaro sodyba	785	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.	Paminklas	Nacionalinis	kompleksas	1021345	n	14	29 (dalis jau nugriauti)	taip	archeologinis, architektūrinis, dailės, inžinerinis, istorinis, kraštovaizdžio, memorialinis, želdynų	KPD-RM-2080/3	2021-05-04	n	Praeityje yra rengtų planavimo dokumentų, tačiau jie neatitinka galiojančių teisės aktų reikalavimų. Nėra aiškus kitų pastatų skaičius. Kompleksui priklauso: 1. Užutrakio dvaro sodybos rūmai (1725); 2. Užutrakio dvaro sodybos arklidė (24578); 3. Užutrakio dvaro sodybos karvidė (24579); 4. Užutrakio dvaro sodybos pirmas namas (24580); 5. Užutrakio dvaro sodybos spirito varykla (24581); 6. Užutrakio dvaro sodybos rūsys (24582); 7. Užutrakio dvaro sodybos sarginė (24583); 8. Užutrakio dvaro sodybos spirito varyklos sandėlis (24584); 9. Užutrakio dvaro sodybos svirnas (24585);

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m ²	Apsaugos zona, m ²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
																10. Užutrakio dvaro sodybos antras namas (24586); 11. Užutrakio dvaro sodybos keltininko namas (24587); 12. Užutrakio dvaro sodybos ledainė (24588); 13. Užutrakio dvaro sodybos parkas (24589); 14. Užutrakio dvaro sodybos senosios kapinės (24590)
21.	Kariotiškių palivarko sodybos ponų namas	780	Trakų r. sav., Lentvario sen., Kariotiškių k.	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	5588	n	1	3	ne	architektūrinis	KPD-JG-232	2022-12-01 KVR registruotas 2023-12-08	n	Iki 2023-12-08 KVR buvo registruotas 34497 m ² ploto kompleksinis objektas – Buv. dvaro sodybos fragmentai.
22.	Administracinis pastatas	37463	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 10	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	2495 (KVR 2496)	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-2033	2013-11-26	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
23.	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	11273	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Gedimino g.	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	28		x	x	ne	istorinis, memorialinis	KPD-KP-958/1	2022-08-29	n	
24.	Bražuolės piliakalnis	3509	Trakų r. sav., Trakų sen., Bražuolės k.,	Paminklas	Nacionalinis	pavienis objektas	64199 (KVR 64200)	n	x	x	ne	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-166	2007-01-16	n	Yra Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno (31071) teritorijoje, patikslinus apskaitos dokumentaciją, turėtų tapti komplekso dalimis. Ribos tikslintinos (techniškai), nes nesutampa su sklypų ribomis
25.	Bražuolės pilkapynas, vad. Kapčiais	3510	Trakų r. sav., Trakų sen., Bražuolės k.,	Paminklas	Nacionalinis	pavienis objektas	2510 (KVR 2500)	n	x	x	ne	archeologinis	KPD-RM-167	2007-01-16	n	
26.	Daniliškių Švč. Trejybės sen-tikių cerkvė	39585	Trakų r. sav., Trakų sen., Daniliškių k.,	Valstybės saugomas	Regioninis	pavienis objektas	572	16952	x	x	ne	architektūrinis, sakralinis	KPD-RM-2608	2017-10-03	n	
27.	Koplytstulpis	1719	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	185	n	x	x	ne	architektūrinis, dailės, istorinis	KPD-RM-2443/1	2018-05-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
28.	Lobanosų namas	1700	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 32	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	481	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1882	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų (techniškai)
29.	Namas	1712	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 21	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	380	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1884	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
30.	Namas	32644	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Birutės g. 4	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	1720	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-1034	2009-02-10	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
31.	Namas	1692	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Birutės g. 28	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	5163	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis, etnokultūrinis, želdynų	KPD-RM-1033	2009-02-10	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
32.	Namas	41836	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 91	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	406	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-AV-1191	2017-12-18	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m ²	Apsaugos zona, m ²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
33.	Namas	1691	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Birutės g. 15	Registrinis		pavienis objektas	745	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-AV-1159	2017-10-30	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
34.	Namas	44171	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Birutės g. 17	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	504	n	x	x	ne	architektūrinis	KPD-RM-2838	2019-06-25	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
35.	Namas	1717	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 81	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	793		x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1890	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų
36.	Pastatas	1711	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 17	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	486	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1881	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
37.	Pastatas	10572	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 5	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	1000	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1880	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
38.	Pastatas	1714	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 39 / Trakų r. sav., V. Kudirkos g. 2	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	769	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1877	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
39.	Senujų Trakų senovės gyvenvietė	17209	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.,	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	96046 (KVR 96100)	n	x	x	ne	archeologinis	KPD-RM-794	2008-06-11	n	Senujų Trakų kaimo istorinės dalies teritorijoje (22146). Teritorija nesutampa su sklypų ribomis
40.	Simono Firkovičiaus namas	17262	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 42	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	469	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis, istorinis	KPD-RM-1878	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
41.	Trakų jachtklubo pastatas	32370	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Žemaitės g. 1	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	5603 (KVR 5599)	n	x	x	ne	architektūrinis	KPD-RM-859	2008-09-16	n	
42.	Trakų kalnas, vad. Rėkalniu, Arakalniu	3493	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Valstybės saugomas	Regioninis	pavienis objektas	210152	n	x	x	ne	kraštovaizdžio, mitologinis	KPD-VL-527	2014-01-02	n	
43.	Trakų karaimų mokykla	1698	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 28	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	563	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis, istorinis	KPD-RM-1883/1	2021-03-09	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
44.	Trakų karaimų namas II	32366	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 18	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	1702 (KVR 1626)	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-855	2008-09-16	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
45.	Trakų karaimų namas III	32367	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 25	Registrinis		pavienis objektas	1463 (KVR 1461)	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis			n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
46.	Trakų karaimų namas IV	32368	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 39	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	507	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-857	2008-09-16	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų.
47.	Trakų karaimų namas V	32369	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 62	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	929 (KVR 930)	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-858	2008-09-16	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
48.	Trakų karaimų namas VI	32374	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto Pranciškaus Rūko g. 12	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	565	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-861	2008-09-17	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų (techniškai)
49.	Trakų karaimų namas X	1704	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 40	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	1063	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1879	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
50.	Trakų karaimų namas XI	1708	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 65	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	548	n	x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-1885	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
51.	Trakų karaimų namas XII	1707	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 63	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	1341		x	x	ne	architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-1886	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
52.	Trakų karaimų namas XIII	1706	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 57	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	2999	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis, etnokultūrinis	KPD-RM-1888	2013-01-29	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje.
53.	Trakų karaimų namas XIV	1701	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 34	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	558	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-2317	2016-03-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų (techniškai)
54.	Trakų karaimų namas XV	1694	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Maironio g. 11	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	988		x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-2315	2016-03-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
55.	Rūmų ir ūkinio pastato liekanos	1697	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g.	Registrinis	n	pavienis objektas	n	n	x	x	ne	n	n	n	n	Nėra įtrauktas žemėlapyje (taškinis). Neparengta apskaitos dokumentacija. Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
56.	Trakų kenesa	1699	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Karaimų g. 30	Valstybės saugomas	Nacionalinis	pavienis objektas	525	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis, dailės, etnokultūrinis, sakralinis	KPD-AV-529	2013-06-17	IAR	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų (techniškai).
57.	Trakų namas	1715	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 79	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	666	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-2316	2016-03-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje. Teritorija neatitinka sklypo ribų.
58.	Trakų pusiasalio piliavietė	27124	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Valstybės saugomas	n	pavienis objektas	38980	n	x	x	ne	n	n	n	n	Neparengti apskaitos dokumentai

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m ²	Apsaugos zona, m ²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
59.	Trakų salos piliavietė	3492	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Valstybės saugomas	n	pavienis objektas	22922 (KVR 22900)	n	x	x	ne	n	n	n	n	Neparengti apskaitos dokumentai
60.	Trakų senojo miesto vieta	27125	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Valstybės saugomas	n	pavienis objektas	792700	n	x	x	ne	n	n	n	n	Neparengti apskaitos dokumentai
61.	Trakų žydų senosios kapinės	38291	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vilniaus g.	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	3260	n	x	x	ne	kraštovaizdžio, memorialinis	KPD-KP-497	2015-03-16	n	Ribos nesutampa su sklypo riba
62.	Užutrakio senovės gyvenvietė	32939	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	3697 (KVR 3721)	n	x	x	ne	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-1215	2009-09-09	n	Nesutampa apibrėžtas ir užrašytas plotai
63.	Užvažiuojamųjų namų pastatas	1713	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vytauto g. 28 / Trakų r. sav., Vytauto Pranciškaus Rūko g. 4	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	898	n	x	x	ne	archeologinis, architektūrinis	KPD-RM-1875	2013-01-22	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
64.	Varatniškių senovės gyvenvietė	32938	Trakų r. sav., Trakų sen., Varatniškių k.,	Registrinis	Nacionalinis	pavienis objektas	14586	n	x	x	ne	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-RM-1214	2009-09-09	n	
65.	Varnikų piliakalnis	3527	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Valstybės saugomas	Nacionalinis	pavienis objektas	5755	n	x	x	ne	archeologinis, kraštovaizdžio	KPD-VL-233/1	2020-11-11	n	
66.	Varnikų senovės gyvenvietė	17205	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.,	Valstybės saugomas	Regioninis	pavienis objektas	16965	n	x	x	ne	archeologinis	KPD-VL-234	2013-01-08	n	
67.	Varnikų senovės gyvenvietė II	35393	Trakų r. sav., Trakų sen., Varnikų k.,	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	12553	n	x	x	ne	archeologinis	KPD-VL-474	2013-12-10	n	
68.	Varnikų senovės gyvenvietė III	35394	Trakų r. sav., Trakų sen., Varnikų k.,	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	10724		x	x	ne		KPD-VL-475	2013-12-10	n	
69.	Visuomenės veikėjo Simono Firkovičiaus kapas	17263	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Žalioji g.	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	10	n	x	x	ne	istorinis, memorialinis	KPD-RM-1167	2009-08-19	n	Trakų senamiesčio (17114) teritorijoje
70.	Žydų žudynių vieta ir kapas	11288	Trakų r. sav., Trakų sen., Varnikų k.,	Registrinis	Nacionalinis	pavienis objektas	827 (KVR 831)	n	x	x	ne	istorinis, memorialinis	KPD-RM-1165	2009-08-19	n	Objekto teritorijos ribos nesutampa su sklypo ribomis
Planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų																
1.	Lentvario dvaro sodyba	15949	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Klevų al.	Paminklas	Nacionalinis	kompleksas	963650	1582156	14	31	taip, yra parengtas	architektūrinis, dailės, inžinerinis, istorinis, kraštovaizdžio, želdynų	KPD-RM-831/3	2017-02-07	SP	Dalis komplekso yra už planuojamos teritorijos ribų. Aktas tikslintas po SP patvirtinimo, padidinta teritorija. Vizualinės apsaugos pozonis. Kompleksui priklauso: 1. Lentvario dvaro sodybos rūmai (22202); 2. Lentvario dvaro sodybos administracijos namas (22203); 3. Lentvario dvaro sodybos kavinė „Rivjera“ (22204); 4. Lentvario dvaro sodybos vandens malūnas (22205); 5. Lentvario dvaro sodybos daržinės liekanos (22206);

Eil. Nr.	Pavadinimas	u. k.	Adresas	Statusas	Reikšmin-gumo lygmuo	Sandara	Teritorija, m²	Apsaugos zona, m²	Objektų sk.	Kitų obj. sk.	Gali būti rengiamas SP	Vertingųjų savybių pobūdis	Akto Nr.	Akto patvirtinimo data	Reglamentas, specialusis planas	Pastabos
																6. Lentvario dvaro sodybos arklidė (22207); 7. Lentvario dvaro sodybos valdytojo namas (22208); 8. Lentvario dvaro sodybos arklidė-namas (22209); 9. Lentvario dvaro sodybos bokštas (22210); 10. Lentvario dvaro sodybos tarnų namas (22211); 11. Lentvario dvaro sodybos parkas (22212); 12. Lentvario dvaro sodybos namas (30120); 13. Lentvario dvaro sodybos kalvė (30121); 14. Lentvario dvaro sodybos vinių fabriko pastatas (32218)
2.	Bedugnės kapinynas	36622	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Bedugnės k.,	Registrinis	Nacionalinis	pavienis objektas	26937	n	x	x	ne	archeologinis	KPD-VL-311	2013-02-19	n	
3.	Lentvario senosios kapinės	38283	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Graužio g.	Registrinis	Vietinis	pavienis objektas	2935	n	x	x	ne	memorialinis	KPD-KP-499	2015-03-16	n	
4.	Namas	47467	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Rubežiaus k., Miškininkų g. 6	Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	3300	n	x	x	ne	architektūrinis	KPD-RM-3011	2022-09-20	n	
5.	Padvariškių pilkapis	16460	Trakų r. sav., Lentvario sen., Sausių k.,	Valstybės saugomas	Regioninis	pavienis objektas	849	1566	x	x	ne	archeologinis	KPD-VL-673	2014-11-11	IAR 2015-07-29, Nr. LRV-139	
6.	Padvariškių, Blagodatnos pilkapynas	3513		Paminklas	Nacionalinis	pavienis objektas	4740,873 36 (KVR 4737)	3164	x	x	ne	archeologinis	KPD-VL-671	2014-11-11	IAR 2015-07-29, Nr. LRV-134	
7.	Padvariškių, Blagodatnos pilkapynas II	16459		Paminklas	Nacionalinis	pavienis objektas	5320,590 88 (KVR 5317)	3628	x	x	ne	archeologinis	KPD-VL-672	2014-11-11	IAR 2015-07-29, Nr. LRV-135	
8.	Sausių, Bevandeniškių pilkapynas II	36120		Registrinis	Regioninis	pavienis objektas	1665	n	x	x	ne	archeologinis	KPD-RM-1734	2012-02-07	n	
9.	Sausių, Bevandeniškių pilkapynas, vad. Kapčiais	3515		Paminklas	Nacionalinis	pavienis objektas	2281		x	x	ne	archeologinis	KPD-RM-1020	2009-02-10	n	
10.	Strakiškių senovės gyvenvietė	17210	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Strakiškių k.	Paminklas	n	pavienis objektas	6564,246 949 (KVR 6000)	578000	x	x	ne	n (archeologinis)	n	n	n	Būtina tikslinti apskaitos dokumentus
11.	Vokietijos karių kapinės	30507	Trakų r. sav., Trakų sen., Žaizdrių k	Valstybės saugomas	Regioninis	pavienis objektas	1092	996,32; 1034,96	x	x	ne	istorinis, memorialinis	KPD-RM-203	2013-11-12	n	

2 priedas. Vertingųjų savybių požymių turintys objektai vietovėse ir kompleksiniuose objektuose

Planuojamoje teritorijose esančiose vietovėse ir kompleksiniuose objektuose, atitinkančiuose kriterijus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos planavimo dokumentams rengti, esantys vertingųjų savybių požymių turintys objektai.

Trakų senamiesčio (u. k. 17114) vertingųjų savybių požymių turintys objektai, pažymėti TRP.

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas	Būklė
1	Namas	Vytauto g. 7	Gera
2	Namas	Vytauto g. 8	Gera
3	Namas	Vytauto g. 9	Gera
4	Namas	Vytauto g. 11	Gera
5	Namas	Vytauto g. 12	Gera
6	Namas	Vytauto g. 13	Gera
7	Namas	Vytauto g. 16	Gera
8	Namas	Vytauto g. 18	Gera
9	Namas	Vytauto g. 20	Gera
10	Namas	Vytauto g. 24	Gera
11	Namas	Vytauto g. 26	Gera
12	Skaisčiausios Dievo Motinos gimimo cerkvė	Vytauto g. 32	Gera
13	Namas	Vytauto g. 45	Gera
14	Namas	Vytauto g. 47	Gera
15	Ūkinis pastatas	Vytauto g. 47A	Gera
16	Namas	Vytauto g. 49	Gera
17	Namas	Vytauto g. 51	Gera
18	Namas	Vytauto g. 67	Gera
19	Namas	Vytauto g. 91	Gera
20	Namas	Vytauto g. 93	Gera
21	Namas	Birutės g. 3	Gera
22	Namas	Birutės g. 14	Patenkinama*
23	Namas	Birutės g. 17	Gera
24	Namas	Birutės g. 18	Patenkinama*
25	Namas	Birutės g. 19	Patenkinama*
26	Namas	Birutės g. 32	Patenkinama*
27	Namas	Birutės g. 40	Patenkinama*
28	Bernardinų vienuolyno liekanos	Birutės g.	Bloga
29	Namas	Birutės skg. 2	Patenkinama*
30	Ligoninės pastatas	Mindaugo g. 13	Gera
31	Namas	Maironio g. 3A	Gera
32	Namas	Maironio g. 5	Gera
33	Namas	Sodų g. 10	Gera
34	Namas	Trakų g. 1	Gera
35	Namas	Trakų g. 23	Gera
36	Namas	Trakų g. 27A	Patenkinama*
37	Namas	Trakų g. 31A	Patenkinama*
38	Namas	V. Kudirkos g. 5	Gera
39	Namas	V. Kudirkos g. 7A	Gera

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas	Būklė
40	Namas	V. Kudirkos g. 11	Patenkinama*
41	Pastatų grupė. Pirmas pastatas	V. Kudirkos g. 12A	Gera
42	Pastatų grupė. Antras pastatas	V. Kudirkos g. 12A	Patenkinama*
43	Namas	V. Kudirkos g. 13	Patenkinama*
44	Buv. mokytojų seminarijos pastatas	V. Kudirkos g. 14	Patenkinama*
45	Namas	Ežero g. 1	Gera
46	Namas	Ežero g. 2	Gera
47	Namas	Ežero g. 3	Gera
48	Namas	Ežero g. 5	Gera
49	Namas	Ežero g. 7	Gera
50	Namas	Karaimų g. 8	Gera
51	Namas	Karaimų g. 14	Gera
52	Namas	Karaimų g. 19	Gera
53	Namas	Karaimų g. 20	Gera
54	S. Šapšalo karaimų tautos muziejus	Karaimų g. 22	Gera
55	Namas	Karaimų g. 29	Gera
56	Namas	Karaimų g. 33	Gera
57	Namas	Karaimų g. 35	Gera
58	Namas	Karaimų g. 46	Gera
59	Namas	Karaimų g. 45	Gera
60	Namas	Karaimų g. 49	Gera
61	Namas	Karaimų g. 55	Gera
62	Namas	Karaimų g. 60	Gera
63	Namas	Karaimų g. 69	Gera
64	Namas	Karaimų g. 78	Gera
65	Namas	Karaimų g. 81	Patenkinama*
66	Namas	Karaimų g. 87	Gera
67	Namas	Karaimų g. 93	Gera
68	Namas	Žalioji g. 2	Patenkinama*
69	Namas	Žalioji g. 6	Patenkinama*
70	Namas	Karaimų skg. 5	Gera

*2015 m. duomenys

Senųjų Trakų kaimo istorinės dalies (u. k. 22146), **Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno** (u. k. 31071), vertingųjų savybių požymių turintys objektai nenustatyti. Būtina tikslinti apskaitos dokumentus.

Užutrakio dvaro sodybos (u. k. 785) vertingųjų savybių požymių turintys objektai, pažymėti TRP.

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas	Būklė
1.	Pirmas tiltas	—	—
2.	Antras tiltas	—	—
3.	Virtuvės liekanos	—	—

Lentvario dvaro sodyboje (u. k. 15949) vertingųjų savybių požymių turinčių objektų nenustatyta.

3 priedas. Trakų senamiesčio vertingosios savybės

Trakų senamiesčio (u. k. 17114) vertingosios savybės, nurodytos 2022-06-28 NKPV Akte Nr. KPD-RM-6275.

Unikalus objekto kodas 17114 [35]

Pilnas pavadinimas Trakų senamiestis

Adresas Trakų rajono sav., Trakų sen., Trakų m.,

Įregistravimo registre data 1996-10-28

Statusas Valstybės saugomas

Objekto reikšmingumo lygmuo Nacionalinis

Rūšis Nekilnojamas

Teritorijos (plotas): KVR objektas: 1648151,00 m²

Vertybė pagal sandarą Vietovė

Amžius XIV a.–XX a. I p., su XX a. vid.–XXI a. pr. tarpais.

Vertingųjų savybių pobūdis:

Archeologinis (lemiantis reikšmingumą); Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą svarbus); Istorinis (lemiantis reikšmingumą unikalus); Kraštovaizdžio; Povandeninis (lemiantis reikšmingumą svarbus); Urbanistinis (lemiantis reikšmingumą svarbus);

Vertingosios savybės:

- 7.2.1.1. vietovės plano struktūros tipas – **XIV a. II p.–XV pr.–XVII a. pab. susiformavusi linijinė planinė struktūra** (iš dalies pakitusi; TRP; BR Nr. 1, 2, 7, 8; IKONOGN Nr. 4–7, 10, 12–17, 19–23; 2015 m.);
- 7.2.1.2. vietovės plano struktūros tinklas – **linijinis plano struktūros tinklas su pagrindinėmis – XIV a. II p.–XV a. pr. atsiradusiomis Birutės, Karaimų gatvėmis, sutampančiomis su išilgai dabartinio pusiasalio iš pietų į šiauręėjusiu keliu iš Vilniaus, iki XVII a. galutinai susiformavusia Vytauto gatve ir jos sankirtoje su Karaimų gatve susidariusia turgaus aikšte** (Vytauto g. Š dalis susiformavo XIV a. II p.–XV a. pr., P dalis – XVI–XVII a.; Senamiesčio teritorijoje yra panaikintų, naujai išvestų, praplėtų gatvių, iš dalies pakitus; TRP; BR Nr. 1, 2, 7, 8; IKONOGN Nr. 4–7, 10, 12–17, 19–23; 2015 m.);
- 7.2.1.4. vietovės plano struktūros valdos (posesijos) – **istorinių sklypų ribos** (TRP; BR Nr. 9; IKONOGN Nr. 5, 10, 17; 2015 m.);
- 7.2.1.5. vietovės plano struktūros keliai, gatvės, aikštės, įvažiavimai, pravažiavimai, takai, jų tipai, trasos, dangos – **gatvių trasos: Vytauto, Birutės, Maironio, Sodų, V. Kudirkos gatvių, Trakų g. P atkarpos, Mindaugo g. V atkarpos nuo sankirtos su Vytauto g. iki ligoninės pastato Mindaugo g. Nr. 13, Ežero g. ŠR atkarpos, Kranto g. ŠV atkarpos, Karaimų, Kęstučio gatvių, Apžvalgos g. PR atkarpos, Karaimų skg., Žaliosios g. ir jos PR atšakos, vedančios link Senujų ir Naujųjų karaimų kapinių Užtiltėje** (teritorijos apibrėžtose ribose; XX a. II p. naujai įrengtos kai kurios Mindaugo ir Birutės gatvių atkarpos, paplatintos pagrindinės Vytauto ir Karaimų gatvės, nutiestos gatvės pusiasalio P dalyje, centre – prie Totoriškių ežero, R dalyje – prie Lukos ežero, taip pat nuvestos naujos gatvės Totoriškių ir Galvės ežerų pakrantėmis pusiasalio Š dalyje ir Užtiltėje; TRP; BR Nr. 7, 8; IKONOGN Nr. 4–7, 10–17, 19, 20–23, 42, 45–50, 45–49, 60, 61, 63–67, 69, 70, 80, 82, 83, 85–88, 92–94; FF Nr. 1.1-3, 8, 9, 11-13, 18-20, 23-27, 29-31, 40-46, 48, 54, 2.1, 2, 7, 8, 10, 16-21, 23, 24, 27, 30, 34, 41, 42, 4.1, 5.9, 10, 6.1, 2, 4, 7.1, 2, 5-8, 13, 8.1, 2, 5, 7, 9.3, 4, 6, 11.7, 9, 10, 16, 18-20, 22, 26, 29, 30, 33, 37, 39, 40, 43, 46, 51, 57, 59, 71, 73, 77, 78, 80, 95, 101, 107, 117, 128, 131, 12.1-4, 8, 13.1, 9, 19, 20, 14.3, 16.2, 10; 2015 m.); **gatvių dangos: lauko akmenų grindinio tipas Birutės g. Š atkarpoje** (grindinys pakeistas; būklė patenkinama; TRP 1; TRP 23, 24 lap.; FF Nr. 2.1, 2, 4, 12, 13; 2015); **kiemų dangos: lauko**

- akmenų grindinys pastato Vytauto g. Nr. 51 kieme** (būklė patenkinama; TRP 2; TRP 24 lap.; FF Nr. 1.36, 37, 39; 2015 m.); **gatvės centrinėje dalyje, nutiestos nuo aikštės PR krašto link Lukos ežero, vieta** (dabartinio skvero teritorijoje; TRP 23 lap.; IKONOGN Nr. 17, 20; FF Nr. 11.4; 2015 m.);
- 7.2.1.6. vietovei reikšmingo buvusio užstatymo ar jo dalių (atskirų statinių) vietos – **XIV–XVII a. Skaisčiausios Dievo Motinos gimimo cerkvės su vienuolynu ir kapinėmis vieta** (sudegė 1794 m.; TRP 1; TRP 34 lap.; žr. 15.10, 34, 40, 51; BR Nr. 10; FF Nr. 0.50; 2015 m.); **XVI a. tilto su gynybiniu pylimu vieta** (TRP 2; TRP 34 lap.; žr. 15.11, 53; 2015 m.); **Šv. Mikalojaus bažnyčios, statytos 1483 m., XVII–XIX a. bernardinų vienuolyno ir XVIII–XIX a. katalikų kapinių vieta** (TRP 3; TRP 34 lap.; žr. 15.25, 33; BR Nr. 10; FF Nr. 37–40; 2015 m.); **XVI a. Švč. Trejybės cerkvės vieta** (TRP 4, TRP 34 lap.; 2015 m.); **Prisikėlimo cerkvės, minimos 1530 m., ir XV–XVII a. kapinių vieta** (TRP 5; TRP 34 lap.; žr. 15.26; 2015 m.); **Dūdakalnis, XIV a. II p.–XVII a. pr.** (TRP 6; TRP 34 lap.; žr. 15.7, 9; 2015 m.); **sinagogos, statytos 1862–1863 m., vieta** (tai buvo gana monumentalus, didesnis už gretimus gyvenamuosius namus, stačiakampio plano medinis statinys su nedideliu įėjimo priestatu ir aukštu keturšlaičiu stogu, nugriautas 1966 m.; TRP 7; TRP 34 lap.; IKONOGN Nr. 73, 74, 95; žr. 15.1, 183 psl.; 2020 m.); **katalikų kapinių, nuo XV a. pr. iki 1724 m., vieta** (TRP 8; TRP 34 lap.; žr. 15.13, 27, 31; 2015 m.); **Senamiesčio centrinės dalies, abipus aikštės, Vytauto g. centrinės atkarpos neišlikusio sodybinio-perimetrinio XIX a.–XX a. I p. užstatymo vietos** (Senamiesčio centre stovėję mediniai pastatai sudegė per 1947 m. gaisrą, apie 1961 m. aikštės R šone sudegusių pastatų vietoje įrengtas skveras; TRP 9; TRP 34 lap.; BR Nr. 10; IKONOGN Nr. 10, 12–17, 20, 42, 45, 47–54, FF Nr. 11.4; 2015 m.); **Kristaus gimimo cerkvės, minimos 1424–1655 m., nuo 1666 m. benediktinių bažnyčios su vienuolynu ir kapinėmis, nuo 1688 m. dominikonų bažnyčios ir vienuolyno, vieta** (Kristaus gimimo cerkvė pastatyta XV a. I p., 1655 m. sugriauta ir sudeginta, vėliau Kristaus gimimo cerkvės vietoje buvo pastatyta medinė bažnyčia ir vienuolynas benediktinėms, apie 1688 m. pastatus perėmė dominikonai vienuoliai, 1725 m. dominikonai perstatė vienuolyną, 1731–1733 m. sugriuvusios bažnyčios vietoje pasistatė naują Šv. Mykolo Archangelo bažnyčią, 1794 m. viskas sudegė kartu su miestu; TRP 10; TRP 34 lap.; žr. 15.8, 28; 2015 m.); **XIX a.–XX a. pr. turgaus aikštės su XIX a. apskrities išdo pastatu vieta** (TRP 11; TRP 34 lap.; 2015 m.); **Trakų vaivadų dvaro sodybos vieta, XVI–XVII a.** (TRP 12; TRP 33, 34 lap.; žr. 15.32, 44, 45, 46; 2015 m.); **XVI–XVII a. pr. Radvilų dvaro sodybos vieta** (TRP 13; TRP 33 lap.; žr. 15.29, 48; 2015 m.); **XVI–XVIII a. miesto gynybinio bokšto vieta** (liekanas apie 1936 m. yra matęs ir aprašęs A. Šišmanas; TRP 14; TRP 33 lap.; 2015 m.); **Grigo Astiko dvaro sodybos vieta, XVI–XVII a.** (TRP 15; TRP 33 lap.; žr. 15.50; 2015 m.); **Jono Liutauro Chreptavičiaus, nuo 1520 m. Sapiegų dvaro sodybos vieta** (TRP 16; TRP 33 lap.; 2015 m.); **Šv. Jurgio cerkvės, pastatytos 1520–1522 m. Galvės ežero Bažnytėlės saloje, vieta** (vėliau cerkvėje buvo įrengtas Sapiegų giminės mauzoliejus, 1968 m. atliekant archeologinius kasinėjimus, aptiktos pastato liekanos, nustatytas cerkvės planas, TRP 17; TRP 33 lap.; žr. 15.49; BR Nr. 5; 2015 m.); **tiltų, jungusių Trakų pusiasalį ir Karaimų salą, Karaimų salą su Pilies ir Bažnytėlės salomis, vietos, XV–XVI a.** (tilto liekanos tarp Trakų pusiasalio ir Karaimų salos datuotos XV–XVI a.; TRP 18; TRP 33 lap.; žr. 15.5, 6; 2015 m.); **Geležinio tilto, minimo nuo 1515 m., vieta** (perstatytas apie 1965 m.; TRP 19; TRP 33 lap.; žr. 15.12; 2015 m.); **XVIII a. puodžiaus dirbtuvių vieta** (TRP 20; TRP 33 lap.; žr. 15.19; 2015 m.); **XVI–XVII a. plytinės vieta** (TRP 21; TRP 33 lap.; žr. 15.30, 52; 2015 m.); **Užtiltės XVIII a.–XIX a. II p. kapinių vieta** (jose buvo palaidoti du sukilėliai – Petkėniškių akalicos bajorai, sušaudyti karo lauko teismo 1831 m. kovo 24 d. sprendimu: Leonas Leščinskis ir Justinas Valevskis, kapinės sunaikintos 1997 m.; TRP 22; TRP 33 lap.; žr. 15.41; 2015 m.); **spėjamų XIV a. II p.–XVII a. pr. totorių kapinių vieta** (TRP 23; TRP 34 lap.; 2015 m.);
 - 7.2.1.7. vietovės plano struktūros gamtiniai elementai – **susiformavęs kalvotas reljefas** (TRP; FF Nr. 0.8, 10. 12. 24, 25, 50, 51, 53, 55, 56; 2015 m.); **Totoriškių, Galvės ir Lukos**

- ežerų krantų linijos, formuojančios Trakų pusiasalio bei Užtiltės teritorijos kontūrus (apibrėžtos teritorijos ribose; TRP; FF Nr. 0.13, 16–18, 21–33, 35–37; 2015 m.); senamiesčio Š dalį ribojančių Totoriškių ir Galvės ežerų dalys; Galvės ežero salos: Pilies, Karaimų (Karvinės), Bažnytėlės, Vidurinė III (apibrėžtos teritorijos ribose; TRP; IKONOG Nr. 4, 6, 10–12, 15–19, 21–24, 28, 30–34, 36; FF Nr. 0.5-7, 11-16, 18, 28-33, 38-41; 2015 m.); Galvės, Lukos, Totoriško ežerų pakrančių apželdinimo lapuočių ir spygliuočių medžių grupėmis, eilėmis pobūdis (teritorijos apibrėžtose ribose, XX a. II p. pakrantėmis nuvesti takai; FF Nr. 0.13, 15-18, 21-29, 33-37, 51-54, 8.13; 2015 m.); Galvės ežero salų – Pilies, Karaimų, Bažnytėlės, Vidurinės III, Užtiltės teritorijos P dalies mišrūs želdynų masyvai, grupės, vyrauja: juodalksniai, liepos, gluosniai, beržai, tuopos, pušys (būklė patenkinama; FF Nr. 0.5-8, 11, 14-16, 28, 32, 38-42, 44, 57-59; 2015 m.); sklypų apsodinimo vaismedžių sodais pobūdis (FF Nr. 3.8, 10, 6.3, 5, 6, 7.2, 15, 8.5, 10.2, 3, 11.24, 26, 29, 31, 45, 48, 49, 56-58, 64, 68, 71, 94, 104, 110, 111, 113, 135, 13.5, 7, 9-11, 13, 17, 15.5, 8, 16.2, 6; 2015 m.); gatvių želdiniai: Vytauto g. perimetrinio apželdinimo lapuočių medžių eilėmis pobūdis (BR Nr. 8; FF Nr. 1.1-3, 12, 18-20, 23, 40, 46, 48; 2015 m.); liepų alėja tarp namų Birutės g. Nr. 22 ir Nr. 28, jungianti Birutės g. su Lukos ežero pakrante (būklė patenkinama; BR Nr. 8; FF Nr. 2.25, 26; 2015 m.); lapuočių medžių eilė Birutės g. centrinėje dalyje (būklė patenkinama; BR Nr. 8; FF Nr. 2.27-29; 2015 m.); kultūrinis sluoksnis (žr. Kultūros vertybių registre Trakų senojo miesto vietos 27125, A1783 vertingąsias savybes; TRP; 2015 m.);
- 7.2.2.1. tūrinės erdvinės struktūros sandara – Trakų senamiesčio, išsidėsčiusio pusiasalyje bei Užtiltėje, sujungtoje su juo Geležiniu Karaimų tiltu, nevienalytė tūrinė-erdvinė struktūra, formuojama gyvenamosios zonos mažaaukščio medinio užstatymo, kitų urbanistinės struktūros statinių, jų fone dominuojančių mūro gynybinių ir kulto pastatų – Pusiasalio pilies liekanų su Dominikonų vienuolynu iškyšulyje tarp Galvės ir Bernardinų ežerų, Salos pilies vienoje iš Galvės ežero salų, parapijos bažnyčios, cerkvės, pastatytų ant aukštumų Senamiesčio centrinėje dalyje, medinės kenesos pusiasalio Š dalyje, tūrinei erdvinei struktūrai reikšmingų senųjų karaimų kapinių Užtiltėje, Totoriškių ežero ŠV pakrantėje, bernardinų vienuolyno liekanų pusiasalio P dalyje, gamtinių elementų – reljefo, želdinių, vandens telkinių – darniai sąveikaujančių su senąja Trakų architektūra (6–9 deš. tipiniais, iki 6 aukštų daugiabučiais namais bei visuomeniniais pastatais, nesiderinančiais su Trakų gamta ir neatitinkančiais miesto statybos tradicijų, buvo apstatyta pusiasalio P dalis, naujų, Trakams svetimų visuomeninių ir gyvenamųjų pastatų atsirado ir pusiasalio centrinėje, Š dalyse bei Užtiltėje; statant naujus pastatus, buvo griaujami senieji mediniai Trakams būdingi vienaaukščiai namai, kai kurie naujieji pastatai buvo gerokai atitraukti nuo pagrindinių gatvių, dėl to šiose vietose atsirado nebūdingos Trakams naujos erdvės, atsiradę standartinių formų statiniai disonuoja su Trakų gamta ir architektūrine aplinka, iš esmės pertvarkyta pusiasalio P dalies tūrinė-erdvinė kompozicija, pakeistas tradicinis užstatymo mastelis, miesto panorama; TRP; IKONOG Nr. 1–94; FF Nr. 0.1-19, 21-58, 1.1-56, 2.1-41, 3.1-10, 4.1-4, 5.1-11, 6.1-7, 7.1-15, 8.1-16, 9.1-9, 10.1-3, 11.1, 2, 5-102, 104-114, 116-137, 12.1-6, 13.1-24, 14.2-4, 15.1-8, 16.1-11; 2015 m.);
 - 7.2.2.2. vietovės tūrinės erdvinės struktūros užstatymo tipai - sodybinis-perimetrinis XIX a. vid.–XX a. I p. užstatymas su XX a. vid.–XXI a. pr. tarpais 1 aukšto su pastogėmis pastatais Vytauto g. centrinėje ir P dalyse, Birutės g. Š atkarpoje, Maironio g. P pusės sklypuose, Sodų g. V, R atkarpose, Trakų g. P atkarpoje, V. Kudirkos g. PR pusės sklypuose, Kęstučio g., Karaimų g. pusiasalio Š dalyje bei Užtiltėje – Karaimų g. ŠV atkarpos sklypuose ties sankryža su Galvės g. (1 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo nuo 2,2 m iki 4,8 m, iki kraigo – nuo 5,1 m iki 9,1 m; TRP 31, 32 lap.; IKONOG Nr. 50–55, 63–70, 76, 79, 80, 82–89, 92–93; FF Nr. 1.4, 8, 9, 11-15, 17-21, 23-31, 40-47, 50-56, 2.1, 2, 4, 5, 12, 15-23, 5.4, 6, 7, 9, 6.1, 2, 7, 7.2-9, 11-14, 8.1, 2, 5, 7-9, 11.7-14, 16-17, 19-22, 24, 26-31, 33-44, 46-59, 62-67, 69-79, 87-92, 12.3, 4; 2015 m.); perimetrinis XIX a. vid.–XX a. vid. užstatymas 2 aukštų su pastogėmis pastatais Senamiesčio centrinėje

- dalyje – Vytauto g. ŠR atkarpoje ir Karaimų g. PR atkarpoje** (2 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo nuo 5,6 m iki 8,7 m, iki kraigo – nuo 9,5 m iki 12,4 m; TRP 32 lap.; IKONOGN Nr. 46, 48–50, 63; FF Nr. 1.1-3, 15, 17-19, 30, 31, 11.16-18; 2015 m.); **sodybinis XIX a. vid.–XX a. I p. užstatymas su XX a. vid.–XXI a. pr. tarpais 1 aukšto su pastogėmis pastatais Birutės g., Birutės skg., Ežero, Kranto gatvėse, Sodų, Trakų gatvių centrinės dalies sklypuose, Maironio g. ŠR atkarpoje, Kudirkos g. ŠV pusės sklypuose, Vytauto g. Š dalies sklypuose prie Totoriškių ežero, Karaimų ir Kęstučio gatvių sklypuose Lukos ežero pakrantėje, Karaimų g. ŠV atkarpoje, Žaliosios, Apžvalgos, Galvės gatvių, Karaimų skg. sklypuose Užtiltėje** (1 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo nuo 2,2 m iki 5,4 m, iki kraigo – nuo 4,6 m iki 9,9 m; TRP 31, 32 lap.; IKONOGN Nr. 61, 70, 94; FF Nr. 1.5-7, 2.24, 30-33, 35, 36, 41, 3.1-10, 5.10, 6.3-6, 7.15, 8.3, 4, 10, 9.1-5, 8, 9, 10.2, 3, 11.5, 83-84, 93-94, 96-102, 104-114, 116-127, 129-137, 12.6, 13.1-3, 5-12, 14-17, 14.4, 15.1-8, 16.3-10; 2015 m.); **komponentinis, sudarytas iš XIV a. II p.–XV a. Pusiasalio pilies liekanų su Dominikonų vienuolyno pastatu, statytu 1779–1822 m., XIV a. II p.–XV a. II p.–XVI a. Salos pilies statinių, XV a. pr.–XIX a. pr. Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčios statinių komplekso Birutės g. Š dalyje, XIX a. vid.–XX a. vid. Skaisčiausios Dievo Motinos gimimo cerkvės statinių Maironio ir Vytauto gatvių sankirtoje** (TRP 31, 32 lap.; BR Nr. 3, 4; IKONOGN Nr. 24–27, 28–41, 44, 47, 48, 56–61, 71; FF Nr. 0.3-8, 10-11, 14-17, 26, 28, 38-49, 2.1, 3, 7-11, 5.1, 2; 2015 m.); **atskirai stovintys pastatai: kenesa, pastatyta apie 1825 m.; Hadži Seraja Chano Šapšalo karaimų tautos muziejus, statytas 1938–1939 m. pusiasalio Š – vad. karaimų – dalyje; XIX a. vid. ligoninė Mindaugo g. centrinėje dalyje; XX a. pr. Trakų mokytojų seminarijos pastatas V. Kudirkos g. Nr. 14; XX a. I p. pirties pastatas Ežero g. Nr. 7** (TRP 31, 32 lap.; IKONOGN Nr. 24, 30, 42, 45, 46, 48, 72, 75–78, 82; FF Nr. 4.1-4, 8.14-16, 9.6, 7, 11.32, 38, 39; 2015 m.); **miesto vilų XX a. pr. užstatymas 1 a. su pastogėmis pastatais Vytauto g. Nr. 51, V. Kudirkos g. Nr. 13** (1 a. su pastogėmis pastatų aukštis iki karnizo nuo 3,6 m iki 3,7 m, iki kraigo – nuo 7,1 m iki 9,2 m; TRP 32 lap.; FF Nr. 1.36, 38, 39, 8.11-13; 2015 m.);
- 7.2.2.3. vietovės tūrinės erdvinės struktūros atviros erdvės – **aiškštė su šv. Jono Nepomuko koplytstulpiu, susiformavusi XV a. pab. centrinėje dalyje, Vytauto ir Karaimų gatvių sankirtoje** (koplytstulpis pirmą kartą minimas 1622 m., dabartinį vaizdą įgavo XIX a. I p., restauruotas XX a. I p., šv. Jono Nepomuko skulptūrą atkūrė Vilniaus skulptorius Stanislovas Horno-Poplavskis; buv. trikampio plano aiškštės konfigūracija iš dalies pakitusi; TRP; IKONOGN Nr. 5, 7, 10, 12–20, 23, 42, 45, 47–55; FF Nr. 11.1-3; 2015 m.); **senosios karaimų kapinės, įkurtos XIV a., Užtiltėje, Totoriškių ežero ŠV krante** (XX a. II p. praplėstos į P pusę; TRP; FF Nr. 13.18-24; 2015 m.); **atviros erdvės, skersinės Vytauto, Birutės, Trakų, Karaimų, Kęstučio gatvėms, su atsiveriančiais vaizdais į ežerus ir apylinkes, taip pat į Salos pilį; tilto į Karaimų salą prieigos atvira erdvė** (TRP 19, 20, 22-25, 27; žr. priedą Nr. 7, atvira erdvė 1-15; FF Nr. 1.10, 49, 2.13, 29, 7.10, 11.6, 15, 25, 45, 60, 61, 68, 85, 86; 2015 m.); **istorinis gatvių tinklas** (Senamiesčio teritorijoje yra panaikintų, naujai išvestų, praplėstų gatvių; TRP; žr. punktą 7.2.1.5.; BR Nr. 7, 8; IKONOGN Nr. 4–7, 10, 12–17, 19–23; 2015);
 - 7.2.2.5. vietovės tūrinės erdvinės struktūros panoramos – **Senamiesčio panoramos nuo Trakų apylinkių kalvų, Karaimų g. šlaito ir apžvalgos aikštelių Užtiltėje; centrinės dalies panorama nuo Vytauto g. šlaito** (išskyrus Senamiesčio teritorijoje esančius kitus objektus; TRP 36 lap.; žr. priedą Nr. 4, panoramas 1–10; IKONOGN Nr. 35, 42-48; FF Nr. 0.1-12; 2015 m.);
 - 7.2.2.6. vietovės tūrinės erdvinės struktūros siluetai – **Senamiesčio siluetai nuo Totoriškių, Galvės, Lukos ežerų pakrančių, taip pat iš Užutrakio dvaro teritorijos** (išskyrus Senamiesčio teritorijoje esančius kitus objektus; siluetą nuo Lukos ežero P kranto daugiausia formuoja kiti pastatai, kuriais užstatyta Senamiesčio P dalis; TRP 36 lap.; žr. priedą Nr. 5, siluetus 1–6; IKONOGN Nr. 28–30, 33, 34; FF Nr. 0.13-18; 2015 m.);

- 7.2.2.7. vietovės tūrinės erdvinės struktūros perspektyvos – **Vytauto g. perspektyva PV–ŠR kryptimi nuo pastato Birutės g. Nr. 2 į koplytstulpį ir Š–P kryptimi nuo pastato Vytauto g. Nr. 24 į Skaisčiausios Dievo Motinos gimimo cerkvę** (TRP 23, 24 lap.; žr. priedą Nr. 6, perspektyvas 1, 3; IKONOGN Nr. 49, 64; FF Nr. 1.1, 24; 2015 m.); **Birutės g. perspektyva PR–ŠV kryptimi nuo pastato Birutės g. Nr. 18 į Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčią** (TRP 24 lap.; žr. priedą Nr. 6, perspektyvą 2; IKONOGN Nr. 70; FF Nr. 2.18; 2015 m.); **Kęstučio g. perspektyva PV–ŠR kryptimi nuo sankryžos su Karaimų g. į Pusiasalio pilies vartus** (TRP 23 lap.; žr. priedą Nr. 6, perspektyvą 4; FF Nr. 12.1; 2015 m.); **Karaimų g. perspektyva PR–ŠV kryptimi nuo pastato Karaimų g. Nr. 32 ir ŠV–PR kryptimi nuo pastato Karaimų g. Nr. 53** (žr. priedą Nr. 6, perspektyvas 5, 6; TRP 20, 22 lap.; IKONOGN Nr. 83, 86–88; FF Nr. 11.40, 71; 2015 m.);
- 7.2.2.8. vietovės tūrinės erdvinės struktūros išsklotinės – **Vytauto g. R pusės atkarpų nuo pastato Vytauto g. Nr. 8 iki pastato Nr. 20, nuo pastato Nr. 24 iki Vytauto ir Sodų gatvių sankryžos ir nuo pastato Vytauto g. Nr. 80 iki pastato Nr. 84** (išskyrus pastatų Vytauto g. Nr. 14, Nr. 16 langų angas, pastato Vytauto g. Nr. 84 P dalies viršutinę paaugštiną fasado dalį, pastatų Vytauto g. Nr. 8, Nr. 10, Nr. 12, Nr. 14, Nr. 16, Nr. 18, Nr. 24, Nr. 26, Nr. 84 asbocementinių lakštų stogų dangas; pastato Vytauto g. Nr. 84 dvišlaičiu stogeliu dengtas prieangis neišliko; TRP 23, 24, 27, 28 lap.; IKONOGN Nr. 47, 64, 65–69; FF Nr. 1.13-15, 17-21, 23-27, 55, 56; 2015 m.); **Vytauto g. V pusės atkarpų nuo pastato Vytauto g. Nr. 9 iki pastato Nr. 21 ir nuo pastato Nr. 97 iki pastato Nr. 101** (išskyrus pastato Vytauto g. Nr. 9 pastogės skydą, pastato Vytauto g. Nr. 99 naujai įrengtą įgilintą prieangį, pastatų Vytauto g. Nr. 9, Nr. 13, Nr. 15 asbocementinių lakštų stogų dangas, pastato Vytauto g. Nr. 99 profiliuotos skardos stogo dangą; TRP 23, 27, 28 lap.; IKONOGN Nr. 42, 46; FF Nr. 1.7-9, 51-53; 2015 m.); **Birutės g. R pusės atkarpos nuo pastato Birutės g. Nr. 4 iki pastato Nr. 8** (TRP 23, 24 lap.; IKONOGN Nr. 60, 61; FF Nr. 2.6-8, 10; 2015 m.); **Birutės g. V pusės atkarpos nuo pastato Birutės g. Nr. 15 iki pastato Nr. 17** (išskyrus pastato Birutės g. Nr. 17 asbocementinių lakštų stogo dangą; TRP 24 lap.; IKONOGN Nr. 70; FF Nr. 2.15-17; 2015 m.); **Sodų g. Š pusės atkarpos nuo sankryžos su Vytauto g. iki pastato Sodų g. Nr. 6** (išskyrus pastato Sodų g. Nr. 6 profiliuotos skardos stogo dangą; TRP 24 lap.; FF Nr. 1.27, 6.1, 2; 2015 m.); **Karaimų g. ŠR pusės atkarpų nuo pastato Karaimų g. Nr. 5 iki pastato Nr. 13, nuo pastato Nr. 33 iki pastato Nr. 39, nuo pastato Nr. 45 iki pastato Nr. 53 ir atkarpos Užtiltėje nuo pastato Galvės g. Nr. 2 iki pastato Karaimų g. Nr. 69** (išskyrus pastatų Karaimų g. Nr. 33, Nr. 35, Nr. 45, Nr. 69, Galvės g. Nr. 2 asbocementinių lakštų stogo dangas, pastato Karaimų g. Nr. 49 profiliuotos skardos stogo dangą; TRP 18, 19, 20, 22, 23 lap.; IKONOGN Nr. 77–79, 82, 83, 85–88, 92, 93; FF Nr. 11.7-14, 43, 44, 46-49, 63-67, 69-71, 87-92; 2015 m.); **Karaimų g. PV pusės atkarpos nuo pastato Karaimų g. Nr. 28 iki pastato Nr. 52** (išskyrus pastatą Karaimų g. Nr. 44, pastatų Karaimų g. Nr. 48, Nr. 52 asbocementinių lakštų stogų dangas; TRP 20, 22 lap.; IKONOGN Nr. 82, 83, 86–88; FF Nr. 11.37-42, 50-53, 56-58; 2015 m.); **Kęstučio g. ŠV pusės atkarpos iš pastatų Kęstučio g. Nr. 1 ir Nr. 5** (TRP 23 lap.; FF Nr. 12.3, 4; 2015 m.);
- 7.2.2.9. vietovės tūrinės erdvinės struktūros dominantės – **Trakų Pusiasalio pilies liekanos su Dominikonų vienuolyno pastatu Senamiesčio centrinėje dalyje, iškyšulyje tarp Galvės ir Lukos ežerų** (TRP 23, 24 lap.; IKONOGN Nr. 1, 3–24, 27, 29, 40–42, 47, 48; FF Nr. 0.1-4, 16, 17, 26, 33, 45-49, 11.7, 10-12, 20, 12.1, 2, 5; 2015 m.), **Trakų Salos pilis Galvės ežero Pilies saloje** (TRP 18 lap.; IKONOGN Nr. 1, 4, 6, 10–12, 15–19, 21–25, 28, 30–39, 45, 46, 48, 90, 92, 93; FF Nr. 0.3-8, 10, 11, 13-16, 19, 28, 35, 38-44, 55, 11.68; 2015 m.); **kenesa pusiasalio Š dalyje** (TRP 22 lap.; IKONOGN Nr. 3–8, 14–18, 24, 30, 42, 45, 46, 48, 75–78, 82; FF Nr. 0.3, 7, 33, 11.36, 38, 39; 2015 m.); **Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia Birutės g. Š dalyje** (TRP 24 lap.; IKONOGN Nr. 26, 28, 29, 44, 47, 56–69; FF Nr. 0.1-4, 6, 9, 12, 17, 18, 26, 2.1, 3, 9, 11; 2015 m.); **Skaisčiausios Dievo Motinos gimimo cerkvė Maironio ir Vytauto g. sankirtoje** (TRP 24 lap.; IKONOGN Nr. 43, 71; FF Nr. 1.24, 35, 5.1, 2, 8; 2015 m.);

- 7.2.3. vietovės užstatymo bruožai – **bendras tapybiškas užstatymo charakteris, dermė su gamtine aplinka, pastatų tradicinė etnografinė stilistika; pagrindinėse gatvėse dominuojantis taisyklingas XIX a. vid.–XX a. I p. gatvių užstatymas, kai dauguma namų išdėstyti viena linija, formuoja gatvių perimetrą; vyraujantis sodybinis užstatymas periferinėje dalyje – šalutinėse gatvėse ir Užtiltės teritorijoje; būdingi nedidelio tūrio ir gabaritų mediniai pastatai, kurių fone išsiskiria dominuojantys istoriniai mūro architektūros objektai; tradicinis gyvenamojo namo tipas – stačiakampio plano (pastato plotis vidutiniškai neviršija 7,5 m., ilgis paprastai siekia iki 12,0–19,0 m), dvišlaičiu stogu, su vienšlaičiu prieangiu ar be jo, vienaaukštis rąstinis namas su lentų apkalu; mezoninai, būdingi vėlesnio periodo namams; medinių lentelių ar lakštinės skardos stogų danga; dažnas mažesnio tūrio ūkinių trobesių blokavimas iš galo; kampinį užstatymą formuojantys pavieniai sudėtinio plano pastatai – buvusi smuklė ar užvažiuojamieji namai; pastatų apdailos charakteristikos, būdingos tradicinei medinei architektūrai: stačių lentų su antdėklais sienų apkalas, atspindintis būdingą XIX a. apdailos būdą, dalies XX a. I p. pastatų profiliuotų apdailinių lentų kelių krypčių arba horizontalus apkalas, perimtas ir vėlesnio periodo tradiciniams pastatams; lakoniški, dažnai be jokių dekorų elementų, pastatų fasadai; iš negausaus dekorų paminėtini profiliuoti langų apvadai, medinės lentinės ir įsprūdinės langinės, kiaurapjūviai geometrinių ornamentai, kuriais papuošti atskirų pastatų frontonai, vėjalentės ir karnizai, kartais – kiaurapjūviai augaliniai langų karnizų ornamentai, dekoratyvios pastatų kertės; išskirtinos atskiros miesto dalys, pasižyminčios skirtingoms etninėms bendrijoms būdingais architektūros bruožais; pietinė, vadinamoji katalikiškoji dalis, pasižyminti didesne išlikusio istorinio užstatymo įvairove, kur labiau skiriasi pastatų aukštingumas, jų dydžiai, stogų forma; būdingi skirtingos konfigūracijos sklypai, pastatai, orientuoti į gatvę šoniniu arba galiniu fasadu; dažni gyvenamieji namai su prekybinėmis ir komercinėmis patalpomis; namų durys paprastai gatvės fasado viduryje, dažnai šalia įrengiamos ir kitos – į parduotuvę ar amatininko dirbtuvę; pažymėtinas Vytauto g. šiaurinės dalies, prie aikštės, užstatymas dviaukščiais mūriniais ir mediniais pastatais, kur mūriniai pastatai, statyti XIX a. pab.–XX a. pr., gubernijos laikotarpiu, reprezentuoja netinkuotą plytų architektūrą – „plytų stilių“; pusiasalio šiaurinėje dalyje – vadinamajame „Karaimų gale“ – išlikę seniausio tipo namai, atspindintys teritorijos charakteristikas: viena gatvė, siauri, ilgi sklypai ir pastatai, orientuoti pagal juos – galu į gatvę, trijų langų gatvės fasadai, archaiškiausi apkalti vertikaliomis lentomis, ūkio trobesiai priblokuoti iš galo arba išsidėstę už namo, sklypo gale; gyvenamieji namai pagal užstatymo plotą kiek mažesni, sklypų užstatymo tankis šiek tiek didesnis; unikaliausias medinių pastatų tipas kenesa – stačiakampio plano pastatas su keturšlaičiu dviejų pakopų stogu ir viršuje įtaisytu keturkampio plano žibintu su piramidiniu stogeliu, atspindintis karaimų architektūros etninius bruožus; Užtiltės zonoje, besitęsiančioje Rėkalnio link, kur statomi gerokai mažesni, menkliau įrengti, artimesni kaimo gyvenvietės charakteriui gyvenamieji namai ir ūkiniai pastatai, susiformavęs dispersinis užstatymo charakteris, pereinantis į apylinkių žalias erdves (neiškliko miesto V pakraštyje nuo XIV a. pab. buvusi totorių gyvenama teritorija – Dūdakalnis, 1609 m. sugriovus mečetę, pasikeitė teritorijos užstatymo charakteris, neiškliko specifinių pastatų bruožų, ši dalis dar labiau deformuota sovietmečiu dėl naujų pastatų ir gatvių statybų; TRP; IKONOGRAFIJA Nr. 1–94; FF Nr. 0.1-19, 26, 28, 30-35, 37-49, 55, 1.1-47, 49-56, 2.1-25, 28-41, 3.1-10, 4.1-4, 5.1-11, 6.1-7, 7.1-15, 8.1-16, 9.1-9, 10.2-3, 11.1, 2, 5-102, 104-114, 116-137, 12.1-6, 13.1-24, 14.2-4, 15.1-8, 16.1-11; 2015 m.);**
- 7.4. Artimiausios kultūros paveldo objekto teritoriją ar vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio vertingosios savybės – **Trakų senamiestis yra Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijoje, į ŠV nuo Senamiesčio yra Trakų kalnas, vad. Rėkalniu, Arakalniu 3493, M14, ŠR pusėje – Trakų jachtklubo pastatas 32370, Varnikų piliakalnis 3527,**

A1784, Varnikų senovės gyvenvietė 17205, A1785, Užutrakio dvaro sodyba 785, G208KP (TRP; FF Nr. 0.1, 3-7, 14, 15, 19, 20; 2015 m.);

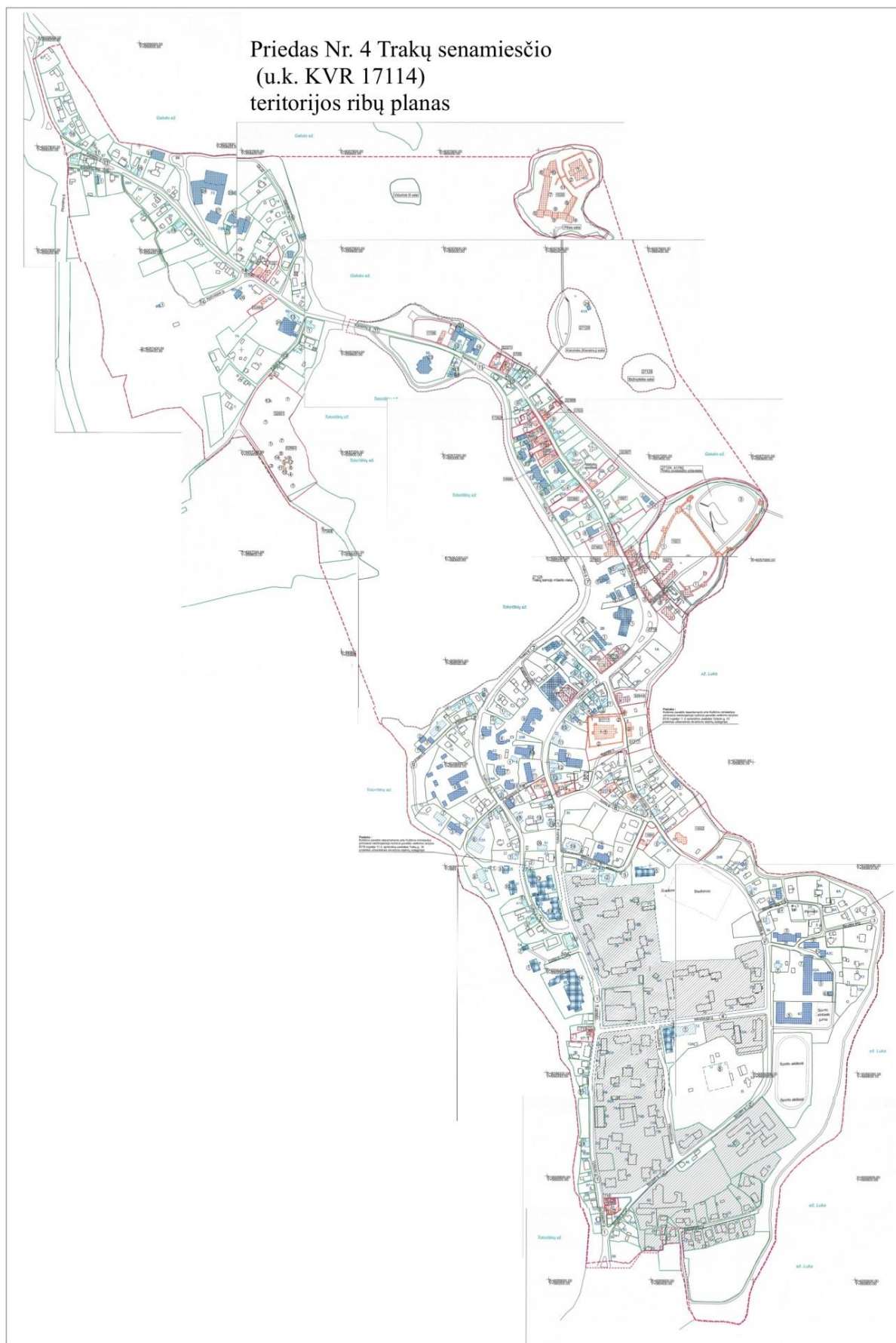
- 7.5. Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius, tautosakas, literatūros ar kitus meno kūrinius, netradicinius ieškojimus, kurie susiję su objektais ar vietovėmis – seniausios archeologams žinomos gyvenvietės dabartinių Trakų vietoje gyvavo jau I tūkst. pr. m. e. Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose Trakų pavadinimas paminėtas 1337 m. Kryžiuočių ordino metraštininko Vygando Marburgiečio (apie 1365–1409) Prūsijos kronikoje. Tačiau pats Trakų vardas iš pradžių veikiausiai priklausė ne dabartiniams, bet Seniesiems Trakams, t. y. vietovei už 4 km į pietryčius nuo Trakų. 1994–1997 m. archeologiniai tyrimai parodė, kad Senieji Trakai buvo įkurti apie XIII a. pab., Ldk Gediminui (apie 1295–1341) pastačius gardinio tipo pilį (per 1391 m. kryžiuočių puolimą pilis buvo apgriauta ir nebeatstatyta). Tarp 1316 ir 1323 m. (kitų šaltinių teigimu 1321 ir 1322 m.) Senieji Trakai buvo Lietuvos valstybės sostine. Čia apie 1350 m. gimė didysis kunigaikštis Vytautas (1392–1430). Tuo tarpu dabartiniai arba Naujieji Trakai antruoju po Vilniaus LDK politiniu administraciniu centru tapo tik apie 1375 m., LDK submonarchui (nuo 1337 ar 1345 iki 1381 m.) ir Lietuvos didžiajam kunigaikščiui (1381–1382 m.) Kęstučiui įsikūrus XIV a. II p. pradėtoje statyti Trakų Pusiasalio pilyje. Neabejotina, kad apie 1384–1385 m. Naujieji Trakai jau buvo vadinami dabartiniu vardu – Trakais. Dar statant, tvirtinant ir plečiant Pusiasalio pilį, XIV a. II p. vienoje iš didesnių Galvės ežero salų pradėta Salos pilies statyba. Manoma, kad Salos pilį pradėjo statyti Kęstutis, o XV a. pr. baigė jo sūnus didysis kunigaikštis Vytautas. 1382 m. nužudžius Kęstutį, Trakus iki 1392 m. valdė Skirgaila (apie 1353–1397); tada juose apsigyveno nemažai rusų; iki 1384 m. jie sudarė stačiatikių bendruomenę, pasistatė vienuolyną ir cerkvę. Valdant Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Vytautui, Trakai buvo viena svarbiausių didžiojo kunigaikščio rezidencijų. Trakų miesto planą, struktūrą ir raidą nulėmusios gamtos sąlygos tapo ir gynybinio miesto privalumu. Miestas, atribotas nuo sausumos ežerų protekiais pietiniame ir šiauriniame gale, kūrėsi salose arba salų grupėse. Miesto dalis į visumą jungė vasaros ir žiemos keliai. Magistraliniai Didysis kelias (dabar Birutės g.) ir Senasis kelias (dabar Karaimų g.) sukūrė unikalų miesto planą, kuris vasarą buvo linijinis, o žiemą, kai buvo naudojami žiemos keliai, radialinis. Pusiasalio ir Salos pilys jungiamos Senojo kelio, tapo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politikos ir valdžios centru, apie kurį kūrėsi miestas ir virė visas Trakų kunigaikštystės, o nuo 1413 m. vaivadijos gyvenimas. Dėl nuolatinių karų su Ordinu ir vidaus kovų, XIV a. pab. apnaikintame Trakų mieste sumažėjus gyventojų skaičiui, laisvame miesto plote, tarp abiejų pilių, Vytautas įkūrė karaimus, po antrojo karo žygio 1398 m. atsivestus iš Krymo. Tada atkeltos 383 šeimos – tai didžiausia tuometinio Trakų miesto jurisdika. Vieni iš jų – kariai – gyveno šiaurinėje pusiasalio dalyje – vad. Karaimų gale, saugojo pilį bei tiltą į Salos pilį. Civiliai buvo raštininkai, vertėjai, dirbo žemę, vertėsi smulkiais amatai, prekyba. Kartu su karaimais 1398 m. į Trakus atkelti ir totoriai. Jie apgyvendinti vakariniame miesto pakraštyje, vadinamajame Totorių gale, arba Dūdakalnyje. Čia jie vykdė ne tik sargybos ar karo prievoles Lietuvos didžiajam kunigaikščiui, bet ir padėjo tvarkant diplomatinis santykius su Užvolgio, Krymo, Kazanės chanatais. Gausėjant katalikų – diplomatų, pirklių, amatininkų – Didžiojo kelio pabaigoje, turgaus aikštės pietrytiniame pakraštyje, katalikiškoje miesto dalyje, 1409 m. Vytautas fundavo Švč. Mergelės Marijos aplankymo parapinę bažnyčią – paskyrė žemės bei lėšų jai ir mokyklai prie jos išlaikyti. Apie XV a. pr. Trakams tapus nemažu miestu, 1409 m. jiems buvo suteiktos Magdeburgo miesto teisės, pastatyta rotušė. XV a. pr., be rotušės, parapijos bažnyčios ir gerokai anksčiau pastatyto Skaisčiausios Dievo motinos gimimo vienuolyno su cerkve, Trakų mieste jau tikriausiai buvo ir anksčiau pastatyta karaimų kenesa jų apgyvendintoje šiaurinėje, o totorių mečetė – vakarinėje miesto dalyje. Po didžiojo kunigaikščio Vytauto mirties (Trakuose 1430-10-27) Lietuvos didžiųjų

kunigaikščių Švitrigailos (1430–1432) ir Žygimanto Kęstutaičio (1432–1440) valdymo laikais Trakai taip pat vaidino svarbų vaidmenį valstybės gyvenime. 1430 m. lapkričio 7 d. juose buvo sudaryta Lenkijos karaliaus Jogailos (1386–1434) ir Švitrigailos sutartis. 1441 m. Lietuvos didysis kunigaikštis Kazimieras Jogailaitis (1440–1492) Trakų karaimų bendruomenei – atskirai nuo krikščioniškosios miesto dalies – suteikė Magdeburgo teises. Trakų mieste susidarė dvi savarankiškos jo dalys, turėjusios apibrėžtą savo teritoriją, valdžią, simboliką ir netgi pavadinimus – Didysis ir Mažasis miestai. Trakų miesto politinę ir ūkinę reikšmę pabrėžė tai, kad 1440–1492 m. Trakų pilyje buvo laikoma Lietuvos Metrika ir valstybės iždas. XVI a. Trakai neteko ankstesnio politinio centro vaidmens. Tikriausiai nuo XV a. pab.–XVI a. pr. pamažu prarasdami ankstesnę politinę reikšmę, XVI a. pab. Trakai liko jau tik eilinis miestas. Nors jie dar buvo vaivadijos centras, bet dėl Vilniaus artumo kai kurių svarbių vaivadijos funkcijų jau nebevykdė. Po 1588 m. Tribunolo reformos Trakų vaivadijos apeliacinės bylos buvo sprendžiamos jau nebe Trakuose, o Vilniuje. Trakų pilys, jau anksčiau praradusios karinę funkciją, Aleksandro valdymo metais (1492–1506) nebetenkančios didžiojo kunigaikščio rezidencijos vaidmens, nustojo savo buvusios svarbos. Po Aleksandro mirties Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu ir Lenkijos karaliumi išrinktam Žygimantui Senajam (1506–1548) retai beužsukant į Trakus, pilių rezidencinė reikšmė visai sumažėjo. Jau XVI a. pr. pilys tapo beveik vien kalėjimais. XVI a. II p. pilys, kaip ir anksčiau, buvo naudojamos įvairiems reikalams. Net parakui saugoti. Tačiau tiek Žygimanto Augusto (1544–1572), tiek Stepono Batoro (1576–1586) valdymo metais pilims gal iš tradicijos tebebuvo pripažįstama ir gynybinė funkcija. 1582 ar 1583 m. centrinėje miesto dalyje kilus dideliame gaisrui sudegė miesto rotušė. 1587 m. rotušė jau buvo atstatyta. 1603 m. Trakai nukentėjo nuo maro. 1609 m. Trakuose nebeliko totorių mečetės – ją sugriovė į atlaidus Trakuose susirinkusi fanatikų minia. Mečetė nebuvo atstatyta, nes totorių mieste gerokai sumažėjo. 1617 m. Vilniaus vyskupas Eustachijus Valavičius prie šv. Mikalojaus bažnyčios įsteigė bernardinų vienuolyną (veikė iki 1843 m.). 1638–1794 m. Trakuose veikė bazilijonų, 1678–1864 m. dominikonų vienuolynai. Miestas labai nukentėjo XVII a. viduryje, vykstant karui su Maskva (1654–1667), kuomet Trakus kelerius metus niokojo Rusijos okupacinė kariuomenė – miestas buvo apiplėštas ir sudegintas, abidvi Trakų pilys virto griuvėsiais. Jau šiek tiek beatsigaunęs po XVII a. vid. karų, Šiaurės karo metu (1700–1721 m.) Trakų miestas buvo beveik visai sugriautas. XVIII a. 7–8 d-mečiuose Trakai vėl šiek tiek atgijo ir padidėjo. Iš dalies tai liudija ir parapijos mokyklos atkūrimas 1775 m. Per 1794 m. sukilimą Trakai buvo Rusijos kariuomenės užimti ir sudeginti. Po 1795 m. pamažu atsikūrė. XIX a. pr. atkurta parapijos mokykla, mokinių skaičius joje kasmet didėjo. Sumažėjus karaimų bendruomenei, 1800 m. Trakuose apsigyveno pirmieji žydai. Šiek tiek atsikuriančius Trakus vėl nualino 1812 m. Napoleono invazija. Nors miestas ir buvo suvargęs, bet jau 1818 m. atsikūrė parapijos mokykla, veikė ir bernardinų mokykla vienuolyne. Trakai vėl nemažai nukentėjo per 1830–1831 m. sukilimą. 1835 m. išleistas caro nurodymas iš Trakų iškraustyti žydus. Mieste 1858 m. buvo 130 kiemų su 1232 gyventojais, 11 krautuvių, pašto kontora, dvi katalikų bažnyčios, vienuolynas, cerkvė, kenesa. Iki 1860 m. Trakuose buvo 3 ligoninės, o 1863 m. – ir vaistinė. 1864 m. įsteigta Trakų apskrities valstybės mokykla. Trakų gyventojų gerokai padaugėjo po 1862 m. leidus žydams vėl įsikurti mieste ir gana greitai susidarius palyginti didelei žydų bendruomenei. 1869 m. jau buvo 550 žydų, jie turėjo sinagogą ir maldos namus. 1880 m. Trakų mieste surašyti 178 namai su 2174 žmonėmis, iš jų 585 žydai ir 434 karaimai, 39 krautuvės, 2 mokyklos, pašto ir telegrafo stotis, mažas bravoras. Nepaisant administracinių priemonių miestui ugdyti, jo ūkinei veiklai skatinti, prekyba ir amatai dėl Vilniaus artumo ir blogų kelių nesiplėtė. XIX a. buvo stengiamasi miestą perplanuoti pagal „pavyzdinius“ to meto miestų planavimo reikalavimus, tačiau paruošti projektai nebuvo įgyvendinti. Pagrindinė miesto planinė struktūra išliko nepasikeitusi nuo XV–

XVII a. iki mūsų dienų. XIX a. II p. pastatyta ryškiu akcentu tapusi cerkvė bei pertvarkytas buvęs bernardinų kompleksas. Nuo XIX a. pab. šiek tiek padaugėjo mūrinių pastatų: 1890 m. buvo 3 mūriniai namai iš 178, o 1914 m. – 15 iš 330, tarp jų bažnyčia, cerkvė, 6 gyvenamieji namai, 2 visuomeniniai ir 5 valdžios pastatai. Ir vis dėlto, kaip ir anksčiau, Trakai buvo medinis miestas. Nuo XX a. pr. Trakai jau gana greitai didėjo, miesto prekyba plėtojosi. 1907 m. nurodyta jau esant 4588 gyventojus, o 1914 m. – 4915. 1910 m. Trakuose rinkosi 4 prekymečiai, o 1914 m. įvyko jau 12 prekymečių. 1914 m., prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, nemažai Trakų gyventojų, ypač stačiatikių pasitraukė į Rusiją ir negrįžo. 1915 m. vokiečių kariuomenės artilerijos apšaudymai sunaikino miesto centrą. Nukentėję miesto statiniai pradėti tvarkyti dar 1919 m. – tada jau buvo remontuojama parapijos bažnyčia. Apgriautas bernardinų vienuolyno pastatas paliktas likimo valiai ir netrukus beveik visai sunyko. Nuo 1920 m., kai Lenkijai užgrobęs Vilniaus kraštą, buvo sudaryta Vilniaus-Trakų apskritis su administraciniu centru Vilniuje, Trakai neteko apskrities centro reikšmės. Nuo 1920 m. Trakuose veikė pradinė mokykla ir mokytojų seminarija. Dominikonų vienuolyne po 1925 m. įsikūrė Lenkijos pasienio apsaugos korpuso įgula. 1938 m. Trakuose buvo įsteigtas Karaimų istorijos ir etnografijos muziejus. 1939 m. Trakai su didesne Vilniaus krašto dalimi sugrąžinti Lietuvos Respublikai. Tais pat metais jie vėl tapo apskrities centru, iš Kaišiadorių į Trakus buvo atkeltos visos apskrities įstaigos. Tuo tarpu pilių būklė tiek per Pirmąjį pasaulinį karą, tiek ir po jo nuolat blogėjo. Pilimis pradėta rūpintis tik nuo 1926 m. Buvo atlikti Salos pilies griuvėsių apmatavimai, 1927 m. konservuoti Pusiasalio pilies bokštai, 1929 m. sutvirtintas šiaurinis bokštas, restauruota nedidelė dalis mūro. Daugiau dėmesio skirta Trakų Salos piliai. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą šią pilį pradėta konservuoti ir restauruoti. Nuo 1929 iki 1941 m. šie darbai buvo tęsiami. 1935–1936 m. pradėta atstatinėti rūmų reprezentacinę salę, vėliau rūmų kiemelio šiaurės rytų sieną, priešpilio pietvakarių bokštą. Pradėti socialiniai ir ūkiniai pertvarkymai nutrūko 1941 m. prasidėjus Antrajam pasauliniam karui. Per karą Trakuose sumažėjo gyventojų, nes 1941 m. birželio 23 d. miestą užėmė hitlerininkai išžudė jame gyvenusius žydus. Netrukus po karo, 1946 m. Trakams tapus apskrities pavaldumo miestu, vėl ėmė funkcionuoti apskrities administracinės įstaigos. 1954 m. dalis miesto teritorijos prijungta prie Senųjų Trakų apylinkės. 1960 m. įsteigtas Trakų kraštovaizdžio draustinis. 1962 m. pagal architektų Bronislovo Krūminio (1929–2000) ir Stanislovo Mikulionio (1935–1992) projektus baigti pirmieji Trakų Salos pilies restauravimo darbai. Pilies rūmuose įsikūrė Trakų istorijos muziejus. Iki 1987 m. Trakų Salos pilis buvo beveik restauruota ir iš esmės atgavo XV a. vaizdą.

Pusiasalio pilies darbai pratęsti tik 1953 m. fragmentiškai restauravus rytinį bokštą. 1953–1961 m. laikotarpiu buvo fiksuojami pilies likučiai, rengiami konservavimo ir restauravimo projektai ir pradėti restauravimo bei konservavimo darbai, kurie tęsiami ir dabar. XX a. 6–9 d-mečiuose tipiniais, iki 6 aukštų daugiabučiais namais bei visuomeniniais pastatais, nesiderinančiais su Trakų gamta ir neatitinkančiais miesto statybos tradicijų, buvo apstatyta pusiasalio P dalis, iš esmės pertvarkyta pusiasalio P dalies tūrinė-erdvinė kompozicija, pakeistas tradicinis užstatymo mastelis, miesto panorama. 1991 m. įsteigtas Trakų istorinis nacionalinis parkas. 1996 m. patvirtintas dabartinis Trakų herbas. 2008 m. Trakams suteiktas kurortinės teritorijos statusas.

4 priedas. Trakų senamiesčio teritorijos ribų planas

5 priedas. Senujų Trakų kaimo istorinės dalies vertingosios savybės

Unikalus objekto kodas 22146

Pilnas pavadinimas Senujų Trakų kaimo istorinė dalis

Adresas Trakų rajono sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.,

Įregistravimo registre data 1996-10-28

Statusas Valstybės saugomas

Objekto reikšmingumo lygmuo Regioninis

Rūšis Nekilnojamas

Vertybė pagal sandarą Vietovė

Teritorijos [plotas]: **KVR objektas:** 474800,00 m²

Vertingųjų savybių pobūdis:

Archeologinis (lemiantis reikšmingumą);

Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą svarbus);

Istorinis (lemiantis reikšmingumą unikalus);

Kraštovaizdžio;

Urbanistinis (lemiantis reikšmingumą retas);

Vertingosios savybės:

- 7.1.3.1. planavimo sprendiniai – **dvipusio gatvinio rėžinio kaimo planas ir tūrinė erdvinė struktūra** (TRP; FF Nr. 1-2, 7, 10-14; 2007 m.); **istorinių kelių trasos: Trakų g. ir kelio vedančio į Strakiškes atkarpos P dalyje** (PRP; TRP; FF Nr. 10, 12, 14; 2007 m.); **XIX a. pab. / XX a. pr. 1 aukšto su pastoge medinio sodybinio užstatymo namų su dvišlaičiais stogais, orientuotų galais į gatvę tipas Trakų g.** (TRP; FF Nr. 1-3, 7, 9, 10, 12-14; 2007 m.); **Trakų g. namams būdingų medinių prieangių su dvišlaičiais stogais, langų angų medinės puošybos, langų skaidymo į šešis segmentus, sienų apkalimo medinėmis dailylentėmis tipas** (FF Nr. 1-4, 7, 9, 11-13; 2007 m.); **Trakų g. būdingo užstatymo išsklotinės** (TRP; FF Nr. 1-2, 7, 10, 12-14; 2007 m.); **išilginė perspektyva į P nuo Trakų ir Mokyklos g. sankirtos** (FF Nr. 5, 7; 2007 m.);
- 7.1.3.4. žemės ir jos paviršiaus elementai – **reljefas** (FF Nr. 2, 5, 6-8, 14, 19; 2007 m.);
- 7.1.3.6. želdynai ir želdiniai – **apželdinimo lapuočiais medžiais pagal Trakų g. perimetrą, pobūdis** (FF Nr. 7, 10-14; 2007 m.);
- 7.3. Pirminė ir istorinė paskirtis – **gynybinė, ūkinė, gyvenamoji;**

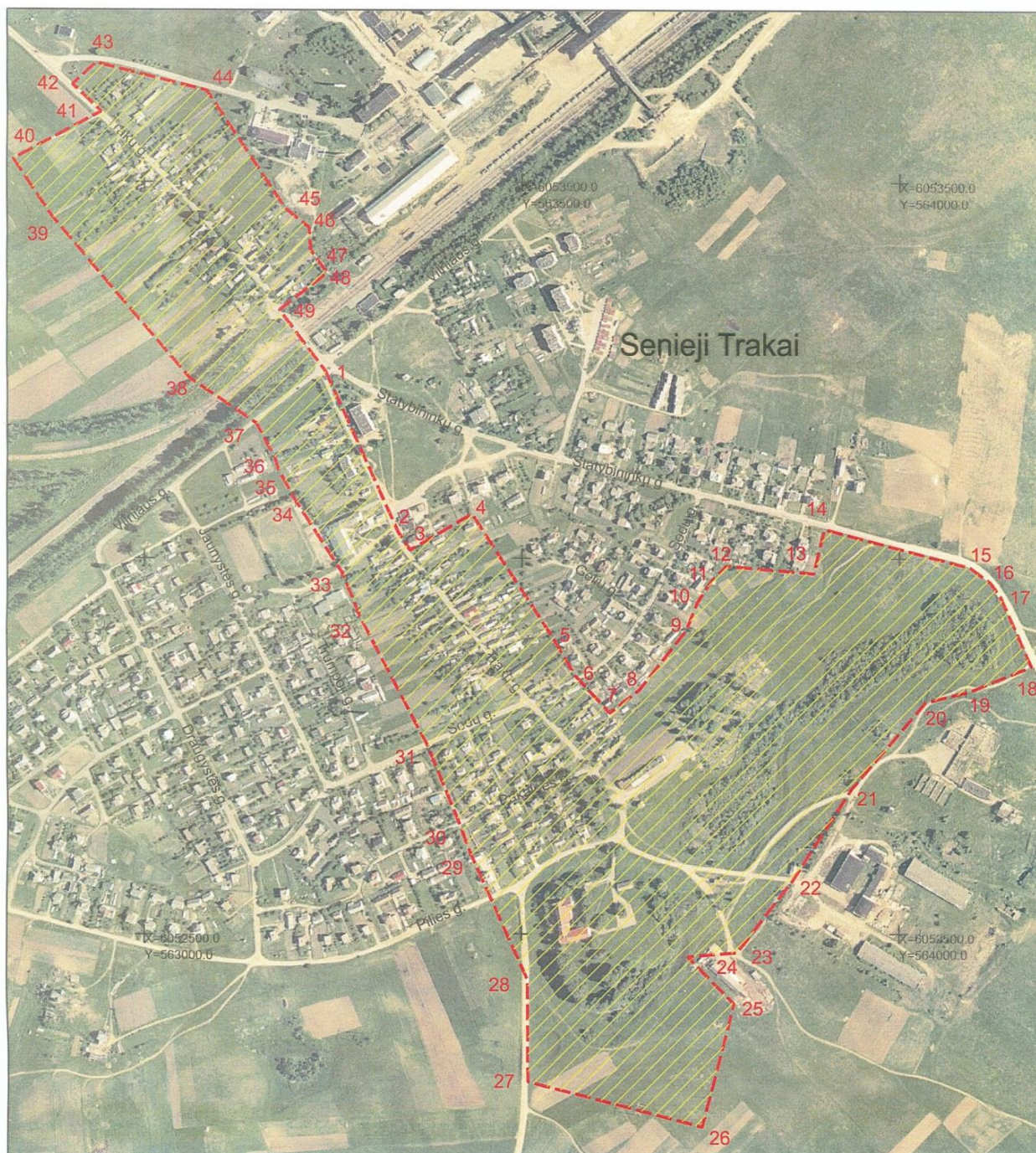
7.5. Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius – **Senieji Trakai įkurti valdant Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Gediminui (apie 1275–1341 m.). 1316 m. čia iš Kernavės buvo perkelta valstybės sostinė ir pastatydinta pilis. Senieji Trakai yra Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto (1350–1430) gimtinė. 1405 m. pilies teritoriją kunigaikštis Vytautas padovanojo benediktinų vienuoliams, kurie joje įkūrė ir pastatė vienuolyną su bažnyčia. XVI a. vid. Senieji Trakai buvo pertvarkyti į gatvinį valakinį kaimą.**

6 priedas. Senujų Trakų kaimo istorinės dalies teritorijos ribų planas

SENUJŲ TRAKŲ KAIMO ISTORINĖ DALIS (U19)

APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS RIBŲ PLANAS

Senujų Trakų k., Trakų sen., Trakų r., Vilniaus aps.

Sutartiniai ženklai:

apibrėžtos vertybės teritorijos ribos

M 1 : 5 000 (viena cm - 50 m)

7 priedas. Užutrakio dvaro sodybos vertingosios savybės

Unikalus objekto kodas 785

Pilnas pavadinimas Užutrakio dvaro sodyba

Adresas Trakų rajono sav., Trakų sen., Trakų m.,

Įregistravimo registre data 1992-04-29

Statusas Paminklas

Objekto reikšmingumo lygmuo yra Nacionalinis

Rūšis Nekilnojamasis

Vertybė pagal sandarą Kompleksas

Amžius XVI a. vid.–XX a. pr.; dvaro sodybos ansamblis sukurtas XIX a. pab. – XX a. pr.; rūmų projekto autorius Juzefas Husas (1846–1904), parko – kraštovaizdžio architektas Eduardas Fransua Andrė (1840–1911); Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos iniciatyva sodybos atkūrimo darbai vykdomi nuo 1995 m.

Kompleksą sudaro

1. Užutrakio dvaro sodybos rūmai (1725);
2. Užutrakio dvaro sodybos arklidė (24578);
3. Užutrakio dvaro sodybos karvidė (24579);
4. Užutrakio dvaro sodybos pirmas namas (24580);
5. Užutrakio dvaro sodybos spirito varykla (24581);
6. Užutrakio dvaro sodybos rūsys (24582);
7. Užutrakio dvaro sodybos sarginė (24583);
8. Užutrakio dvaro sodybos spirito varyklos sandėlis (24584);
9. Užutrakio dvaro sodybos svirnas (24585);
10. Užutrakio dvaro sodybos antras namas (24586);
11. Užutrakio dvaro sodybos keltininko namas (24587);
12. Užutrakio dvaro sodybos ledainė (24588);
13. Užutrakio dvaro sodybos parkas (24589);
14. Užutrakio dvaro sodybos senosios kapinės (24590);

Teritorijos plotas 1021345,00 m²

Vertingųjų savybių pobūdis

Archeologinis ();

Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą retas);

Dailės (lemiantis reikšmingumą svarbus);

Inžinerinis (lemiantis reikšmingumą retas);

Istorinis (lemiantis reikšmingumą svarbus);

Kraštovaizdžio;

Memorialinis (lemiantis reikšmingumą svarbus);

Želdynų (lemiantis reikšmingumą unikalus);

Vertingosios savybės

7.1.3.1. planavimo sprendiniai – **plano struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija, kurią formuoja išlikę dvaro sodybos pastatai, statiniai, parkas su išvystyta vandens telkinių sistema, susisiekimo trasos** (Užutrakio dvaro sodyba įkurta Trakų ežeryno centre, raižyto reljefo pusiasalyje tarp Galvės ir Skaisčio ežerų, iš kurio atsiveria vaizdai į Galvės ežerą su salomis, Trakų pilį ir miestą su Vytauto Didžiojo funduota bažnyčia bei Kęstučio kalnu prasidedantį Bražuolės kalvyną; TRP ; žr. 15.57; FF Nr. 1-31, 309-409; 2013 m.);

7.1.3.3. įvairūs mažosios kraštovaizdžio architektūros statiniai ir vaizduojamojo meno formos – **2 atviri paviljonai: Šiaurės ir Pietų, stovintys ant rūmų terasos** (paviljonai sugriauti

Pirmojo pasaulinio karo metais, atstatyti 2011 m.; būklė gera; TRP 51, 52; žr. 15.15; IKONOGN Nr. 6; FF Nr. 3, 11-14, 330-332, 345; 2013 m.);

7.1.3.4. žemės ir jos paviršiaus elementai – **pusiasalis tarp Galvės ir Skaisčio ež.; reljefas banguotas, raižytas, bendroje sodybos reljefo struktūroje išsiskiria penkių kalvų virtinė su dominuojančia Centrinės, reprezentacinės dalies kalva** (TRP; žr. 15.57; BR Nr. 2; FF Nr. 4-10, 15-23, 25, 26, 30, 308-331, 333-350, 352-379, 381-383, 385-398, 400, 402-405, 407-409; 2013 m.);

7.1.3.5. takai, keliai ar jų dalys, dangos – **kelių trasos: Š–P krypties Centrinio dvaro sodybos kelio, P dalyje tampančio pagrindiniu parko keliu trasa** (TRP 47; žr. 15.57; FF Nr. 4-7; 17-21, 30-31; 2013 m.); **Š dalies V–R krypties kelio-alėjos, vedančio į senąsias kapines, trasa** (TRP 47, 49; žr. 15.57; FF Nr. 1, 27; 2013 m.); **Š teritorijos dalies kelių trasos** (TRP 47; žr. 15.57; IKONOGN Nr. 2; FF Nr. 1, 26; 2013 m.); **pralaidos vieta TRP 76** (TINP direkcijos informacija; TRP 76; IKONOGN Nr. 2; 2013 m.); **pralaida TRP 77** (TINP direkcijos informacija; TRP 77; 2013 m.); **akmenų grindinys Nr. 1, TRP 54 šalia arklidės** (TRP 54; FF Nr. 18.1, 111, 112; 2013 m.); **šiaurinės prieplaukos vieta TRP 120** (reprezentacinio įvažiavimo į dvaro sodybą sistemos dalis, Užutrakio pusiasalio pietinėje dalyje, ties Galvės ir Skaisčio ež. takoskyra; žr. 15.93, 94, 97, 98; IKONOGN Nr. 14, 16; FF Nr. 444; 2020 m.); **pietinės prieplaukos vieta TRP 121** (reprezentacinio įvažiavimo į dvaro sodybą sistemos dalis, Varnikų k. šiaurinėje dalyje, ties Galvės ir Skaisčio ež. takoskyra; žr. 15.93, 94, 97, 98; IKONOGN Nr. 14, 16; FF Nr. 446-448; 2020 m.); **kelio trasa, jos profilis TRP 122** (reprezentacinio įvažiavimo į dvaro sodybą sistemos dalis, kelio atkarpa 466 m. tęsiasi sausuma per Varnikų k. ir 140 m. vandeniu nuo pietinės prieplaukos vietos TRP 121 iki šiaurinės prieplaukos vietos TRP 120 per Galvės ir Skaisčio ež. takoskyrą, per vandenį su Užutrakio pusiasaliu buvo susisiekiama keltu; kelio profilis fragmentiškai išlikęs akmenimis grįstoje kelio atkarpoje; žr. 15.93, 94, 97, 98; IKONOGN Nr. 14, 16; FF Nr. 449-456; 2020 m.); **kelio trasos akmenų grindinys Nr. 2, TRP 123** (išlikęs reprezentacinio įvažiavimo į dvaro sodybą kelio TRP 122 per Varnikų k. 262, 8 m. ilgio atkarpoje; būklė gera; žr. 15.96, 97; FF Nr. 449-453; 2020 m.);

7.1.3.6. želdynai ir želdiniai – **Š sodybos dalies Š–P krypties medžių alėja, vyrauja paprastieji klevai** (pagrindinio dvaro sodybos Š–P krypties kelio atkarpa apšodinta medžiais; TRP 47; IKONOGN Nr. 4; FF Nr. 1, 19; 2013 m.); **Š sodybos dalies ŠV–PR krypties medžių eilė, vyrauja spygliuočiai** (TRP 48; žr. 15.57; FF Nr. 29; 2013 m.); **Š sodybos dalies sodo vieta** (TRP 50; žr. 15.57; BR Nr. 1; FF Nr. 24; 2013 m.); **Š sodybos dalies pavieniai medžiai, jų grupės** (netyrinėta; žr. 15.57; BR Nr. 1; IKONOGN Nr. 4; FF Nr. 18-23, 30; 2013 m.); **tuopų eilė TRP 124** (reprezentacinio įvažiavimo į dvaro sodybą – kelio trasos TRP 122 per Varnikų k. vakarinėje pusėje, ties Galvės ež. pakrante; žr. 15.98; IKONOGN Nr. 16; FF Nr. 453-456; 2020 m.);

7.1.3.7. upės, natūralūs vandens telkiniai ir hidrotechniniai įrenginiai – **Š dvaro sodybos teritorijos dalies tvenkiniai TRP 68, 69, 73** (1998–2000 m. tyrimų metu nustatyta, kad ūkinėje dalyje buvę dideli 6 verslinės žuvininkystės tvenkiniai su žuvų veisykla; TRP 68, 69, 73; BR Nr. 1; FF Nr. 1, 30; 2013 m.); **Š dvaro sodybos teritorijos dalies tvenkinių liekanos TRP 70–72, 74, 75** (TRP 70-72, 74, 75; BR Nr. 1; 2013 m.); **pirmo, antro, trečio vandens kanalų TRP 114–116 trasos, jų vietos** (priklauso žuvų auginimo sistemai ŠR sodybos dalyje, pirmas kanalas susisiekiama su Apušės ež., kanalai netyrinėti; žr. 15.94, 97, 48; IKONOGN Nr. 14, 16; FF Nr. 435-436; 2020 m.); **žuvų veisyklos vieta TRP 117** (priklauso žuvų auginimo sistemai ŠR sodybos dalyje, peryklos vieta apjuosta žemių pylimu; žr. 15. 94, 97, 98; IKONOGN Nr. 14, 16; FF Nr. 437-439; 2020 m.); **tvenkinys, vad. Ažuolų TRP 118** (priklauso žuvų auginimo sistemai ŠR sodybos dalyje; būklė netyrinėta; žr. 15.94, 97, 98;

IKONOG Nr. 14, 16; FF Nr. 440-442; 2020 m.); **tvenkinio, vad. Ažuolų, žemių pylimas TRP 119** (priklauso žuvų auginimo sistemai ŠR sodybos dalyje; būklė netyrinėta; žr. 15.94, 97, 98; IKONOG Nr. 14, 16; FF Nr. 443; 2020 m.);

7.4. Artimiausios kultūros paveldo objekto teritoriją ar vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio (užstatymo, reljefo, suplanavimo, želdinių ir pan.) vertingosios savybės – patenka į Užutrakio parko kraštovaizdžio draustinį (TRP; 2021 m.);

7.5. Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius – dvaro sodyba įkurta pusiasalyje, tarp Galvės ir Skaisčio ežerų, vadinamoje Algirdo saloje. Pusiasalis ir aplinkinės žemės nuo XVI a. pradžios priklausė totoriams. XVIII a. II p. Užutrakio valda – dvarininkų Odincų nuosavybė, XVIII a. pab. dvare pastatyta mūrinė koplyčia, kurios liekanos išlikę ir šiandien. 1846 m. Užutrakis iš Odincų perėjo Korevoms, o XIX a. II p. atiteko grafiui Juozapui Tiškevičiui (1830–1891). Po jo mirties 1891 m. dvarą paveldėjo jauniausias sūnus, taip pat Juozapas (1868–1917), drauge su žmona, lenkų kunigaikštyte Jadvyga Sviatopelk-Četvertinska Užutrakyje įkūręs iki šių dienų išlikusį dvaro sodybos ansamblį. 1902–1921 m. sodyba buvo tapusi Tiškevičių giminės rezidencija. Tiškevičių palikuonis Andrius (1899–1977) Užutrakio dvaro sodybą valdė iki 1939 m. (Antrojo pasaulinio karo). Senoji Užutrakio dvaro sodyba Tiškevičių netenkinio, todėl ji buvo paversta ūkine dalimi. XIX a. pab. atlikus didelius reljefo pertvarkymo ir Galvės ež. pakrantės sutvirtinimo darbus, pagal lenkų architekto Juzefo Huso (1846–1904) projektą ant Galvės ež. kranto 1898–1901 m. pastatyti rūmai, žymus prancūzų kraštovaizdžio archit. Eduardas Francua André (1840–1911) suprojektavo parką. Užutrakio dvaro sodybos ūkiniai pastatai pastatyti 1895–1898 m. (taikantis prie senos urbanistinės struktūros). Iš dvidešimties Užutrakio dvaro sodybos statinių iki mūsų laikų išliko 12. Užutrakio dvaro sodyba klestėjo iki Pirmojo pasaulinio karo, tačiau 1915 m. ji buvo apgriauta, išgrobstyti vertingi interjero elementai. Grafo Andriaus Tiškevičiaus pastangomis Užutrakio dvaro sodyba buvo vėl atgaivinta ir naudota iki pat Antrojo pasaulinio karo. 1921 m. Užutrakio dvaras neteko giminės rezidencijos statuso. Nacistinės Vokietijos okupacijos metais Užutrakio dvaro sodyboje veikė darbo stovykla, kurioje dirbo nacių represuoti žydai. Ši stovykla yra minima Holokausto aukų liudijimuose ir spaudai juos parengusių tyrėjų komentaruose, iš kurių žinome, kad ji pradėjo veikti nacių okupacijos pradžioje, 1941-ųjų rugpjūtį, kai dar nebuvo įsteigtas Vilniaus getas, kad Užutrakyje gyvenę kaliniai, tarp kurių buvo ir žinomų žydų bendruomenės narių, dirbo žemės ūkio darbus ir kasė durpes, kad 1943-iais iš Vilniaus geto jiems buvo suorganizuota mobilioji biblioteka, o Trakų vikaras Stanisław'as Tyszka juos lankė ir drąsino, rizikuodamas užsitraukti valdžios nemalonę. Rusijai okupavus Lietuvą, sodyba nacionalizuota. Joje veikė KGB poilsio vila, kiek vėliau sovietinių pionierių stovykla ir pagaliau iki 1991 m. – turistinė bazė. Sovietinės okupacijos metu 1945–1991 m. Užutrakio dvaro žemėse buvo įsikūręs kolūkis, o dvaro sodyboje skirtingu laiku ilsėdavosi KGB karininkai, vėliau pionieriai, turistai iš visos Sovietų Sąjungos. Nuo 1991 m. Užutrakio dvaro sodyba yra valstybės saugomos teritorijos – Trakų istorinio nacionalinio parko dalis. 1995 m. Užutrakio dvaro sodybos pastatai, o 2002 m. ir sodybos žemės sklypas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais buvo perduoti Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijai valdyti patikėjimo teise. Nuo 1995 m. Trakų istorinio nacionalinio parko administracijos iniciatyva vykdomi Užutrakio dvaro sodybos ansamblio atkūrimo darbai.

[illegible]

9 priedas. Lentvario dvaro sodybos vertingosios savybės

Unikalus objekto kodas 15949

Pilnas pavadinimas Lentvario dvaro sodyba

Adresas Trakų rajono sav., Lentvario sen., Lentvario m., Klevų al.

Įregistravimo registre data 1993-05-19

Statusas Paminklas

Objekto reikšmingumo lygmuo Nacionalinis

Vertybė pagal sandarą Kompleksas

Amžius XIX a.–XX a. I p.

Kompleksą sudaro

1. Lentvario dvaro sodybos rūmai (22202);
2. Lentvario dvaro sodybos administracijos namas (22203);
3. Lentvario dvaro sodybos kavinė "Rivjera" (22204);
4. Lentvario dvaro sodybos vandens malūnas (22205);
5. Lentvario dvaro sodybos daržinės liekanos (22206);
6. Lentvario dvaro sodybos arklidė (22207);
7. Lentvario dvaro sodybos valdytojo namas (22208);
8. Lentvario dvaro sodybos arklidė-namas (22209);
9. Lentvario dvaro sodybos bokštas (22210);
10. Lentvario dvaro sodybos tarnų namas (22211);
11. Lentvario dvaro sodybos parkas (22212);
12. Lentvario dvaro sodybos namas (30120);
13. Lentvario dvaro sodybos kalvė (30121);
14. Lentvario dvaro sodybos vinių fabriko pastatas (32218);

Teritorijos plotas 963649,00 m²

Vizualinės apsaugos pozonis 1582156,00 m²

Vertingosios savybės

7.1.3.1. planavimo sprendiniai – **XIX a. susiformavusi dvaro sodybos plano struktūra, turinė erdvinė kompozicija, kurią sudaro centrinėje sodybos dalyje – reprezentacinėje zonoje esantys rūmai su terasa ir parteriu, teritorijos ŠV dalyje – ūkinėje-gyvenamojoje zonoje išsidėstę ūkiniai pastatai, valdytojo ir administracijos namai bei kavinė „Rivjera“, teritorijos ŠR dalyje – gamybinėje zonoje esantis vinių fabriko pastatas, teritorijos Š ir P dalyse parkas, vandens telkinių sistema su V ir R kanalais, susisiekimo trasos, statinių liekanos ir vietos teritorijos R, centrinėje, ŠR, ŠV dalyse (iš dalies pakitę; TRP; FF Nr. 1-36; 2013 m.);**

7.1.3.2. buvusių komplekso dalių (statinių) liekanos ar jų vietos – **arklidės liekanos teritorijos centrinėje dalyje** (būklė bloga; TRP18; IKONOGN Nr. 4, 9, 16, 17, 46, 54–56; FF Nr. 37-39; 2013 m.); **tilto liekanos teritorijos R dalyje** (pastatytas XIX a. vid. tiltas jungė Lentvario ež. Š krantą su pylimu; būklė bloga; TRP21; FF Nr. 58a, 58b; 2015 m.); **pagrindinių įvažiavimo vartų su sargine vieta teritorijos R dalyje** (pastatyti XIX a. vid., nugriauti 1891 m., mirus J. Tiškevičiui, vartai stovėjo prie P įvažiavimo į sodybą, greta tilto, jungusio Lentvario ež. Š krantą su pylimu; žr. 13.31; TRP20; IKONOGN Nr. 2, 10, 12; 2013 m.); **Pietvakarių vartų vieta teritorijos centrinėje dalyje** (TRP19; IKONOGN Nr. 9; 2013 m.); **pirmo pastato vieta teritorijos ŠV dalyje** (TRP22; IKONOGN Nr. 6; 2013 m.); **antro pastato vieta teritorijos ŠV dalyje** (TRP23; IKONOGN Nr. 6; 2013 m.); **statinio vieta teritorijos ŠR dalyje** (TRP24; IKONOGN Nr. 6; 2013 m.);

7.1.3.3. įvairios išraiškos formos – **molio plytų Šiaurės vakarų vartų stulpas prie daržinės PR fasado su plytų mūro profiliuotu karnizu, vainikuojamu betoniniu rutuliu** (stulpo ŠR pusėje yra išlikusios metalinės vartų gembės; būklė bloga, patenkinama; TRP15; IKONOG NR. 58, 59; FF Nr. 242-244; 2013 m.); **molio plytų ir akmens mūro trijų dalių Šiaurės rytų vartai su dviejų stulpų, vainikuojamų betoninių rutulių, įrėminta centrine dalimi ir abipus išdėstytomis žemesnėmis dalimis, su šoniniais pėsčiųjų varteliais prie arklidės-namo PR fasado** (būklė bloga; TRP17; IKONOG NR. 53, 54; FF Nr. 35, 36; 2013 m.); **atviro maniežo molio plytų mūro vartų, puoštų lieto betono bareljefu liekanos; natūralių ir skaldytų akmenų mūro atraminė maniežo sienutė** (vartų į atvirą maniežą stulpai, puošti ornamentuotu karnizu ir profiliuota lieto betono viršūne neišliko; būklė bloga; TRP16; IKONOG NR. 59; FF Nr. 48, 49, 254; 2013 m.);

7.1.3.4. žemės ir jos paviršiaus elementai – **pylimas per Lentvario ežerą** (pylimas per ežerą, vedęs į sodybą buvo supiltas 1850–1873, XIX a. 10 d-metyje, XX a. II p. pylimo lygis buvo pakeltas; būklė gera; IKONOG NR. 1–6; FF Nr. 1, 7, 8; 2013 m.);

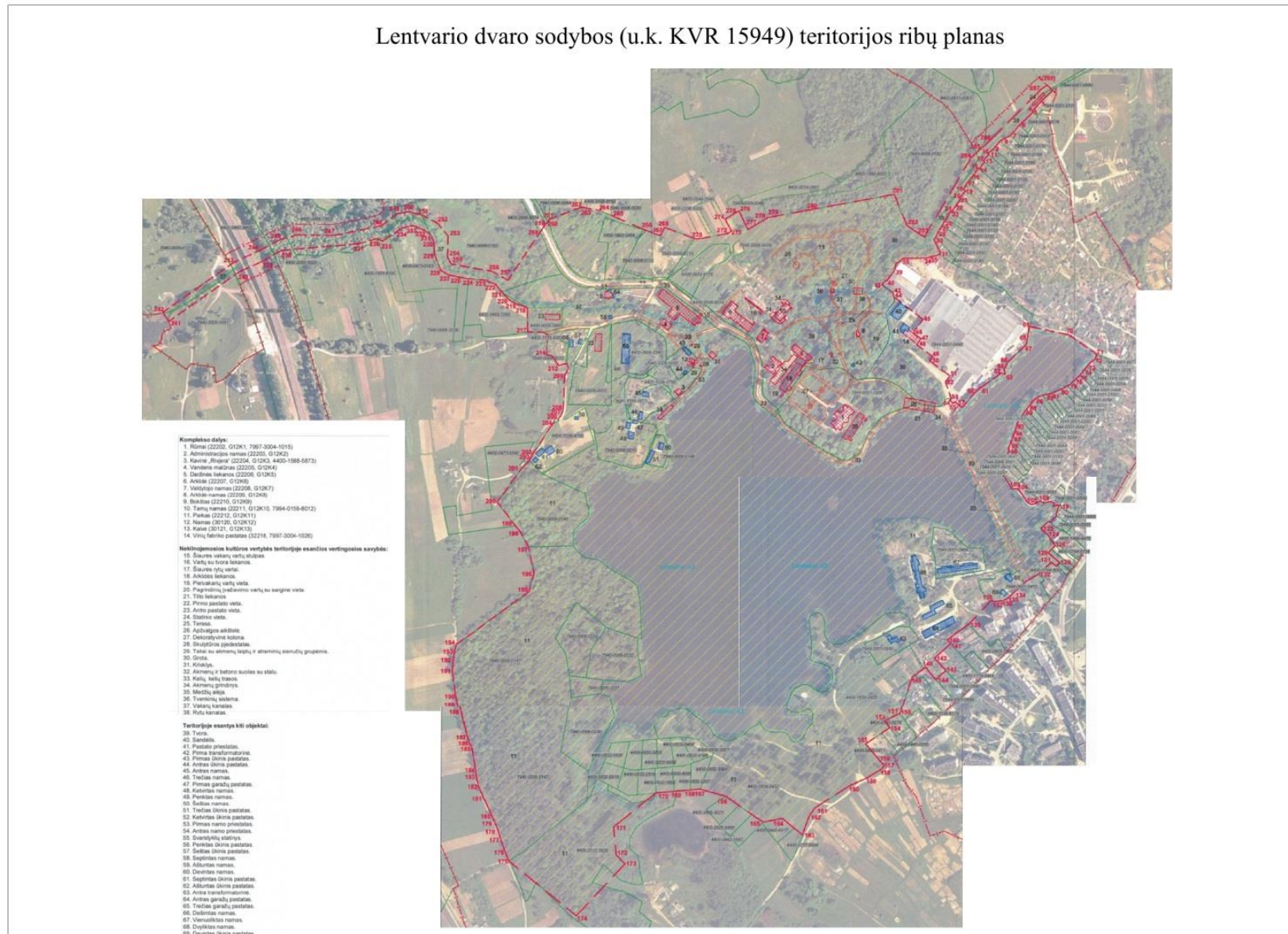
7.1.3.5. takai, keliai ar jų dalys, dangos – **pagrindinio R įvažiavimo į dvaro sodybą kelio trasa, privažiavimo prie rūmų kelio trasa, įvažiavimo į ūkinę-gyvenamąją zoną kelio su atsišakojimais trasos** (būklė patenkinama; TRP 33; FF Nr. 8-12, 20, 21, 23, 25, 28; 2013 m.); **R įvažiavimo į dvaro sodybą kelio lauko akmenų grindinių fragmentai prie tilto liekanų teritorijos R dalyje; lauko akmenų grindinio fragmentai ūkinės-gyvenamosios zonos kieme, ties Tarnų namu, prie kavinės „Rivjera“** (pagrindinio R įvažiavimo į dvaro sodybą kelio XIX a. vid., XIX a. pab. lauko akmenų grindinių fragmentai prie tilto liekanų yra 0,55–0,60 m. gylyje; būklė bloga, grindinių būklė ties Tarnų namu, prie kavinės „Rivjera“ – patenkinama; TRP 34; FF Nr. 50-53, 58b, 58c; 2015 m.);

7.1.3.6. želdynai ir želdiniai – **P įvažiavimo į dvaro sodybą lapuočių medžių alėja** (XIX a. II p. kelias ėjęs pylimu į dvaro sodybą buvo apsodintas tuopomis; būklė patenkinama; TRP35; IKONOG NR.14, 16; FF Nr. 7, 8; 2013 m.); 7.4. Artimiausios kultūros paveldo objekto teritoriją ar vietovę supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio vertingosios savybės – **kraštovaizdis į P, V, Š nuo dvaro sodybos** (TRP; FF Nr. 2, 6, 12, 33, 34, 419-425; 2013 m.);

7.5. Faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes – **seniausios žinios apie Lentvario dvarą siekia XVI a. II p., kai Žygimantas Augustas (1520–1572) tuometines Litavariškes patvirtino Kazimiero Kmitos Kuncevičiaus nuosavybe. 1604 m. Jono Kmitos duktė Beata Komorovska pardavė dvarą Adomui Kijanovskiui, o iš Kijanovskių 1618 m. jį įsigijo LDK pakancleris Povilas Steponas Sapiega (1565–1635). 1670 m. Ona Sapiegaitė Naruševičienė dvarą testamentu paliko Vilniaus benediktinių vienuolynui. XVIII a. vid. dvarą nusipirko Mykolas Antonievičius ir 1772 m. jį padovanojo savo seserėnui Antanui Hrinevičiui. 1819 m. teismo sprendimu dvaras padalintas jo palikuonims. Iki XIX a. vid. ši teritorija minima kaip Lappų, Izdebskių, Šachnų nuosavybė. XIX a. 6 d-metyje. dvarą įsigijęs vienas turtingiausių Lietuvos žemvaldžių grafas Juozapas Tiškevičius (1830–1891) čia įsirengė rezidenciją su parku, pastatais žirgų auginimui. Dalį kapitalo Juozapas Tiškevičius investavo į pramonę ir prekybą, Lentvaryje pastatė vielos ir vinių fabriką. 1892 m. dvarą paveldėjo jo sūnus Vladislovas Tiškevičius (1865–1936), teisininkas, gydytojas odontologas, visuomenės veikėjas, kolekcininkas, aktyviai dalyvavo visuomeniniame ir politiniame gyvenime. 1899 m. paveldėtą Lentvario dvarą perstatė, praplėtė parką, įrengė teniso kortus. 1907 m. Lentvaryje įkūrė vasaros vaikų darželį Vilniaus miestiečių vaikams, 1897–1926 m. buvo pagrindinis Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčios fundatorius. Gyvendamas Milane įkūrė antikvariatą „Warowland“ (iškraipytas lenkiškas Lentvario vardas – Landwarów), surinko didelę kultūros, meno ir mokslo**

vertybių kolekciją, kurią vėliau parvežė į Lentvarį. Siekdamas su meno rinkiniais supažindinti visuomenę, 1907 m. Vilniuje įsteigė Mokslo ir meno muziejaus draugiją, į kurios veiklą įtraukė brolius Antaną ir Juozapą Tiškevičius, architektą Tadeušą Rostvorovskį (1860–1928), grafa Marijoną Broel-Pliaterį (1873–1951), archeologą Vandaliną Šukevičių, dailininką Boleslovą Mykolą Rusecką (1824–1913). Muziejuje buvo eksponuojami archeologijos, numizmatikos, etnografijos ir dailės rinkiniai, kuriuos dovanojo draugijos nariai-steigėjai bei rėmėjai. Didžiąją dalį rinkinių sudarė V. Tiškevičiaus paaukota Vakarų Europos tapybos darbų kolekcija. 1914 m. draugija susiliejo su Vilniaus lenkų mokslo bičiulių draugija, kurios meno rinkinius 1941 m. perėmė Lietuvos dailės muziejus. Lentvaryje saugotos kolekcijos didelę dalį tarpukariu išvežė į Varšuvą. Didžioji jos dalis buvo sunaikinta 1944 m. Varšuvos sukilimo prieš vokiečius metu. 1915–1920 m. įvairių armijų žygių metu dvaro ūkis buvo sunaikintas. 1920–1939 m. Lentvaris priklausė Lenkijos valdomam Vilniaus kraštui. Bijodami karo veiksmų atsinaujinimo Lenkijos – Lietuvos pasienyje, Tiškevičiai nesistengė skirti daug lėšų rezidencijos atnaujinimui, rūmai buvo užkonservuoti. Mirus V. Tiškevičiui, paskutiniu juo Lentvario savininku tapo jo sūnus Steponas Eugenijus Marija Tiškevičius (1897–1976), kuris dvarą valdė ir gyveno jame iki 1939 m. Antro pasaulinio karo metais dvare buvo įsikūrusios karinės vadovybės, pokario – kolūkis, nuo 1957 m. buvusiuose grafų rūmuose – Lentvario kilimų fabriko administracija. 2007 m. didžiąją dvaro dalį išsinuomojo verslininkas Laimutis Pinkevičius.

10 priedas. Lentvario dvaro sodybos teritorijos ribų planas

11 priedas. Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno vertingosios savybės

Unikalus objekto kodas 31071

Pilnas pavadinimas Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas

Adresas Trakų rajono sav., Trakų sen., Bražuolės k.,

Įregistravimo registre data 2007-01-16

Statusas Registrinis

Teritorijos plotas 110800,00 m²

Vertybė pagal sandarą Vietovė

Vertingųjų savybių pobūdis:

- Archeologinis (lemiantis reikšmingumą);
- Kraštovaizdžio;

Vertingosios savybės

7.1.3.4. žemės ir jos paviršiaus elementai – **reljefas** (TRP; 2006 m.);

7.1.3.7. upės, natūralūs vandens telkiniai ir hidrotechniniai įrenginiai – **Bražuolės upelio vaga, skirianti piliakalnį nuo pilkapyno** (TRP; 2006 m.);

7.4. Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – **upelio slėnis, daubos** (TRP; 2006 m.).

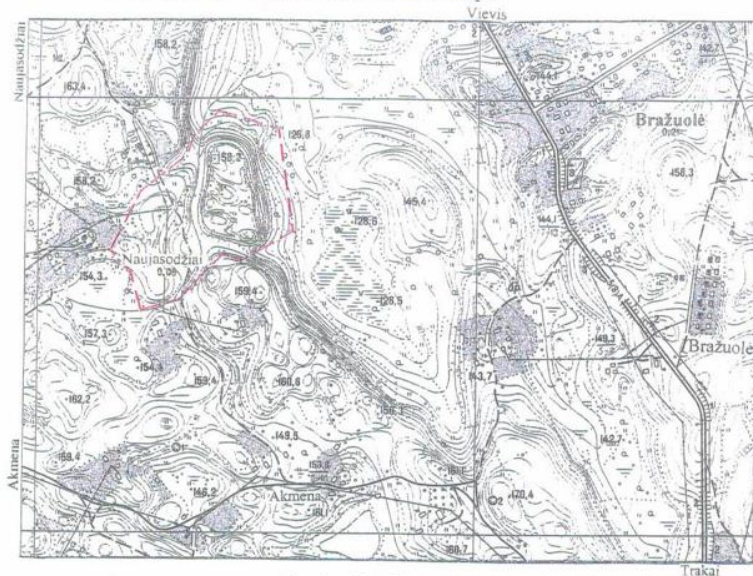
12 priedas. Bražuolės piliakalnio ir pilkapyno teritorijos ribų planas

BRAŽUOLĖS PILIAKALNIS IR PILKAPIAI

Kultūros vertybės kodas:
31071

APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS RIBŲ PLANAS

Bražuolės k., Trakų sen., Trakų r. Vilniaus aps.

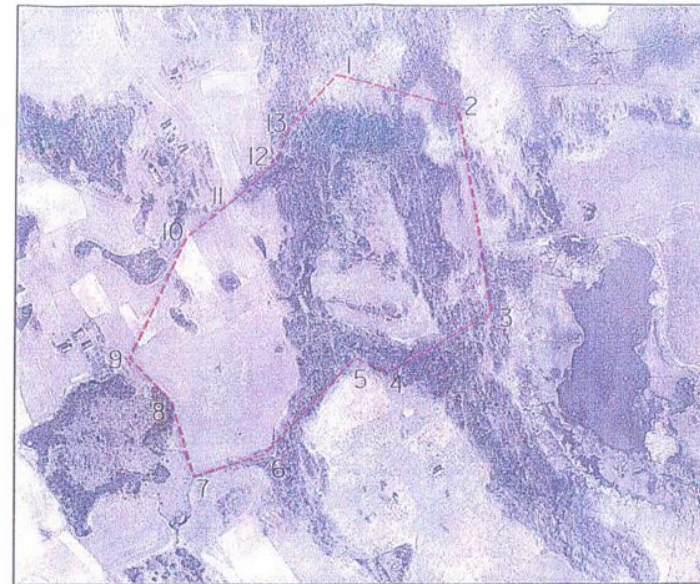
M 1 : 10 000 (viename cm. – 100m)

Vertės teritorijos ribų taškų koordinatės
1994 m. Lietuvos koordinatinių sistemoje

Taško Nr.	Koordinatės		Žemėlapis lapo Nomenklatūra
	X (B)m	Y (L)m	
1	6061060.0	557535.0	71/32
2	6061022.0	557675.0	71/32
3	6060785.0	557715.0	71/32
4	6060715.0	557595.0	71/32
5	6060732.0	557557.0	71/32
6	6060620.0	557455.0	71/32
7	6060595.0	557373.0	71/32
8	6060680.0	557348.0	71/32
9	6060732.0	557298.0	71/32
10	6060872.0	557364.0	71/32
11	6060915.0	557417.0	71/32
12	6060960.0	557468.0	71/32
13	6061003.0	557483.0	71/32
1	6061060.0	557535.0	71/32

Sutartiniai ženklai:

— apibrėžtos vertybės teritorijos ribos

M 1 : 5 000

1. Bražuolės piliakalnis ir pilkapiai. teritorijos plotas – 11.08 ha

Teritoriją nustatė:

KPC Archeologijos paveldo instituto vadovas B. Dakanis

KPC Archeologijos paveldo instituto archeologė L. Deveikytė

Planą sudarė:

KPC Kultūros paveldo registry, dokumentacijos ir informacijos instituto
Kadastro ir kartografavimo sk. vyresn. inžinierė M. Žvirblienė

Tikrino:

KPC direktoriaus pavaduotojas l. e. direktoriaus pareigas
vyniausiasis architektas V. Kačinskas

2006.09.18
(data)

13 priedas. Archeologinių objektų esamos būklės analizė.

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
Trakų INP					
1.	Bražuolės piliakalnis ir pilkapynas	31071	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas.	Piliakalnio ir pilkapyno būklė patenkinama. Didžioji kalvos, kurioje įrengtas piliakalnis, dalis apaugusi mežiais, krūmais ir žolėmis, užgožiančiais reljefą, trukdančiais lankytojams suvokti piliakalnio istorinę gynybinę funkciją. Piliakalnio pylimas apgadintas anksčiau vykdytų nekvalifikuotų tvarkymo darbų. Gynybiniai pylimai kiek suplokštėję XIX a. juos ariant.	Piliakalnis ir pilkapynas Kultūros vertybių registre yra įregistruoti ir paskelbti paminklais bei sutektas jiems Nacionalinis lygmuo. Papildomai Kultūros vertybių registre suteiktas vietovės statusas yra perteklinis, nedarantis jokios įtakos jų išsaugojimui. Tikslinga išbraukti iš vietovių sąrašo.
			Upės, natūralūs vandens telkiniai ir hidrotechniniai įrenginiai – Bražuolės upelio vaga, skirianti piliakalnį nuo pilkapyno.	Vertingą savybę klaidingai paskelbta Bražuolės upelio vaga, argumentuojant, kad ji skiria piliakalnį nuo pilkapyno. Bražuolės upelis, kurio natūrali vaga ties piliakalniu sunaikinta sovietų laikais įrengiant užtvanką ir suformavus tvenkinį, teka į rytus nuo piliakalnio, o ne tarp minėtų objektų.	
			Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – upelio slėnis, daubos.	Upelio slėnis iš dalies sunaikintas, įrengus tvenkinį. Kitur slėnis ir daubos užgožti medžiais ir krūmais.	
2.	Bražuolės piliakalnis	3509	Žemės ir jos paviršiaus elementai – keturkampė, pailga, 210 m ilgio Š–P kryptimi, 110 m pločio P gale ir 95 m pločio Š gale aikštelė (aikštelėje ilgą laiką stovėjo sodyba).	Piliakalnio aikštelės būklė patenkinama. Didžioji jos dalis apaugusi žole. Žolinė danga neprižiūrima t. y. nešienaujama, todėl viešajam pažinimui nepritaikyta – lankytojams sunkiai praeinama. Nedidelė dalis aikštelės apaugusi lapuočiais medžiais ir krūmais – jie trukdo lankytojams suvokti piliakalnio istorinę gynybinę funkciją.	Tikslinga nustatyti konservacinę žemės paskirtį. Kultūros vertybių registre traktuojama kaip piliakalnis visa kalva. Į atskirą vertingą savybę klaidingai neišskirta piliakalnio šiaurinė dalis – papilys. Pirmaeiliai tvarkytinas objektas. Piliakalnio pritaikymo lankymui infrastruktūra takai, laiptai, stendai, rodyklės susidėvėję. Reikia pritaikyti viešajam pažinimui. Atlikti želdinių kraštovaizdžio formavimo kirtimus, atveriant kalvos siluetą
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – 10–15 m pločio prie pagrindo ir iki 2,5 m aukščio pylimai aikštelės pakraščiuose.	Gynybiniai pylimai kiek suplokštėję juos XIX a. ariant, XX a. 8 dešimtmetyje vykdant piliakalnio šlaitų tvirtinimo darbus, sužalota apie 70 m ilgio pylimo dalis Š ir ŠV aikštelės pakraščiuose, PV pylimas sužalotas įrengiant įvažiavimą į sodybą; V šlaitas nugriuvęs į upelį iki pylimo vidurio. Dabar šiose vietose pylimų būklė stabili. Gynybinių pylimų išoriniai šlaitai ir dalis pylimų viršaus užgožti augančių medžių ir krūmų, stelbiančių piliakalnio kraštovaizdinę vertę. Po	

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
				medžių lajomis išnykusi velėna, todėl žalojami žemės paviršinės erozijos, sukeliamos kritulių. Gynybai pritaikyti šlaitai dėl želdinių gausos nematomi, todėl užgožta jų kraštovaizdinė vertė.	nuo privažiavimo kelių pusių bei upelio slėnio vaizdus nuo piliakalnio, atkurti vizualinius ryšius su senovės gyvenvieta ir pilkapynu, įrengti takus, laiptus, informacines rodykles, standus, atkurti teritorijoje žolinę dangą ir ją periodiškai šienauti.
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – statūs 15–25 m aukščio šlaitai (veikiami polaidžio ir lietaus vandens, nuslinko piliakalnio Š ir ŠR šlaitai.	Piliakalnio šlaitai užgožti augančių medžių ir krūmų, stelbiančių jo kraštovaizdinę vertę. Po medžių lajomis išnykusi velėna, todėl žaloji žemės paviršinės erozijos, sukeliamos kritulių. Pietrytinis šlaitas žalojamas lankytojų sukeliamos mechaninės erozijos, nes neįrengta takų danga. Gynybai pritaikyti šlaitai dėl želdinių gausos nematomi, todėl užgožta jų kraštovaizdinė vertė.	
			Kultūrinis sluoksnis – 1,1–3 m storio (apardytas statant sodybą ir dirbant žemės ūkio darbus.	Kultūrinis sluoksnis takų vietose ardomas mechaninės erozijos.	
			Pavieniai radiniai ir jų sandaupos – lipdyta keramika brūkšniuotu, grublėtu, gludintu paviršiumi, gyvulių kaulai.	Būklė nežinoma.	
3.	Bražuolės pilkapynas	3510	Žemės ir jos paviršiaus elementai – 2 žemės sampilai 7–10 m skersmens ir 1,2–1,5 m aukščio, kuriuose matosi stambūs akmenys.	Pilkapyno būklė patenkinama. Nors pilkapių sampilai apardyti seniau juos ariant, bet dar pakankamai išraiškingi. Saugoma teritorija apaugusi žole. Žolinė danga neprižiūrima t. y. nešienaujama, todėl viešajam pažinimui nepritaikyta – lankytojams sunkiai praeinama. Auga ir keletas savaime užsisėjusių medžių, kurie ateityje augdami dar pablogins pilkapyno apžvalgą. Didžiojo pilkapio sampile esanti sena duobė iškraipo jo autentišką vaizdą, trukdo pilkapio sandaros viešajam pažinimui. Didžiojo pilkapio sampilas apaugęs lapuočiais medžiais ir krūmais – jie trukdo lankytojams suvokti pilkapio istorinę funkciją, užgožia jo kraštovaizdinę vertę. Sovietmečiu įrengta betoninė ženklavimo lenta apgadinta, informacinė dalis neišlikusi, todėl ji vizualiai teršia pilkapyno vaizdą. Parko direkcijos pastatyta informacinė lenta fiziškai stipriai	Tikslinga nustatyti konservacinę žemės paskirtį. Pirmaeiliai tvarkytinas objektas. Pilkapynui būtina įrengti pritaikymo lankymui infrastruktūrą transporto stovėjimo aikštelę, takus, standą, rodykles. Reikia pritaikyti viešajam pažinimui. Pašalinti teritorijoje ir ant samplų augančius medžius, atlikti kraštovaizdžio formavimo kirtimus – atkurti vizualinį ryšį su piliakalniu, įrengti taką, laiptus, informacines rodykles link jo, atkurti teritorijoje žolinę dangą ir ją periodiškai šienauti.

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
				susidėvėjusi. Joje trūksta informacijos pilkapyno viešajam pažinimui. Pilkapyno aplinkoje nėra sukurta lankymo infrastruktūra – nėra transporto stovėjimo aikštelės, tako, informacinio stendo.	
			Pavieniai radiniai ir jų sankaupos: geležiniai pjautuvai, kirviai, pentinai, puodų šukės.	Būklė nežinoma	
4.	Daniliškių piliakalnis su gyvenvieta	24153	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas .	Būklė bloga – reljefo didžioji dalis užgožta želdinių.	Tikslinga nustatyti konservacinę žemės paskirtį visai piliakalnio su gyvenvieta teritorijai. Kultūros vertybių registre nėra vertingosiomis savybėmis įvardintas piliakalnio kultūrinis sluoksnis ir pavieniai radiniai, nors piliakalnyje rasta grublėtos keramikos. Pirmaeiliai tvarkytinas objektas. Būtina įrengti piliakalnio pritaikymo lankymui infrastruktūrą privažiavimo kelią, transporto stovėjimo aikštelę, takus, laiptus, standus, rodykles. Reikia iškirsti objektą užgožusį mišką, atkurti teritorijoje žolinę dangą ir ją periodiškai šienauti.
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – Sasonės ežero slėnis, gretimos kalvos.	Būklė bloga. Piliakalnio artimiausia aplinka į vakarus, šiaurę ir rytus nuo jo užsodinta eglynu, į pietus aplinką darto aukštos įtampos elektros stulpas, į šiaurės vakarus ir pietryčius nuo jo kraštovaizdį dirbtinai dalija elektros linijos plati proskyna.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – keturkampė, pailga Š–P kryptimi, 40×35 m dydžio aikštelė aukštėjanti R kryptimi.	Piliakalnio aikštelės būklė patenkinama. Didžioji jos dalis apaugusi žole. Žolinė danga neprižiūrima t. y. nešienaujama, todėl viešajam pažinimui nepritaikyta, lankytojams vaikščioti sunku. Nedidelė dalis aikštelės pakraščių apaugę lapuočiais medžiais ir krūmais, kurie lankytojams trukdo suvokti piliakalnio istorinę gynybinę funkciją.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – pylimai aikštelės R ir V pakraščiuose, R pylimas iki 1,5 m aukščio, V pakraštyje pastebimi tik pylimo pėdsakai.	Gynybiniai pylimai kiek suplokštėję juos seniau ariant. Jų kraštovaizdinė ir visuomenės pažinimo vertė beveik visiškai užgožta augančių medžių ir krūmų. Po medžių lajomis išnykusi velėna, todėl pylimus veikia kritulių sukelta paviršinė žemės erozija.	

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – statūs šlaitai , jų aukštis nuo ežero - 30 m, R šlaito aukštis tik 6 m. R šlaite, 4 m žemiau pylimo yra 25 m pločio terasa, V šlaite – 30 m pločio terasa.	Piliakalnio šlaitai užgožti augančių medžių ir krūmų, stelbiančių jo kraštovaizdinę vertę. Po medžių lajomis išnykusi velėna, todėl žaloji žemės paviršinės erozijos, sukeltos kritulių. Vakariniam šlaite yra lankytųjų sukelta mechaninė erozija, nes neįrengti laiptai. Gynybai pritaikyti šlaitai dėl želdinių gausos nematomi, todėl užgožta jų kraštovaizdinė vertė. Piliakalnio pritaikymo lankymui infrastruktūra privažiavimo keliai, transporto stovėjimo aikštelė, takai, laiptai, stendai, rodyklės neįrengti. Piliakalnio kalvos pašlaitėje pastatytas tik informacinis kelio ženklas su objekto pavadinimu.	
5.	Senujų Trakų piliavietė su papiliu	30354	Senujų Trakų piliavietė su papiliu. Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas .	Būklė gera. Reljefas pakeistas gynybinio griovio nedidelėje atkarpoje Š piliavietės dalyje – užpilta senai įrengiant įvažiavimą. Didelė dalis gynybinio griovio ir ežeriuko užgožta besiplečiančio krūmyno ir užsisėjusių medžių.	Tikslinga nustatyti konservacinę žemės paskirtį.
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – upės, natūralūs vandens telkiniai ir hidrotechniniai įrenginiai – griovys iš visų pusių supantis piliavietę, R pusėje pereinantis į tvenkinį-ežerėlį , skiriantis piliavietę nuo papilio.	Būklė gera. Gynybinio griovio nedidelė atkarpa šiaurinėje piliavietės dalyje užpilta senai įrengiant įvažiavimą. Didelė dalis gynybinio griovio ir ežeriuko užgožta besiplečiančio krūmyno ir užsisėjusių medžių.	Pirmaeiliai tvarkytinas objektas. Piliavietės su papiliu pritaikymo lankymui infrastruktūra takai, stendai, rodyklės susidėvėję. Viešajam pažinimui pritaikant reikia atlikti želdinių kraštovaizdžio formavimo kirtimus, atveriant kalvos ir gynybinių griovių siluetą nuo privažiavimo kelių pusių bei slėnio. atkurti vizualinius ryšius su papiliu, įrengti takus, informacines rodykles, stendus, atkurti teritorijoje žolinę dangą ir ją periodiškai šienauti.
			Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – kalva, griovys .	Didelė dalis autentiško gynybinio griovio ir ežeriuko užgožta besiplečiančio krūmyno ir užsisėjusių medžių.	
			Senujų Trakų piliavietė. Žemės ir jos paviršiaus elementai – keturkampė, 150×140 m dydžio, gana lygi aikštelė .	Būklė gera. Piliavietės aikštelės šiaurvakarinės dalies vaizdas pakeistas XVIII–XIX a. pastačius bažnyčią ir vienuolyną, centrinėje dalyje pasodinti medžiai rekreacijai, supiltas kalnelis altanai.	Tikslinga nustatyti konservacinę žemės paskirtį.

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – 35–40 m pločio ir 8 m gylio griovys iš Š, V ir P juosiantis aikštelę, o R pusėje pereinantis į tvenkinį-ežerėlį.	Būklė gera. Gynybinio griovio nedidelė atkarpa šiaurinėje piliavietės dalyje užpilta senai įrengiant įvažiavimą. Didelė dalis gynybinio griovio ir ežeriuko užgožta besiplečiančio krūmyno ir užsisėjusių medžių.	Pirmaeiliai tvarkytinas objektas. Piliavietės su papiliu pritaikymo lankymui infrastruktūra takai, stendai, rodyklės susidėvėję. Viešajam pažinimui pritaikant reikia atlikti želdinių kraštovaizdžio formavimo kirtimus, atveriant kalvos ir gynybinių griovių siluetą nuo privažiavimo kelių pusių bei slėnio. atkurti vizualinius ryšius su papiliu, įrengti takus, informacines rodykles, stendus, atkurti teritorijoje žolinę dangą ir ją periodiškai šienauti.
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – statūs šlaitai .	Būklė patenkinama. Didelė dalis šlaitų užgožta besiplečiančio krūmyno ir užsisėjusių medžių. Dėl šviesos trūkumo po jais nyksta velėna, atsidengia gruntas, lengvai pažeidžiamas žemės erozijos.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – 0,5–5 m storio kultūrinis sluoksnis su statinių pamatų (gynybinės mūro sienos) fragmentais.	Būklė gera. Apsaugota žolinės velėninės dangos. Rytinėje dalyje dėl nešienaujamos pievos sunkiai praeinama, todėl trukdo pažinimui.	
			Pavieniai radiniai ir jų sandėliai: vinyai, strėlių antgaliai, arbaletų strėlių antgaliai, peiliai, žiedai, galastuvai, dubeniniai ir plokštiniai kokliai, buitinė keramika, plytos, čerpės.	Būklė gera. Apsaugota žolinės velėninės dangos.	
			Trakų piliavietės papilys. Žemės ir jos paviršiaus elementai – 0,5–1,5 m storio kultūrinis sluoksnis .	Būklė gera. Seniau buvo sužalotas įvairių žemės ir žemės ūkio darbų metu. Apsaugotas žolinės velėninės dangos.	
			Pavieniai radiniai ir jų sandėliai: žiestų puodų šukės, kurių dalis su puodžių ženklais, arbaletų strėlių antgaliai, peiliai, cilindrinės spynos, pentinai, grandininiai šarvų likučiai, segės, auskarai.	Būklė gera. Apsaugota žolinės velėninės dangos.	
6.	Senujų Trakų senovės gyvenvietė	17209	Žemės ir jos paviršiaus elementai – kultūrinis sluoksnis (sudarytas iš tamsios žemės, su archeologiniais radiniais: nuo ugnies suskeldėjusiais akmenimis, įvairaus dydžio skaldytais titnago gabalais, titnago nuoskalomis, trintuvu, raudonų plytų nuolaužomis, žiestų ir apžiestų puodų šukėmis, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentais, čerpių fragmentais, stiklinių indų šukėmis, metalo dirbiniais).	Būklė PR teritorijos dalyje bloga, nes kultūrinis sluoksnis apardytas statant pastatus ir dabar ardomas namų valdose vykdomos ūkinės veiklos, centrinėje dalyje – esančiose kapinėse – kapų įrengimo ir tvarkymo metu. Kitose saugomos teritorijos dalyse būklė patenkinama – kultūrinis sluoksnis apardytas anksčiau vykdytų žemės ūkio darbų metu, dabar apsaugotas žolinės-velėninės dangos.	Būtina reguliariai vykdyti būklės ir ūkinės veiklos teritorijoje monitoringą. Planuojant žemės darbus būtina numatyti ir atlikti archeologinius tyrimus.

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – kapai su jų įranga ir konstrukcija (mirusieji laidoti nedeginti; su įkapėmis ir be jų).	Būklė bloga – kapai apardyti, ūkinės veiklos, statybų metu. Didelė rizika jiems nukentėti nuo privačiuose sklypuose vykdomos ūkinės veiklos.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – XIV–XVI a. plytų degimo krosnies , esančios Trakų g., liekanos.	Dabartinė būklė nežinoma.	
			Artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio (reljefo) autentiškumas – senovės gyvenvietę supantis kraštovaizdis (į V, ŠV yra Senųjų Trakų k. sodybos, į R, PR – šlapia dauba – išdžiuvęs ežeras, į P – Senųjų Trakų piliavietė – A1956; TRP; 2006 m.).	Būklė gera, kultūrinis kraštovaizdis (reljefas) pastaraisiais dešimtmečiais mažai kinta.	
7.	Varatniškių senovės gyvenvietė	32938	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas (sala Akmenos ežero PV dalyje, netaisyklingos trapecijos pavidalo, maždaug 1 ha ploto, su daugiausiai gana stačiais į vandenį besileidžiančiais 1,5–2 m aukščio krantais, gana lygiomis 5–10 m – Š ir P, iki 25 m – V bei iki 45 m pločio – R pakrantėmis, ir beveik ties jos viduriu, kiek arčiau V krašto, esančia pailga Š–P kryptimi apie 4 m aukščio kalva statokais šoniniais bei gana nuolaidžiais galiniais šlaitais, netaisyklingo ovalo pavidalo, apie 35 m ilgio ir 20 m pločio kiek iškiliu viduriu – matyt, seniau, esant aukštesniam vandens lygiui, buvusią salos viršūnę).	Būklė patenkinama. Sala apaugusi lapuočiais medžiais – daugiausiai juodalksniais, liepomis, yra keli beržai, ąžuolai, dalis paviršiaus dirvonuoja. Salos P ir Š krantai kai kur eroduoja dėl lankytojų sukeltos mechaninės erozijos.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – kultūrinis sluoksnis (į visas puses nuo kalvos esančioje žemesnėje salos dalyje pastebimas tamsios žemės kultūrinis sluoksnis).	Būklė patenkinama. Kultūrinis sluoksnis vietomis apardytas žmonių, įrengiant saloje laužavietes, kasant duobes šiukšlėms.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – pavieniai archeologiniai radiniai (salos ŠR ir R dalyje, arčiau kranto, aptikta lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi šukių).	Būklė patenkinama. Dėl teritorijoje augančių medžių lajų tankumo trūkstant šviesos, neauga žolinė danga ir paviršius eroduoja. Dalis radinių nyksta dėl atmosferos poveikio.	

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
8.	Varnikų piliakalnis	3527	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas (atskira, tarp Galvės ir Nerespino ežerų įsiterpusi kalva, iš Š, ŠV ir PV pusių juosiamą užpelkėjusios ir mišku apaugusios buvusios ežero dalies, iš R toliau palengva kylančios gretimos aukštumos, kurios V pašlaite praeina keliukas, iš P pusės ribojama kelio).	Teritorija apardyta ilgalaikių arimų, iškasinėta duobėmis, ŠV kalvos pašlaite pravedta elektros kabelio trasa, kalvos P pašlaite sužalota tiesiant kelią, kasant kelio apsauginį griovį, šiuo metu teritorija neardoma, dalis dirvonuoja, dalis apaugusi pavieniais krūmais, tik Š–ŠV – mišku.	Kultūros vertybių registre piliakalnio saugomos teritorijos dalis neišskirta į atskirą objektą – piliakalnio senovės gyvenvietę, nors žinoma, kad ŠV papėdėje, 0,2 ha plote yra papėdės gyvenvietė, kurioje rasta brūkšniuotos keramikos. Piliakalnio pritaikymo lankymui infrastruktūra – takai, laiptai, stendai neįrengti.
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – aikštelė (ovali, pailga ŠR–PV kryptimi, maždaug 27×17 m dydžio, iškiliu viduriu; aikštelė apardyta arimų).	Piliakalnio aikštelės būklė patenkinama. Didžioji jos dalis apaugusi žole. Žolinė danga prižiūrima. Vakarinis jos kampas apaugusi lapuočiais medžiais ir krūmais – jie trukdo lankytojams suvokti piliakalnio istorinę gynybinę funkciją.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – terasos (maždaug 3 m žemiau aikštelės, piliakalnio kalvos ŠV šlaite yra iki 2,5 m pločio terasa, dar viena apie 2 m pločio į išorę kiek nuolaidi terasa yra kalvos PR šlaite, apie 2,5 m žemiau aikštelės).	Terasos seniau apardytos arimų, šiaurvakarinė apardyta ir žvėrelių urvų, apaugusi medžiais ir krūmais. Po jais išnykusi žolinė-velėninė danga, todėl vyksta paviršinė žemės erozija, jos pažintinė vertė užgožta.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – šlaitai (statūs, 6–9 m aukščio, tik ŠV siekia iki 11,5 m aukščio).	Šlaitai seniau apardyti arimų, iškasinėti duobėmis, PV šlaitas apardytas karjero, šiuo metu šiaurinis, šiaurvakarinis ir pietrytinis šlaitas apaugęs medžiais ir krūmais. Po jais išnykusi žolinė-velėninė danga, todėl vyksta paviršinė žemės erozija, jos pažintinė vertė užgožta– jie trukdo lankytojams suvokti piliakalnio istorinę gynybinę funkciją.	
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – kultūrinis sluoksnis (aikštelėje pastebimas tamsios žemės kultūrinis sluoksnis).	Kultūrinis sluoksnis apardytas įvairių seniau vykdytų žemės judinimo darbų metu, šiuo metu jo būklė stabili.	
9.	Varnikų senovės gyvenvietė	17205	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas (Galvės ežero P kranto, maždaug 150×70 m dydžio ir 4–6 m aukščio, pailga ŠV–PR kryptimi kalvelė, bei kiek žemesnė jos ŠR ir PV dalis, iš Š, ŠR pusių juosiamą ežero, iš R, PR, V ir ŠV pusių juosiamą užpelkėjusio ežero slėnio, iš PV kylančios gretimos kalvos šlaito).	Seniau apardytas arimų. Būklė patenkinama. Šiuo metu tankiai apaugusi medžiais ir krūmais. Jų Lajos trukdo apžvelgti ir suprasti objekto planinę struktūrą.	

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – kultūrinis sluoksnis (smėlingas, anksčiau pustomas paviršius su archeologiniais radiniais).	Seniau apardytas arimų. Būklė patenkinama. Dėl tankaus želdyno saugomoje teritorijoje šiuo metu išnykusi žolinė danga, todėl vyksta paviršinė erozija.	
10.	Varnikų senovės gyvenvietė II	35393	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas (sala Skaisčio ežero vidurinėje dalyje, netaisyklingo ovalo – beveik pusmėnulio pavidalo, maždaug 0,7 ha ploto, pailga beveik Š–P kryptimi, su jos P gale, netoli nuo PR kranto, kyšančiu gana dideliu akmeniu paplokščiu viršumi, daugiausia stačiais, o P ir Š galuose nuolaidžiais, į vandenį besileidžiančiais 1,5–2 m aukščio krantais ir plokščiu, gana lygiu viršumi).	Būklė patenkinama. Sala apaugusi lapuočiais medžiais – daugiausiai liepomis, auga baltalksniai, yra ąžuolų, beržų, juodalksnių, klevų, eglių.	
			Kultūrinis sluoksnis (salos plokščioje dalyje ir jos šlaituose yra ryškus tamsios žemės kultūrinis sluoksnis su archeologiniais radiniais).	Būklė patenkinama. Kultūrinis sluoksnis vietomis apardytas žmonių, įrengiant saloje laužavietes, kasant duobes šiukšlėms.	
11.	Varnikų senovės gyvenvietė III	35394	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas (sala Skaisčio ežero P dalyje, 70 m į Š nuo pusiasalio, esančio į V nuo ežero PR įlankos, netaisyklingo trikampio, beveik pusmėnulio, pavidalo, ištęsta maždaug ŠR–PV kryptimi, apie 0,7 ha ploto, iki 3–3,5 m aukščio nuo vandens, su jos vidurinėje dalyje esančia kalva stačiais apie 1,5–3 m aukščio šlaitais ir paplokščiu, nevisai lygiu maždaug 30 m ilgio VPV–RŠR kryptimi bei apie 20 m pločio viršumi, kurios PV pašlaitėje matosi stambokų akmenų).	Būklė patenkinama. Sala apaugusi lapuočiais medžiais – daugiausiai liepomis, baltalksniais, auga juodalksniai, yra ąžuolų, uosių;	
			Kultūrinis sluoksnis (saloje pastebimas pilkos žemės sluoksnis su archeologiniais radiniais).	Būklė patenkinama. Kultūrinis sluoksnis vietomis apardytas žmonių, įrengiant saloje laužavietes, kasant duobes šiukšlėms.	

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
Planuojamoje teritorijoje už Trakų INP ribų					
1.	Bedugnės kapinynas	36622	Žemės ir jos paviršiaus elementai – reljefas (masyvi kalva, supama pelkėtų daubų, nuolaidžiais ir vidutinio statumo iki 5–6 m aukščio šlaitais, apie 115 m ilgio R–V kryptimi ir iki 50 m pločio viršumi, kiek įdubusiu viduriu).	Kapinyno būklė gera. Kalvos paviršius padengtas žole, auga pavienės pušelės. Pašlaitės užpelkėję, apaugę aukštais krūmais, dilgėlynais ir lapuočiais medžiais, todėl kalva vizualiai užgožta. Tai trukdo lankytojams suvokti kapinyno struktūrą, užgožta jo kraštovaizdinė vertė. Krūmai piktžolės, šlapynė aplink kapinyno kalvą trukdo praeiti ir apžvelgti kultūros paveldo vertybę, todėl viešajam pažinimui objektas nepritaikytas. Nėra įrengta kelio nuorodų, takų, informacinių rodyklių, stendo.	Objektas istoriškai sietinas su Senųjų Trakų piliavietės ir senovės gyvenvietės gyventojų kultūriniu palikimu, rekomenduojama įtraukti į TINP teritoriją. Tikslinga nustatyti konservacinę žemės paskirtį.
			Žemės ir jos paviršiaus elementai – kapai (degintiniai žmonių kapai su įkapėmis; dalis kapų sunaikinta anksčiau ariant kalvą, 2012 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu aptikta keli šimtai gramų degintinių kauliukų ir viršų 100 radinių iš suardytų kapų).	Kapai apsaugoti nuo išorinio poveikio velėnine danga.	Pirmaeiliai tvarkytinas objektas. Reikia pritaikyti viešajam pažinimui. Įrengti kelio nuorodas, atlikti želdinių kraštovaizdžio formavimo kirtimus, atveriant kalvos siluetą nuo privažiavimo kelio pusės, įrengti taką, informacines rodykles, stendą.
2.	Padvariškių pilkapis	16460	Žemės ir jos paviršiaus elementai – žemių sampilas (sampilas 10 m skersmens ir 1 m aukščio).	Būklė patenkinama. P sampilo šonas seniau kiek nuvažinėtas keliuko, viršuje yra nežymus įdubimas – senos duobės pėdsakai, sampilą juosęs akmenų vainikas nurinktas prieš II pasaulinį karą, bet dar pakankamai išraiškingas. Šiuo metu apaugęs pavieniais lapuočiais medžiais ir krūmais. 2 spygliuočiai medžiai išvirtę, kamienai pakibę ant greta augančių. Pilkapio aplinkoje nėra sukurta viešojo pažinimo infrastruktūra – nuo kelio nėra rodyklių, informacinio stendo.	Netikslinga įtraukti į TINP teritoriją. Pilkapiui būtina įrengti pritaikymo lankymui infrastruktūrą t. y. priėjimo nuo kelio taką, rodykles, stendą. Reikia pašalinti ant sampilo augančius medžius, atkurti žolinę dangą ir ją periodiškai šienauti.

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
3.	Padvariškių, Blagodatnos pilkapynas	3513	Žemės ir jos paviršiaus elementai – žemių sampilai (4 sampilai: pilkapio Nr. 1 sampilas apie 18 m skersmens ir iki 1,5 m aukščio, kiti – 8–9 m skersmens ir 0,4–0,5 m aukščio). Žemės ir jos paviršiaus elementai – akmenų vainikai (pilkapių Nr. 1, 2, 4 sampiluose pastebimi paskiri vainikų akmenys).	Pilkapyno būklė bloga. Sampilai buvo sužaloti ir deformuoti sodinant mišką. Vainikų dalis akmenų nurinkta, dalis užslinkę. Saugoma teritorija ir sampilai apaugę labai tankiu eglynu, todėl pilkapių sampilai vizualiai užgožti. Tai trukdo lankytojams suvokti pilkapio istorinę funkciją, užgožia jo kraštovaizdinę vertę. Viešajam pažinimui nepritaikyta –teritorija lankytojams sunkiai prieinama ir praeinama. Pilkapyno aplinkoje nėra sukurta lankymo infrastruktūra – nėra privažiavimo kelio, tako, rodyklių, informacinio stendo.	Netikslinga įtraukti į TINP teritoriją. Pilkapynui reikia įrengti pritaikymo lankymui infrastruktūrą – privažiavimo kelią, rodykles, stendą. Teritorijoje būtina atlikti kraštovaizdžio formavimo kirtimus – išretinti eglyną, o nuo pilkapių sampilų medžius pašalinti ir įsėti žolinę dangą.
4.	Padvariškių, Blagodatnos pilkapynas II	16459	Žemės ir jos paviršiaus elementai – žemių sampilai (6 sampilai nuo 7 m iki 12,5 m skersmens ir 0,5–1,4 m aukščio); griovys (2–2,5 m pločio ir 0,2–0,3 m gylio, juosia pilkapio Nr. 5 sampilą).	Pilkapyno būklė patenkinama. Kai kurie pilkapių sampilai senai deformuoti, dviejuose pastebimos senų duobių žymės, septintas buvęs pilkapis ištirtas 1986 m. Pilkapio Nr. 5 dalis griovio užslinkusi. Saugoma teritorija ir sampilai apaugę mišriu, daugiausiai lapuočių mišku, o pomiškis didesnėje teritorijos dalyje retas, todėl didžioji dalis pilkapių sampilų vizualiai matomi. Viešajam pažinimui nepritaikyta, nors privažiavimas yra. Pilkapyno aplinkoje nėra sukurta lankymo infrastruktūra – nėra transporto stovėjimo aikštelės, rodyklių, informacinio stendo.	Netikslinga įtraukti į TINP teritoriją. Pilkapynui reikia įrengti pritaikymo lankymui infrastruktūrą t. y. rodykles, stendą. Vakarinėje teritorijos pusėje tikslinga išpjauti pomiškį, užgožusį pilkapio sampilą.
5.	Sausių, Bevandeniškių pilkapynas II	36120	Žemės ir jos paviršiaus elementai – žemių sampilai (4 sampilai nuo 5 iki 12 m skersmens ir nuo 0,2 iki 1 m aukščio); sampilus juosiantys grioviai ir duobės ; reljefas (aukštumos viršūnė; apaugusi mišku; TRP; 2011 m.).	Pilkapyno būklė gera. Pilkapių sampilai senai kiek deformuoti, pilkapio 1 sampile pastebimos senų duobių žymės. Sampilus prie pagrindo juosę grioviai ir duobės užslinkę, pastebimos tik jų žymės. Saugoma teritorija ir sampilai apaugę mišriu mišku, bet pomiškis netankus, todėl reljefas ir didžioji dalis pilkapių sampilų vizualiai matomi. Viešajam pažinimui pilkapynas gali būti pritaikytas –teritoriją lankytojai gali pasiekti miško keliuku, nuo geležinkelio pusės. Pilkapyno aplinkoje nėra sukurta lankymo infrastruktūra – nėra rodyklių, informacinio stendo.	Netikslinga įtraukti į TINP teritoriją. Pilkapynui tikslinga įrengti pritaikymo lankymui infrastruktūrą t. y. rodykles, stendą.

Nr.	Pavadinimas	u. k.	Vertingoji savybė	Būklė	Siūlymai
6.	Sausių, Be- vandeniškių pilkapynas, vad. Kapčiais	3515	Žemės ir jos paviršiaus elementai – žemių sampilai (7 sampilai nuo 5 iki 11 m skersmens ir nuo 0,3 iki 0,8 m aukščio); akmenų vainikai (sampiluose pastebimi paskiri vainikų akmenys).	Pilkapyno būklė bloga. 1952 m. ištirti 3 pilkapiai, pilkapio Nr. 6 sampile yra sena apie 1,5 m skersmens ir 0,3 m gylio duobė, pilkapio Nr. 7 sampilas seniau apardytas priešgaisrinio griovio, pilkapių Nr.1, 4 ir 5 sampilai kiek deformuoti. Akmenų vainikų dalis akmenų senai nurinkta, dalis užslinkę. Dviejų pilkapių sampilai nesenai apgadinti miško sodinimo plūgais. Saugoma teritorija ir sampilai apaugę retomis pušimis, o pomiškis aukštų krūmokšnių ir žolinių augalų, todėl didžioji dalis pilkapių sampilų vizualiai užgožti. Tai trukdo lankytojams suvokti pilkapio istorinę funkciją, užgožta jo kraštovaizdžio vertė. Pomiškis neprižiūrimas t. y. nešienaujamas, todėl viešajam pažinimui nepritaikyta – teritorija lankytojams sunkiai praeinama. Sovietų laikais įrengta betoninė ženklinimo lenta apgadinta, užaugusi mišku, todėl sunkiai matoma, informacinė dalis neišlikusi. Pilkapyno aplinkoje nėra sukurta lankymo infrastruktūra – nėra transporto stovėjimo aikštelės, tako, informacinio stendo.	Netikslinga įtraukti į TINP teritoriją. Pilkapynui reikia įrengti pritaikymo lankymui infrastruktūrą t. y. rodykles, stendą. Teritorijoje būtina išpjauti pomiškį, užgožiantį pilkapių sampilus, užkasti sampilą sužalojusį plūgo griovį, demontuoti arba restauruoti seną paminklinę lentą.
7.	Strakiškių senovės gyvenvietė	17210	Senovės gyvenvietė yra Vervičkos upelio krante esančios aukštumos PV gale. Anksčiau senovės gyvenvietė buvo ežero krante, kuris ją supo iš V ir PV pusės.	Saugomos teritorijos būklė gera. Dalis jos apaugusi spygliuočių mišku, kita dalis dirvonuoja. Kultūrinis sluoksnis apsaugotas miško paklote, kitur – žoline velėnine danga.	Vertingųjų savybių apimtis apskaitos dokumentuose per mažai detalizuota, nes dėl tyrimų stokos trūksta informacijos apie jos sudėtį.

14 priedas. Potencialių geologinės aplinkos taršos židinių planuojamoje teritorijoje sąrašas

PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas		
						pradžia	pabaiga		Įtakojama sfera	Pavojingumo vertinimo balas	Pavojingumas aplinkai
1099	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vilniaus g. 33	6054946 561271	Degalinė	2000-08-07	Veikiantis	1984-01-01		?	Technogeninis faktorius	220	Didelis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Didelis pavojus
									Požeminis vanduo	2,67	Ypač didelis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10813	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Senkelio g. 13	6055302 559540	Degalinė	2008-08-07	Veikiantis	1994-01-01		Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	195	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2,33	Didelis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10814	Trakų r. sav., Trakų sen., Naujasodžių k.	6054992 559097	Technikos kiemas	2008-08-07	Veikiantis	1991-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	105	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10815	Trakų r. sav., Trakų sen., Naujasodžių k.	6054931 559066	Naftos bazė	2008-08-07	Veikiantis	1960-01-01		Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	225	Didelis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Didelis pavojus
									Požeminis vanduo	2,33	Didelis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10816	Trakų r. sav., Trakų sen., Naujasodžių k.	6055040 559072	Plovykla	2008-08-07	Veikiantis	1960-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	90	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10849	Trakų r. sav., Trakų sen., Žaizdrių k.	6053947 557273	Saugojimo aikštelė	2008-08-21	Gaisravietė	1996-01-01	2002-08-02	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	136	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Ypač didelis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10851	Trakų r. sav., Trakų sen., Padvarionių k.	6056535 552154	Technikos kiemas	2008-08-21	Sugriautas			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	53	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus

PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas		
						pradžia	pabaiga		Įtakojama sfera	Pavojingumo vertinimo balas	Pavojingumas aplinkai
10852	Trakų r. sav., Trakų sen., Varatniškių k.	6058506 556016	Galvijų ferma	2008-08-21	Sugriautas	1970-01-01	1996-01-01	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	44	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10853	Trakų r. sav., Trakų sen., Dobilių k.	6061151 554704	Valymo įrenginiai	2008-08-21	Sugriautas			Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	91	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10854	Trakų r. sav., Trakų sen., Užugirio k.	6061733 558871	Technikos kiemas	2008-08-21	Veikiantis			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	115	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2,5	Didelis pavojus
10855	Trakų r. sav., Trakų sen., Būdos k.	6061225 559806	Galvijų ferma	2008-08-21	Veikiantis	1975-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	73	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10856	Trakų r. sav., Trakų sen., Būdos k.	6060404 560378	Valymo įrenginiai	2008-08-21	Neveikiantis		1990-01-01	Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	335	Didelis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	3	Ypač didelis pavojus
									Požeminis vanduo	2,33	Didelis pavojus
									Paviršinis vanduo	3	Ypač didelis pavojus
10876	Trakų r. sav., Lentvario sen., Kariotiškių k.	6060374 564550	Galvijų ferma	2008-09-01	Sugriautas			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	83	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10877	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Kęstučio g. 1	6056690 568150	Gamybės cechas	2008-09-02	Neveikiantis	1949-01-01	1994-01-01	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	170	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Didelis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus

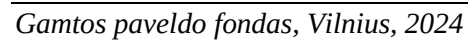
PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas		
						pradžia	pabaiga		Įtakojama sfera	Pavojingumo vertinimo balas	Pavojingumas aplinkai
10878	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Kęstučio g. 1	6056752 568250	Katilinė	2009-09-02	Veikiantis	1949-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	155	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10880	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Maironio g. 7	6056396 560388	Katilinė	2008-09-02	Veikiantis	2007-08-03		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	95	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1	Nežymus pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10881	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Senkelio g. 13	6055356 559580	Technikos kiemas	2008-09-02	Veikiantis	1966-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	155	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10882	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Senkelio g. 13	6055407 559575	Plovykla	2008-09-02	Veikiantis	2000-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	75	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10883	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Senkelio g. 13	6055354 559527	Sandėlis	2008-09-02	Veikiantis	2008-11-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	160	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10884	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Senkelio g. 13	6055384 559546	Degalinė	2023-05-02	Likviduotas	1966-01-01	2022-11-01	Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	215	Didelis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Didelis pavojus
									Požeminis vanduo	2,67	Ypač didelis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10885	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m.	6054534 560476	Technikos kiemas	2008-09-02	Neveikiantis			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	81	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus

PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas		
						pradžia	pabaiga		Įtakojama sfera	Pavojingumo vertinimo balas	Pavojingumas aplinkai
10886	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Žūkų k.	6054596 560810	Sąvartynas	2008-09-02	Rekultivuotas	1970-01-01		Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	97	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10887	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Žūkų k.	6052678 561200	Kiaulidė	2008-09-02	Neveikiantis			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	72	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10889	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Sodų g. 3	6056821 568000	Degalinė	2008-09-03	Veikiantis			Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	145	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10895	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k., Statybininkų g. 4	6052576 563950	Technikos kiemas	2008-09-04	Veikiantis	2006-06-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	150	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10896	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	6052740 564088	Galvijų ferma	2008-09-04	Sugriautas	1975-01-01	1999-01-01	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	98	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Vidutinis pavojus
10897	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	6052650 564140	Sandėlis	2008-09-04	Sugriautas			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	230	Didelis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Didelis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10898	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Strakiškių k.	6049163 563914	Sąvartynas	2008-09-04	Rekultivuotas	1993-01-01	2008-04-01	Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	36	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus

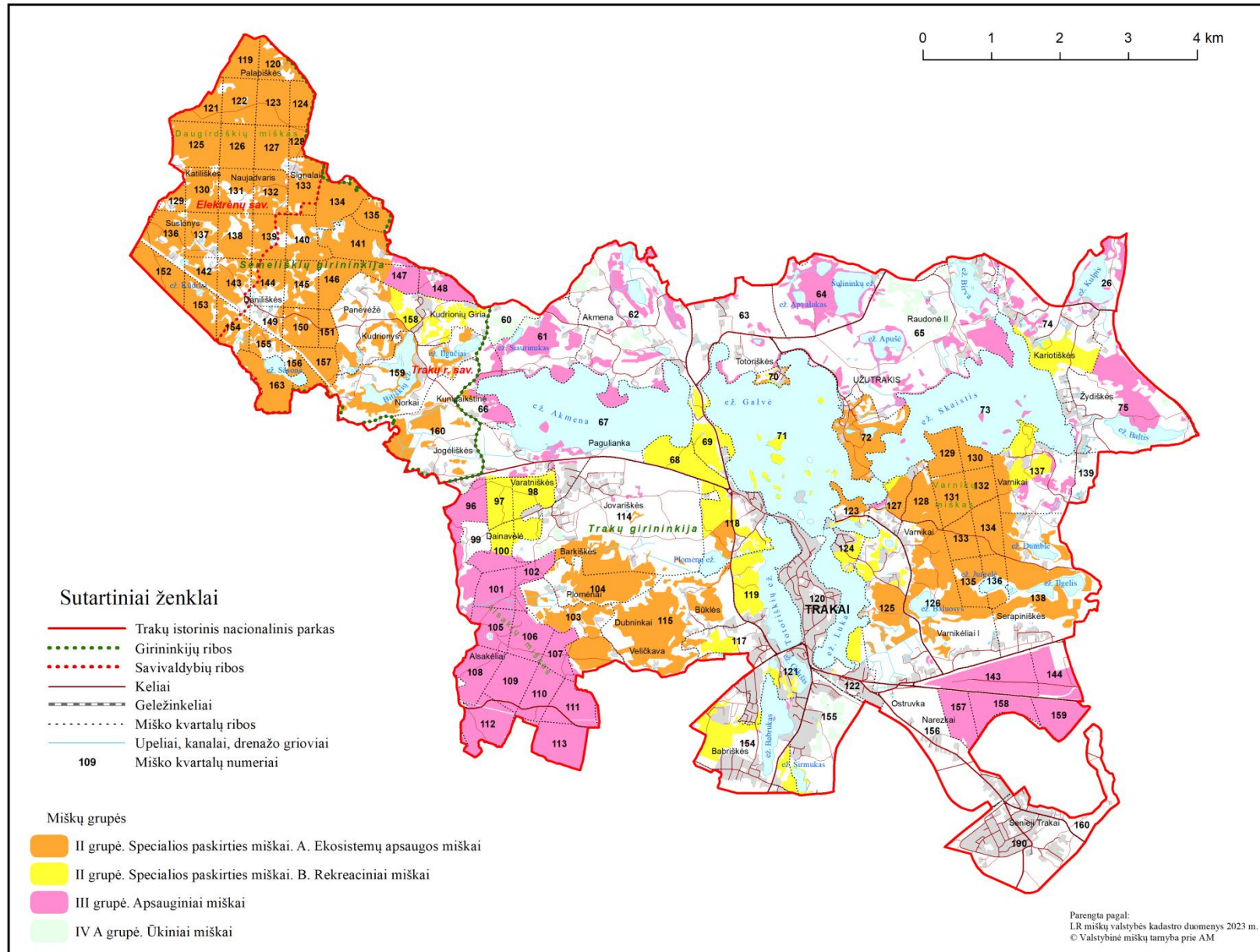
PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas		
						pradžia	pabaiga		Įtakojama sfera	Pavojingumo vertinimo balas	Pavojingumas aplinkai
10899	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Pilialaukio k.	6052095 566280	Sąvartynas	2010-12-21	Rekultivuotas	1993-01-01	2008-06-05	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	74	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Vidutinis pavojus
10902	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	6053620 563380	Technikos kiemas	2008-09-04	Veikiantis	2005-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	145	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10903	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	6053627 563343	Technikos kiemas	2008-09-04	Veikiantis	2003-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	155	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10904	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	6054100 563284	Gamybės cechas	2008-09-04	Veikiantis	2004-09-16		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	140	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2,5	Didelis pavojus
10905	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k.	6054026 564244	Sąvartynas	2010-12-21	Rekultivuotas		2008-06-05	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	74	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,33	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10910	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Gedimino g.	6053965 560321	Saugojimo aikštelė	2008-09-08	Veikiantis			Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	33	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1	Nežymus pavojus
10913	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Trikampio g. 10	6056973 566434	Katilinė	2008-09-09	Veikiantis	2006-07-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	105	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus

PTŽ Nr.	Adresas	Koordinatės (LKS 94) X, Y	Tipas	Anketos pateikimo data	PTŽ būklė	PTŽ veiklos		Padėtis	Pavojingumas		
						pradžia	pabaiga		Įtakojama sfera	Pavojingumo vertinimo balas	Pavojingumas aplinkai
10914	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Trikampio g. 10	6057310 566410	Katilinė	2008-09-09	Veikiantis	2003-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	140	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10915	Trakų r. sav., Lentvario sen., Lentvario m., Trikampio g. 10	6057250 566420	Depo	2008-09-09	Veikiantis	1989-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	150	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1,5	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10916	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vilniaus g. 31	6054723 561416	Plovykla	2008-09-09	Veikiantis	2000-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	115	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10917	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Vilniaus g. 31	6054726 561374	Autoservisas	2008-09-09	Veikiantis	1990-01-01		Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	145	Vidutinis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2	Vidutinis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
10918	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Ostruvkos k.	6055207 561920	Galvijų ferma	2008-09-09	Veikiantis	1970-01-01	1990-01-01	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	23	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1	Nežymus pavojus
									Požeminis vanduo	1,67	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	1,5	Vidutinis pavojus
10919	Trakų r. sav., Trakų sen., Trakų m., Trakų g.	6056752 560090	Valymo įrenginiai	2008-09-09	Veikiantis	2005-01-01		Aeracijos zonoje	Technogeninis faktorius	85	Nežymus pavojus
									Dirvožemis-gruntas	1	Nežymus pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus
									Paviršinis vanduo	2	Vidutinis pavojus
12483	Trakų r. sav., Senujų Trakų sen., Senujų Trakų k., Trakų g. 66 E	6053508 563303	Katilinė	2019-03-06	Rekultivuotas		2020-01-22	Žemės paviršiuje	Technogeninis faktorius	240	Didelis pavojus
									Dirvožemis-gruntas	2,5	Didelis pavojus
									Požeminis vanduo	2	Vidutinis pavojus

Gamtos paveldo fondas, Vilnius, 2024

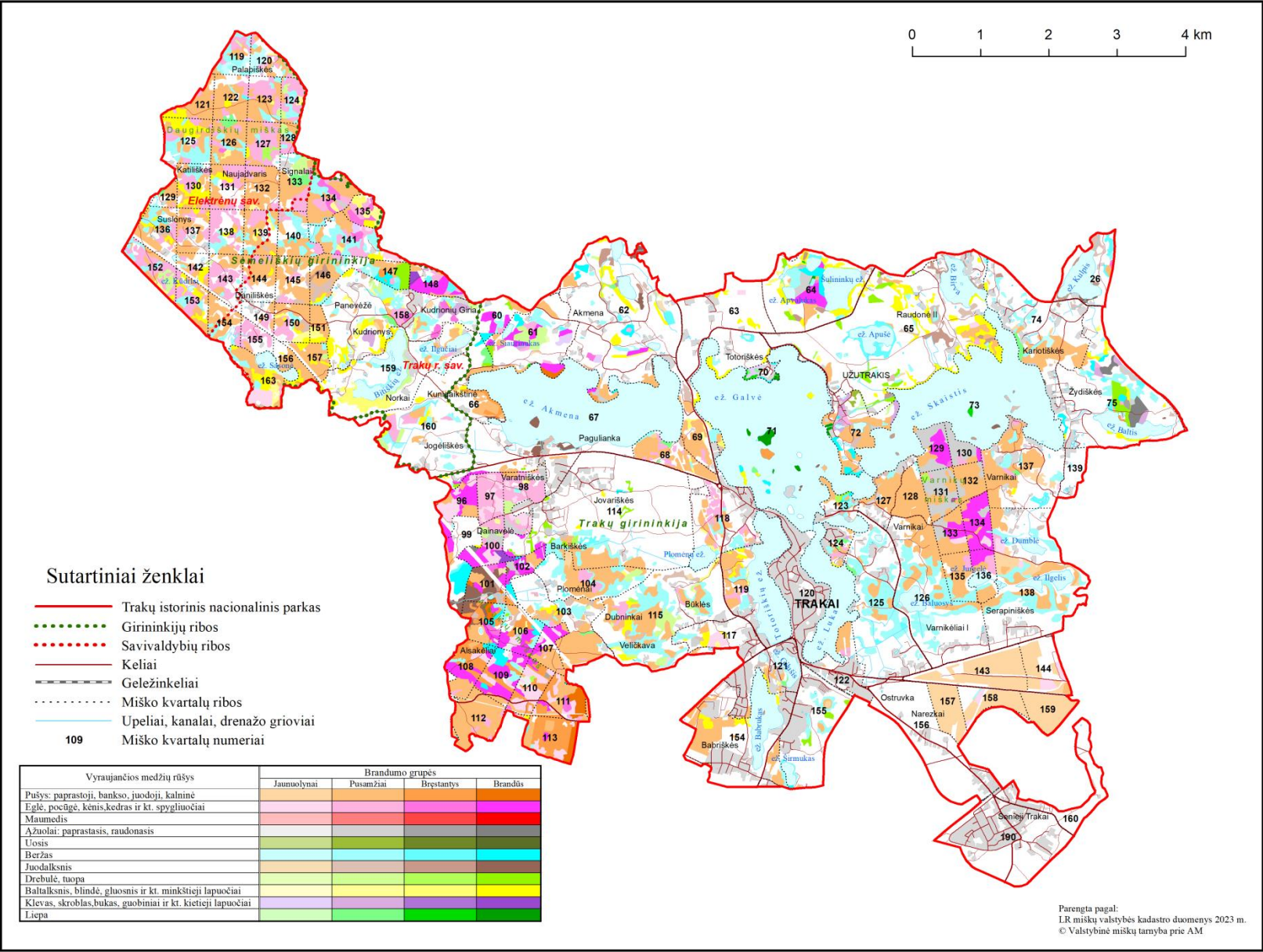
16 priedas. Miškų grupės

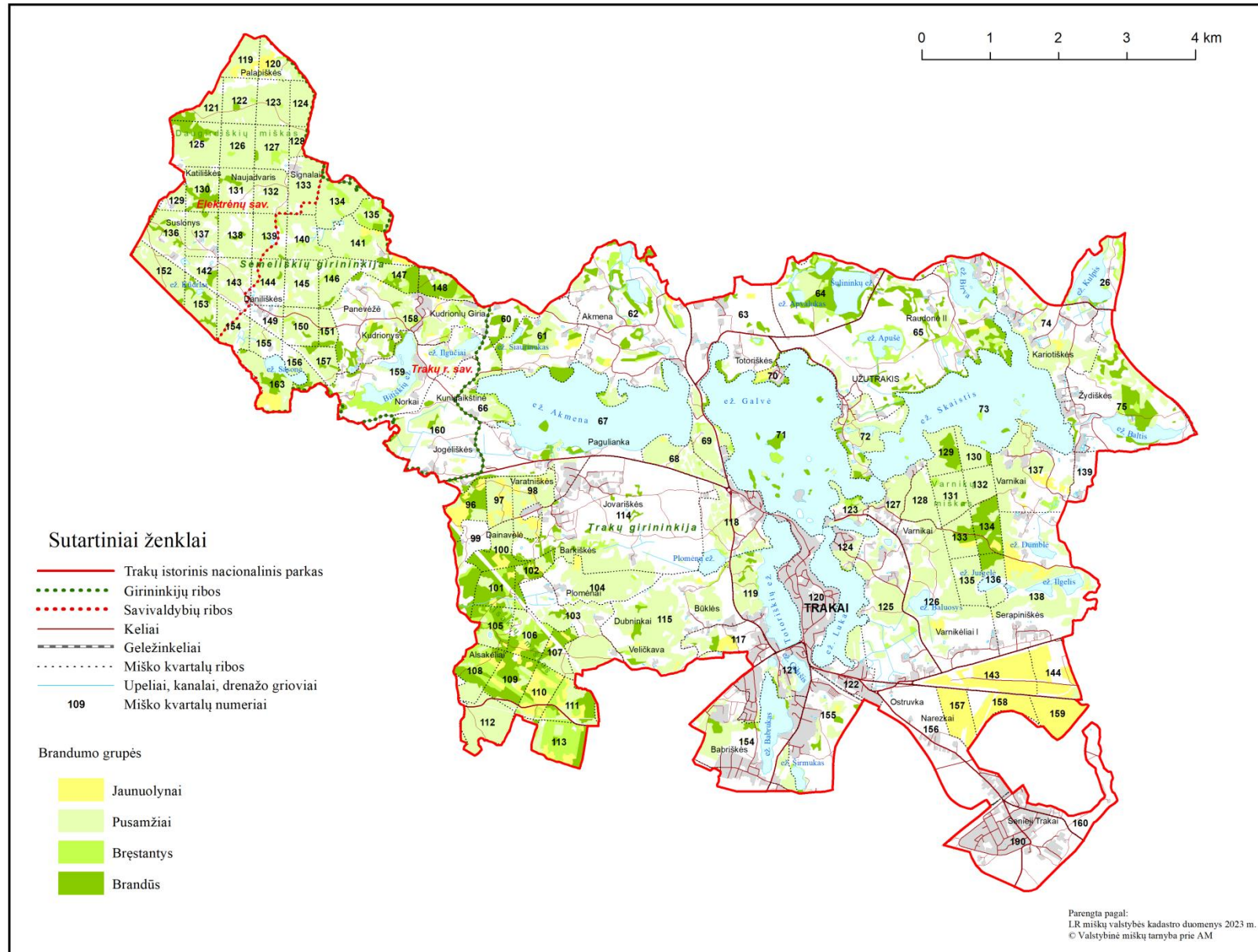
17 priedas. Miškų augavietės

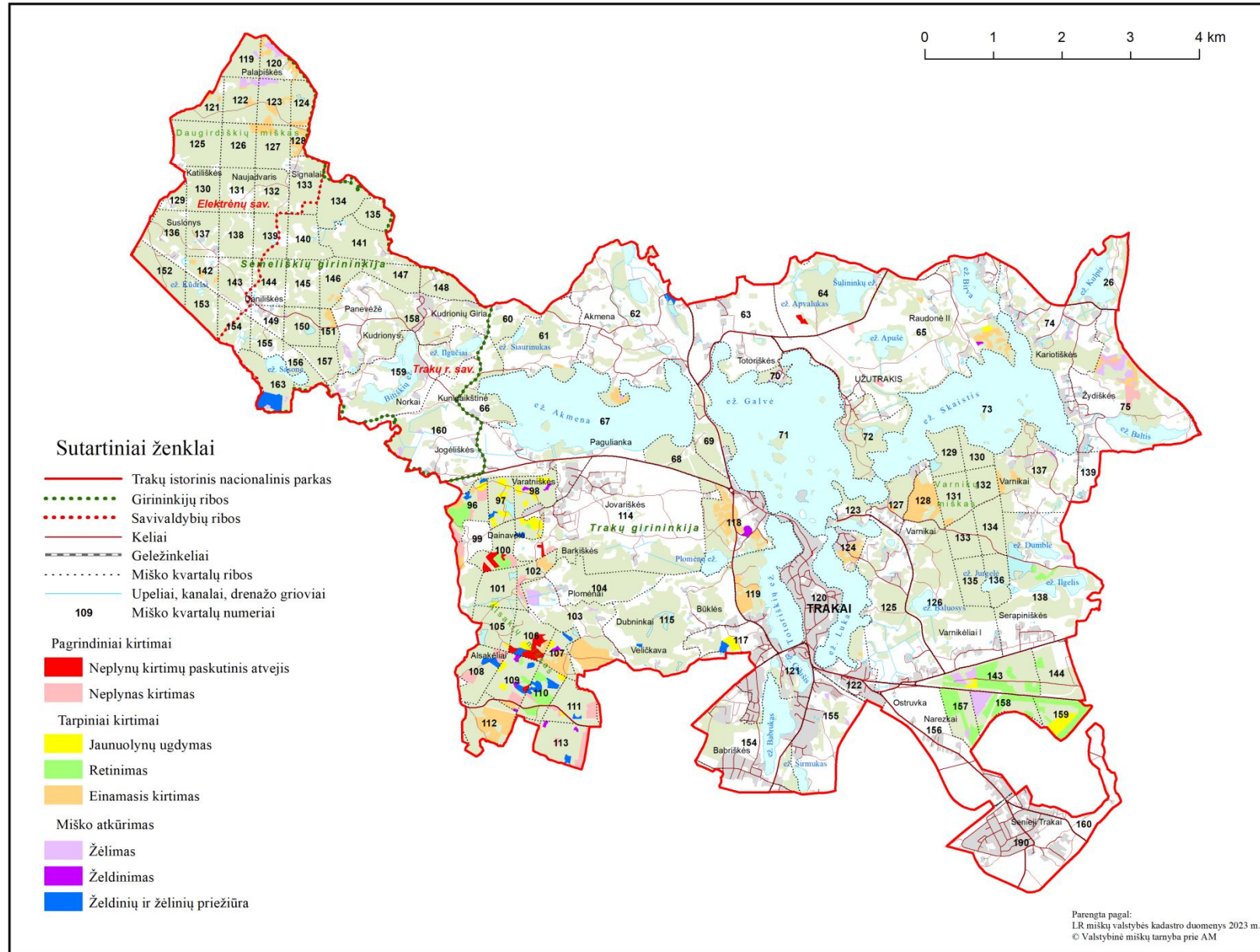
18 priedas. Medynai pagal vyraujančias medžių rūšis

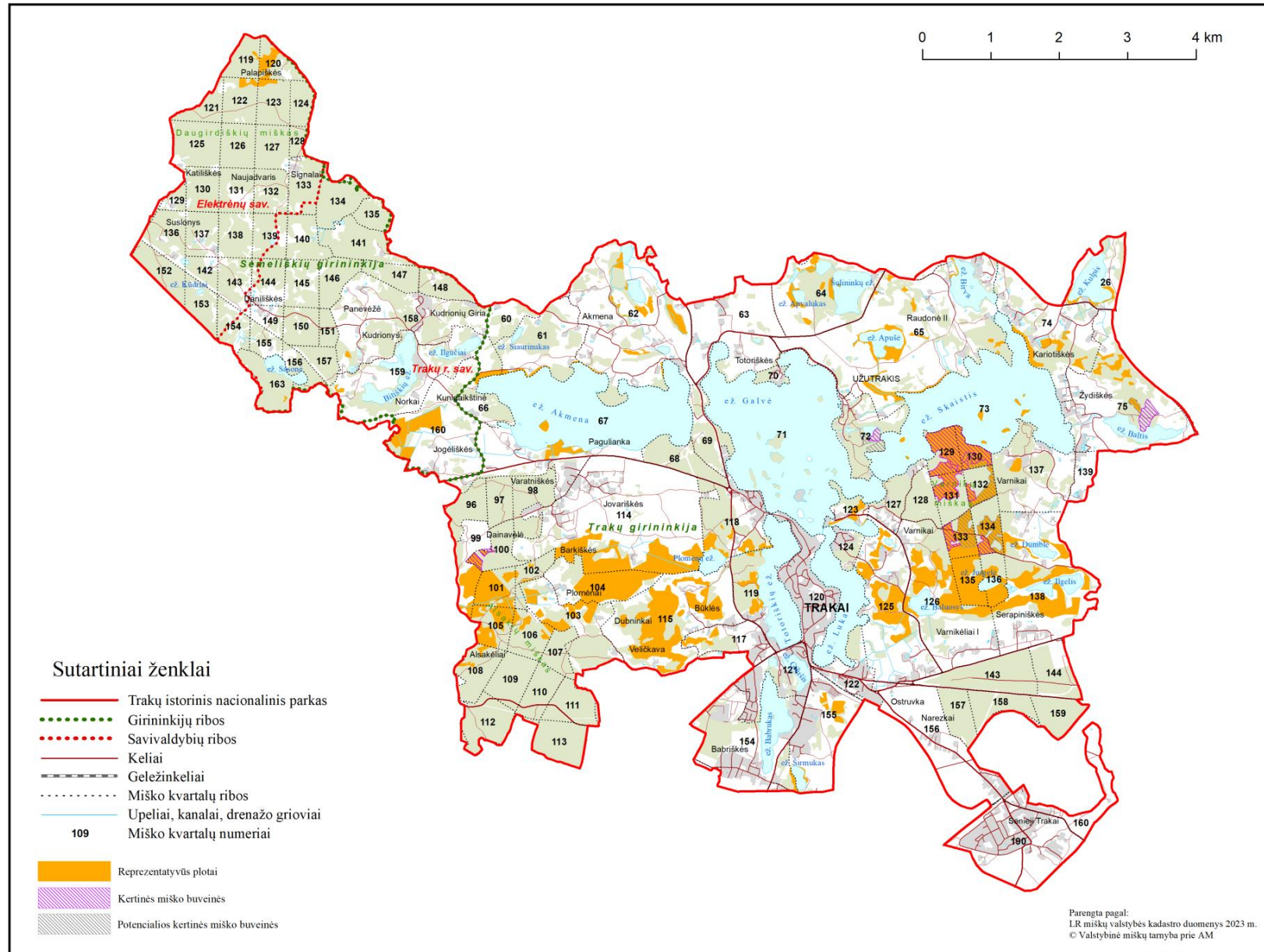
19 priedas. Medynų brandumo klasės

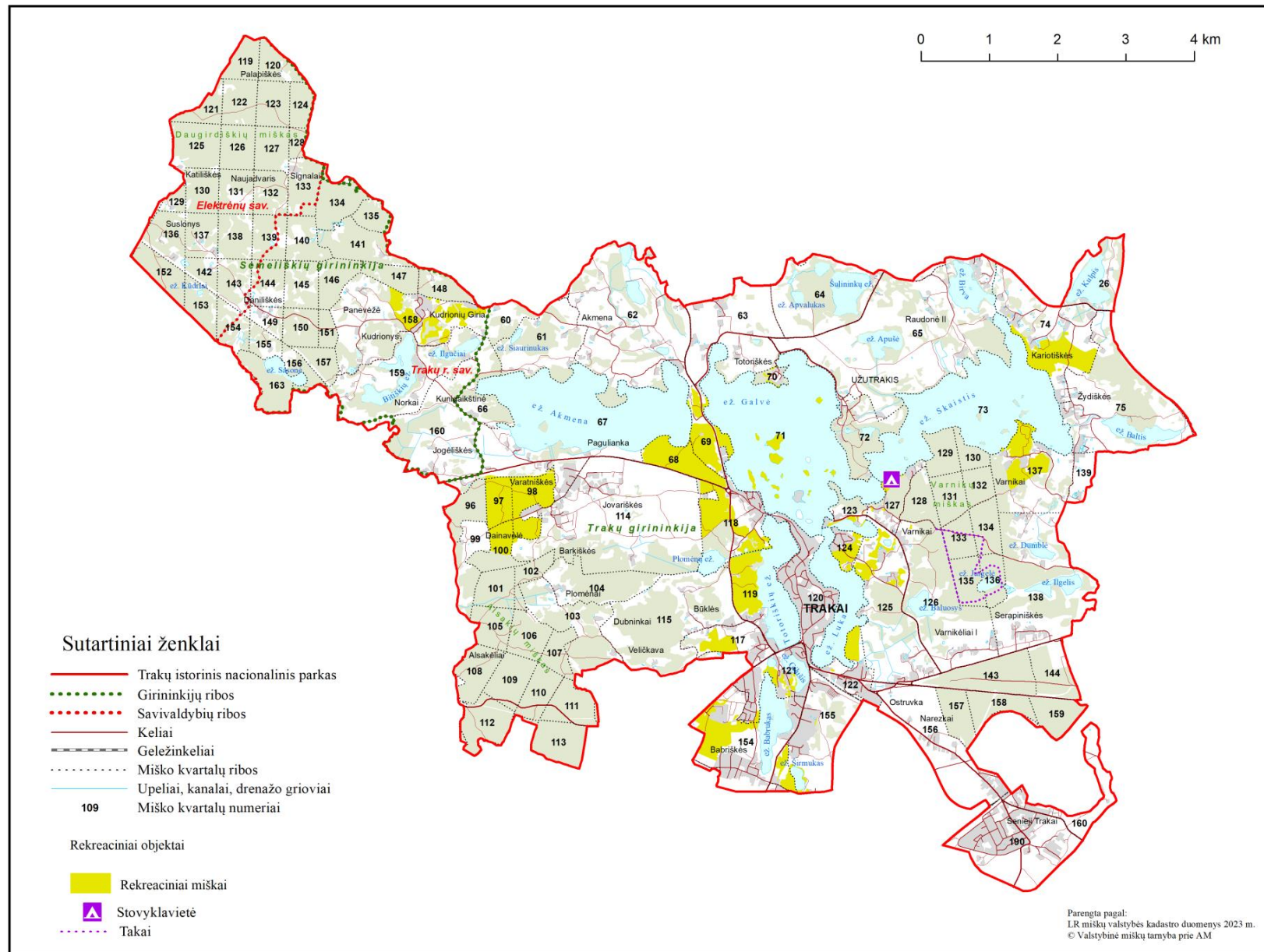
20 priedas. Miško ūkinės priemonės

21 priedas. Kertinės ir potencialios miškų buveinės, reprezentatyvūs miško plotai

22 priedas. Rekreaciniai miškai

ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS BRĖŽINYS M 1:20 000